Puf N NARIEV CURS GENERAL ISTORIE SECOLELE XIX Ü XX înainte de începerea războiului mondial În două părți Mișcări politice sociale și naționale -Dezvoltarea economică și schimbările tendințelor mentale Relații internaționale H a s t i EDIȚIE O P Gerasimov și I I Troianovsky ^Publicația este înregistrată și prețul este aprobat de Departamentul de Tipografie M, S, R, "Ir·a " j LCG? P X Revoluția economică de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea XI Epoca triumfului burgheziei - ♦ XIL Mișcări democratice din anii treizeci și patruzeci - XIII Apariţia socialismului - , XIV Radicalismul filozofic al anilor treizeci şi patruzeci XV Epoca unificării aspirațiilor politice și sociale democratie ■ l locuri de crese I Studiul istoriei europene a secolului XIX Obiectivul acestui curs este: - Principalele fenomene ale istoriei secolului al XIX-lea - Interacțiunea diferitelor aspecte ale vieții în această istorie - Fapte istorice cu semnificație locală și europeană - O privire generală asupra unității istoriei Europei de Vest - Împărțirea istoriei secolului al XIX-lea pentru perioade și planul general al cursului - Prelucrarea generală a istoriei secolului al XIX-lea, istoria țărilor individuale sau aspecte ale vieții și fenomenelor individuale - Literatură biografică - O privire generală asupra materialului istoric direct pentru studiul secolului XIX - Dezvoltarea în secolul XIX secol stiintifice si istorice > intelegere Sarcina mea în acest "curs" am pus-o pe scurt? și o descriere istorică concisă, dar suficient de completă și, dacă este posibil, cuprinzătoare a secolului al XIX-lea; să numim ceea ce ultimul secol, până de curând, ni s-a părut oarecum ciudat Acum, acest ultimul secol este în fața ochilor noștri până la capăt, pe toată lungimea sa și intenția mea este să ofer o privire de ansamblu asupra istoriei sale până la sfârșitul ei , adică aproape până în ziua de azi, și, mai mult, o asemenea recenzie care ar putea pretinde a fi completă, cel puțin în raport cu ct principalul fenomen al vieții care caracterizează secolul al XIX-lea Desigur, subiectul principal al acestui "curs" va fi așa-numita istorie internă, dar nu ne vom putea descurca fără istoria externă, fără istoria relațiilor internaționale fără războaie și tratate de pace, fără coaliții și alianțe, fără modificări ale hărții politice, deoarece toate acestea sunt și unul dintre aspectele importante ale vieții istorice, ') Despre studiul istoriei secolului al XIX-lea vezi capitolele I, IV, partea a XII-a din a patra Istoria Europei Occidentale în secolul al XIX-lea, care, totuși, nu este un subiect exhaustiv semnificativă atât în sine, cât și în influența sa asupra a ceea ce numim istorie interioară Mai departe, în această istorie interioară vom avea de-a face cu mișcări sociale de diferite categorii În primul rând, trebuie să ne preocupe mișcările politice care au avut loc în secolul al XIX-lea În secolul trecut, au avut loc o serie întreagă de revoluții într-o singură direcție generală, dată vieții politice de lovitura de stat franceză de la sfârșitul secolului al XVIII-lea Aceste revoluții au avut ca scop schimbarea în spiritul ideilor noi a structurii statului stabilită istoric, înlocuirea absolutismului cu reprezentarea populară, a societății moșiale cu cetățenia fără moșie și a lipsei drepturilor indivizilor și națiunilor întregi cu libertate individuală și civilă Lupta pentru beneficiile libertății și egalității împotriva a tot ceea ce le-a negat constituie conținutul esențial al mișcărilor politice din secolul al XIX-lea, fie că acestea au căpătat caracterul de răsturnări violente, de revoluții, fie că s-au desfășurat în cadrul unui drept, lupta constituțională, așa cum se observă, de exemplu, mai ales în istoria reformelor politice din Anglia sau Elveția Alături de mișcările

politice, luând acest din urmă termen în sensul mai restrâns indicat, au fost comise în secolul al XIX-lea încă mișcări naționale, având sarcini diferite de sarcinile mișcărilor politice Aici nu a fost vorba de reorganizarea statului și a relațiilor acestuia cu cetățenii, ci de condițiile de existență a acelor unități colective, a acelor agregate culturale, pe care le numim naționalități Popoare întregi au intrat în secolul al XIX-lea fragmentate politic sau înrobite, iar acest lucru le-a făcut să lupte pentru unificarea statului sau pentru răsturnarea puterii străine Aceeași categorie de fenomene includ toate cazurile de luptă a naționalităților în cadrul aceluiași stat, când a existat și nu putea exista un loc pentru contopirea într-un întreg a părților disparate ale aceleiași națiuni sau pentru lupta de dragul a obţinerii independenţei statului În cele din urmă, naționalități întregi, care erau parcă moarte spiritual, în același secol al XIX-lea au renascut pentru viața culturală și, una după alta, au început să se alăture mișcării generale a civilizației Din aceste două categorii de mișcări politice și naționale, este necesar să se distingă a treia categorie - mișcările sociale, care au căpătat o importanță deosebită de la mijlocul secolului al XIX-lea General scopul lor este reorganizarea societății însăși în componența sa de clasă, nu doar statul cu organizarea sa a puterii publice și relațiile sale cu societatea, cu populația, cu oamenii Trebuie să recunoaștem socialismul ca fiind unul dintre fenomenele istorice care caracterizează în mod special secolul al XIX-lea, chiar și fenomen căruia i-a dat naștere secolul al XIX-lea: este același produs al secolului al XIX-lea precum a fost umanismul în secolele XIV-XV, Reforma pt al XVI-lea, "iluminismul" raționalist - pentru XVIII Deci, printre mișcările sociale ale secolului al XIX-lea trebuie să facem distincţie între mişcări de trei categorii şi fiecare dintre aceste categorii trebuie să-şi găsească locul în pascurile revistei istorice a secolului Când, însă, vorbim de aceste mișcări - politice, naționale și sociale - avem de-a face, în esență, cu serii separate de evenimente istorice, în ultimă analiză, care nu sunt altceva decât agregatele acțiunilor separate ale unor personalități separate Toate faptele istoriei, atât externe cât și interne, sunt tot ceea ce numai noi avem dreptul să le numim evenimente, cum ar fi, de exemplu, războaie și pacificări, revoluții și lovituri de stat, transformări și etape individuale ale luptei constituționale, sau revolte populare etc etc - toate aceste fapte pur pragmatice, așa cum se pot numi, constituie doar o latură a procesului istoric ca atare, adică istoria vieții cotidiene, și nu a evenimentelor, istoria formelor de viață, și nu a acțiunilor umane care se transformă în evenimente Și această latură a procesului istoric - cultural - ar trebui, desigur, să-și găsească un loc și în descrierea noastră a secolului al XIX-lea S-a remarcat mai sus ce loc important în istoria pragmatică a secolului al XIX-lea aparține mișcărilor sociale unite sub stindardul socialismului Toată această latură a istoriei secolului trecut ne-ar rămâne complet de neînțeles dacă ar fi să o rupem din istoria acelor schimbări care s-a desfăşurat în formele vieţii economice În secolul o serie întreagă de schimbări foarte importante au avut loc în această viață, permițându-ne să o caracterizăm drept "revoluție industrială" Esența acestei revoluții industriale a fost apariția a ceea ce se numește acum capitalism, * principalele procese care alcătuiesc procesul de dezvoltare capitalistă sunt creșterea duratei de muncă * raat pe baza sărăcirii populației rurale, deplasarea producției la scară mică cu producția la scară largă și înlocuirea muncii manuale cu masina În istoria secolului al XIX-lea aparţine acestor procese cu

toate consecinţele lor economice şi sociale un loc extrem de important, care face să le acorde o atenție deosebită Schimbat în secolul al XIX-lea, și cultura spirituală; Desigur, istoria generală nu poate urmări separat schimbările care au avut loc în domenii de religie, filozofie, știință; literatură, artă etc , dar în același timp nu are dreptul să treacă în tăcere acele fenomene din istoria mentală care caracterizează perioade întregi ca tendințe dominante în ele, sau au o anumită influență asupra altor aspecte ale vieții A fost o vreme când în această sferă, în ideile minții noastre, am văzut, dacă nu singurul, cel puțin principalul și adesea chiar singurul izvor al tuturor schimbărilor istorice importante Filosoful german Hegel, care a fost un fel de conducător al gândurilor în al doilea sfert al secolului al XIX-lea, în Filosofia istoriei a prezentat însăși istoria întregii omeniri ca un proces de autodezvoltare a "spiritului lumii", venind treptat la o adevărată înțelegere a esenței sale Hegel a fost un "metafizician" tipic, dar, pe de altă parte, aceeași înțelegere intelectualistă a istoriei o găsim în dușmanul tuturor "metafizicii", la fondatorul filozofiei pozitive, Comte, care a învățat că orice sistem social se bazează pe opinii și că legea fundamentală a procesului istoric este legea dezvoltării minții noastre Abia la mijlocul secolului al XIX-lea Marx a exprimat ideea că explicațiile pentru fiecare epocă ar trebui căutate nu în filosofia ei, ci în economia ei, nu în mintea oamenilor, ci în relațiile lor economice și că adevărata bază a societății este economia, în timp ce orice altceva în societatea este cu toată "ideologia" ei - nu este altceva decât o suprastructură Se știe cât de popular a devenit până la sfârșitul secolului al XIX-lea această teorie a "materialismului economic", din punctul de vedere al căreia sursa schimbării istorice se presupune a fi exclusiv în viața economică a societății Întrucât în cursul general al tuturor traducerilor culturale Mi se pare că este posibil și, poate, există singura nevoie - să vorbesc doar despre schimbări economice, pe de o parte, și ideologice, pe de altă parte, atunci mi-am permis acum să ating aceste două înțelegeri diferite ale istorie: intelectualistă sau ideologică și economică sau materialistă A le oferi o evaluare aici nu face parte din planurile mele: oricine este interesat de punctul meu de vedere se poate referi la ceea ce am scris despre asta *) Voi spune doar că ambele opinii în mod egal, din punctul meu de vedere, suferă de una-lateralitate, adică -e că în fiecare dintre ele există un sâmbure de adevăr, dar nu întregul adevăr și că fiecare, deși explică bine unele fapte, se dovedește a fi incapabil să explice pe altele fără efort, în orice caz, expunând aspectele economice și ideologice schimbări care au avut loc în secolul al XIX-lea, nu voi considera nici procesul de schimbări economice, nici procesul de schimbări ideologice drept principalul din care se poate deduce orice altceva Istoria nu este matematică Dacă această știință pornește din mai multe adevăruri evidente și, prin simplu raționament, deduce adevăruri noi și noi din ele, construind o lume întreagă de abstracțiuni mentale, atunci istoria urmează o altă cale, pornind de la observarea faptelor reale și trecând nu de la mai general la mai particular, ci, dimpotrivă, de la fapte individuale la concluzii generale Cu toate acestea, acum trebuie să stabilim în ce relație trebuie să punem unele cu altele acele aspecte ale istoriei pe care le-am distins mai sus, adică ) relații internaționale, ) mișcări politice, ) naționale, ) schimbări sociale și atât ) în economie, cât și ) în ideologie Desigur, în țesutul viu al istoriei, în care totul se împletește unul cu celălalt, unul depinde de celălalt, unul de celălalt celelalte influențe, este posibil să se

izoleze doar mental, și nu chiar, unul de celălalt, aceste, ca să spunem așa, cele șase trupe ale sale diferite Nu trebuie uitat că toate aceste categorii de fapte pragmatice și culturale, sau mișcări politice, naționale și sociale etc , etc de acest fel, nu sunt altceva decât creații ale minții noastre, făcându-ne mai ușor de înțeles și nouă - и) Cartea "Eseuri vechi și noi despre materialismul economic" ( ; ediția a II-a sub titlul "Critica materialismului economic" în volumul III al "Colecție de eseuri", ) și cap în cartea "Introducere în studiul sociologiei" (ed a III-a ) un bulgăr de țesătură complexă de fire care se împletesc ale vieții reale - aceeași ficțiune ca cercurile desenate mental de geografii de pe glob, i e și acest ecuator, și aceste tropice, sau cercuri polare, și afa ecliptica și aceste meridiane Nu există într-adevăr astfel de entități sau lucruri speciale precum politica sau cultura, economia sau ideologia etc etc , dar avem nevoie de toate aceste concepte, deoarece un geograf are nevoie de ecuator sau de tropice În viața istorică actuală, totul este îmbinat, totul este amestecat, împletit, confuz, totul este despre interacțiune, ca într-un organism, deși în el distingem și "sisteme" speciale ale coloanei vertebrale, mușchilor, vaselor de sânge, nervilor În istorie, faptele pragmatice, i e evenimentele, dând naștere la alte evenimente similare, împreună cu acestea, aduc consecințe culturale diferite, de ex fac schimbări zilnice și ei înșiși sunt influențați de formele culturale Alături de aceasta, schimbările culturale determină și cursul evenimentelor Aici observăm constant ceea ce se numește interacțiune: în istorie nu există două procese paralele - pragmatic și cultural, ci există un proces cultural-pragmatic Aceeași interacțiune se observă între istoria externă și cea internă, sau, de asemenea, între aspirațiile și interesele de conținut politic, național și social etc Aceasta este interacțiunea politicii, economiei, ideologiei etc , etc , în viața istorică a secolul al XIX-lea Aș dori să descriu în "cursul" meu, în măsura în care, desigur, este posibil să fac acest lucru în cea mai scurtă construcție În orice caz, în urma acestei întregi construcții ar trebui să apară o idee generală a unei astfel de interacțiuni, care, repet încă o dată, ar trebui să fie doar o serie de concluzii din fapte generalizate, deloc umplerea unui a priori schema cu un continut potrivit acesteia Mă voi ocupa de cealaltă parte a problemei Lumea istorică este formată din mai multe națiuni sau state Fiecare dintre ele are propria sa istorie, diferită de alte povești, la fel cum fiecare persoană are propria sa biografie Istoria lumii este, la prima vedere, doar o simplă sumă a unor astfel de istorii private sau naționale, dar în realitate este, totuși, ceva mai mult În primul rând, actul sexual și h apar relații diferite, permițându-ne să vorbim despre interacțiunile țărilor individuale, iar în al doilea rând, și o subliniez mai ales pe aceasta, pe baza acestei interacțiuni, și proximitatea mai apropiată, asemănarea sau asemănarea condițiilor externe, aceleași influențe istorice, în viata In mai multe tari se observa anumite fenomene generale care, ca atare, pot deveni subiectul principal de studiu Este destul de firesc ca în istoria secolului al XIX-lea tot interesul ei se concentrează asupra Europei, ca și asupra părții lumii în care a avut loc cea mai bogată în fapte, cea mai rapidă și mai fructuoasă dezvoltare istorică Dar Europa în sine nu este altceva decât Anglia-]-Franța-Germania-]-Elveția -Italia și alte țări, dintre care majoritatea (și anume, întregul Vest) trăiesc de multă vreme o viață istorică comună Această istorie a Europei de Vest în secolul al XIX-lea putem construi în două moduri, adică sau ca istoria Angliei plus Franța plus Germania etc , cu accent predominant pe tot

ceea ce constituie caracteristicile individuale în trecutul fiecărei țări, sau istoria acelor fenomene care sunt mai mult sau mai puțin comune tuturor acestor țări și totul special, tot ceea ce caracterizează fizionomia istorică a țărilor individuale ar trebui să treacă în plan secund Intenția mea în acest "curs" este să merg pe a doua cale, iar asta îmi dă dreptul la împrejurarea care este principala, cea mai caracteristică secolul al -lea evenimentele și mișcările depășesc cadrul istoriilor private, obținând astfel un sens universal Și însuși volumul în care acest "curs" este conceput și nu poate fi realizat decât permite doar o astfel de construcție Pentru a prezenta unui copil o balenă, un elefant, un leu, un cal, un câine, o pisică etc , este necesar să descriem în detaliu fiecare dintre aceste mamifere, pentru care, desigur, este nevoie de mai mult timp decât să-i ofere un concept general despre structura mamiferelor Deci iată-l, adică în cazul nostru: dacă aș plănui să scriu o istorie generală ca o sumă a unora particulare, ar trebui să mă opresc asupra fiecărei istorii particulare cu mult mai multe detalii decât aș putea face, limitându-mă la anumite limite, în timp ce istoria generală în sensul de luând în considerare numai fenomene, în general multe țări, vă permite să lăsați din vedere o mulțime de fapte, care, având, poate, foarte importante pentru o anumită naționalitate, nu joacă un rol important în ceea ce se numește cursul general al istoriei Și el, acest curs general al istoriei, până la urmă, pentru Occidentul european, există, iar studiul lui poate fi subiectul unei sarcini științifice speciale Încă de la începutul istoriei națiunilor vest-europene, dezvoltarea lor s-a bazat pe comunalitate și unitate, care apoi trece ca un fir roșu prin toate timpurile ulterioare Începutul istoriei acestor popoare ar trebui căutat în Imperiul Roman de Apus, în provinciile căruia în urmă cu o mie și jumătate de ani au fost fondate o serie de așa-zise state barbare de diferite triburi germanice În toate aceste state, același proces se desfășura în același timp - pătrunderea și interacțiunea reciprocă a principiilor de viață romane și germane și unirea temporară a majorității acestor țări în vasta monarhie a lui Carol cel Mare, la rândul său, a lăsat o anumită ștampilă comună asupra lor Uniunea religioasă a avut același rezultat națiunile vest-europene sub conducerea marelui preot roman În măsura în care viața istorică a apărut în alte țări din Occident, ei s-au alăturat, treptat, una după alta, cu această lume istorică care a crescut pe ruinele Imperiului Roman și a fost unită de Biserica Catolică După prăbușirea imperiului lui Carol cel Mare, peste tot s-a înființat treptat un stat și o structură socială deosebită, cunoscută sub numele de feudalism Există, desigur, feudalism și feudalism: feudalismul englez nu seamănă cu feudalismul francez, feudalismul francez diferă în multe privințe de german, acesta are propriile caracteristici față de italian, dar peste tot este încă feudalism, reprezentând în baza lui același istoric istoric bază Peste tot, în același mod, pe baza vieții feudale în epoca renașterii vieții urbane, care a fost mult timp în declin după distrugerea Imperiului Roman, a apărut după cruciade, în care unitatea Occidentului a fost s-au exprimat, de asemenea, diverse instituții reprezentative, precum Cortes în regatele din Peninsula Iberică ƅ , parlamentul din Anglia, statele generale în Franța, landtag-urile în principate individuale ale Germaniei etc , etc Acestea, aceste instituții, pot fi, de asemenea, comparate unul cu altul si cu toate diferentele care se gasesc trăind cu o asemenea comparație, se poate vorbi nu mai puțin despre existența omniprezentă în Occident a așa-zisei monarhii imobiliare, ca și despre

o formă politică specială, deosebită, comună într-o anumită epocă tuturor națiunilor vest-europene Se știe în continuare că aceste națiuni aveau o singură cultură spirituală sub forma catolicismului medieval, care nu era doar o formă confesională, ci și o întreagă viziune asupra lumii, unind toate cele mai înalte manifestări ale vieții spirituale și ale creativității mentale - atât filozofie, cât și morală sau ideile politice, și știința și arta popoarelor vest-europene Pe măsură ce aceste națiuni au crescut din punct de vedere cultural, ele au atras din ce în ce mai mult de-a lungul timpului din sursa comună a civilizației lor, adică din antichitate, fie că a fost vorba de așa-zisa receptare a dreptului roman sau de așa-zisa renaștere a științelor și artelor Renașterea clasică, cu care suntem obișnuiți să despărțim vremurile moderne de Evul Mediu, a fost și ea un fenomen comun întregii Europe occidentale, bazat pe nemulțumiți de catolicismul medieval, căutarea unei noi perspective asupra lumii Oricare ar fi trăsăturile de diferență am putea găsi între umanismul în Italia, în Franța, în Anglia, în Germania, peste tot era umanism, care includea secularizarea gândirii și a vieții, dorința de eliberare a acestora de sub jugul teocratic și idealurile ascezei Trecând la vârste mai apropiate, observăm același lucru Reforma religioasă din secolul al XVI-lea, pregătită de mișcările din viața bisericească din cele două secole precedente, a cuprins întregul Occident european, iar reacția catolicismului a fost același fenomen general mai târziu În mod similar, pretutindeni în această epocă a luptei civile religioase și a războaielor, în sfera relațiilor politice, observăm aproape concomitent dispariția instituțiilor de reprezentare moșială și dezvoltarea absolutismului regal, atingând punctul culminant mai ales în secolul al XVII-lea Fenomenele comune în secolul următor au fost, pe de o parte, o nouă secularizare a gândirii, care și-a găsit expresia în "iluminismul" raționalist al secolului, numit chiar "filosofic", pe de altă parte, apariția absolutismului însuși pe calea reformelor progresive, permițându-ne să vorbim despre o epocă specială a "absolutismului iluminat" Aș putea continua acest scurt studiu al principalelor momente din cursul general al istoriei Europei de Vest, încă departe de a fi complet în sine, dar consider că ceea ce s-a spus este complet suficient pentru a dovedi dreptul de a vorbi despre o astfel de mișcare generală și, de altfel, pentru a arăta acel comun și unitate în istoria secolului al XIX-lea în Occident, supuse studiului nostru, au o origine foarte veche, înrădăcinată în fundamentele lor într-un trecut istoric foarte îndepărtat La fel ca pentru toată perioada anterioară în dezvoltarea istorică a Occidentului, putem opera fenomene generale precum feudalismul Catolicism, umanism, protestantism, absolutism, "iluminism" (în sensul special al cuvântului) etc , exact la fel în istoria secolului al X-lea putem studia fenomenele sale paneuropene sub forma constituționalismului, liberalismului, radicalismului, capitalismului, socialismului, naționalismului, romantismului, pozitivismului etc , etc , în socialism există aceleași diferențe naționale, care se observă în vremuri vechi , de exemplu, în feudalism sau în umanism, dar acest lucru nu ne împiedică, desigur, să găsim în fiecare fenomen dat anumite trăsături comune, împreună cu acele componente și el semne principale Este clar, pe de altă parte, că țara în care s-au exprimat cel mai proeminent aceste trăsături principale ale fenomenului general sau care a jucat rolul principal în istoria acestui fenomen, merită o atenție deosebită din punct de vedere general, iar acest lucru , de altfel, ne poate obliga direct la caracteristici generale mai specifice, pentru a ilustra aceste sau alte

propoziții abstracte cu exemple luate din istoria tocmai unei astfel de țări, unde fenomenul studiat și-a găsit expresia cea mai completă sau tranșantă Ca și în caracterizarea generală a feudalismului, se poate avea în vedere, de exemplu, varietatea sa predominant franceză, sau, în studierea esenței umanismului, se poate baza în principal pe umanismul italian, deci în istoria secolului al XIX-lea Propozițiile generale despre apariția și dezvoltarea, de exemplu, a capitalismului pot fi ilustrate cu fapte preluate numai din istoria economică a Angliei sau, vorbind despre liberalism în general, bazate mai ales pe date din istoria Franței Voi remarca, în general, că din materialul faptic mă voi opri, în prezentarea mea, tocmai asupra unor fenomene tipice precum exemplele specifice care pot oferi o imagine generală unsprezece reprezentare şi despre toate celelalte cazuri speciale omogene Privind istoria Europei în secolul XIX c , ca un întreg, putem împărți în continuare acest întreg în perioade separate, delimitate una de alta de evenimente deosebit de importante care au avut o influență deosebit de puternică asupra epocilor care le-au urmat Primul astfel de eveniment ar trebui recunoscut ca fiind prăbușirea, în - , a imperiului lui Napoleon I, urmată de așa-numita eră a restaurării Împreună, ambele perioade alcătuiesc prima treime a secolului al XIX-lea, fiecare luând un deceniu și jumătate În , la Paris a avut loc o revoluție, cunoscută * sub numele de Revoluția din iulie, care a avut impact asupra altor țări, precum și asupra politicii internaționale Epoca care a urmat acestei răsturnări este de obicei numită vremurile Monarhiei iulie, întinzându-se pe optsprezece ani, până în , când aproape toată Europa Occidentală a cunoscut o revoluție foarte furtunoasă, așa cum nu s-a mai văzut înainte sau de atunci într-un asemenea vast spațiu în atâtea țări Cu această mișcare grandioasă și complexă, care a fost în același timp politică și socială, reacția, care și-a găsit întruchiparea, de altfel, în al doilea imperiu din Franța, a fost foarte rapidă și, în plus, universal tratată Dacă scoatem în evidență într-o perioadă specială ultimii doi ani ai anilor patruzeci și primii trei ai anilor cincizeci, i e de la revoluția din februarie din până la restaurarea imperiului în Franța în , apoi epoca acestuia din urmă reprezintă optsprezece ani între și În cele din urmă, războiul franco-german din - a fost ultimul din secolul al XIX-lea un eveniment major, de la care a început o nouă perioadă istorică Astfel, ne putem împărți cronologic expunerea în următoarele perioade; epoca napoleonică până în , restaurarea până în , monarhia iulie până în , și anii începutului reacției până în , al doilea imperiu până în și, în cele din urmă, ultima treime a secolului, după care nu universal numele recunoscut a fost încă stabilit Trebuie adăugat, totuși, că, în interesul economiei spațiului, în unele cazuri va trebui să iau în considerare împreună fapte diferite din aceleași categorii, să pun cap la cap diferite epoci și chiar uneori să mă întorc atunci când este nevoie de - astfel de fapte, care în locul lor sunt în mod deliberat, au fost ocolite De exemplu, ținând cont de faptul că mișcarea socială în rândul maselor a început abia după , când pentru prima dată în secolul al XIX-lea proletariatul a început să se separe de burghezie, am considerat necesar să nu vorbesc în prezentarea istoriei primei treimi a secolului al XIX-lea nu numai despre fondatorii socialismului, ci chiar despre revoluția industrială, amânând examinarea ambelor subiecte până în perioada a treia a secolului al XIX-lea, în care socialismul a început să se răspândească în rândul maselor De asemenea, mi s-a părut mai convenabil să acord un loc unei analize a mișcărilor naționale din prima jumătate a secolului al XIX-lea în general, imediat, aproape în

fața secției dedicate revoluției de la În acest "curs" a trebuit să prezint istoria secolului al XIX-lea în tipar, nu pentru prima dată Însăși baza acestei cărți se bazează pe un material istoric destul de extins, adunat de mine în patru cărți mari care alcătuiesc volumele IV, V și două părți ale volumelor VI din Istoria Europei de Vest în timpurile moderne, la care eu și Îmi permit să trimit cititorul pentru o prezentare mai detaliată a evenimentelor, mișcărilor, fenomenelor și întrebărilor individuale În aceleași volume, cititorul va găsi și referințe detaliate la literatură, iar în alte cazuri, eseuri istoriografice ", referindu-se nu atât la faptele în sine, cât la concluzii generale care caracterizează atât cursul general al evoluției istorice a secolului al XIX-lea secolul și momentele sale individuale În sfârșit, a treia suprapunere a istoriei primelor două treimi ale secolului al XIX-lea, dar mai faptică și în același timp mai generală decât în "Viziunea generală" este a doua jumătate a cărții "Originea poporului modern Statul de drept", care, totuși, se oprește aproape exclusiv asupra instituțiilor și ideilor politice, în special asupra conținutului constituțiilor individuale și, în plus, uneori cu un asemenea grad de detaliu care nu poate fi într-un "curs" real *) ') Pe locuri paralele precum "Vederea generală" - într-o oarecare măsură însă absorbită de prezentul curs - și "Statul de drept popular", în multe privințe capabile să o completeze, se fac aceleași indicații ca și la capitolele din "Istoria Europei de Vest" Vorbind în text despre cele trei expuneri ale mele despre istoria secolului al XIX-lea, nu am menționat Voi spune acum pe scurt despre literatura istorică consacrată secolului al XIX-lea, referințe detaliate la care, pe lângă volumele IV-VI din Istoria mea a Europei occidentale, se găsesc și în Lavisse și Rambaud sau în Senhobos ) Prima mare lucrare (în volume) despre istoria generală a secolului XÍX a fost cunoscuta "Istoria secolului al XIX-lea" (Geschichte des neunzehnten Jahrhunderts) de Gervinus, publicată în - , dar adusă abia în După Gervin, nimeni nu a întreprins o lucrare atât de amplă asupra istoriei secolului trecut , dacă nu luând în considerare profesorul de la Zurich , Alfred Stern, care în a publicat primul volum de zece volume, dar departe de a fi finalizat, "Istoria Europei de la tratatele din până la pacea de la Frankfurt din " (Geschichte Europas seit den Vertrâgen von bis zum Frankfurter Frieden von ) Istoria generală a secolului al XIX-lea există acum destul de multe volume mai mici în diferite limbi (apropo, o parte semnificativă din ele au fost traduse în rusă), astfel încât oricine dorește să se familiarizeze cu istoria secolului trecut poate doar alege una sau alta dintr-un număr de cărți * ), dar Am amintit-o pe a patra, cea mai scurtă și mai elementară, în "Cartea Educațională a Noii Istorie", la care îmi permit să trimit și cititorii care se familiarizează pentru prima dată cu subiectul d) Lavisse et Rambaud Histoire générale du IV siècle à nos jours Dedicat istoriei secolului al XIX-lea volume ( - ) ale acestei lucrări, compilate de mulți autori, există în traducere rusă, precum și există, chiar și în mai multe traduceri, cartea lui Seignobofa Histoire politique de l'Europe contemporaine ) Există multe istorii generale ale secolului al XIX-lea în traduceri în limba rusă Lucrarea lui Gervinus numită în text, acum, desigur, învechită, se învecinează direct cu istoria, de asemenea, învechită a secolului al XVIII-lea și a secolului al XIX-lea înainte de căderea Imperiului Francez de către Schlosser, al cărui student Gerwin a fost În plus, există traduceri din diferite limbi ale următoarelor cărți, numite în ordine alfabetică: G Weber Istoria generală, volumele și -Helmolt Istoria omenirii -Gonener Istoria culturală a secolului al XIX-lea -

Lavisse și Rambaud Istoria secolului al XIX-lea (ultimele volume din "Histoire generale",) -L Debidur Secolul al XIX-lea politic Istoria relaţiilor externe ale puterilor europene din până în (publicat volumul I) -Otto Leixner Vârsta noastră -E Mare shal Istoria secolului al XIX-lea, - - Pflui-Hartung Istoria lumii de la Congresul de la Viena până în zilele noastre, - -Sh Senobos Istoria politică a Europei moderne (mai multe traduceri și nu într-o singură ediție; cel mai bine sub editorul V A Posse ) -Sh Segnobos şi A Meten Cea mai recentă isterie din - nu încă cu mult timp în urmă, literatura despre istoria secolului al XIX-lea a fost extrem de sărac În anii mei de studenție, exista o singură carte a lui Lorentz în limba rusă, care, în general, era extrem de insuficientă și, în plus, adusă abia în , astfel încât majoritatea cititorilor nu aveau ce să învețe despre perioada ulterioară Și lucrurile nu erau mai bune în literatura occidentală Când mă pregăteam pentru primul meu curs universitar, al cărui subiect era doar istoria secolului al XIX-lea, era în , aproape singurul compendiu serios despre istoria secolului al XIX-lea a fost "Istoria timpurilor moderne" a lui Bulle (Geschichte der neuesten Zeit) În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea una după alta, noi și noi adaptări ale istoriei secolului trecut au început să apară în diferite limbi, atât ca lucrări independente, cât și ca părți separate ale publicațiilor mai mari Unele dintre ele, cum ar fi, de exemplu, cartea lui Segnobos, care, însă, ia în considerare doar partidele și instituțiile politice, sau colectivul "Istoria generală" (Histoire générale) a lui Lavisse și Rambaud, care prezintă și istoria non-ului -Țările europene, au câștigat faima binemeritată Din păcate, în multe lucrări din secolul al XIX-lea șablonul domnește, uneori chiar cu predominanța istoriei externe asupra interioarei Apropo, în majoritatea acestor istorii, istoria economică și socială este fie complet absentă, fie foarte slab dezvoltată, despre care există între timp o vastă literatură Pe lângă lucrările despre istoria generală a secolului al XIX-lea, există și o literatură foarte extinsă despre istoria țărilor individuale sau de-a lungul întregului secol sau, așa cum se întâmplă mai des, într-una sau alta A Torsoul Istoria secolului nostru, - - Fife Istoria Europei în secolul al XIX-lea (trei volume) -Uf Andrews Dezvoltarea istorică a Europei moderne de la Congresul de la Viena până în epoca noastră -În limba rusă există încă scurte expoziții populare ale lui P N Ardashev, I Grigorovici, K A Ivanov ș a În literatura istorică germană se mai pot numi câteva lucrări, care , cu excepţia unor (ultimele) volume ale colecţiei Oncken şi a lucrărilor lui Bulle şi A Stern numite în text, în principal: Gl· Egelhaaf Geschichte der neuesten Zeit vom Frankfurter Frieden bis zur Gegewart -Flathe Geschichte der neuesten Zeit -O Jager Față de așa ceva einer Darsteilung neuester Geschichte -Otto Kaemmel Illustrierte Geschichte der neuesten Zeit - L Siacke Neueste Geschichte - În istoriografia engleză, colecția "Thè Cambridge modern history", pornind din volumul VIII, dedicat Revoluției Franceze, atrage atenția asupra ei Procedurile privind istoria tabelului XX sunt indicate mai jos (în cap XLI) perioade În această literatură, care s-a extins foarte mult în ultima vreme, în care se pot nota colecții întregi de țări individuale *), există și cărți populare mici, precum și lucrări voluminoase, uneori în mai multe volume, compilații și studii independente, adesea scrise de remarcabile istorici Principalul neajuns al istoriilor țărilor individuale din secolul al XIX-lea și, adesea, al recenziilor generale, sunt prejudecățile naționaliste și de partid, care în astfel de cazuri capătă adesea caracterul de șovinism real sau de panegirism aproape oficial Supărările politice ale zilei, antipatiile naţionale,

diferențele de partid etc , își pun amprenta neștiințifică atât pe selecția faptelor, cât și pe acoperirea lor Literatura istorică referitoare la secolul al XIX-lea cuprinde și o mulțime de lucrări despre anumite aspecte ale vieții, cum ar fi, de exemplu, despre structura statală a țărilor europene, despre dezvoltarea lor economică, despre istoria religiei și a bisericii, despre istoria filozofie, știință, literatură, despre istoria doctrinelor politice, morale și economice, despre problemele țărănești și muncitorești, despre socialism, despre progresele tehnologice, despre dreptul internațional, despre întreprinderile coloniale etc , etc Pe lângă cursuri generale, compendii, etc , în această literatură nemăsurat de uriașă există și o mulțime de lucrări de natură monografică despre evenimente individuale, chiar și despre episoade individuale, despre acele sau alte instituții, reforme, legi, despre diverse mari și mici probleme de politică și cultură Literatura biografică despre ) Vezi, de exemplu, marea colecție a lui Biedermann și Hirzel "Staaten-geschiclite der neuesten Zeit", în care istoria Austriei este scrisă de Springer, Anglia-Pauli, Italia-Reuchlin, Franța-Poxày (ultima, aducând cititorul abia până în , tradus în rusă) În Bibliothèque contemporaine franceză, în mici dar "tonice compacte" ale istoriei Angliei și Spaniei, acestea sunt prelucrate de Reinold, Austria-Asselin, Ungaria-Sayou, Italia-Soren (disponibil în traducere rusă), Prussia-Voron etc În colecția rusă sub titlul general "Istoria Europei după epoci și țări" (publicată la Brockhaus-Efron), specializată în istoria secolului al XIX-lea dedicat cărților despre Anglia, P G Mizhuee și Germania A K Dzhiveleyuva, despre Austria (în a doua jumătate a secolului) S G Lozinsky, Franța-N I Kareva și alții Această colecție conține, de asemenea, istoriile țărilor individuale și pe toată lungimea lor, în care, desigur, doar foarte puțin spațiu este alocat secolului al XIX-lea Pentru istoria Rusiei în secolul al XIX-lea Mă refer la cursul (în trei ediții) al lui A A Kornilov, care a scris despre Rusia în secolul al XIX-lea iar în rusă pe Pflug-Hartung cele mai influente și mai puțin importante figuri ale secolului al XIX-lea în diverse domenii ale vieții și, adesea, biografia se îmbină cu istoria epocii când vine vorba, de exemplu, de persoane precum Napoleon, baronul Stein, Metternich, Guizot, Bismarck, Beaconsfield, Gladstone și etc , dacă se limitează doar la oamenii guvernamentali Uneori, astfel de biografii sunt incluse în colecții întregi din familia Pavlenkovskaya, unele dintre cărțile cărora pot servi ca o bună sursă de cunoștințe istorice pentru ca începătorii să se familiarizeze mai mult cu istoria secolului al XIX-lea În ceea ce privește materialul istoric direct pentru secolul al XIX-lea, acesta este colosal Dezvoltarea presei periodice în acest secol face din ziare și reviste o sursă inepuizabilă de tot felul de fapte Recent, un savant german, Egelgaaf, a publicat chiar și o întreagă istorie a ultimei treimi a secolului al XIX-lea, scrisă aproape exclusiv pe baza știrilor din ziare colectate sistematic de-a lungul multor ani Pe lângă ziare şi reviste, de la o zi la alta sau de la lună la lună în urma mişcării vieţii, există diverse anuale, care sunt culegeri de material istoric direct ) Dezvoltarea în secolul al XIX-lea publicitatea nu permite nici măcar documentele diplomatice să zăbovească în arhive, ale căror colecții sunt publicate în cărți, desemnate prin obicei cu aproape toate culorile Dezbaterile în adunările reprezentative sunt stenografice și tipărite, precum și rapoarte ale diferitelor comisii, diverse chestionare etc Materialul istoric direct este, de asemenea, umplut cu diverse publicații statistice, descrieri ale tuturor fenomenelor modernității actuale, rapoarte ale numeroaselor societăți

pe acțiuni, partid programe, dezbateri și rezoluții ale partidului ynykh congrese, corespondență, memorii, dezvăluiri - nu poți reciti totul, la fel ca toată literatura de ficțiune, jurnalistică, științifică și filozofică Bineînțeles, multe și pe lângă foarte multe i) i) Anuarele care consemnează evenimente politice sunt "Registrul anual" englezesc, "Annuaire universel historique" francez (a o ), "Annuaire des deux Mondes" (înainte de ), "L'année politique" (din r ) - "Lavie politique dans les deux mondes" (din G- ), germanul "Euro paeischer Geschichtskalender" (din ) și "DeutSciier Geschichtskalender", etc Deocamdată, importantul este un secret, în care sunt inițiați doar aleșii, iar contemporanii nu știu nimic despre acest lucru atât de important, dar ceea ce se poate cunoaște este înregistrat și publicat astfel încât, din lipsă de materie primă a istoriei, se înregistrează și se publică ceea ce se poate ști la obscuritate unde să-l caute, viitorii istorici nu vor mai avea dreptul să se plângă de inaccesibilitatea ei, căci deseori ne plângem acum când vrem să știm despre vremuri mai îndepărtate Despre dezvoltarea istoriei secolului al XIX-lea Întregul progres al științei istorice în sine în acest secol a fost de asemenea reflectat La începutul ei, încă se vorbea despre "artă istorică", adică despre despre povești ca arte și au inventat unele linii de demarcație între istorie și cealaltă artă a ei cea mai înrudită, poezia Pentru sfârșitul secolului al X-lea, o astfel de viziune a fost un punct de vedere cu multă experiență: istoria nu este o artă, ci o știință, iar linia de demarcație trebuie trasă nu între istorie și poezie, ci între istorie și alte științe Dacă secolul al XVII-lea este de obicei numit "secolul filozofic", atunci secolul al XIX-lea are un drept incontestabil de a fi numit epoca "istoricismului" Niciodată până acum nu a fost extrasă o asemenea cantitate de material istoric legat de secolele trecute ca în XIX, ceea ce indică o puternică dezvoltare a interesului istoric în rândul oamenilor care au trăit în acest secol Mai ales este necesar de subliniat că numai secolul ^ Tirol, Salzburg, Lombardia și vechiul teritoriu al Veneției ("Regatul Lombardo-Venețian"), precum și toată Dalmația ("Regatul") din Iliria") Prusia, pe lângă partea deja menționată a Saxiei, a primit înapoi regiunile germane pierdute sub pacea de la Tilsit și a dobândit și o anumită parte a Marelui Ducat al Varșoviei, și anume Posen și o mare regiune de pe Rin, la graniță cu Franţa, unde se aflau anterior posesiunile alegătorilor spirituali Olanda, care era o republică înainte de revoluție, și Belgia, care era în secolul al XVIII-lea Posesiunile austriece au fost unite, sub forma unui bastion împotriva Franței în nord-vest, într-un singur Regat al Țărilor de Jos, al cărui suveran, William de Orange, a primit și Ducatul German de Luxemburg Prusia renană s-a alăturat acestor posesiuni, iar în spatele ei Hanovra, ridicată în regat și extinsă, s-a întors sub stăpânirea regelui englez Bavaria a fost întărită și prin anexarea Palatinatului, iar cantoanele Wallis, Geneva și Neuchâtel (acestea din urmă aflate sub autoritatea supremă a regelui prusac) au fost anexate Elveției, iar teritoriul federației a fost declarat neutru pentru totdeauna La sud de acesta, regatul Sardiniei a fost restaurat, retrocedat regelui său de drept și extins prin întoarcerea lui Savoia, cu adăugarea teritoriului fostei Republici Genova Acest stat a închis cordonul împotriva Franței, la capătul opus al căruia se afla Regatul Țărilor de Jos Printre statele pedepsite s-a numărat Danemarca, care a pierdut Norvegia, care, dimpotrivă, a fost acordată regelui Suediei În Italia s-a efectuat restaurarea vechilor dinastii În partea sa de nord, pe lângă regatele Sardinia și Lombardo-Venețiale, atașate Austriei, s-

au creat mici ducate (Modena, Lucca, Parma) pentru membrii caselor austriac și borbon-spaniol ) În centrul Italiei, Marele Ducat al Toscana, moștenit de fratele împăratului austriac, Ferdinand, a fost restaurat, iar totul a fost restituit papei ') Cracovia a fost declarată oraș liber sub protectoratul Austriei, Prusiei și Rusiei În această mică republică a fost anexată Austriei *) Parma a fost dată soției lui Napoleon, Marie-Louise foste părți ale zonei Bisericii Murat, care cu prețul trădării lui Napoleon, a rămas pe tronul napolitanului în , în epoca celor "sute de zile" a decis să înceapă un război cu Austria cu scopul de a uni Italia, dar a fost învins (și ulterior împușcat/ pentru o nouă încercare de răzvrătire), Napoli, legată de Sicilia în același regat al Obscilei, a fost înapoiată regelui Ferdinand Au fost, de asemenea, în această epocă readuși pe tronurile lor, precum și suveranii ambelor regate ale peninsulei Iberice : Mai ales o mulțime de necazuri au adus Congresului de la Viena Structura Germaniei Era de neconceput să se revină la vechiul sistem feudal al imperiului medieval, dar nici dorința poporului progresist din epocă de unificare politică nu a putut fi realizată, deoarece ideea unității naționale nu avusese încă timp să pătrundă adânc în conștiința poporului, iar suveranii fostei Confederații a Rinului nu doreau să-și piardă puterea S-a ales calea de mijloc În locul fostelor trei sute și jumătate de principate și republici, treizeci și opt de state erau acum recunoscute în Germania: un imperiu (Austria), cinci regate (Prusia, Saxonia, Hanovra, Bavaria și Württemberg), de principate cu titluri diferite (între ei Luxemburg și Holstein, care se afla sub stăpânirea regilor Olandei și Danezei) și patru orașe libere (Hamburg, Lübeck, Vremya și Frankfurt pe Main) ' Toate aceste state au format din ele însele Uniunea Germană cu o dietă aliată specială în? Frankfurt-on-Main sub președinția Austriei J), Acest ultim stat a luat, în general, o poziție de conducere în Europa Centrală, dominând în același timp asupra fragmentatelor Germanii și Italiei Cea de-a doua forță politică din Germania a fost Prusia, care a fost formată din două părți principale în est (ținuturile vechi) și vest (Prusia renană), între care se afla restul Germaniei de Nord O astfel de poziție geografică a creat Prusiei o poziție dominantă în această parte a Confederației Germane *) Austria și Prusia făceau parte din Uniunea Germană doar în spatele lor, care aparținuseră anterior Sfântului Imperiu Roman ) Pe lângă imperiile, regatele și orașele libere numite în text, Uniunea Germană includea: un electorat: Hesse-Kassel (Kurgessen, șapte mari ducate: Baden Hesse-Darm-) Decretele Congresului de la Viena au fost opera diplomaților, sprijinindu-se pe dreptul celor puternici, gândindu-se doar la numărul de suflete sau mile pătrate și fără a acorda atenție condițiilor culturale ale teritoriilor unite și separate, cu condiția ca în fiecare caz dat a existat o "recompensă" adecvată, constând dintr-un teritoriu cunoscut cu b populație cunoscută Călăuzit de principiul legitimismului în raport cu vechile dinastii, congresul a ignorat complet aspirațiile naționale Germania era încă "aranjată", dar Italia nu a fost doar lăsată în fosta fragmentare și reprezenta doar un "concept geografic", ci, în plus, era plasată, în plus, parțial sub conducerea directă a Austriei, parțial sub tutela ei Formarea Regatului Țărilor de Jos din Olanda și Belgia a fost, în esență, instaurarea stăpânirii olandezilor asupra belgienii Alexandru I visa să restabilească naționalitatea poloneză sub puterea evreilor, dar polonezii au rămas împărțiți între Austria, Prusia, Rusia și orașul liber Cracovia și partea Galiției locuită de Micii Ruși (Rusyns), care era deja parte a Imperiului Rus, a

fost înapoiat din nou sub stăpânirea Austriei Patrioții greci s-au gândit să apeleze la Congres cu o cerere de renaștere a naționalității, dar diplomații au insistat ca problema greacă să nu fie pusă deloc la Congres Doar Insulele Ionice, care au aparținut anterior Republicii Venețiane și au fost reținute de Franța în spatele acesteia, au fost transformate într-o republică dată sub protectoratul Angliei, care, de altfel, a întărit-o pe aceasta din urmă în Marea Mediterană') Tratând astfel naționalitățile, Congresul de la Viena a procedat, în esență, Stadt, Mecklenburg-Schwerin, Mecklenburg-Strelitz, Saxa-Weimar, Luxemburg și Oldenburg; zece ducate: Saxa-Meiningen, Sai-sen-Coburg, Saxa-Gotha, Saxa-Hilburghausen, Anhalt-Dessau, Anhalt-Keten și Anhalt-Bernburg, Nassau, Braunschweig, Holstein, zece principate: Hohenzollern-Gechingen, Hohenzollern-Sieg marngen , Schwarzburg-Rudolstadt, Schwarzburg-Sondershausen, Zborul seniorului și Zborul liniei de juniori, Lippe-Detmold, Lippe-Schaumburg, Büksburg, Walde k, Liechtenstein În , landgraviatul din Hesse-Homburg a aderat și el la unire Să adăugăm că Germania a fost o uniune de state (Staatenbund), și nu un stat unional (Bundesstaat), așa cum este acum *) Anglia a părăsit aici insula Malta sub stăpânirea ei pe urmele lui Napoleon, care, la rândul său, nu a aplicat relațiilor internaționale decât principiile care erau curente în vechea ordine Noul aranjament pe care l-a primit Europa în , înaintea gândirii principalelor guverne, trebuia să devină o garanție a păcii și echilibrului între puteri și, deși la ani de la semnarea actului final, lucrările Congresului Viena a început să se prăbușească, cu toate acestea pentru o lungă perioadă de timp pacea internațională în Europa a fost asigurată, în timp ce deja în a doua jumătate a secolului al XIX-lea unirea Italiei și Germaniei nu a dat lovitura finală principalelor creații ale Congresului de la Viena IV Schimbări interne în diferite țări în epoca napoleonică Dubla semnificație a erei napoleoniene în interiorul Franței și al altor țări - Restaurarea absolutismului în Franţa într-o formă nouă şi triumful centralizării administrative - Restaurarea catolicismului şi concordatului - Consolidarea achizițiilor sociale ale revoluției și Codul Kapoleonic Schimbări interne în afara Franței - Lovitura dată de dominația napoleonică asupra feudalismului și iobăgiei - Reforme administrative - Reînnoirea aspiraţiilor constituţionale la sfârşitul imperiului Prima întrebare care trebuie pusă atunci când examinăm epoca napoleonică în istoria generală a secolului al XIX-lea este de a determina relația în care se află această epocă cu Revoluția Franceză, pe care am convenit să o considerăm ca punct de plecare în istoria secol al XIX-lea Atât contemporanii, cât și posteritatea imediată au înțeles această relație în moduri diferite și au fost exprimate judecăți diametral opuse despre personalitatea centrală a acestei epoci, Napoleon, fie ca persoană care a înfrânat revoluția, fie, dimpotrivă, ca persoană care a contribuit la ea triumf Este curios că, atât din punctul de vedere, cât și din celălalt punct de vedere, ) Uch carte, §§ - și - -I E , vol IV, cap VI, VII, IX și X - Vedere generală, cap III erau oameni din taberele opuse Este deosebit de interesant că atât reprezentanții vechii ordini, pentru care el a fost "proporul revoluției", cât și liberalii, care vedeau în el salvatorul principiilor din , îl priveau pe Napoleon ca pe succesorul revoluției Pe de altă parte, pentru mulți apărători ai acelorași principii, el a fost "primul dintre contrarevoluționari", așa cum a spus despre el doamna Stahl, la scurt timp după ce a părăsit scena istoriei Dacă noi, pentru a rezolva întrebarea, care a fost adevărata atitudine a lui Napoleon față de revoluție, am apela la propriile afirmații, atunci am

găsi în ele material pentru un răspuns în dublu sens Să presupunem că în acest caz avem de-a face cu afirmațiile unei persoane care nu se distingea prin veridicitate și vorbea într-un fel sau altul, în funcție de ceea ce era mai avantajos în fiecare caz în parte, dar și aici trebuie să ținem cont de faptul că însăși posibilitatea unor afirmații contrare indică la admiterea unei chestiuni nu o soluție complet simplă Să adăugăm, în final, că printre istoricii epocii napoleoniene, întâlnim și noi aceeași contradicție, iar dacă, de exemplu, pentru istoricul consulatului și al imperiului, Thiers, Napoleon a fost succesorul revoluției, atunci pt un alt istoric al epocii, Lanfré, a fost, dimpotrivă, un contra* - revoluționar Tocmai remarcată dualitate de vederi asupra aceleiași persoane istorice se explică prin natura generală și duală a epocii consulatului și a imperiului, în primul rând, în diferitele sale atitudini față de aspectele politice și sociale ale revoluției, prin diferența dintre în al doilea rând, semnificația sa pentru Franța însăși și pentru restul Europei Am spus deja că întreaga semnificație a revoluției pentru Franța însăși se reduce la stabilirea unui stat liber și a cetățeniei apatride și că aceasta este latura politică și socială a revoluției Nimeni, desigur, nu va argumenta că Napoleon I a fost succesorul revoluției și al eforturilor sale de libertate politică: realitatea ar fi prea clară și evident contradictorie cu o asemenea viziune Dimpotrivă, stăpânirea lui Napoleon a fost ea însăși pregătită de acea reacție împotriva libertății politice care a apărut în clasele de mijloc ale societății franceze, înspăimântate de mișcarea democratică a vremurilor republicii Aceste clase sociale erau gata să acționeze să bea libertate politică, chiar dacă doar pentru a se proteja de o nouă revoluție, pentru că, în cele din urmă, s-ar întoarce drept împotriva lor Dar aceleași clase sociale, desigur, nu doreau revenirea vechii ordini și încercau în toate modurile posibile să asigure dobândirea revoluției care avusese loc deja și să întărească egalitatea civilă introdusă de aceasta Pentru burghezia franceză, Napoleon a fost în egală măsură o garanție împotriva repetarii dictaturii iacobine, bazată pe democrația revoluționară, și împotriva revenirii vechiului sistem social cu privilegiile sale aristocratice și a poziției degradate a burgheziei însăși Astfel, epoca consulatului și a imperiului a distrus în Franța roadele revoluției de la , privită din punct de vedere politic, și, dimpotrivă, a consolidat câștigurile sociale ale acestei revoluții Să ne amintim că a doua domnie a lui Napoleon din (așa-numita "Sută de Zile") a devenit posibilă doar datorită faptului că Bourbonii și emigranții care s-au întors în , "n-au uitat nimic și n-au învățat nimic", sunt prea evident Au căutat să restabilească ordinea pre-revoluționară: Napoleon a venit din insula Elba în Franța, în rolul de apărător al drepturilor poporului francez împotriva reprezentanților vechii ordini Numai pe acest sol ar putea apărea idealizarea lui Napoleon ca "om al revoluției" A lui • Rolul dublu în raport cu revoluția din Franța însăși ne va deveni și mai clar dacă aducem consulatul și imperiul într-o categorie istorică generală Revoluția Franceză a fost precedată în vestul Europei de epoca "absolutismului iluminat", când monarhii nelimitați sau miniștrii lor au efectuat tot felul de reforme în spiritul ideilor iluminismului filozofic al secolului, care au dat o lovitură ordinea medievală catolico-feudală a societăţii Merită doar din- se desprinde din diferența politică care există între pro-: ; absolutismul și revoluția iluminate și vom vedea că în multe cazuri atât despoții luminați, cât și rezoluționii au făcut un lucru comun, distrugând formele vechii societăți catolico-feudale În

esență, sistemul napoleonian a fost un fel de repetare a acestui absolutism iluminat și întrucât între aceasta din urmă și Revoluția Franceză exista o rudenie internă, regimul napoleonian nu era cu totul străin de aspirațiile revoluției Nu În zadar, când, după căderea stăpânirii lui Napoleon, în Europa a izbucnit o reacție în care au predominat tendințele clericale și aristocratice, cei mai fideli exponenți ai spiritului general al acestei reacții nu au făcut mare diferență între Napoleon, Revoluția Franceză și absolutismul luminat În fine, din punctul de vedere al apărătorilor dinastiilor legitime, Napoleon a fost înainte de toate un uzurpator revoluționar, un hoț de putere care nu-i aparținea În acest fel a fost creată ideea lui Napoleon ca succesor al revoluției și, în plus, din două puncte de vedere complet diferite, care, totuși, ambele aveau în vedere o parte a problemei și, prin urmare, nu puteau da o expresie deplină a adevărului istoric Rolul revoluționar al lui Napoleon este și mai izbitor când se consideră semnificația paneuropeană a erei consulatului și a imperiului Să uităm pentru o clipă rolul personal al lui Napoleon în războaiele pe care le-am văzut la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea; să uităm și că în prima jumătate a acestei perioade Franța a fost o republică, în a doua - o monarhie: ne vom opri doar asupra trăsăturilor care reunesc în relațiile Franței cu alte state ale războaielor revoluționare și napoleoniene , atat la inceputul cat si la sfarsitul acestui In perioada, Franta, prin cuceriri, si-a extins granitele, anexand tari intregi vaste pe teritoriul sau de stat În toate regiunile nou anexate, francezii, atât sub republică, cât și sub Napoleon, au introdus noile ordine create de revoluția din , iar în acest sens nu a existat nicio diferență între sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea Concomitent cu extinderea propriului teritoriu în această perioadă, francezii, după cum știm, au creat mai multe state noi, care urmau să fie sub protectoratul Franței Această formare de noi state, începută de republică, a continuat - doar sub formă monarhică - sub Napoleon Au fost introduse noi ordine interne de origine franceză, cu rare excepții, în toate statele fraților și asistenților împăratului francez Apropo, în unele dintre aceste state au fost introduse constituții asemănătoare cu constituția franceză de atunci și aceasta, cel puțin în teorie, se baza pe ideile de democrație și reprezentare Astfel, în raport cu restul Europei, politica militară a Franţei la începutul secolului al XIX-lea a avut sensul de a răspândi ideile și instituțiile revoluției, adică în acest caz, Napoleon a revoluționat Europa la fel de mult ca și republica pe care a lovit-o cu lovitura de stat din Brumaire Stăpânirea lui Napoleon și, pe de altă parte, a contribuit la reformarea Europei Ne-am ocupat deja de opoziția națională împotriva jugului francez în epoca napoleonică Este curios că, luptându-se cu francezii sau doar pregătindu-se să lupte cu ei, înșiși principalii reprezentanți ai acestei opoziții naționale au considerat necesară realizarea unor transformări interne care, în esență, reflectau într-un fel sau altul spiritul aceleiași revoluții franceze Cu alte cuvinte, reforme într-o nouă direcție în unele țări au avut loc nu numai la cererea și sub influența directă a lui Napoleon, ci și cu scopul de a lupta împotriva lui, ca aservitor al poporului, deși în în cele din urmă, latura ideologică în cazuri de ambele feluri a fost aceeași Așa au fost tocmai reformele prusace din - , așa a fost celebra constituție spaniolă din În general, războiul de eliberare de sub despotismul napoleonian a trezit cele mai strălucitoare speranțe în rândul popoarelor cu privire la transformări în spirit liberal, astfel încât pe această parte a lui Napoleon stăpânirea a contribuit în egală

măsură la răspândirea noilor principii politice și sociale După căderea primului imperiu, în Franța a avut loc o restaurare și, în general, a început cea mai decisivă reacție în toată Europa, dar această reacție, până la urmă, nu a reușit să restabilească vechile relații în toată inviolabilitatea lor Epoca consulatului și a imperiului a consolidat una nouă în Franța sistemul social, adică cetățenie apatridă creată de revoluție, iar în să mă gândesc la întoarcere! era deja prea târziu în istoria libertății politice, regimul napoleonian a fost, desigur, un timp de întârziere, iar unele instituții pur napoleoniene, create în spiritul negării libertății, s-au dovedit a fi neobișnuit de puternice Înainte de al -lea Brumaire, națiunea franceză a trăit în mijlocul unei dezorganizare completă Napoleon a scos-o din această situație tristă, deși ordinea pe care a întemeiat-o era mai potrivită cu aspirațiile absolutismului iluminat decât cu principiile emancipatoare ale revoluției Centralizarea lui administrativă și concordatul său, care s-a transformat biserica din Instrumentul de putere, despre care se va discuta mai târziu, a supraviețuit epocii consulatului și a imperiului și apoi a rezistat foarte / mult timp, în ciuda tuturor schimbărilor care au avut loc în structura statală a Franței În Franța însăși, terenul pe care Napoleon trebuia să construiască fusese deja pregătit pentru el prin munca distructivă a revoluției În Germania, în Italia, în Spania, el era destinat să execute o muncă pur distructivă, care era, parcă, o continuare directă a revoluției O mare parte din ceea ce a fost distrus în aceste țări în timpul erei napoleoniene nu a putut fi restaurat ulterior Un număr deosebit de mare de rămășițe ale antichității medievale s-au păstrat în Sfântul Imperiu Roman al națiunii germane Nicăieri în Europa până la începutul secolului al XIX-lea nu existau principate spirituale, nici județe și domni feudale mărunte, care erau încă zeci, chiar sute, în Germania Napoleon a schimbat complet sistemul politic al națiunii germane, iar când în au început să distrugă rezultatele muncii sale, nimeni nu s-a gândit serios la refacerea principatelor spirituale și a acelei moșii a micilor lorzi feudali, "care purta numele de cavalerism imperial Adevărat, acum fostele posesiuni au fost restituite unor suverani germani care au fost lipsiți de putere de către Napoleon, dar nici asta nu schimbă esența problemei Este suficient să reamintim că la începutul secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea în Germania exista erau trei sute și jumătate de posesiuni separate, fără a număra de cavaleri imperiali, iar după din toate statele germane erau doar trei duzini, adică deja de zece ori mai puține În general, oriunde a avut loc distrugerea antichității - în Germania , în Italia, în Spania și în alte locuri - Franța napoleonică a servit drept model pentru instaurarea noii ordini De fapt, chiar și în afara Franței a fost o reînnoire a absolutismului iluminat Principalele măsuri ale noii legislații au fost îndreptate împotriva vechile drepturi ale clerului și nobilimii, iar guvernele se bazau în principal pe centralizare și birocrație În unele părți ale Germaniei din această epocă, adunările de funcționari zemstvo erau încă în viață, dar această reprezentare a moșiilor a fost înființată în mod conservator și particularist, în același timp în care noile relații de viață cereau reforme interne, iar din fostele principate foarte mici mai mult organisme politice majore Nominal, conducătorii statelor reformate de Napoleon și-au bazat puterea pe constituții de tip nou, iar acest lucru a contribuit la răspândirea concepțiilor constituționale în Europa de atunci, deși, desigur, constituțiile întocmite după modelul francez de atunci puteau nu garantează libertatea politică Mai mult, în vremurile napoleoniene nu erau

rezultatul vreunei mișcări sociale, deoarece depindeau în întregime de bunăvoința liderului învingător, care privea toate aceste constituții drept decorații politice Epoca napoleonică a fost, în continuare, o perioadă de distrugere în unele țări a vechiului sistem feudal cu privilegii de clasă de natură personală sau de proprietate Marele instrument care a fixat noile relații sociale în Franța însăși a fost Codul Napoleonic, care conținea noile legi civile Vom face în continuare o caracterizare generală a acestuia și vom indica unde a fost primit în afara Franței Desigur, alături de privilegiile feudale, iobăgia a trebuit să se prăbușească În părțile de nord-vest ale Germaniei, anexate Franței sub republică sau sub Napoleon, iobăgia țăranilor era deja distrusă prin această anexare însăși, dar vom vedea că s-a realizat desființarea servituții în rândul populației satelor în alte părți ale Germaniei, precum și în afara acesteia Unele dintre considerațiile care tocmai s-au prezentat au, desigur, nevoie de ilustrații mai fictive, la care vom trece acum În Franța, în epoca consulatului și a imperiului, a existat o constituție, așa-numita constituție din anul , care a creat o serie întreagă de instituții legislative: un consiliu de stat pentru elaborarea legilor, un tribunat pentru criticarea proiectelor de lege , un corp legislativ pentru adoptarea sau respingerea lor și un senat pentru protejarea constituției și pentru cea mai înaltă interpretare a legilor, dar toate aceste instituții erau învestite doar cu o putere iluzorie, întrucât membrii lor erau numiți de guvern, iar inițiativa legislativă iar dreptul de a promulga legi aparținea exclusiv șefului statului, care, de altfel, era învestit cu toată puterea deplină a executivului ca ales al națiunii În singura instituție care mai putea manifesta o oarecare opoziție funcția, tribunatul, a fost distrusă, iar în corpul legislativ și consiliul nu s-au întrunit, în ceea ce privește Senatul, acesta s-a folosit de dreptul său de a emite "senatus-consultări", în principal doar pentru a spori puterea șefului statului Dacă se poate spune despre prima constituție franceză din că îmbina un conținut republican cu forma monarhică, atunci constituția Vili, dimpotrivă, era doar "în formă republicană, dar în esență monarhică Primul consul, care își datora puterea votului popular, a fost, în ceea ce privește sfera drepturilor sale, un adevărat suveran, mai întâi timp de zece ani, apoi după senatus-consult X ( ), adoptat de popor, pe viață, până când în noul senat-consultant al XII-lea al anului, supus și el votului popular, nu a făcut primul consul împărat al francezilor cu transferul ereditar al coroanei imperiale către urmașii săi În , așadar, monarhia a fost restaurată în Franța, deși aceasta din urmă a continuat o vreme să fie numită Republica Franceză Puterea noului monarh era, de fapt, nelimitată nici măcar dispoziţia despotică a lui Napoleon nu ar fi suportat nicio restricţie Adevărat, împăratul francezilor nu a avut strămoși regali, iar puterea sa s-a bazat nu pe dreptul istoric al dinastiei, ci pe alegerea poporului său de trei ori - în rang de prim consul timp de zece ani, apoi pe viață, în sfârşit împărat ereditar *), dar acest lucru nu l-a împiedicat să profite de principiul supremaţiei populare pentru a întemeia pe acesta nelimitarea puterii sale, ca singur "reprezentant" adevărat al întregului neam În imperiul lui Napoleon, s-a repetat ceea ce se observă în istoria tiraniilor antice grecești, în instaurarea puterii imperiale la Roma, în principatul italian al Evului Mediu târziu: a fost o dictatură în numele sau pe seama lui poporul, ceea ce noi dăm acum numele de cezarism Pe același principiu al transferului puterii supreme de către poporul însuși către suveran, absolutismul a fost susținut de teoreticieni ca Hobbes în

secolul al XVII-lea sau regele prusac Frederic I Pentru constituția secolului al VIII-lea au fost exprimate împotrivă peste trei milioane de voturi cu o mie și jumătate, iar transformarea Franței în imperiu a fost aprobată cu de voturi din din numărul total de voturi exprimate în secolul al XVIII-lea, care a negat doctrina teologică a originii divine a puterii regale, dar Napoleon a vrut să ofere imperiului său și o consacrare religioasă, reluând în favoarea sa încoronarea împărăției foștilor regi "prin harul lui Dumnezeu " Însuși Papa Pius al VII-lea a venit la Paris pentru această ceremonie, iar ea s-a repetat în anul următor în capitala Regatului Italiei, Milano, unde Napoleon și-a așezat pe cap istorica "coroană de fier" a vremurilor regilor lombarzi În general, Napoleon a căutat să intre, ca egal, în familia monarhilor europeni și a căutat intrarea prin membrii familiei sale în rudenie cu vechile dinastii S-a menționat deja mai sus că s-a căsătorit cu fiica împăratului Austriei și că fiul său, născut din această căsătorie, a primit titlul de "rege roman", ca și în timpul vieții împăraților din vechiul Sfânt Imperiului Roman, urmașii lor preaaleși au fost chemați La fel ca predecesorii lor; Regii francezi, precum și alți monarhi absoluti ai epocii anterioare și, printre altele, "despoții iluminați" din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, Napoleon a vrut să gestioneze totul din centru cu ajutorul unei singure birocrații în interesul de ordine strictă şi disciplină de natură militară Sistemul administrativ al lui Napoleon a fost construit pe un principiu diametral opus celui pe care în Franța încercau să justifice guvernarea țării în epoca revoluției În anii - , de fapt, Franța a fost transformată într-o colecție de departamente și municipalități complet autonome, odată cu eliminarea oricărei ingerințe din partea guvernului central, astfel încât chiar și chestiunile de importanță națională au fost lăsate complet în competența organele autonomiei locale Această descentralizare extremă, care în practică nu a contribuit decât la dezorganizarea generală în care Napoleon a găsit Franța, a fost înlocuită de noul regim, dimpotrivă, de centralizarea extremă, cu eliminarea completă a principiului autoguvernării În fruntea fiecărui departament era pus un prefect, numit și înlocuit de guvern, învestit cu putere executivă, prezidând toate autoritățile locale: în prefectul napoleonian, s-ar putea spune, a înviat cartierul vechiului ordin Sub prefect, exista un consiliu administrativ special cu drepturi judiciare, care era și o revenire la la vechiul principiu al justiţiei administrative, iar pe lângă prefect, în fiecare departament se constituia un consiliu general, ai cărui membri erau numiţi de guvern În fiecare raion a fost numit un subprefect și a fost înființat un consiliu raional, în fiecare comunitate, un primar cu unul sau mai mulți asistenți și un consiliu municipal; subprefecţii şi primarii, precum şi membrii consiliilor raionale şi municipale au fost numiţi şi de guvern, care, de altfel, a pus comunităţile în treburi cunoscute în grija prefecţilor În fine, în fiecare sat în care erau peste cinci mii de suflete, era un comisar special de poliție, care depindea direct de ministrul poliției Această organizare administrativă a fost completată de una judiciară Judecătorii aleși ai revoluției au fost înlocuiți și cu cei numiți de guvern Legea din a distrus imediat toate instanțele care existau în țară și le-a înlocuit cu altele noi, ceea ce i-a permis lui Napoleon să reînnoiască întregul personal judiciar la discreția sa, iar un consilier al Senatului a anunțat că de acum înainte numai judecătorii care fuseseră în funcție timp de cinci ani s-ar bucura de dreptul de inamovibilitate, iar înainte de o hotărâre definitivă a cui va fi acordat acest drept, este necesar să se facă o curățare

prealabilă a personalului judiciar Pe aceleași principii, Napoleon a construit întreaga conducere a departamentului de învățământ În fruntea "universitarii" imperiale, începând cu anul a început să se numească corporația didactică, adică în fruntea tuturor instituțiilor de învățământ ale imperiului a fost numit un "mare maestru" (grand maître), în jurul căruia se afla un consiliu special al universității, împărțindu-se, la rândul său, în academii (OKpyrà) cu rectori în frunte , cu inspectorii și consiliile lor, iar tot acest personal administrativ era numit de Marele Maestru (Universitatea cuprindea facultăți, licee și colegii, pensiuni și "școli mici", adică școli publice, iar personalul didactic din toate aceste instituții de învățământ a primit numele de membri ai universității (deși, de fapt, profesorii populari erau plasați sub comandă primari, subprefecți și prefecți, și nu administrația educațională ) Acest nou sistem de centralizare administrativă se distingea prin simplitate și armonie, rapiditate de acțiune și forță, dar, desigur, nu permitea nici cea mai mică libertate nici publicului independent activitate sau pentru public independent pareri Totul era supus discreției administrative, supravegherii polițienești, atât fățișă, cât și mai ales secretă, stricteții cenzurii în raport cu presa periodică, cu teatrul, cu cărțile, cu instituțiile științifice etc În primii ani ai consulatului său, Napoleon a aranjat și treburile bisericești ale Franței Așa-zisa ordine civilă a clerului, prin care revoluția dorea să creeze în Franța o nouă biserică democrat-națională cu un cler ales, și persecutarea catolicismului de către iacobini, cauzată de lipsa de voință a clerului de a se supune la acest nou sistem bisericesc, a perturbat complet viața bisericească a Franței și a dat naștere între schisma și frământările religioase franceze Directorul a oprit persecuțiile religioase și a revenit la cultul catolic bisericile selectate în perioada anterioară, dar din cauza stăpânirii acestora din urmă, a apărut ceartă între clerul jurat și nejurat, iar preoții nejurați care erau în alianță cu Roma au arătat putere mai mare Napoleon a oprit această luptă prin încheierea în a unui concordat cu Papa Piem al VII-lea Catolicismul a fost recunoscut ca religie doar a majorității cetățenilor francezi (și nu de către biserica dominantă, ca înainte), iar administrarea cultului public a fost pusă sub controlul poliției pentru a menține ordinea Episcopii au început să fie numiți de șeful statului și apoi să primească consacrarea canonică; episcopii au început să numească preoți, dar din nou cu acordul guvernului Clerului li s-a dat un salariu, dar fostele terenuri bisericești au fost declarate irevocabil aparținând noilor lor proprietari Concordatul a subordonat clerul puterii seculare și în semn de recunoștință pentru restaurarea religiilor clerul l-a sprijinit cu zel pe Napoleon cu toată influența lor asupra poporului Biserica catolică restaurată din Franța revenea în multe privințe la poziția în care se afla înainte de reformele Adunării Constituante, deși în alte privințe trebuia să se împace cu ceea ce se făcuse în epoca revoluției: catolicismul încetase să mai fie religia de stat; clerul a pierdut importanța primei moșii din stat; proprietatea ecleziastică și zecimiile au dispărut; monahismul nu a fost restaurat și așa mai departe a cochetat în legislația bisericească a guvernelor catolice din epoca absolutismului iluminat Prin urmare, după , clerul din Franța a fost pus într-o asemenea dependență de puterea seculară, cum nu a mai existat până acum: în fiecare deecze separată, episcopul devenea un fel de prefect spiritual, alături de prefectul laic, căruia îi era întreaga administrație departamentală încredinţat, ceea ce justifica ziua lЬ

expresie unul dintre apărătorii concordatului în tribunat, care numea clerul "sfânta jandarmerie" În epoca imperiului, la ordinul lui Napoleon, a fost întocmit un nou catehism pentru școli, în care puterea lui Napoleon a fost ridicată aproape la nivelul unei dogme religioase Încheierea concordatului și sosirea papei la Paris pentru încoronarea noului monarh nu a salvat, însă, papalitatea de la pierderea puterii seculare asupra zonei Bisericii Pius al VII-lea a vrut să se comporte în domeniul său ca un suveran independent, uneori nesocotind complet interesele politice ale Franței Problema s-a încheiat cu faptul că în februarie , soldații francezi au ocupat statele papale, iar în mai a următorului ^ , Napoleon a anunțat încetarea puterii seculare a papei în zona Bisericii, care a devenit apoi parte a Imperiului Francez, la care papa a răspuns excomunând pe împărat din ъ biserici Papa însuși a fost luat de la Roma și ținut prizonier la Savona, de unde în a fost transferat la Font-theneblo Iar după lovitura de stat din Brumaire, și luând titlul imperial, Napoleon a declarat că tot ceea ce a făcut avea scopul de a asigura națiunii franceze noile drepturi dobândite în timpul revoluției Desigur, în raport cu latura politică a revoluției, acest lucru nu a fost adevărat, dar câștigurile sale sociale au fost într-adevăr consolidate de noul guvern Atât constituția anului , cât și concordatul le-au asigurat noilor proprietari posesiunea liniștită a numelor pe care le-au cumpărat (așa-zisele naționale), care aparținuseră anterior clerului și nobililor emigranți În ciuda restaurării titlurilor aristocratice, noua nobilime napoleonică nu s-a bucurat de niciun privilegiu de clasă Egalitatea tuturor în fața legii, abolirea scutirilor de la obligația de a plăti impozite, abolirea drepturilor de domnie - toate acestea au fost reținute de stăpânirea napoleonică, în care majoritatea națiunii prin urmare, a văzut o garanție că nici privilegiile aristocratice, nici feudalismul nu se vor întoarce în țară Principalul monument al asigurării câștigurilor sociale ale revoluției pentru națiunea franceză a fost noul cod de legi civile Egalitatea civilă și unitatea de stat au cerut în Franța înlocuirea a sute de drepturi locale, moștenite din vremurile fragmentării feudale, cu un drept comun pentru toți francezii și pentru toate regiunile Franței Înainte de revoluție, în țară domnea o teribilă variație juridică, iar crearea unui cod civil general care să înlocuiască toată această masă de obiceiuri locale a fost una dintre următoarele afaceri ale revoluției Ea, însă, nu era destinată să îndeplinească această sarcină, deși a reușit să se pregătească mult pentru implementarea ei viitoare Napoleon, devenit primul consul, a numit o comisie specială, care le-a fost încredințată să întocmească un cod civil, aplicând la viață socială nouă, prevederi separate ale legii vechi și legi noi create de revoluție În curând proiectul a fost gata, a trecut toate instanțele legislative, iar în a fost adoptat de corpul legislativ sub denumirea de "Cod civil", înlocuită în cu denumirea de "Cod napoleonic", care este încă adesea folosită de istorici pentru a-l desemna Acest important monument legislativ reflecta pe deplin atât "spiritul clasic" al secolului al XVIII-lea, remarcat prin simplitatea, claritatea și completitudinea sa, cât și principiile Revoluției Franceze, întrucât conținutul codului se baza pe egalitatea tuturor cetățenilor în fața legea și respectul pentru voința indivizilor în relațiile lor reciproce de natură privată, în special în materie de proprietate Codul civil, cu alte cuvinte, a fost adaptat la relațiile și nevoile unui astfel de sistem social în care nu mai existau împărțiri de clasă, iar membrii individuali ai societății în activitățile lor private sunt complet liberi de orice restricții

feudale și chiar mai vechi , origine patriarhală Aplicarea codului în practică a introdus o revoluție profundă în relațiile private ale vieții civile, deși, desigur, mai mult de o introducere de noi legi civile au contribuit la consolidarea cetățeniei apatride în Franța Se poate spune chiar că apariția unui nou cod civil, iar succesul său în viață erau rezultatul unei schimbări profunde care avusese loc în relațiile sociale ale țării Chiar și monarhia absolută, prin activitatea ei de nivelare în raporturile de putere cu populația, a contribuit mult la asimilarea principiului egalității de către națiune; ceea ce fusese pregătit de multă vreme și treptat / din ce în ce mai adânc în viață și din ce în ce mai stăpânind sferele sale separate, desigur, a fost mai puternic și mai ferm afirmat în viață Stăpânirea napoleonică, cu atât mai mult, a oferit noului sistem posibilitatea de a se întări și consolida, ceea ce a garantat țării în acest sens victoria unor noi relații chiar și după, odată cu căderea imperiului, păreau să existe vremuri favorabile pentru reacție în spiritul feudalismului social În afara Franței, sub Napoleon, s-au făcut multe schimbări în spiritul Revoluției Franceze Distrugerea de către Napoleon a puterii temporale veche a papei a fost doar o repetare a ceea ce fusese deja realizat de revoluție cu câțiva ani înainte, când Franța a înființat Republica Romană Clădirea medievală a Sfântului Imperiu Roman a fost de asemenea distrusă, iar locul a trei sute de prinți imperiali a fost luat sub Napoleon de aproximativ două duzini de suverani ai Confederației Rinului, care în posesiunile lor aproape toți au stabilit ordine similare cu cele ale Franței Statele din Noul Nemetsk au trebuit să înceapă în primul rând coeziunea terminatorilor lor, formați din mici prinți de aramă, cavaleri imperiali și orașe imperiale cu sectoarele lor feudale sau municipale, iar acest lucru a necesitat o serie de măsuri administrative și financiare, precum și financiare și financiare Acolo unde nu exista un feudalism politic precum german, dominația franceză a dat o lovitură privilegiilor clerului și nobilimii și a abolit nelibertatea țărănească De mare importanță în distrugerea vechiului sistem social cu privilegiile sale de clasă a fost răspândirea codului lui Napoleon în afara Fracțiunii, căruia el însuși i-a acordat o mare importanță Este clar că codul a fost în vigoare în întregul imperiu vast până la limitele sale cele mai îndepărtate (în felul Iliriei), dar, în plus, a fost adoptat în posesiunile italiene ale lui Napoleon însuși și ale rudelor sale, în unele state ale Uniunea Rinului, cum ar fi Baden, Westfalia, o De asemenea în Ducatul Varșoviei; Starea de iobăgie, în care se găsea masa populației rurale în multe state, era incompatibilă cu noul sistem social și exprimarea lui, codul civil, iar dominația franceză pretutindeni a presupus eliberarea personalității țăranului de dependența de sclavi pentru populația rurală a Germaniei, legislația suveranilor individuali a făcut prea puțin pentru a vorbi despre orice schimbări sau îmbunătățiri serioase în viața țărănească înaintea acelei tulburări politice, care a constat în dezintegrarea finală a Sfântului Imperiu Roman Adevărata distrugere a iobăgiei a început în Germania abia în epoca dominației franceze După ce a avut loc desființarea ei în acele țări germane care făceau parte din Imperiul Francez, va fi extrem de dificil să se mențină iobăgie în statele vecine ale Confederației Rinului, cu atât mai mult cu cât prin actul de unire din toți germanii au fost declarate distruse unele legi imperiale referitoare la aliați și supușii acestora, și că în noile regate, mari ducate etc Au început să fie introduse ordine franceze și, printre altele, a fost adoptat pe alocuri codul napoleonian În plus, de la membrii Confederației Rinului,

protectoratul francez a cerut cel mai mare efort al forțelor economice, iar printre conducătorii tuturor acestor regate și principate înșiși, sa stabilit punctul de vedere că doar emanciparea personalității țăranului, munca lui și pământul său ar putea crește productivitatea materială a populației Este interesant însă că acei membri ai Confederației Rinului, față de care Napoleon nu era la fel de exigent ca și alții, nu au făcut nimic esențial pentru a îmbunătăți viața țăranilor aflați în posesiunile lor În această poziție se aflau, de exemplu, Württemberg, unde începutul reformei țărănești se referă doar la perioada următoare ( ), sau Saxonia, în care reforma a avut loc și mai târziu ( ) Când Napoleon a creat Regatul Westfaliei pentru fratele său Ieronim, a inclus un articol în constituția acestuia din urmă, fără distrugând gratuit iobăgia în noul regat La începutul anului următor, Ieronim a emis un decret, prin care desființarea gratuită se extindea doar la dependența sclavă a individului cu corvee și quitrents arbitrare, dar taxe, care aveau valoarea plății pentru loturile de pământ cedate țăranilor , urmau să fie supuse răscumpărării Când Regatul Westfaliei a căzut însă, vechile relații au continuat să existe în el, datorită inconsecvenței dintre părțile individuale ale reformei și datorită faptului că țăranii nu doreau să-și răscumpere pământurile, străduindu-se să includă toate îndatoririle lor din categoria anulate gratuit, ceea ce a dat naștere la multe procese judiciare Aceleași fenomene, să adăugăm, se observă și în alte state ale Confederației Rinului, unde - pe aceleași principii, de altfel, ca și în Westfalia - au fost emise legi care au desființat iobăgia țăranilor În cele din urmă, în raport cu unele teritorii, inițiativa pentru o astfel de abolire a aparținut direct lui Napoleon însuși Și anume, în , la Madrid, a semnat un decret de desființare a iobăgiei în Marele Ducat de Berg și în alte țări germane, precum Erfurt, Bayreuth etc În același mod, Napoleon însuși a desființat iobăgia în Ducatul Varșoviei , când a primit pe de altă parte, nu există nicio îndoială că fără înfrângerea, în , a Prusiei, care a subliniat nepotrivirea vechii ordini care domina monarhia Hohenzollern, cauza reformei țărănești din acele părți nu ar au avansat oricare dintre aceste state, care au fost păstrate sub domnia lui Friedrich Wilhelm III Anterior, eliberarea fusese efectuată în Silezia, deoarece guvernul avea o preocupare serioasă în privința asta, ca francezii să nu se grăbească să proclame libertatea țărănească pentru a câștiga populația rurală de partea lor; dar după un asemenea pas, era absolut imposibil ca guvernul prusac să nu extindă aceeași măsură la alte provincii Într-adevăr, prin edictul din noiembrie , Frederick William al III-lea a pus bazele lichidării relațiilor iobagilor în întreg statul său, iar acest lucru s-a întâmplat chiar mai devreme decât în multe alte state germane, cum ar fi, de exemplu, în Bavaria și Nassau ( ), în Westfalia ( și ), în Lippe-Detmold ( ), în Schauenburg-Lippe, în Pomerania suedeză ( ) etc După cum se întâmplă întotdeauna, ordinea interioară a statului, care și-a dovedit puterea în războaie, devine obiect de imitație în alte țări S-a menționat deja că suveranii Confederației Rinului în materie de administrație internă au urmat calea indicată de Franța napoleonică în relațiile administrative, financiare, militare, judiciare și de altă natură Sistemul francez de centralizare administrativă a găsit numeroși admiratori în diferite țări ale Europei Nevoia de reforme a diferitelor aspecte ale guvernării s-a simțit peste tot, deoarece înfrângerile din războaiele cu revoluția și cu Napoleon au dovedit deplina inutilitate a formelor anterioare de guvernare Deosebit de interesante sunt transformările efectuate în Prusia în anii - Încă din , viitorul tribun

al Revoluției Franceze, Mirabeau, spunea că în statul lui Frederic cel Mare totul este ținut împreună doar de personalitatea remarcabilă a acestui rege și a prezis că Prusia, din cauza întârzierii ordinii sale interne , nu ar rezista la primul test serios Profeția lui Mirabeau s-a împlinit la Jena în În Prusia, care și-a pierdut atunci jumătate din teritoriul său, ei și-au dat seama în cele din urmă că toată mântuirea statului a fost în reforme interne, care au fost lansate în Chemați la postul de ministru-lider, un om de stat remarcabil, baronul Stein, în primul rând, a eliberat țăranii de iobăgie și a întreprins alte reforme, pe care însă nu le-a putut duce la bun sfârșit, deoarece Napoleon a cerut înlăturarea lui pentru atitudinea sa ostilă față de Franța Stein a susținut introducerea autoguvernării locale, dar succesorul său, Hardenberg, care și-a propus și el însuși scopul reformării Prusiei, a fost un fan al sistemului francez, al centralizării administrative și în acest sens reforma sa a fost o reelaborare a ceea ce începuse Stein Dar, pe de altă parte, Hardenberg a fost un susținător zelos al reprezentării populare Deși acesta din urmă nu a fost introdus atunci în Prusia și, deși alte reforme nu au fost duse până la sfârșit, totuși, această eră pentru monarhia Hohenzollern a fost începutul căderii vechii ordini în ea În cele din urmă, Prusia s-a întărit cu o reformă militară, a cărei figură principală a fost Schapnhorst: ea * fundamentele erau serviciul militar universal și termene scurte de serviciu în armată, ceea ce a permis Prusiei să înființeze o astfel de armată la momentul necesar, pe care, în condițiile păcii cu Napoleon, nu avea dreptul să o mențină În general, doar foarte puține state din Germania (între ele Austria și Saxonia) nu au produs nicio reformă în această epocă Nu numai în Prusia reformele au fost întreprinse sub forma unei lupte împotriva francezilor, ci la fel se observă și în Spania Când Napoleon și-a instalat fratele Iosif pe tronul Spaniei, a început o puternică mișcare națională împotriva dominației franceze în acea țară; unind atât elemente conservatoare cât şi liberale ale populaţiei La început, această mișcare a fost condusă de progresiști, care au organizat o adunare a Cortes la Cadiz, care a elaborat constituția din Ea s-a bazat pe principiile democrației și separării puterilor cu o slăbire extremă a puterii regale propriu-zise, în calitate de organ executiv al regatului, iar aceasta a fost constituția spaniolă din alăturată principiilor constituției franceze din Cortes de la Cadiz s-au găsit în postura unei adevărate adunări constitutive, care a hotărât chestiunea constituțională fără un rege Abia în în Spania a avut loc restabilirea unei dinastii legitime în persoana lui Ferdinand al VII-lea, care la început a acceptat să conducă țara pe baza unui nou sistem de stat, dar foarte curând s-a declarat autocratic Norvegienii s-au trezit într-o poziție similară a unui popor fără suveran în Până atunci, Norvegia fusese o provincie a Danemarcei, dar când, ca pedeapsă a regelui danez pentru alianța sa cu Napoleon, s-a decis anexarea Norvegiei la Suedia, ca recompensă regelui ei pentru ajutorul acordat în lupta împotriva lui Napoleon , norvegienii înșiși doreau să formeze un stat separat, declarând că ei - un popor independent, și nu o turmă, de care se poate elimina după bunul plac Adunarea reprezentanților națiunii a elaborat o constituție pentru patria lor și l-a invitat pe unul dintre prinții danezi la tronul Norvegiei Regele suedez a întreprins cucerirea Norvegiei, dar războiul său cu norvegienii s-a încheiat rapid cu un acord în virtutea căruia Suedia și Norvegia urmau să rămână două state separate, iar constituția norvegiană a fost adoptată de regele suedez Activ, cu unele modificări și până astăzi, această constituție se

distinge, la fel ca și cea spaniolă din , prin democratismul ei și printr-o limitare semnificativă a puterii executive De asemenea, este necesar să se constate pentru epoca napoleonică și alte fapte ale introducerii constituției În timpul războiului ruso-suedez, s-a format o conspirație împotriva regelui Gustav al IV-lea printre supușii săi, în urma căreia a fost nevoit să abdice în favoarea unchiului său Carol al XII-lea și a fost introdusă o schimbare în structura statului în sensul unei mai mari independența dietei moșiale Aceasta a fost în , iar în același an, Alexandru I, după ce a luat stăpânirea Finlandei, a recunoscut în ea sistemul de stat suedez cu Sejm, reprezentând moșiile nobiliare, spirituale, urbane și țărănești Cu toate acestea, atât în Suedia, cât și în Finlanda, problema a constat doar în restaurarea reprezentării medievale, de clasă, care a existat apoi în Suedia până la mijlocul anilor șaizeci ai secolului XIX și în Finlanda până la începutul secolului XX Ultimii ani ai imperiului includ și introducerea unei constituții în Sicilia Când în Napoleon l-a răsturnat pe Ferdinand al IV-lea de pe tronul napolitan, acesta din urmă, folosind protecția flotei engleze, a ținut Sicilia în spatele lui Întrucât acest rege a continuat totuși să ducă aici o politică extrem de arbitrară și întărită, trimisul englez, care era împreună cu acel șef al garnizoanelor engleze din orașele siciliene, a insistat asupra introducerii unei constituții în Sicilia după modelul englez ( ) ) În Franţa însăşi, spre sfârşitul imperiului, s-a reînnoit lupta pentru libertate politică; După , în țară a început să apară o opoziție liberală Depunerea lui Napoleon de către Senat și corpul legislativ în a fost motivată direct de faptul că a încălcat libertatea națiunii franceze și tratatul constituțional Imediat după aceasta, guvernul provizoriu a elaborat un proiect de constituție, care a fost ulterior adoptat și promulgat de Senat Chemat de ea pe tronul Franței, dar în esență instalat în el de trupele aliate, Ludovic al XVIII-lea nu a vrut, totuși, să recunoască această constituție și "a acordat" Franței a sa Când Napoleon a domnit din nou peste francezi în , a trebuit să audă de pretutindeni cererea de renunțare la puterea absolută, care apoi și pentru el eu pusă să fie de acord cu emiterea unui "act adițional" la "constituțiile imperiului",'), care de fapt era o constituție complet nouă V Reacţia paneuropeană ) Epoca restaurării - O viziune generală asupra originii reacțiilor - Principalele etape ale reacției împotriva Revoluției Franceze - Caracterul principal al reacției politice de după - Reacția feudal-nobiliară a epocii - Principalele manifestări ale reacției culturale împotriva revoluției și "filozofia secolului XVIII secolul " al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea Epoca care a început în istoria Europei de Vest după căderea imperiului lui Napoleon se numește epoca restaurării Acest nume se referă cel mai îndeaproape la istoria Franței, unde în dinastia Bourbon a fost restaurată pe tron, dar acestui termen i se poate acorda și un sens mai general Dinastia franceză a fost readusă pe tronul său ereditar, dar în epoca anterioară și-au pierdut posesiunile, în plus, Bourbonii din Italia și Spania și alte dinastii, care, în același mod, au fost acum readuse pe tronurile lor Această restabilire a suveranilor legitimi, de fapt, a început în în Germania, imediat după bătălia de la Leipzig, când, sub protecția aliaților, suveranii din Hesse, Brunswick și Oldenburg, lipsiți de posesiunile lor de Napoleon, s-au întors la locul lor pământuri, iar la Hanovra puterea regelui englez a fost restabilită În , Bourbonii au fost restaurați în Spania și la Napoli, restaurarea Casei de Savoia în Sardinia, a familiei Braganza în Portugalia, a papa în zona Bisericii și a Prințului de Orange în

Olanda, unde a devenit rege statholder ereditar În același timp, nu numai dinastii legitime au fost restaurate, ci și state întregi, ') Denumirea oficiala a Vili constitutia anului cu senatul-consultantii X si XII ani ') Uch carte, §§ , , - și - -I E , vol IV, cap XXIII, XVI, XVIII și XX - Vedere generală, cap IV -Nar -Drept stare, cap XII și XIV care au fost fie complet distruse de Napoleon, fie mult reduse în granițele lor Mai departe, odată cu vechile dinastii, emigranții s-au întors în patria lor, străduindu-se în mod firesc să-și restabilească drepturile și poziția anterioară În fine, aproape universal, restaurarea caselor regale legitime a fost însoțită de o reacție puternică împotriva a tot ceea ce se făcuse în absența acestora, reacție care avea ca scop restabilirea vechilor ordine care existau în anumite țări înainte de stăpânirea franceză În esență, a fost o reacție a absolutismului împotriva dorinței de libertate politică; reacția feudalismului împotriva transformărilor sociale care au avut loc în timpul revoluției și sub Napoleon; reacția catolicismului de spargere a întregii noi mișcări culturale produse de "iluminismul" secolului al XVIII-lea În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea în epoca absolutismului iluminat, relațiile dintre puterea de stat și clasele privilegiate erau adesea destul de tensionate, deoarece absolutismul iluminat era în general o tendință antiaristocratică și anticlericală; dar revoluția, care a fost îndreptată simultan împotriva absolutismului și împotriva privilegiilor, și imperiul lui Napoleon, care a dat o lovitură în egală măsură atât dinastiilor legitime, cât și nobilimii feudale, au reunit purtătorii istorici ai puterii de stat și fostele elemente conservatoare ale societății, iar unirea lor și-a pus sarcina de a restabili vechea ordine ceea ce era înainte ca absolutismul luminat să o atinse, nici revoluția, nici, în cele din urmă, Napoleon Această reacție a fost în același timp culturală, socială și politică și a avut loc nu numai în Franța, ci în toate țările Europei și nu numai în viața lor internă, ci și în istoria relațiilor internaționale Cei mai extremi și consecvenți *recționari ai începutului secolului al XIX-lea au negat nu numai tot ce s-a întâmplat după , și nu numai "filozofia secolului al XVIII-lea" cu influența ei asupra vieții publice în epoca absolutismului iluminat, dar și toate acele fenomene împotriva cărora s-a înarmat la vremea sa reacția secolului al XVI-lea, i e atât reforma, cât și renașterea, într-un cuvânt, întreaga istorie nouă și, la rândul lor, au prezentat, ca ideal pozitiv, viața culturală și socială a epocii medievale Psihologic și sociologic, ne putem explica de ce în viața istorică, în spatele epocilor de mișcare înainte, încep așa-zise reacții O reacție poate apărea în viața spirituală a unei persoane, odată ce o persoană s-a supus oricărei direcții, atunci fie devine dezamăgită de speranța pe care și-a pus-o asupra sa și se îndepărtează de această direcție și chiar îl trădează, fie observă că neprevăzut lucrurile apar din direcția pe care a luat-o consecințele sunt personal neplăcute și indezirabile pentru el și în curând devin ostile față de ceea ce el însuși apărase anterior Pentru explicarea reacției, primul caz are semnificația sa, fiind motivul pentru care mișcarea își pierde forța, în timp ce al doilea caz nu este decât un exemplu particular de regulă mai generală, care constă în faptul că atât la nivel individual, cât și la în viața colectivă există aspirații și interese opuse, care intră în conflict între ele: în viața personală, un anumit motiv poate forța o persoană să meargă pe un drum înainte, dar de îndată ce observă că acest drum îl duce acolo unde nu ar vrea deloc să se apuce de acest motiv și de data aceasta motivul va fi mai puternic, persoana se va întoarce înapoi Așa se explică

reacțiile din punct de vedere psihologic, dar nu este diferit din punct de vedere sociologic: atunci când grupuri sociale întregi se angajează pe un nou drum istoric, au în vedere un scop definit și orice eșec pe cale atingerea scopului slăbește mișcarea, adică făcând participanții săi mai puțin încrezători și energici, făcându-i pe mulți dintre ei să rămână în urmă etc > și, pe de altă parte, grupuri întregi se pot retrage înapoi atunci când observă că o mișcare care li s-a părut complet sigur tinde să le încalce interesele Este deosebit de important din punct de vedere sociologic că clasele sociale separate au interese și tradiții diferite și că fiecare nouă mișcare dăunează intereselor și tradițiilor oricărei clase, provocând astfel opoziție din partea sa Adesea, elementele conservatoare ale societății sunt luate prin surprindere de o nouă mișcare și apoi trebuie să aștepte până când mișcarea slăbește din cauza eșecurilor private sau a dezamăgirii generale, sau până când oamenii care s-au dat înapoi și se alătură tendinței conservatoare și până când , elementele conservatoare în sine nu sunt să-și adune puterile și să nu se organizeze pentru a lupta pentru restaurarea antichității Astfel de momente favorabile pentru ei vin mai devreme sau mai târziu, cu atât mai mult cu cât în orice luptă, victoria și înfrângerea depind uneori de cauze secundare Pe lângă tot ce s-a spus, este necesar să se țină cont de încă o lege psihologică și sociologică: o ruptură completă cu trecutul nu are loc niciodată nici în viața personală, nici în viața oamenilor, adică în viața oameni trăsăturile și semnele vechiului sunt întotdeauna păstrate în acel nou care este creat treptat de istorie, iar aceste trăsături și semne, pe lângă conștiința și voința oamenilor înșiși, îi conduc adesea la același lucru, din care ei , aparent, au rămas de mult în urmă Corectitudinea acestor considerații generale poate fi văzută în istoria Revoluției Franceze Lupta împotriva ei a început încă din primele zile ale succeselor sale, o luptă din partea puterii regale, a curții, a claselor privilegiate, dar apărătorii vechii ordini, luați prin surprindere de revoluție, au suferit apoi înfrângerea, iar marşul victorios al revoluţiei a continuat Mai mult, intrigile emigranților, amenințările guvernelor străine, trădarea regelui însuși, nu au făcut decât să agraveze mișcarea, apoi războiul început împotriva Franței a aprins și mai mult toate pasiunile din țară Vechea Europa, de asemenea, a fost prinsă pe neprevăzute, dezorganizată, iar revoluția a învins-o Dar, în același timp, revoluția i-a dezamăgit pe unii, i-a speriat pe alții În Franța, elementele democratice au fost dezamăgite în ea când au văzut că republica nu și-a dat seama de toate speranțele puse în ea, dar burghezia s-a speriat de revoluție când a apărut valul democratic din reacție, care a fost precedată de burghezie , care câștigase cel mai mult din revoluție și se temea acum în egală măsură atât de revenirea ordinii vechi, cât și de continuarea revoluției dincolo de ceea ce putea tolera burghezia Societatea franceză s-a răcit treptat către partea politică a revoluției, adică spre libertate si spre reprezentare populară și supusă despotismului militar, care a protejat națiunea de întoarcerea Bourbonilor, a emigranților și a vechii ordini și a protejat clasele proprietare de o repetare a exceselor democratice din Reacția burgheză din - doar a pregătit acea reacție a absolutului ism, care a fost imperiul lui Napoleon, care a găsit în obiceiurile, vederile, aspirațiile națiunii un fundament foarte solid pentru sine Și în alte țări, Revoluția Franceză i-a dezamăgit pe unii, i-a speriat pe alții Despotismul lui Napoleon a amărât multe națiuni nu numai împotriva lui însuși, ci și împotriva Franței, împotriva a tot ceea ce este francez și, în același timp, împotriva ideilor revoluției franceze

Când Napoleon a căzut, tot ceea ce a fost reținut de frica de el și de însăși puterea puterii sale dorința de restabilire a ordinii vechi puse în mișcare, iar în scenă au intrat cele mai reacţionare instincte, prejudecăţi, pofte pe care ni le poate imagina Reacţia epocii Restaurației a fost politică, socială și culturală În primul rând, a fost o reacție de absolutism împotriva sistemului reprezentativ al poporului De exemplu, cei mai ireconciliabili dintre emigranții francezi nici nu voiau să audă de o carte constituțională, în care nu vedeau decât o concesie nepermisă spiritului corupător al vremurilor Așa-zișii ultra-roaliști l-au atacat cu îndrăzneală pe însuși Ludovic al XVIII-lea când nu și-a exercitat suficient autoritatea monarhică În Spania, Ferdinand al VII-lea, care promisese că va domni în baza constituției din , s-a declarat monarh absolut de îndată ce a văzut că va găsi sprijinul clerului și al nobilimii Iar regele celor Două Sicilii a revocat constituția siciliană, angajându-se Austriei să nu dea supușilor săi o constituție Când Confederația Germană a fost organizată la Congresul de la Viena, trebuia să introducă în mod necesar instituții reprezentative în statele individuale care o compuneau, dar problema se limita doar la promisiuni vagi care nu legau pe nimeni de nimeni și permiteau interpretarea în simțul restabilirii numai medievale, moșii și diete pur deliberative Doar câteva state germane au introdus noi constituții, în timp ce altele fie au restaurat vechile moșii de clasă, care nu au limitat în niciun fel puterea suveranilor locali, fie nici măcar nu au făcut acest lucru, cum ar fi, de exemplu, Austria, care, însă, niciodată a pus problema introducerii reprezentării, sau Prusiei, care s-a limitat, și chiar și atunci abia în , la introducerea autoguvernării zemstvo Așa-numitul act final vienez din a fost deja interpretat direct articol din Actul Uniunii din privind instituțiile reprezentative în sensul că toată puterea de stat trebuie să rămână unită, în fruntea statului, și că numai în exercitarea unor drepturi poate avea nevoie de asistența moșiilor prin reprezentanții acestora Acest absolutism al epocii Restaurației a rupt complet de tradițiile absolutismului iluminat din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi manifestările lor sub Napoleon Nu mai era absolutismul luminat cu scopurile sale progresiste, ci absolutismul reacţionar, care a luat partea vechilor clase privilegiate Mulți suverani, care s-au întors pe tronurile strămoșilor lor, au fost gata să nu se oprească la nimic pentru a șterge însăși urmele statalității franceze De exemplu, în Regatul Hanovra, au fost restaurate fostele legi și instituții cu proceduri judiciare secrete, tortură etc , obiceiuri între provincii individuale, privilegii nobiliare etc n, Hesse-Kassel, au fost introduse chiar peruci și împletituri învechite și au fost luate diverse npaeà dobândite de persoane private în epoca regatului Westfalian Oriunde a avut loc restaurarea vechiului absolutism, aceasta a fost însoțită de persecuție politică, o extindere a anchetei politice și a represiunii și o creștere a severității cenzurii Care a fost costul, de exemplu, al celebrelor Decrete Carlsbad din , care au instituit în toată Germania o supraveghere deosebit de vigilentă, meschină și captioasă a universităților și a presei Reacția care a fost dezvăluită la sfârșitul secolului al XVIII-lea în Franţa, emanată din adâncurile societăţii însăşi, care a luat parte activ la revoluţie, în timp ce reacţia epocii Restauraţiei a venit din cercurile împotriva cărora s-a făcut revoluţia Oriunde au fost desființate sau chiar parțial încălcate drepturile și interesele claselor privilegiate, drepturile și interesele claselor privilegiate au fost afectate și chiar și în acele cazuri când aceste drepturi și interese au fost doar

amenințate de ceva, toate mijloacele au fost folosite pentru a întoarce viața înapoi Emigranții francezi au căutat să le fie confiscate proprietățile și vândute în timpul revoluției, fără despăgubiri din partea noilor proprietari Clerul a făcut ecoul emigranților*^ și a aruncat blesteme de pe amvonurile bisericii asupra cumpărătorilor numelor de odinioară ale bisericii În alte țări, după cum s-a spus, privilegiile patrimoniale ale nobililor au fost restaurate și chiar și legile au fost uneori abrogate, publicate - S , care în epoca precedentă în favoarea țăranilor, sau chiar fără o desființare formală, nu au fost îndeplinite, au fost denaturate în aplicarea lor și au rămas astfel doar o literă moartă fără sens real Clerul catolic a fost deosebit de zelos în a sprijini această reacție politică și socială și, străduindu-se să-și recapete fosta putere asupra minții, a condus reacția culturală profundă care a avut loc în anumite cercuri sociale din epoca Restaurației Secolul al XVIII-lea a fost renumit pentru marea sa gândire liberă, care și-a găsit una dintre manifestările în excesele antireligioase ale revoluției, în desființarea creștinismului prin convenție, în proclamarea cultului Ființei Supreme și mai ales în cultul rațiunii, care era recunoașterea deschisă a ateismului Încă din ultimii ani ai secolului al XVIII-lea împotriva gândirii libere și a necredinței a început o reacție, în care a jucat un rol semnificativ considerația că religia este cel mai bun sprijin al ordinii sociale și unul dintre cele mai necesare instrumente de putere Religiozitatea maselor, desigur, nu a fost afectată de necredința filozofiei secolului al XVIII-lea și, dacă drepturile de clasă și privilegiile clerului erau dureroase pentru popor, ea nu a încetat totuși să influențeze viața spirituală a masele Persecuția la care a supus revoluția din Franța Biserica Catolică nu a făcut decât să reînvie sentimentul religios al poporului, iar clerul, ulterior, desigur, a profitat de acest lucru pentru a-și întări influența In afara Frantei s-a intamplat acelasi lucru: in tarile catolice, populatia rurala vedea in francezi si in revolutionarii locali pe dusmanii bisericii si deseori li se opunea Și în cler în același mod, sub influența acelorași evenimente, religiozitatea a fost reînviată: persecuția a întărit credința; pericolul la care era expusă biserica a făcut-o mai zeloasă să-și servească interesele; pierderea de către cler a importanței lor de odinioară în societate, ca clasă privilegiată, deținătoare de resurse materiale enorme, i-a determinat în mod firesc pe mulți dintre membrii săi la sk convingerea că singura modalitate de a menține influența asupra societății este respectarea strictă a prescripțiilor bisericii În secolul al XVIII-lea mulți au luat sfinte ordine doar pentru că veniturile bune erau legate de funcțiile bisericești, dar după revoluție, luarea sfintelor ordine a devenit mai mult o chestiune de convingere, ceea ce a dat un alt caracter întregului cler Până în , clerul francez a fost stabilit Gallican, adică la nivel național, dar evenimentele epocii au ucis această dispoziție mai liberă a clerului francez și au înlocuit-o cu un atașament ultramontan față de Roma Clasele educate ale societății și oamenii lumii în general, au fost afectați de evenimente în același mod Însuși gândirea liberă a secolului al XVIII-lea departe de a acoperi pe scară largă toate cercurile sociale și acolo unde, aparent, domina, a fost adesea mai degrabă o falsă tendință, un fel de modă, decât o chestiune de convingere serioasă De aceea, în Franța a câștigat un mare succes o nouă tendință a catolicismului, în care religia era amestecată cu estetica și a primit și caracterul unei mode laice În a fost publicat eseul lui Chateaubriand "Spiritul creștinismului" Gândul principal al

lui Chateaubriand este că creștinismul, dintre toate religiile, este cel mai bun pentru civilizație și că principalul său merit constă în frumusețea sa: este religia celor mai poetice, cele mai artistice, cea mai propice geniului, bunului gust , literatura și artele, dând exemple uimitoare poeților și artiștilor, religia este cea mai umană, dezvoltând înclinații morale în oameni și contribuind la libertatea lor interioară Oriunde a fost posibil, cu orice ocazie, Chateaubriand a idealizat în cartea sa vremurile bune când domnea catolicismul, a idealizat monahismul, faptele ascetice, cavalerismul, relațiile patriarhale ale feudalismului - într-un cuvânt, a lăudat chiar acele evuri medii, care pentru oamenii din secolul al XVIII-lea au fost doar vremuri de barbarie "gotică" Pentru el, nu a fost mai puțin important ca catolicismul să servească drept verigă vie între generații și să mențină în viața societății tradiții care se întorc din cele mai îndepărtate vremuri și, prin aceasta, leagă oamenii într-un întreg inseparabil Insistând asupra respectului pentru tradiție, "Spiritul creștinismului" a căutat în mod clar să devină un fel de antidot împotriva filozofiei distructive a secolului al XVII-lea Caracterul contrarevoluționar al cărții, desigur, nu s-a ascuns de cititorii înțelegători: mulți din aceasta credeau exact întreaga sa semnificație pentru fundamentarea ordinii sociale asupra religiei Concordatul napoleonian urmărea, în esență, scopul de a face din cler unul dintre instrumentele puterii, dar, pe de altă parte, însăși Biserica Catolică a căutat întotdeauna să domine și să subordoneze suveranilor și popoarelor influenței sale unu unul dintre principalele organe ale reacției catolice în secolul al XVI-lea a fost, după cum se știe, Societatea lui Isus Spiritul secolului al XVIII-lea s-a manifestat, printre altele, prin distrugerea acestei comunități, expulzată mai întâi din anumite țări, apoi desființată în și de către însuși papă; spiritul epocii restaurării, dimpotrivă, a fost exprimat în restaurarea Ordinului Iezuit de către Papa VII în Această restaurare a dat o nuanță caracteristică aspirațiilor recționare ale epocii Iezuiții au apărut din nou în toate țările catolice, pretutindeni străduindu-se să pună mâna pe învățământul public și încercând să umfle fanatismul religios Iezuiții au găsit sprijin atât din partea guvernelor de atunci, cât și din partea moșiilor privilegiate, deoarece aceștia au acționat în spirit nu numai cultural, ci și în interesul reacției politice și sociale În cele din urmă, din partea Curiei și a iezuiților, atacul asupra protestantismului a fost reînnoit: în timp ce iezuiții semănau discordie confesională, Roma a reînviat activitatea "colegiului pentru propagarea credinței", iar papa, în acest sens , în a emis chiar și o bula specială, Iezuiții, artă dar s-au bucurat și de renașterea religiozității care caracterizează epoca reacției Un fenomen deosebit de indicativ al acestei epoci a restaurării catolicismului a fost faptul că mulți protestanți cu nume binecunoscute și poziții proeminente în societate s-au convertit apoi la sânul "bisericii mântuitoare" Reînvierea religiozității și întărirea catolicismului au fost doar o parte a reacției care a avut loc în societate Și în gândirea filozofică de la începutul secolului al XIX-lea a avut loc o reacție împotriva iluminismului raționalist din secolul al XVIII-lea În Franța, a început imediat după revoluție și sub influența directă a sperii pe care a provocat-o Senzualismul și materialismul, care au dominat filosofia franceză în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, au fost acum respinse și, în plus, nu pentru falsitatea lor dovedită, ci pentru lipsa de încredere dovedită Sub Napoleon, filozofii Royer-Collard și Maine-de-Birand au venit în prim-plan la Paris în special ca

filozofi Royer-Collard a fost numit în profesor de filozofie la Sorbona, unde a acționat ca un oponent hotărât al senzaționalismului și al scepticismului El a stabilit direct scopul învățăturii sale "de a tăia îndoiala de la rădăcină, de a găsi ceva mai presus de îndoială, de a disciplina mintea, de a oferi o bază pentru moralitate și, prin aceasta, pentru pace și ordine" Napoleon a fost foarte mulțumit de introducere prelegerea profesorului: a fost mulțumit de "apariția unei noi filozofii, foarte serioasă și benefică în sensul că poate elibera Franța de ideologi, ucigându-i pe loc cu raționamentul lor" Maine de Biran, la fel; a fost un predicator al spiritismului și al idealismului, chemând "la lumina interioară, la spiritul adevărului, strălucind în adâncul sufletului" O trăsătură caracteristică a acestei noi filozofii a fost dorința de a subordona gândirea moralității, rațiunea sentimentului Această efort s-a manifestat cu o forță deosebită în învățăturile principalului filosof francez din epoca Restaurației, Cousin, care a declarat scepticismul o doctrină imorală, astfel încât, în cele din urmă, filosofia sa a căpătat caracterul unei lupte cu învățăturile dăunătoare, mai degrabă decât o căutare a adevăr În interesul acestei lupte, Cousin a predicat necesitatea unei uniuni în general mai strânse între filozofie și religie Cu toate acestea, filosofia franceză din prima treime a secolului al XIX-lea ea încă purta urme ale raționalității epocii clasice și nu exista în ea acel spirit romantic, care aproape că umplea filosofia vremii printre germani; După cum știți, epoca restaurării în istoria literaturii occidentale a fost epoca marșului victorios al romantismului, care a înlocuit clasicismul cosmopolit al secolului al XVIII-lea Această nouă tendință literară, al cărei loc de naștere este tocmai Germania, se aseamănă cu o întoarcere a minții la idealism și la spiritualism în filozofie, asemănătoare cu o gravitație către catolicism și cu restaurarea Evului Mediu Adevăratul filozof al unui astfel de romantism în Germania a fost Schelling Învățătura sa în dezvoltarea sa a căpătat imagini și forme diferite, dar este deosebit de caracteristic • faptul că în ea rolul cel mai proeminent, în cele din urmă, a început să joace fantezia Spre deosebire de ideea de progres istoric prezentată de iluminismul secolului al XVIII-lea, Schelling a început să afirme că omenirea s-a aflat cândva la un nivel superior, a fost perfectă și acum este în declin A fost atras de studiul lumii primitive și al mitologiei, cărora le aparținea, totuși, fantastic, cu credință deplină în sensul profund și adevărul legendelor mitologice Ca poeți, critici, filozofi și publiciști ai romantismului, au devenit celebri frații Schlegel, August și Friedrich, dintre care al doilea s-a convertit de la protestantism la catolicism - una dintre celebrele "conversii" ale epocii Въ ! În , la Viena, a citit celebrele sale prelegeri despre filosofia istoriei, unde întreaga istorie a timpurilor moderne nu părea altceva decât o abatere de la adevărata cale pe care plecase Europa, grație umanismului și reformei: idealul său era Evul Mediu, când în frunte societățile erau papa și împărat, iar cavalerismul cu legăturile ei morale a unit popoarele Acest regret pentru beatitudinea pierdută a epocii medievale, când catolicismul era principiul suprem al vieții, dominând atât în filosofie și literatură, cât și asupra statului, este o trăsătură destul de comună în rândul romanticilor germani, datorită căreia cazuri de trecere de la protestantism la Catolicismul a început să apară Filosofia secolului al XVIII-lea a fost, după cum știți, o filozofie cosmopolită: era interesată de umanitate, uitând adesea că umanitatea este formată din naționalități, fiecare având propria fizionomie individuală, propriul caracter, propriul trecut

"Iluminismul" secolului al XVIII-lea într-o persoană individuală eram gata să vedem doar un "om și cetățean" cu anumite "drepturi naturale" înnăscute, uitând că fiecare astfel de "om și cetățean" este, de altfel, membru al unei anumite naționalități, din care natura și istoria au făcut ceva diferit de alte naționalități Războaiele care sfâșieraseră Europa timp de aproape un sfert de secol au ascuțit extraordinar patriotismul național, care acum a asumat uneori forme de-a dreptul urâte de șovinism și străinătate extrem, deși, pe de altă parte, aceeași reacție împotriva cosmopolitismului abstract din secolul al XVIII-lea secol civilizaţia era îndatorată şi ea unor rezultate pozitive Concomitent cu principiul național împotriva cosmopolitismului abstract al secolului al XVIII-lea începutul istoric a venit și el în prim-plan, și, mai mult, atât în domeniul vieții sociale, cât și în conștiința teoretică Raționalismul secolului al XVIII-lea a fost profund antiistoric, la fel ca însăși revoluția din , care a opus ideea de drept natural la tot ceea ce a fost stabilit istoric Tendința principală a restaurării a fost, dimpotrivă, de a nega tot ceea ce mergea sub stindardul acestui drept natural, și cumva în numele aceluiași drept istoric pe care se sprijineau privilegiile sociale și absolutismul politic: aceasta era însăși esența legitimism, cum principiile restaurării Paralel cu această întorsătură în domeniul faptelor, a avut loc o întorsătură în domeniul ideilor Negarea autorității credinței în numele drepturilor rațiunii, raționalismul secolului al XVIII-lea în acelaşi timp, de fapt, el a afirmat dominaţia exclusivă a raţiunii, şi în detrimentul drepturilor de experienţă şi de observaţie În filosofia sa politică, această epocă a pornit de la concepte abstracte și și-a construit sistemele de societate și de stat prin pură deducție, apelând la istorie doar pentru exemple pentru a ilustra poziții obținute fără nicio participare din datele experienței istorice sau din concluziile cercetării istorice O observatoare inteligentă a stărilor de spirit din epoca ei, doamna Stael, care i-a introdus pentru prima oară pe francezi în filosofia și literatura germanilor, foarte bine, chiar și în epoca imperiului, a surprins esența începutului întoarcerii către istoricism: "The Secolul al XVIII-lea și-a proclamat principiile prea necondiționat, iar secolul al XIX-lea se poate întâmpla, va fi prea umil pentru a explica faptele Secolul al XVIII-lea a crezut în natura absolută a lucrurilor, al XIX-lea va crede numai în circumstanțe Unul voia să prescrie viitorului, celălalt s-ar limita la studiul omenirii Pentru mișcarea științifică a secolului XIX această tură a făcut o mulțime de lucruri pozitive, dar au fost și latura periculoasă este o admirație excesivă pentru trecut, chiar și pentru vremurile sale cele mai îndepărtate, așa cum se vede chiar și din acel entuziasm pentru Evul Mediu, atât de caracteristic epocii reacției și romantismului Apelul istoricilor din acea vreme la studiul Evului Mediu, care pentru iluminatorii secolului al XVIII-lea erau vremuri de întuneric și ignoranță, complet nedemn de atenție, stă în cea mai strânsă și directă legătură cu chemarea de a reveni la Evul Mediu și cu romantism În Germania, apelul la istorie a devenit foarte conservator Următorul fapt poate servi ca o mai bună ilustrare a acestui lucru Exemplul Franței, care și-a creat un singur cod civil, a stârnit simpatie în unele minți și în rândul germanilor Celebrul avocat Thibault a scris în o broșură "Despre necesitatea unui drept civil comun pentru Germania", în care, vorbind împotriva unificării politice, a cerut nu mai puțin decât crearea pentru toți germanii a unui singur cod civil în locul codului legal haosul pe care le-au întemeiat vechile legi pe al altcuiva, dreptul roman Împotriva acestui gând, primit

dezaprobator de guverne, s-a ridicat un alt jurist, și mai celebru, devenit fondatorul școlii istorice de drept, profesorul berlinez von Savigny În același , a publicat o broșură intitulată: "Cu privire la chemarea timpului nostru către legislație și jurisprudență", în care susținea că era absolut imposibil să se creeze în mod arbitrar un cod civil, deoarece legea este la fel ca limbajul, ca obiceiurile, ca sistem politic, nu suntem decât un produs al vieții istorice a poporului, dezvoltându-ne organic din temeliile puse în însuși spiritul poporului În Germania, datorită particularităților istoriei ei, viața a evoluat în dezvoltarea dreptului local, iar acest drept trebuie lăsat intact, nu înlocuit de un cod civil general creat artificial Era o declarație de respect față de faptele istorice și o condamnare a modului în care fusese făcut codul francez Reprezentanții școlii istorice germane de avocați au avut același raționament cu privire la introducerea unei constituții: în Anglia, constituția s-a dezvoltat istoric de la începuturile binecunoscute ale vieții naționale, iar acest lucru este foarte bine, dar tocmai de aceea constituția engleză nu poate fi transplantat pe un pământ istoric străin de el, din moment ce istoria nu a lucrat din națiunea germană a unui singur stat, să rămână fragmentată, mulțumită de instituțiile ei istorice stabilite Din punctul de vedere al reacției împotriva filosofiei secolului al XVIII-lea, oricare ar fi caracterul reacției, Revoluția Franceză trebuie să fi părut o revoltă îndrăzneață a minții fals înțelepte împotriva ordinelor vechi de secole, create de Dumnezeu sau de istorie : doctrina că omul poate în mod arbitrar aici pentru a schimba ceva, a declarat revoluționar Cu un zel deosebit, literatura reacționară s-a năpustit asupra teoriei originii contractuale a statului, care a făcut instituțiile dependente de arbitrariul uman Secolul al XIX-lea a respins în general această învățătură, atât de populară în secolul al XVIII-lea, și nu trebuie uitat că principalele lovituri aduse teoriei contractului au fost aduse de scriitorii școlii reacționare, care au exprimat pentru prima dată ideea apariției stare prin dezvoltare pur organică Acești scriitori au avut însă scopul nu atât de mult să înlocuiască cum să se opună unei doctrine care duce la revoluție cu o doctrină care ar menține ordinea stabilită Aceasta este tema principală a luminarilor literaturii politice reacţionare din Franţa la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea, Bonald şi Joseph de Maistre În toate scrierile sale, Bonald a stat pe punctul de vedere medieval Omul, în primul rând, este un vas al patimilor și al poftelor și, prin urmare, necesită înfrânare constantă: de aici nevoia de autorități religioase și laice, și cu cât acestea sunt mai puternice, cu atât mai bine și, prin urmare, trebuie rezistat tot ceea ce le slăbește Libertatea personală este un mare rău și ar trebui limitată în toate modurile posibile Bonald s-a adresat direct guvernelor, invitându-le pentru a întări poporul "strângeți inimile lor, acționați contrar înclinațiilor lor" Autoritățile religioase și laice au fost întruchipate în el în cler și în nobilime, căreia îi aparține biserica și slujirea statului Potrivit lui Bonald, toate necazurile au venit din faptul că biserica și armata au început să se democratizeze și sistemul de viață medieval a început să se descompună Bonald a fost un susținător deschis al structurii de clasă a societății, a vieții corporative, a stabilit o dată pentru totdeauna rapoarte și proceduri publice, limite stricte în care ar trebui plasată viața și activitatea personală Toată istoria nouă a fost blestemată de ei și a considerat Revoluția Franceză cea mai bună confirmare a corectitudinii raționamentului său Teoria politică a lui Bonald a fost

foarte populară printre foștii emigranți în epoca restaurării, când el însuși, odată cu revenirea unei monarhii legitime, a putut respira liber, deși și aici era foarte stânjenit de carta constituțională din , care i se părea un concesiune dăunătoare spiritului vremii - Joseph de Maistre, care a apărut în cu un eseu despre Revoluția Franceză, unde s-a dus la bun sfârșit ideea că este pedeapsa divină pentru păcate și pentru libera gândire a secolului al XVIII-lea, a scris, printre alte lucruri, o altă carte "Despre Papă", care a văzut lumina zilei tipărită în Aceasta era toată teoria puterii papale; dar autorul a luat în ea nu atât un punct de vedere teologic, cât și unul politic, dovedind necesitatea unei papalitate infailibilă și nelimitată în puterea sa pentru a avea pe cineva care să mențină pacea și liniștea în Europa în cadrul statelor individuale și în relațiile internaționale, permițând categoric * toate disputele și disputele, contradicțiile și neînțelegerile, protejarea drepturilor monarhilor de revoluțiile populare și a drepturilor popoarelor de despotismul guvernelor etc În același timp, Joseph de Maistre a recunoscut că, chiar dacă el însuși ar fi ateu, dar dacă ar avea în mâini doar puterea, va emite cu siguranță legea fundamentală a statului, prescriind ca puterea papală să fie considerată infailibilă Ca şi alţi reacţionari, s-a referit, parcă la o vreme bună, la Evul Mediu, când papalitatea stăpânia cu adevărat asupra naţiunilor Împreună cu Bonal-Dom, și Joseph de Maistre priveau un om ca pe un vas de patimi și pofte, adică ca o ființă, păcătoasă prin însăși natura ei și, prin urmare, obligată să fie pedepsită în mod constant Dumnezeu pedepsește veșnic pe om și pentru aceasta, printr-un act special al voinței sale, a creat un călău în societatea umană Acest ultim gând a fost dezvoltat de Joseph de Maistre în celebrele sale "Serile de la Petersburg", care au avut un succes foarte semnificativ în societatea de atunci Nici măcar Anglia nu a scăpat de reacția împotriva Revoluției Franceze În rândul maselor populare, antipatia pentru francezi și-a luat izvorul mai întâi în noțiunea că ei ar fi un popor de atei - în noțiunea care a apărut pe baza manifestărilor antireligioase ale revoluției - apoi în acele dezastre, care pentru englezii au adus cu ei un război prelungit de douăzeci de ani ъ cu Franța, în creșterea taxelor, creșterea prețului pâinii etc Am văzut că la începutul Revoluției Franceze în rândul englezilor educați nu erau puțini cei care au manifestat cea mai mare simpatie față de ea, dar a devenit din ce în ce mai greu pentru acești apărători ai revoluției să spună că revoluția a căpătat tot mai mult caracter terorist și, desigur, din ce în ce mai multă opinia publică a trecut de partea scriitorilor, care din chiar începutul a devenit ostil revoluţiei Poate că nimeni nu a prejudiciat ideologic Revoluția Franceză în opinia publică nu numai în țara sa natală, ci în toată Europa la fel de mult ca și celebrul politician, orator parlamentar și publicist englez, care, de altfel, aparținea taberei liberale, Edmund Burke, autorul cărții Reflections on Revoluția Franceză" ( ), care a devenit imediat foarte populară în societatea engleză Deși era scris împotriva privirii lui câteva obiecții, printre care s-au distins printr-o forță considerabilă, nu mai puțin decât "Meditațiile" sale au devenit o carte călăuzitoare nu numai pentru tories, ci și pentru mulți whig; cea din urmă, chiar și sub influența ei, a început să treacă de partea reacției deschise În cele din urmă, aproape întreaga societate engleză a început să privească Revoluția Franceză prin ochii lui Burke, iar punctul său de vedere a fost mult timp stabilit în clasele conducătoare engleze În acest atac al lui Burke asupra revoluției, care în multe privințe nu a fost decât o repetare și o continuare a luptei

engleze pentru libertate politică din secolul al XVII-lea, adevărata esență a liberalismului englez de atunci, și anume liberalismul cu o căptușeală conservatoare și departe de democratică , a fost afectat Desigur, Revoluția Franceză a vizat exact același lucru pe care englezii l-au realizat în timpul luptei cu Stuart și ceea ce au realizat datorită revoluției din , dar, în același timp, a mers și mai departe, ca urmare a radicalismului care caracterizează generatia lui in distrugerea antichitatii, deci se datoreaza democratismului clar exprimat al epocii Burke le-a reproșat francezilor că au preferat o răsturnare bruscă și completă metodei politice a reformelor graduale și parțiale Pentru majoritatea englezilor, ale căror judecăți formau atunci opinia publică în țară, principalul argument împotriva Revoluției Franceze a fost spiritul ei democratic Clasele conducătoare ale Angliei se temeau că acest spirit atât de periculos ar putea să le fie transmis și să producă în ei același lucru pe care aceste clase l-au văzut în vecinii lor, în Franța revoluționară Evenimentele care au avut loc în Franța începând cu au provocat o dispoziție puternic reacționară în clasele conducătoare engleze, care au jucat în primul rând în mâinile tories, deoarece le-au creat teren favorabil pentru a câștiga influență în alegeri și o majoritate în parlament , care, odată cu stabilirea în Anglia și dependența cabinetului de majoritate, a transferat toată puterea în mâinile liderilor acelui partid Războiul declarat în Franța în a fost pentru britanici nu doar un război cu un stat ostil, ci și unul viu cu revoluția în sine, ca atare Această dispoziție reacționară a continuat să se facă simțită în societate și după încheierea războiului cu Napoleon, când guvernul englez era în remorcarea politicii reacționare a monarhiilor absolute ale continentului În special conservatorii englezi au apărat sistemul electiv care exista în țară Sistemul electoral care funcționează în Anglia și-a dat originea încă din Evul Mediu Principalul rău al sistemului a fost că drepturile de vot, care aparțineau în general unei mici minorități, erau, în plus, extrem de inegal distribuite și că tot felul de influențe ilegale, chiar și cumpărarea și vânzarea de voturi, au fost practicate pe scară largă în alegeri a reprezentanţilor Multe orașe mari, care nu existau încă în Evul Mediu, nu aveau o reprezentare specială, care, dimpotrivă, era folosită de diverse orașe mici care au căzut în declin complet și, prin urmare, au fost numite "putrezite" În aceste orașe putrede erau de obicei foarte puțini alegători și, în cea mai mare parte, erau complet dependenți de marii proprietari locali Aranjamentele electorale din marile orașe, care trimiteau reprezentanți la camera inferioară, erau extrem de variate, iar de multe ori dreptul de a alege deputați aparținea doar consiliilor orășenești de o duzină sau câteva zeci de persoane În judeţe, acest drept este de la începutul secolului al XV-lea aparținea tuturor celor cu patruzeci de șilingi de venit, dar din cauza dispariției aproape complete în Anglia a micii agriculturi țărănești, numărul alegătorilor s-a redus de fapt foarte mult, iar cei mai mulți dintre acești alegători erau în deplină dependență economică de marii proprietari de pământ O masă de parlamentari a fost trimisă din localitățile care i-au ales, la cererea acelor sau a altor persoane bogate și influente În , dintre cei de membri, erau doar de independenți, în timp ce restul de au intrat în cameră sub patronajul diverșilor patroni; în , de membri și-au primit locurile datorită influenței și banilor a de persoane În general, banii au jucat un rol important în alegeri, pentru că nici măcar oamenii independenți care doreau să intre în parlament nu puteau să nu mituiască alegătorii Voturile erau tranzacționate în mod deschis, iar

alegerea unei persoane putea costa mii și zeci de mii de lire sterline Apoi deputații și-au făcut propriile voturi schimbând în cameră Aceste evenimente triste au dat naștere ideii de reformă parlamentară Prima sugestie în acest sens a fost făcută încă din ; apoi, în decurs de douăzeci și șapte de ani, problema reformei a fost reînnoită de șapte ori în parlament, de fiecare dată cu jumătate de un mare eșec, pentru că o astfel de componență a parlamentului nu putea pune mâna pe ea însăși Sub influența reacției provocate de Revoluția Franceză, timp de doisprezece ani ( - ) problema nici măcar nu s-a pus niciodată și nici atunci, dacă a fost pusă la coadă, în general destul de des, a fost doar pentru a se asigura că fiecare astfel de propunere a fost din nou respinsă de o majoritate covârșitoare Agitația în favoarea reformelor parlamentare s-a purtat în rândul poporului prin tipărit, ședințe și sindicate Revoluția Franceză a reînviat foarte mult această agitație; tocmai această ultimă împrejurare a aruncat clasele conducătoare în braţele reacţiei Primele întâlniri publice în aer liber din Londra au fost adunate în , iar orașele de provincie au urmat curând exemplul capitalei Răspunsul la aceasta a fost suspendarea de către Parlament pentru un an a habeas-corpus-act, legea care asigură inviolabilitatea personală a cetățenilor Aceasta a fost în , iar de la an la an această suspendare s-a reînnoit până în , când în sfârșit a fost restabilită funcționarea legii Un alt mijloc de combatere a agitației democratice a fost aducerea în judecată pentru paternitatea unor scrieri "revoltătoare", cu atât mai mult cu cât jurații înșiși au fost infectați cu spirit reacționar și au condamnat de bunăvoie inculpații la închisoare și la amenzi mari În plus, s-au format asociații de voluntari pentru persecutarea presei proaste În , Parlamentul a adoptat chiar o serie de legi represive (deși temporare) împotriva scrierilor, discursurilor și adunărilor rebele, contrar întregului spirit al constituției engleze Printre altele, ziarelor s-a impus o taxă mare de timbru pentru a împiedica succesul presei politice ieftine, destinată cititorilor din clasele de jos ale societății Într-o oarecare măsură, reacția și-a atins scopul imediat: timp de câțiva ani viața socială a Angliei a fost dominată de aproape "stagnarea completă, care a încetat abia spre sfârșitul anilor douăzeci YI Mișcări liberale în epoca restaurării *) Principala diferență între tendințele reacționare și cele liberale în epoca restaurării - Influența reacției împotriva Revoluției Franceze asupra liberalismului epocii Restaurației - Esența teoriei de bază a liberalismului - Varietăți de liberalism - Organizații secrete revoluționare - Luptă juridică împotriva reacției - Introducerea unor noi constituţii după - Revoluţiile sud- romane din anii douăzeci - Mişcarea decembristă în Rusia - Întărirea liberalismului în Franţa şi în Anglia spre sfârşitul anilor douăzeci În timp ce guvernele, clerul și nobilimea au acționat într-un spirit mai mult sau mai puțin reacționar, clasele de mijloc ale societății, dimpotrivă, au fost mai progresiste și au stat de partea direcției, care încă din anii douăzeci ai secolului al XIX-lea a început să se stabilească numele de liberalism După ce ne-am familiarizat cu caracterul general al reacției în manifestările ei culturale, sociale și politice, vom face acum același lucru în privința liberalismului Reacția și liberalismul, acestea au fost două curente, lupta dintre care atât în statele individuale, cât și în sfera relațiilor internaționale, caracterizând mai ales viața istorică a epocii restaurației continuat în perioadele ulterioare ale istoriei Europei în secolul al XIX-lea Principala diferență dintre învățăturile progresiste ale epocii și cele reacționare a fost că acestea din urmă au vorbit

împotriva principiului personalității, care, dimpotrivă, a fost punctul de plecare al liberalismului Înclinaţia reacţionarilor către Evul Mediu, când dezvoltarea principiului personal în viaţa culturală, socială şi politică a fost constrânsă, se explică prin viziunea lor asupra omului ca o fiinţă care nu poate fi lăsată în sine, care trebuie închisă într-un anumit cadru, cât mai apropiat posibil, și care, prin urmare, trebuie ținut sub tutela constantă a autorităților și "") Uch kn , §§ , și - I E , vol IV, cap XIV, XVII, XIX și XXI etc V, cap I și XII - Vedere generală, cap V și VI - Nar -dreapta stare, cap XIII și XIV spirituală şi laică Toate succesele civilizației moderne provin din dezvoltarea mai mare a individului în ultimul secol în comparație cu Evul Mediu, așa cum a fost foarte clar recunoscut de mințile progresiste din epoca Restaurației: individualismul consistent a fost, ca să spunem așa, cel mai profund fundament al direcţia care a primit numele de liberalism Această tendință, care și-a formulat principiile în principal în anii douăzeci ai secolului al XIX-lea, a fost o continuare firească a mișcărilor istorice anterioare, în care libertatea individuală a jucat vreun rol, fie că a fost proclamată în viața interioară a spiritului (în sferă) de conștiință și gândire) , sau în relațiile externe ale societății și ale statului Aşa cum aspiraţiile reacţionare erau strâns legate de ideile şi instituţiile din Evul Mediu, care nu dădeau loc dezvoltării personale, tot aşa liberalismul a fost moştenitorul umanismului, al Reformei, al iluminismului din secolul al XVIII-lea şi al revoluţiei din , din moment ce acestea mișcările au dus la emanciparea individului în viața ei spirituală și socială Lupta fundamentală dintre liberalism și reacție a fost așadar o luptă între libertatea individului, pe de o parte, și dorința pentru cea mai mare restrângere posibilă a drepturilor personale, atât în viața culturală, cât și în cea politică, pe de altă parte Liberalismul a reprezentat cândva libertatea conștiinței, libertatea gândirii, libertatea cercetării științifice, libertatea cuvântului, libertatea presei, garanțiile de inviolabilitate personală, respectarea demnității umane, egalizarea tuturor drepturilor, în timp ce reacția a dat dovadă de falsă intoleranță, ostilitate față de libertatea de gândire și de cercetare științifică, străduință de a restrânge vorbirea și tipărirea, și nesocotirea față de individ, ca atare, în afara anumitor categorii sociale, aparținând cărora, în ochii reacționarilor, nu putea decât să confere unul sau altul drept asupra individului Cu această susținere a drepturilor individului, liberalismul a îmbinat și dorința de libertate politică în sensul participării societății la viața publică prin instituții reprezentative În epoca Restaurației, principalele obiective ale partidelor liberale au fost să introducă instituții reprezentative acolo unde acestea nu existau, să le protejeze de reacția acolo unde acestea din urmă le amenințau și să schimbe legile constituționale în sensul extinderii libertății acolo unde aceste legi existau, dar nu a dat libertate suficientă În stabilirea acestei conexiuni între liberalism și instituțiile reprezentative, trebuie, prin urmare, să recunoaștem că istoria liberalismului a fost strâns legată de istoria Revoluției Franceze Dar încă nu rezultă din aceasta că liberalismul din epoca Restaurației nu se deosebea în niciun fel de "principiile din " şi astfel încât în relaţia culturală dintre liberalismul acestei epoci şi spiritul general al secolului al XVIII-lea nu era nici o diferenta Reacție generală împotriva secolului al XVIII-lea la începutul noului secol s-a reflectat şi în caracterul liberalismului Ideea de democrație și natura democratică a revoluției au fost condamnate la începutul

secolului al XIX-lea nu numai reprezentanţi ai aspiraţiilor reacţionare: teoria politică a lui Rousseau a pierdut credit chiar şi în rândul politicienilor progresişti ai epocii Eșecul experimentat prin aplicarea practică a democrației, care s-a dovedit a fi doar un instrument al demagogiei sau un sprijin al despotismului, a dat o lovitură puternică ideii democratice de revoluție, astfel încât liberalismul epocii Restaurației s-a remarcat prin o neîncredere directă în democraţie Așa cum aspirațiile reacționare au caracterizat predominant nobilimea, liberalismul a devenit semnul distinctiv al burgheziei și a căpătat el însuși o tentă burgheză În plus, legătura dintre ideea de libertate și aspectele cele mai caracteristice ale filosofiei secolului al XVIII-lea a fost și ea ruptă, iar liberalismul a primit, ca să spunem așa, o anumită amprentă atât din filosofia spiritualistă, cât și din studiul istoric, și din romantism, care, după cum știm, , rezultatul unei reacții generale împotriva secolului al XVIII-lea Liberalismul, care cere libertate culturală și politică, poate avea din punct de vedere social culori diferite - aristocratic, burghez, democratic, în funcție de dacă această libertate este cerută în principal doar pentru a uneia sau altei clase sociale, sau pentru întregul popor Doar liberalismul democratic este complet consecvent, întrucât principiul egalității în drepturi pentru toți decurge logic din principiul libertății individuale; dar principiile culturale și politice nu se realizează întotdeauna în mod consecvent în revendicările și comportamentul partidelor, ceea ce are loc sub influența intereselor de clasă ale persoanelor implicate în formarea partidelor Fondatorul liberalismului francez a fost Montesquieu, dar el, după cum se știe, s-a declarat susținător al privilegii aristocratice Liberalismul "principiilor din " a fost, dimpotrivă, democratică, întrucât la începutul revoluției cei mai influenți reprezentanți ai aspirațiilor sale nu au făcut inițial deosebire între burghezie și popor, pe baza ideii democratice a națiunii Încetul cu încetul, însă, burghezia a început să se despartă de popor Aici, pe de o parte, a acţionat egoismul de clasă, obligând burghezia, de dragul apărării intereselor lor, fie să renunţe la libertatea politică, fie să o organizeze pe aceasta din urmă pe baza unei înalte calificări electorale; pe de altă parte, apărătorii principiilor culturale și politice ale liberalismului, după o experiență nereușită cu democrația, și-au format convingerea că recunoașterea drepturilor politice pentru întreaga populație, care nu pune preț pe beneficiile libertății, nu știe cum a-l folosi și este ușor susceptibil de entuziasmul demagogilor sau liderilor militari, este cea mai dezastruoasă cale asupra libertății politice în sine Și astfel, liberalismul epocii Restaurației rupe legătura în care ideile de libertate politică și democrație se aflau între ele și, ca urmare, capătă un caracter deschis burghez , s-au convins, în același timp, că pentru binele maselor înseși, în primul rând, doar ceea ce aveau nevoie bogații și educați oameni, adică este nevoie de libertate culturală și politică Mulți dintre ei credeau sincer că, de dragul însuși beneficiului pe care ar trebui să-l primească poporul din existența libertății, drepturile politice ale națiunii ar trebui concentrate numai în clasele sociale cu o anumită proprietate și calificare educațională În general, crezând că libertatea este singurul remediu împotriva oricărui fel de rele sociale, liberalii de atunci fie au acordat prea puțină atenție problemelor vieții economice, fie au împărtășit credința economiștilor din secolul al XVIII-lea în armonie de interese, stabilite prin forța liberei concurențe între indivizi sau grupuri sociale În acest din urmă

aspect, desigur, ei au făcut, după cum sa dovedit mai târziu, o greșeală, dar în însăși cererea lor de libertate economică, în sensul neamestecului statului în viața economică a poporului, două părți trebuie să fi distins Această neintervenție a fost dorită de liberali, mai ales, pur și simplu pentru că implementarea consecventă a principiului libertății în toate sferele vieții, adică nu numai în domeniile culturii spirituale și politicii, ci și în domeniul relațiilor economice, neînțelegând ce presupune libertatea în aceasta din urmă, asuprirea celor slabi de către cei puternici, și astfel se dovedește a fi favorabilă doar minorității, plasate în cele mai bune condiţii materiale de viaţă Pe de altă parte, burghezia însăși, dimpotrivă, a înțeles bine această latură avantajoasă a neintervenției, deoarece eliminarea oricăror obstacole în activitatea sa economică făcuse de multă vreme parte din programul său de viață și, odată găsit un principiu nobil, despre care s-a dovedit a fi posibilă acoperirea dorințelor egoiste, nu doar că a fost lansată în acțiune, ci chiar a fost declarată un accesoriu foarte esențial al liberalismului Din toate acestea, însă, nu rezultă că liberalismul, prin însăși esența sa, a avut o origine exclusiv de clasă: burghezia, ca clasă socială care împărtășea principiile liberale și constituia principala forță a partidului liberal, nu dădea decât principiile, în principiu progresiste și democratice, colorarea lor În timp ce le restrângeau aplicarea în practică, aceste principii în sine - libertatea individuală și un sistem reprezentativ - nu conțineau, desigur, nimic deosebit de burghez Reacție împotriva secolului al XVIII-lea a afectat liberalismul epocii Restaurației (ne referim în principal la liberalismul francez) și în alte privințe În primul rând, în domeniul filosofiei, a abandonat senzaționalismul secolului al XVIII-lea pentru a se baza pe spiritism fe Royer-Kollar, care a fost numit de noi în alt loc ca filozof, a fost alături de acea figură proeminentă în rândurile partidului liberal din epoca Restaurației Victor Cousin, care a devenit reprezentantul șef al filosofiilor spiritualiste în catedră și în literatură, în , în prelegerile sale de la Sorbona, a invitat ascultătorii în numele patriotismului să accepte învățătura lui, care, spunea el, singură ar putea salva patria "De prea mult timp", a argumentat el, "am căutat libertatea pe căile sclaviei Am vrut să fim liberi cu morala sclavilor Nu, statuia libertății nu stă pe un piedestal de interes și nu este pentru senzaționalism cu regulile sale mărunte să creeze națiuni mari Sprijiniți libertatea Franței, care încă nu a fost consolidată și se clătește printre mormintele și ruinele care ne înconjoară, susține-l cu o morală care să stabilească această libertate pentru totdeauna " - Este caracteristic, în continuare, că liberalismul francez din anii douăzeci a început să se bazeze nu numai pe speculații, ci și asupra studiului istoric În Franța, școala istorică, spre deosebire de ceea ce s-a întâmplat, așa cum am văzut, în Germania, a început să slujească cauzei liberalismului: un interes deosebit pentru Evul Mediu a fost menținut aici, printre altele, prin dorința de a studia istoria libertatea în Franța, istoria celui de-al treilea stat, care a luptat pentru libertate, istoria instituțiilor reprezentative în general și în special a Parlamentului englez, pentru studiul tuturor acestora a fost necesar să ne întoarcem spre istoria Evului Mediu În epoca restaurării, istoria Franței din punct de vedere liberal a fost considerată ca istoria luptei pentru libertate, care a fost reprezentată de clasa de mijloc, împotriva nobilimii feudale și a absolutismului regal "În Franța", scria Augustin Thierry, "există doar două clase de oameni: aceste două clase stau una împotriva celeilalte,

iar din toate părțile oamenii de pergament se înarmează împotriva oamenilor de industrie" Guizot a privit Revoluția Franceză ca pe o bătălie decisivă dată de sclavi sclavilor lor De aceea, istoricii francezi ai acestei epoci s-au angajat cu mare interes în istoria statului a treia, în eliberarea comunităților urbane și în lupta burgheziei pentru libertate ("Scrisori despre istoria Franței" de O Thierry și bine -secțiuni cunoscute din "Istoria civilizației în Franța" de Guizot); poveștile instituțiilor reprezentative și unghiurilor, ca țară, în care sistemul reprezentativ · a primit cea mai mare dezvoltare (compuse din GIZO: "Istoria dreptului reprezentativ" și "Istoria revoluției engleze", munca lui Og Thierry "The Istrages of the Angliy Normans", și conducerea apariției apariției apariției parlamentului Layskago, cartea lui Armand Carrel "Istoria contrarevoluției în Anglia", care conține o poveste despre restaurarea Stuart și lovitura de stat din ) și, în sfârșit, istoria Revoluției Franceze (celebrele lucrări ale lui Thiers și Mignet) o relație destul de strânsă cu romantismul, și nu numai în sensul că a existat romantism cu direcție liberală, ci și în faptul că că liberalismul însuși, parcă, a căpătat o tentă romantică În fața lui Victor Hugo, care a făcut până la sfârșitul erei restaurării Reprezentant principal și chiar lider al unui nou curent literar, școala romantică franceză a făcut o evoluție directă de la reacție la liberalism Regalist zelos în anii săi cei mai tineri, care a glorificat restaurarea în poeziile sale, el a declarat atunci deschis că filosofia secolului al XVIII-lea la fel de ostilă poeziei și religiei și că poezia ar trebui să fie strâns asociată cu sentimentele monarhice și credințele creștine Pe măsură ce anii au trecut însă, această dispoziție a început să dispară în Hugo, iar spre sfârșitul perioadei luate în considerare, el a început să fie puternic impregnat de liberalism În , în prefața lui Cromwell, poetul a făcut deja o paralelă între vechea ordine și liberalism în politică și clasicism și romantism în literatură și s-a declarat un susținător al noii direcții "Romantismul", a declarat el, "este liberalism în literatură" De la mijlocul anilor douăzeci, în general, romantismul a luat o poziție de luptă în Franța și, intrând în lupta împotriva clasicismului, devenit învechit, a atras astfel atenția liberalilor O revistă din a doua jumătate a anilor douăzeci ("Le Globe"), care era angajată în propaganda liberalismului, a fost în același timp un adevărat organ al tendinței romantice în literatură O latură foarte proeminentă a reacției care s-a manifestat în liberalism împotriva revoluției din a fost războiul declarat de acesta asupra doctrinei lui Rousseau despre suveranitatea nelimitată a poporului, ai cărui principali reprezentanți în timpul revoluției au fost iacobinii Pornind de la principiul celei mai mari libertăți a individului, care poate fi permis în general într-un stat, teoreticienii liberalismului în literatura politică au căutat să limiteze funcțiile statului până la ultima extremă, reluând în acest sens înțelegerea individualistă a acestora , pe care o mai regăsim la filozoful de la sfârșitul secolului al XVII-lea Locke Pentru a înțelege mai bine în ce a constat această înțelegere, ne vom opri mai întâi asupra vederilor timpurii, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, Wilhelm Humboldt, iar apoi asupra ideilor principalului teoretician al liberalismului în epoca restaurării, Benjamin Constant Primul dintre ei avea doar douăzeci și doi de ani când a izbucnit Revoluția Franceză și, la fel ca atâția tineri din acea vreme, a făcut o impresie puternică și asupra lui: în chiar a mers intenționat la Paris, a "privi la înmormântarea despotismului francez" La începutul secolului al XIX-lea Humboldt a

ocupat posturi proeminente în serviciul public prusac, a fost printre susținătorii lui Stein, a contribuit mult la apariția Universității din Berlin, a reprezentat Prusia la Congresul de la Viena împreună cu Hardenberg, iar în epoca restaurării a fost pentru scurt timp ministru de Interne și s-a gândit la introducerea unei constituții în Prusia În , a scris "Idei pentru o încercare de stabilire a limitelor activităților statului", eseu care a văzut lumina zilei prin tipărire abia în , ceea ce nu-l împiedică să rămână un monument curios al regretatului secolul al -lea În acest tratat, demn și acum de atenție, Humboldt a pornit de la faptul că cele mai înalte scopuri ale existenței unei persoane individuale se reduc la dezvoltarea armonioasă a forțelor sale, prima condiție pentru atingerea acestui scop pe care a considerat-o libertate, fără de care nici dezvoltarea independentă a personalității și nici asimilarea inițială de către personalitate a ceea ce a fost făcut de alții Prin urmare, el a recunoscut ca normală doar o astfel de comunitate umană, în care o persoană se poate dezvolta din sine și pentru sine, transformând în proprietatea sa tot ceea ce este împrumutat din afară Statul, potrivit lui Humboldt, ar trebui să se ocupe în primul rând doar de înlăturarea obstacolelor din calea unei astfel de dezvoltări, de stabilirea securității generale Contribuție directă la bunăstarea tuturor, de ex Humboldt a negat îngrijorările guvernamentale cu privire la populație, la hrana acesteia, la dezvoltarea industriei, la ajutorarea săracilor etc împiedică dezvoltarea internă, pe de altă parte, tutela veșnică îi învață pe cetățeni la apatie și indiferență Adevărat, există scopuri ale vieții care pot fi atinse numai prin unirea forțelor individuale, pentru aceasta, credea Humboldt, și există asociații libere, la care fiecare este liber să se alăture sau să nu se alăture, libertatea cărora nu mai există în raport cu statul El a văzut scopul statului, așadar, exclusiv în protejarea societății de pericole: esența statului constă în stabilirea unei puteri nelimitate și fără ea, într-adevăr, nu se poate face fără ea în materie de protecție Securitate Dar chiar și în ultimă privință, Humboldt a considerat că este necesar să se determine limitele activității efective a statului, deoarece fără aceasta este foarte ușor să se ajungă la cerințe, a căror implementare ar echivala cu perfecțiunea distrugerea libertății cetățenilor Statele trebuie să ducă război împotriva dușmanilor externi, dar numai în milițiile populare este posibil un sentiment de libertate și educație civică, în timp ce armatele permanente transformă oamenii în mașini, împlinind doar voința superiorilor lor În materie de salvgardare a securității interne, statul poate fie să se limiteze la simpla suprimare a infracțiunilor și preocuparea pentru prevenirea acestora, fie să realizeze același lucru prin educație, religie, cenzură a moravurilor, i e acţionând pe însăşi natura cetăţenilor Humboldt a fost un oponent ardent al amestecului statului în educația cetățenilor Un exemplu de antichitate nu este un decret: în statele antice, pentru jena care decurgea dintr-o astfel de ingerință, un cetățean a fost răsplătit cu o astfel de libertate, care este complet necunoscută în vremurile noastre, dar până la urmă, timpurile moderne sunt diferite de antichitate, care impune implementarea principiului personal, în timp ce învățământul public impune tineretului un timbru monoton, dând tuturor direcția necesară doar menținerii acestei ordini și, prin aceasta, suprimând multe aspecte ale naturii umane Mai mult, grija statului pentru religie presupune întotdeauna patronarea numai a învățăturilor binecunoscute în detrimentul altora și amenință libertatea conștiinței Numirea pastorilor și ordinea de cult public

trebuie scoase din sfera intervenției statului și lăsate în seama comunității religioase însăși Iar în cazul măsurilor de prevenire a criminalității, Humboldt a sfătuit mare prudență pentru a nu restrânge inutil libertatea individuală prin diferite tipuri de interdicții ale poliției În tratatul său, Humboldt nu s-a extins asupra celei mai bune structuri de stat, dar încă mai are ceva despre această latură a problemei politice Structura statului, în opinia sa, nu ar trebui să servească drept obstacol în calea liberei dezvoltări a poporului, iar acea formă poate fi numită cea mai bună, care conferă statului cea mai mică influență asupra cetățenilor și, în același timp, îi învață să respectă drepturile altora și iubește cu pasiune pe ale lor noua libertate Ulterior, Humboldt și-a schimbat părerile în multe privințe, dar în general a rămas totuși unul dintre reprezentanții liberalismului la începutul secolului al XIX-lea Cel mai izbitor exponent al ideilor liberalismului în epoca restaurării a fost personajul politic francez și teoreticianul constituționalismului, Benjamin Constant, compilatorul, de altfel, al "actului adițional" napoleonian din Ideea principală că Benjamin Constant dezvoltată în "Cursul Constituției noe politică" ( ) și în alte scrieri, a fost ideea de libertate În zilele declinului din zilele sale, el însuși a scris despre sine că "de patruzeci de ani a apărat același lucru, și anume libertatea, libertatea în orice - în religie, în filosofie, în literatură, în industrie, în politică", adică a explicat el însuși, "triumful individului asupra autorităților, care vor să stăpânească prin violență, și asupra maselor, care, din partea majorității, își prezintă dreptul de a-și supune minoritatea" Viziunea sa asupra libertății era direct opusă învățăturilor lui Jean-Jacques Rousseau Fiind el însuși crescut în clasicism și înclinându-se în fața străvechii libertăți, el, totuși, s-a răzvrătit împotriva "sistemelor Greciei și Romei" restaurate de scriitorii secolului al XV-lea, pentru că, în opinia sa, acestea conțineau cauzele directe ale erorilor și toate pasiunile extreme ale revoluţiei "Libertatea în republicile antice", scria el, a constat mai mult într-o participare activă la regula generală decât în exercitarea calmă a independenței personale și chiar și pentru a asigura această participare, sentimentul de independență personală a fost într-o oarecare măsură sacrificat Noile state au înlocuit democrația directă cu reprezentarea populară, prin care toată lumea, nefolosind direct puterea, nu se bucură de ea Dar, pe de altă parte, oamenii noului timp, pentru a fi fericiți, nu au nevoie de altceva decât de independență deplină în tot ceea ce ține de sfera de activitate, de ocupațiile, întreprinderile și fanteziile lor Benjamin Constant, așadar, s-a înarmat în modul cel mai decisiv împotriva teoriei democrației, adică "supremația voinței generale asupra oricărei voințe private" "Recunoașterea abstractă a supremației poporului", și-a dezvoltat gândirea, nu adaugă nimic la plenitudinea libertății indivizilor și, dacă acestei supremații i se dă o amploare pe care nu ar trebui să o aibă, libertatea se poate pierde, în ciuda acestui principiu şi chiar datorită acestui principiu cypa Când ei spun că supremația poporului este nelimitată, ei creează și plasează în societatea umană un grad de putere prea vast în sine și care este rău, în mâinile cui poate fi El a considerat "eroarea celor care, în dragostea lor destul de sinceră pentru libertate, au atribuit putere nelimitată stăpânirii poporului" doar în "modul în care și-au elaborat opiniile politice" Și anume, "în istorie s-au întâlnit cu cazuri când câteva sau o singură persoană, având o putere enormă, au făcut mult rău, dar furia lor era îndreptată împotriva deținătorilor puterii, și

nu împotriva puterii în sine: în loc să o distrugă, ei doar a încercat să se miște" Pentru Benjamin Constant, nu exista nicio îndoială că "într-o societate bazată pe stăpânirea poporului, nicio persoană, nicio clasă nu are dreptul să-i supună pe ceilalți voinței sale private", dar a considerat că este destul de fals, "de parcă societatea în ansamblu are suprema asupra membrilor săi putere fără frontiere "Există o latură a existenței umane", a insistat el în mod special, care în mod necesar rămâne privată și independentă și care de drept nu este supusă competenței publice Suveranitatea există doar într-un sens limitat și relativ Rousseau nu a recunoscut acest adevăr și din eroarea sa a luat naștere Tratatul său social, care a fost atât de des invocat în favoarea libertății, dar care a fost instrumentul tuturor felurilor de despotism Benjamin Constant a vrut ca "limitele puterii să fie stabilite prin dreptate și prin drepturile indivizilor: voința întregului popor nu poate face drept ceea ce este nedrept, iar reprezentanții națiunii nu au dreptul să facă ceea ce națiunea însăși nu are dreptul de a face Odată ce va fi recunoscut de toată lumea că puterea supremă nu este nelimitată, adică că nu există putere nelimitată pe pământ, nimeni nu va cere vreodată o asemenea putere pentru sine": este necesar doar ca diverșii deținători ai puterii să fie conștienți de propriul interes să nu depășească limitele competenței lor "Libertatea individuală, după Benjamin Constant, este scopul oricărei uniuni de oameni: pe ea se sprijină moralitatea publică și privată; calculele industriale se bazează pe acesta; fără ea, nu există pace, demnitate, fericire pentru oameni " De asemenea, el a apărat separat fiecare fel de libertate individuală În fruntea tuturor, a pus libertatea religioasă și a cerut neîntrerupt agenţie de stat în materie de credinţă, de altfel, împotriva învăţăturii lui Rousseau despre religia civilă "Gândul la un om", a spus el, este proprietatea sa cea mai sfântă, fie că este adevăr sau eroare Puterea nu ar trebui să inițieze niciodată persecuția împotriva religiei, chiar și considerând-o periculoasă Statul are dreptul de a pedepsi numai faptele criminale dacă își datorează originea unui crez " Al doilea tip de libertate este libertatea de educație În această chestiune, Benjamin Constant a oferit guvernului doar protecție și supraveghere, înlăturarea obstacolelor și deschiderea căilor, dar autoritățile nu ar trebui să încetinească problema și să-i dea vreo direcție exclusivă Al treilea tip este libertatea presei, în care Benjamin Constant a văzut una dintre principalele garanții ale libertății personale, pentru a se asigura că a cerut ca infracțiunile în materie de presă să fie judecate de juriu În sfârșit, a apărat libertatea încă nelimitată a proprietății și industriei, despre care, ca cerință de natură economică, o vom discuta în altă parte Benjamin Constant, în teoria sa, a acordat drepturi politice doar reprezentanților proprietății funciare și industriale, întrucât, în opinia sa, doar timpul liber, independența și educația fac posibilă alegerea corectă a reprezentanților și, în plus, ne poate fi teamă că săracii nu vor profita de drepturile lor politice pentru a pune mâna pe proprietate În interesul asigurării libertății, Benjamin a susținut o separare strictă a puterilor constituționale: regală, executivă, reprezentativă, municipală și judecătorească În puterea lui Kbrolev, bazată pe credințe religioase și tradiții naționale, el a văzut o forță neutră care ar trebui să elimine conflictele dintre alte autorități "Adevăratul interes al regelui constituțional nu este deloc că o putere o răsturnează pe cealaltă, ci că toți se susțin unul pe altul, sunt în unanimitate între ei și acționează în solidaritate Dintre aceste autorități, regele ocupă o

poziție neutră și de mediere, fără niciun interes direct de a strica echilibrul și, dimpotrivă, având interes în menținerea acestuia Desigur, din moment ce oamenii nu se supun întotdeauna interesului lor direct, trebuie luate anumite precauții pentru ca puterea regală să nu poată acționa asupra lor * de asemenea alte autorități, iar aceasta este diferența dintre monarhia absolută și cea constituțională În spiritul constituției engleze, Benjamin Constant a apărat dreptul monarhului de a dizolva adunarea reprezentativă și a susținut necesitatea unui minister responsabil de reprezentare "Vetoul" regal nu poate fi eficient decât împotriva anumitor legi, dar nu și împotriva tendinței generale a adunării; este nevoie de un apel la drepturile poporului în numele intereselor lor, cu condiția, desigur, ca alegerile să fie libere, pentru că fără libertatea alegerilor nu există un sistem reprezentativ "Miniștrii, a susținut Benjamin Constant, pot fi membri ai adunărilor reprezentative, iar membrii acestor adunări pot deveni miniștri, sub rezerva realegerii" În aceasta a văzut mari avantaje și și-a exprimat părerea că poate tocmai această presupunere a păstrat constituția engleză În general, a înțeles destul de corect principiul de bază al ministerului parlamentar: "unind indivizi, dar fără a înceta să facă distincția între autorități, ei stabilesc un guvern armonios, în loc să creeze două tabere armate" În spiritul constituției engleze, Benjamin Constant a cerut, de asemenea, ca membrii guvernului reprezentativ să nu primească un salariu, căci, se temea, dacă s-ar fixa salarii pentru munca lor, această plată va deveni principalul lucru pentru ei "Mie", a adăugat el, nu-mi place prea multă calificare de proprietate pentru administrarea posturilor politice Independența este un concept relativ: dacă o persoană are ceea ce este necesar, este suficient să aibă un suflet exaltat pentru a se descurca de prisos Cu toate acestea, este de dorit ca reprezentanțele să fie ocupate în general de oameni, dacă nu de bogați, atunci cel puțin de o clasă suficientă Poziția lor este mai avantajoasă, educația lor este mai bună, mintea lor este mai liberă, înțelegerea lor înțelege lucrurile mai repede și mai clar, dar sărăcia are prejudecățile ei, precum și ignoranța Să adăugăm, de asemenea, că unul dintre aspectele proeminente ale teoriei politice a lui Benjamin a fost recunoașterea lui a importanței libertății locale, adică autoguvernare, pe care i-a găsit un loc printre cele cinci puteri constituționale, sub denumirea de putere "municipală" Țara în care liberalismul a fost cel mai dezvoltat și răspândit a fost - cel puțin pe continent - Franța, care chiar și în anii treizeci a stabilit pe care un apărător convins al libertății individuale, precum Tocqueville, autorul cărții Democrația în America, care a călătorit intenționat peste ocean pentru a studia condițiile de îmbinare a libertății politice cu structura democratică a statului, epoca restaurării în Franța l-a adus înainte un număr de scriitori talentați de gândire liberală care au influențat foarte mult opinia publică din întreaga țară Printre liberalii francezi au fost atât monarhiști, cât și republicani, printre monarhiști au fost oameni care aparțineau opoziției dinastice și antidinastice, care au stat în lupta politică exclusiv pe motive constituționale și, dimpotrivă, nu au refuzat metodele de lupta revoluționară În alte țări, au existat trăsături pur locale, naționale ale liberalismului, unele aici, altele acolo, dar peste tot era o direcție care reprezenta libertatea personală și publică, egalitatea în fața legii, un sistem constituțional Una dintre caracteristicile comune, foarte comune ale mișcărilor politice ale epocii în diferite țări a fost formarea de societăți secrete, conspirații și încercări de rebeliune Istoria

Franței sub Ludovic al XVIII-lea este plină de fapte de acest fel și abia sub Carol al X-lea, după o serie de eșecuri care s-au abătut pregătirilor pentru revoluție, starea de spirit de opoziție a societății a încetat să se manifeste în astfel de conspirații, din fericire - în Franţa mai exista un temei legal pentru lupta prin mijloace date constituţionale Organizațiile revoluționare secrete din țările romane de sud au primit o dezvoltare deosebită În Italia exista o societate strict conspirativă de "carbonarii", sau mineri de cărbune, după modelul căreia a fost creată organizația "charbonnierilor" francezi Aceleași alianțe secrete existau și în Spania Teama guvernelor societăților secrete și a conspirațiilor era atât de mare încât chiar și acolo unde nu exista niciun pericol din partea asta, s-au luat măsuri extrem de stricte împotriva posibilității conspirațiilor În Germania (în special în Prusia), înainte de războiul de eliberare, s-a format la vremea ei faimosul "tugend-bund", adică "Uniunea vitejii", la care au participat în special profesori patrioti, oficiali, militari, dar în epoca restaurării a fost suspectată de rele intenții și a încetat să mai existe Atât cercurile de gimnastică, cât și compatrioții studenți au fost persecutați mai ales după ce studenții au organizat o demonstrație liberală în Wartburg cu ocazia sărbătorii treicentenarului Reformei ( ), iar un an și jumătate mai târziu, studentul Sand, care aparținea unui cerc radical de tineret, l-a ucis pe agentul politic rus în Germania, scriitorul german Kotzebue De fapt, în Germania nu s-a întâmplat nimic grav, iar lupta întreprinsă de guvernele aliate împotriva intrigilor demagogice a fost zadarnică: niște "bunuri" periculoase au existat doar în imaginația poliției, iar represiunile care au urmat anchetei au forțat doar mentalul liberal Germanii să plece în Franța ^ în Elveția, în America Apropo, propaganda revoluționară din Germania nu a afectat deloc armata În alte țări în care au funcționat organizații conspirative, dimpotrivă, armata a fost cea care a participat activ Aceasta este, de asemenea, una dintre trăsăturile destul de comune ale mișcărilor liberale din epoca Restaurației În armata franceză, creată de Napoleon și păstrând ceva asemănător unui cult al fostului său lider, a existat o antipatie destul de răspândită față de Bourboni și, prin urmare, armata a luat parte destul de activ la conspirații și încercările de rebeliune în primii zece ani ai restaurarea Revoluțiile romane de sud din , despre care vom discuta mai târziu, au fost revoluții pur militare: foarte mulți oameni din armatele Spaniei și Napoli erau nemulțumiți de guvernele lor În spiritul acestui liberalism militar-revoluționar au acționat și acele societăți secrete din Rusia, în care s-a pregătit mișcarea din decembrie , care a primit o lovitură mortală în Piața Senatului din Sankt Petersburg Ofițerii ruși, care plănuiau să efectueze o revoluție politică în propria țară cu scopul de a introduce o constituție în ea și de a elibera țăranii, au acționat sub influența acelorași idei și a acelorași motive ca și camarazii lor din Franța sau asupra ibericii și peninsulele Apenini, și a găsit elemente de simpatie în armata Regatul Poloniei, care, la doar cinci ani după înfrângerea decembriștilor ruși, a devenit în fruntea revoltei poloneze ,
( Formarea societăților secrete și revoltele militare din epoca Restaurației au fost unul dintre tipurile de luptă care a avut loc între liberalism și reacție sau vechea ordine în tari diferite Acolo unde nu existau constituții, conspirațiile erau singura metodă de luptă politică, la care, însă, se recurgea și acolo unde exista posibilitatea unei lupte juridice, dar unde erau puse piedici de către autorități sau se găseau înseși instituțiile reprezentative în mâinile elementelor

conservatoare ale societății, așa cum a fost și anume în Franța, unde multă vreme componența majorității în camere a fost vădit reacționară: caracterul camerei din - este bine cunoscut, pt exemplu, care a câștigat de la Ludovic al XVIII-lea denumirea de "camera introuvable", acelea fără egal, de neînlocuit, dar care în același timp s-a dovedit a fi regalist într-o măsură mult mai mare decât regele însuși; se mai știe că a luat calea opoziției ascuțite față de însuși rege și a fost dizolvată de acesta pentru reacția sa extremă Acesta a fost însă un caz mai rar, iar în cele mai multe cazuri coroana a fost de acord cu Reprezentanța conservatoare, astfel încât deputații liberali au fost nevoiți să lupte împotriva ei înșiși și a puterii Este interesant că oriunde a avut loc o luptă parlamentară în camere - fie că a fost, de exemplu, în statele sud-germane, fie în Polonia -, ochii liberalilor erau întoarsă invariabil către Camera Deputaților franceză, iar liderii acesteia slujeau ca modele pe care le-au imitat de bunăvoie - Puține state însă aveau instituții reprezentative în această epocă În primii ani ai restaurării, s-au mai introdus pe ici pe colo noi constituții, dar, în același timp, cele deja introduse mai devreme au fost anulate, iar în anii douăzeci, introducerea unei forme reprezentative de guvernare a încetat complet Aproape toate constituțiile introduse între și au fost "octroiate", adică acordate de suverani și de aceea "au avut un început monarhic foarte puternic, adică a înaintat prerogativele coroanei O altă trăsătură pe care o au în comun este formarea camerelor superioare de compoziție mai mult sau mai puțin aristocratică În sfârșit, a treia caracteristică distinctivă a acestora trebuie recunoscută ca o limitare mai mare sau mai mică a cercului de persoane cărora li sa acordat dreptul de a alege reprezentanți în camerele inferioare Prima dintre aceste constituții a fost "carta" pronunțată de națiunea franceză din mâinile regelui legitim Ludovic al XVI-lea la întoarcerea sa în țară după o absență care a durat aproape un sfert de secol și a fost subliniată în mod special în din această carte este că i s-a dat "în mod voluntar și în virtutea libertății de manifestare a puterii regale", acea putere a continuat să "rămînă în întregime în fața regelui", și că numai ea putea "să comunice instituțiilor pe care ea" creat, putere, constanță și măreție" Ludovic al XVIII-lea și-a rezervat ei și succesorilor săi dreptul nu numai de a numi semenii Franței, ci și de a stabili condițiile numirii acestora, pe viață sau ereditare În fine, conform legii electorale a acestei epoci, în toată țara nu erau nici măcar o sută de mii de alegători, întrucât s-a stabilit o calificare foarte mare, care consta în plata, sub formă de impozite directe, a trei sute de franci, iar calificarea celor aleși deputați era chiar determinată ca o mie întreagă de franci Comparând Carta constituțională franceză din cu constituția spaniolă din și cu constituția norvegiană din , putem observa cu ușurință o mare diferență între ele: ambele din urmă erau mult mai apropiate decât prima de principiile constituției franceze din , care a fost cazul adunării constitutive, și nu voinței unilaterale a șefului statului, puterea regală nemăsurat mai limitată și, în general, în ciuda nesemnificației calificării ( - franci impozit direct), a dat drepturi electorale ale masele carta din carte constitutionala, acordata de Alexandru I in noului creat la Congresul de la Viena, Regatul Poloniei, dar unul dintre trăsăturile sale au fost păstrarea moșiilor, desființată prin introducerea Codului napoleonian în , întrucât deputații erau aleși separat de către sejmik-urile gentry și separat de orășeni Totuși, această păstrare a moșiilor caracterizează și constituția germană a epocii Concomitent cu constituțiile franceze și poloneze, a fost

întocmită și pusă în mișcare și constituția noului Regat al Țărilor de Jos, tot cu un pronunțat caracter monarhic În Germania, așa cum sa menționat deja în locul ei, majoritatea statelor, cu marile puteri ale Austriei și Prusiei în frunte, au rămas monarhii absolute și doar o minoritate a introdus instituții reprezentative și chiar și atunci Constituțiile de tip francez au fost introduse în principal numai în statele din sud-vestul Germaniei, învecinate relațiile cu Elveția și Franța, adică în Bavaria I I ), în Württemberg ( ), în Baden ( ) și în Hesse-Darmstadt ( ), în care noul dispozitiv trebuia să servească drept un fel de adeziune politică pentru masa fostelor mici principate, iar orașe imperiale care au devenit parte a lui Napoleon sub Napoleon state numite Dintre acestea, constituția semăna mai mult cu Carta franceză din , pe care Marele Duce de Baden o impusese supușilor săi Constituția Württemberg nu a fost introdusă fără luptă: oficialii zemstvo locali au cerut restabilirea reprezentării moșiilor medievale și abia după patru ani de ceartă a avut loc un acord între rege și reprezentanții moșiilor asupra unei noi constituții În afara teritoriului continuu indicat, ordinea constituțională a fost introdusă în trei mici sași ducate (Saxe-Weimar, Saxa-Coburg și Saxa-Meiningen), dintre care unul (numit cu exactitate primul) a primit chiar o constituție foarte liberală la acea vreme , Problema introducerii reprezentării populare a fost pusă în epoca restaurării, în același mod, și în Prusia Sub influența ministrului reformator Hardenberg, care a fost un fost admirator al instituțiilor franceze, Frederick William al III-lea a promis în cel mai pozitiv să ofere supușilor săi o reprezentare națională cu caracter de stat Pentru implementarea planului său și efectuarea altor reforme Gardenberg în , el a adunat un avans deosebit al deputaților Zemstvo, printre care nobilii, reprezentanții moșiei, care a fost enorm pentru reformele liberale, și eliberarea țăranului, re - pronunţată II etc , în loc să susţină guvernul, o asemenea adunare putea oferi o singură opoziţie, ceea ce a făcut Guvernul, însă, nu a renunțat la intenția sa: regele în a repetat încă o dată promisiunea pe care o făcuse mai devreme, iar în primăvara lui a fost convocată din nou o adunare specială a notabililor ca înlocuitor temporar al reprezentanței naționale Evenimentele militare au întrerupt o vreme aceste încercări, dar chiar și în , când Prusia s-a ridicat și a ridicat toată Germania împotriva lui Napoleon, promisiunile liberale s-au repetat din nou, întrucât guvernul a văzut în ele cele mai bune mijloace de a-și inspira supușii În Fried- Rich-Wilhelm al III-lea a emis un nou decret, în care a vorbit deja direct despre "un document scris care determină structura statului prusac" și a ordonat formarea imediată a unei comisii guvernamentale care să elaboreze o lege electorală și însăși carta statului sistem De data aceasta, intențiile guvernului, se pare, ar fi trebuit să găsească sprijin în societate: cel puțin, amintita adunare de notabili, dizolvată abia în vara anului , l-a grăbit și ea pe rege să introducă cât mai curând o constituție S-a dovedit, însă, că nu așa Din anumite motive, a fost nevoie de o anchetă a localnicilor, scop în care diverși demnitari au fost trimiși în anumite provincii ale regatului, care au adus mărturii foarte contradictorii din districtul lor: unii doreau o constituție, alții nu Între timp, la curte s-a format un partid strict conservator și a început să acționeze asupra regelui, regele însuși a ezitat din ce în ce mai mult, iar chestiunea a fost închisă Comisia, anunțată prin decret din , s-a întrunit abia doi ani mai târziu și în ea s-au format imediat două opinii: una (Hardenberg) era pentru reprezentarea din dietele provinciale cu vot consultativ într-un cerc destul de limitat de afaceri, cealaltă

(Wilhelm von Humboldt) a fost pentru alegeri directe, pentru un vot decisiv și pentru o competență mai largă Problema din comisia guvernamentală mergea încet, dar regele a continuat să declare că va fi introdusă reprezentarea Cel mai important act în acest sens a fost decretul din , care declara că, dacă vreodată statul va avea nevoie de un împrumut, acest lucru se va întâmpla numai cu participarea și garantarea unei viitoare reuniuni a oficialităților statului O nouă comisie desemnată să studieze chestiunea a constatat că introducerea unei reprezentări naționale în Prusia era încă prematură, dar că țara avea nevoie de oficiali provinciali, pentru a rezolva problema căreia i-au cerut acum regelui să convoace o întâlnire specială cu persoanele relevante din fiecare provincie Friedrich-Vilgelm al III-lea și-a dat acordul asupra acestui lucru, rezultatul căruia a fost legea din , introducând rangurile provinciale invitatului pentru a fi execuția fostului regal ssii În epoca napoleonică Ministrul-reformator rus Speransky, și el un fost admirator al noii ordini, a fost ocupat în mod deosebit cu această chestiune, dar, după cum se știe, a căzut în disfavoare, iar planul său de transformare de stat a Rusiei nu a fost realizat Asta nu este mai puțin decât Alexandru , după ce a păstrat pentru Finlanda vechea dietă moșială după modelul suedez și a acordat o nouă constituție Regatului Poloniei, încă în , deschizând întâlnirea primei diete poloneze de la Varșovia, a ținut un discurs în care și-a exprimat intenția de a extinde ordinea constituțională către restul imperiului Cumva, între și au fost încă introduse con statute, sau cel puțin au fost date, pentru introducerea constituțiilor promisiunii, dar după - cu excepția Saxa-Krburg și Saxa-Meiningen, care au primit un nou tip de reprezentare populară în - acest proces a încetat, iar guvernele au devenit tratați constituțiile cu și mai mare teamă, decât înainte Unu dintre motivele acestui fapt, au fost revoluții care au avut loc în în țările romane din sud Aceste revoluții au fost cauzate de extremele reacției absolutiste și clerical-aristocratice, care au avut loc în general după restaurarea Bourbonilor în Spania și în Regatul Napoli, Casa Savoia în Regatul Sardiniei și Braganza în Portugalia Printre nemulțumiți din toate aceste state s-au numărat și în rândul militarilor, în principal ofițeri, care nu erau greu de incitat împotriva guvernului și soldaților, care aveau și multe motive să fie nemulțumiți de poziția lor Revoluțiile care au izbucnit în ianuarie în Spania, în iulie același an la Napoli și Sicilia, în august în Portugalia și în martie a anului următor în Piemont (adică în Regatul Sardiniei), au fost toate ъ militare rebeliuni Un exemplu l-a dat armata spaniolă, adunată lângă Cadiz, de unde trebuia să plece în America pentru a pacifica coloniile spaniole de acolo, care plănuiau să se separe de metropolă Sloganul acestei mișcări a fost restabilirea constituției din decembrie, iar cu ajutorul armatei au început să se organizeze în diverse locuri alianțe liberale, care au alungat funcționarii reacționari, au început să-și numească adepții în locurile lor etc Emoția minților din capitală l-a forțat și pe rege să jure cu-regulamente, să înlocuiască cele mai importante funcții publice cu liberale și să convoace Cortes; în care s-a format o majoritate liberală, care curând/totuși s-a rupt în moderati și extreme La rândul său, totuși, clerul a declarat atunci credința în pericol, iar regele prizonier al liberalilor fără Dumnezeu și a început să organizeze detașamente de partizani pentru lupta armată împotriva "dușmanilor religiilor și ai patriei", care în curând au format un întreaga "armata credinţei" Apoi s-a format un guvern provizoriu reacționar sub numele de regență și a început un război intestin amar La șase luni după

revoluția spaniolă, a avut loc o revoltă militară similară la Napoli, unde și regele a fost obligat să introducă o constituție ( pe modelul spaniolului) Puterea revoluției în acest stat a fost slăbită și de luptele intestine care au apărut curând Când partea insulară a regatului s-a ridicat dincolo de continent, i e Sicilia, arătând în același timp dorința de autonomie, vestea despre aceasta a fost primită cu nemulțumire la Napoli, iar o armată a fost trimisă în Sicilia pentru a pacifica Portugalia a urmat exemplul Spaniei și al Siciliei Obsih, ale cărei cortes în primăvara lui au elaborat și o constituție pe principii asemănătoare celei spaniole din rebeliune cu scopul nimic mai puțin decât unirea Italiei sub forma unui singur constituțional stat Întrucât acest lucru nu putea fi realizat decât printr-un război cu Austria, revoluționarii piemontezi nu au fost contrarii nici măcar să înceapă un război Toate aceste revoluții din țările romane din sud au fost însă foarte curând pacificate și peste tot a existat o intensificare a reacției Apropo, fundul a apărut și în Prusia, unde, după cum am văzut, problema constituțională a fost rezolvată în sens negativ, nu fără influența evenimentelor din peninsulele Iberică și Apeninică În starea de spirit a lui Alexandru I în raport cu ordinea constituțională, a avut loc și o schimbare bruscă Între timp, liberalismul reușise până atunci să atingă și vârfurile societății ruse Războiul Patriotic din l-a trezit din hibernarea politică, iar campaniile străine care au urmat expulzării francezilor din Rusia au făcut posibilă cunoașterea ofițerilor ruși personal cu mişcarea politică din Europa de Vest În acele vremuri, aproape vremea cea mai luminată din țară, aproape toată "intelligentsia nobilă, educată pe cărți franceze, era în serviciul militar Entuziasmul patriotic din s-a dezvoltat treptat în acest mediu militar-gentry într-un adevărat sentiment civic, cu caracterul liberalismului vest-european, iar spectacolul a ceea ce se întâmpla în patrie, care era unul dintre principalele fortărețe ale vechii ordini, a condus liberalii ruși de atunci la formarea unor societăți secrete cu scopul de a introduce un guvern reprezentativ în Rusia și de a elibera țăranii de iobăgie Împăratul însuși era conștient de existența "Unirii bunăstării" conspirativă, dar la început a tratat-o cu condescendență, pentru că mai devreme "el însuși, cu propriile sale cuvinte, a împărtășit și a încurajat toate aceste vise și aceste erori" Atitudinea lui Alexandru față de societățile secrete (și față de lojile masonice, care în Rusia, precum și în Occident, erau strâns legate de noua dispoziție politică) s-a schimbat abia după , când toate astfel de organizații au fost interzise După aceasta, fostele speranțe ale liberalilor ruși pentru o reformă pașnică a sistemului de stat au făcut loc ideii necesității unei lovituri de stat violente pentru a stabili o monarhie limitată și chiar o formă republicană de guvernare Conspirațiile militare în Franța, revoltele militare în țările romane din sud, amintirile unor lovituri de stat efectuate chiar în Rusia cu ajutorul forței militare, toate acestea au indicat calea pe care ar trebui să fie urmată pentru a introduce o constituție Conspiratorii intenționau să înceapă, să acționeze în Între timp, în noiembrie , Alexandru a murit pe neașteptate departe de capitală și se știe ce s-a întâmplat atunci: Rusia și-a jurat credință fratelui său Konstantin, dar chiar mai devreme a renunțat la drepturile sale la tron , care a rămas însă până în acel moment secret de stat, iar acum recunoscut ca împărat următorul în vechime frate, Nicolae A avut loc un interregnum, pe care conspiratorii plănuiau să îl folosească pentru a desfășura o răscoală Conspirația a avut o ramificație largă atât în imperiul în sine, cât și

în Polonia, dar acțiunea principală a avut loc la decembrie , la Sankt Petersburg Toly să indice câteva exemple ale căror desființări) a avut loc în unele-Td^iMÎ^aacfRWHffețijfeBîi^WnreîO, accelerează din nou procesul cu mine însumi se termină-tF№Y§F)
^yIIYHa^iy^k^gyy^nFYböyi^Ѣ^Relații în Vest
Her^ЬKiedyyShvyöyayyKyiiiЬKiedyyShvyöyayYoayKyy cu F'yEinShdada
RkțaseftSHrfXtfțji X secolul IX, a fost выйЖъ° £№akoШ>B&
в^Ьшорджданииоијед^Ibu^esho H P"H lqayhbhnn"adílq
bdbdbdbdbnbfbfbfbfbfbfbfbfbfbfbdbfbfbdbfdbfc ѣiio^ eu poleonom în , iar reforma "a scos nu numai lanțurile de la picioarele bătăilor, ci și ghetele cu ele" În Regatul Poloniei s-a păstrat această atitudine față de pământ, și numai Nicolae I, în codurile patruzeci, a pus o limită procesului de deposedare a maselor rurale care se desfășura acolo cu mare viteză Un fenomen similar se observă în provinciile baltice ale Rusiei, unde iobagii au fost eliberați de Alexandru I în - ') Când robia țărănească a fost abolită în în Mecklenburg, acolo întreaga * masă rurală, așa cum am menționat mai sus, era deja complet lipsită de pământ Uneori, doar anumite categorii de țărani erau lipsite de pământul lor, în timp ce altele păstrau pământul, dar trebuiau să-și răscumpere îndatoririle Din punctul de vedere al răscumpărării plăților din pământ, mai existau în Franța adunarea constituantă și legislativă în anii - , dar convenția a desființat gratuit toate drepturile de domnie Legislația ulterioară, în acele cazuri în care pământul a rămas la dispoziția țăranilor, nu a permis o soluție atât de radicală și a prescris o răscumpărare, care însă s-a dovedit a fi foarte dificilă pentru țărani, cu atât mai mult cu cât în era de reacție, proprietarii înșiși au îngreunat totul în toate modurile posibile Abia în un ciublicist german (Stüfe) și-a propus răscumpărarea datoriilor țărănești prin și cu ajutorul statului, și chiar și atunci implementarea acestui sistem a trebuit să aștepte până în În Prusia, încă de la începutul secolului al XIX-lea s-a conceput un sistem care să elibereze parcelele țărănești de plăți prin cedarea către proprietari a unei treimi și chiar jumătate din pământul care era anterior la dispoziția țăranilor Rezultatul a fost o creștere a Prusiei (la un secol de la Elba) în zona proprietății funciare în detrimentul proprietății țărănești și trebuie remarcat faptul că eliminarea relațiilor funciare feudale din acest stat era încă foarte departe de finalizarea când a avut loc revoluția Încă de adăugat că reacția care a venit în s-a dovedit a fi cea mai nefavorabilă pentru masele țărănești, ceea ce explică tulburările țărănești din Germania din Austria nici măcar nu a întreprins reforme în domeniul relaţiilor ţărăneşti până în însuşi ') În Estl pierdut în , în Kurl în în Lifl în * Deci, un proces care a creat revoluția economică pe care o avem în vedere a fost deposedarea țăranilor, care a servit drept sursă pentru formarea proletariatului Un alt proces care a contribuit la răsturnările economice a fost căderea organizării breslelor medievale a industriei Cât timp a existat această organizație, care susținea producția la scară mică, dezvoltarea industriei la scară largă a fost foarte împiedicată Adevărat, breslele înseși, apărute în a doua jumătate a Evului Mediu, au experimentat în ultimele zile ale existenței lor procesul de descompunere internă, dar atâta timp cât se păstrau legile care protejau organizarea breslelor, aceasta a îmbrățișat multe industrii și , prin însăși existența sa, a împiedicat dezvoltarea fabricilor și uzinelor de dimensiuni mai mari În ansamblu, s-au auzit plângeri destul de corecte împotriva atelierelor în forma în care acestea existau în secolul al XVIII-lea, în care se sublinia că aceste

corporații meșteșugărești dobândiseră un caracter pur oligarhic și, împreună cu aceasta, restrângându-se, asupra de o parte, libertatea muncii, pe de altă parte - a încetinit succesele tehnice ale producției Şcoala economică a fiziocraţilor în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea în raport cu breslele, a luat o poziţie foarte nefavorabilă, iar cel mai mare reprezentant al fiziocraţiei, Turgot, când era ministru, a făcut chiar o încercare de a desfiinţa organizarea breslelor a industriei din Franţa Aproximativ în aceeași perioadă, fondatorul englez al economiei politice, Adam Smith, a vorbit de asemenea în sensul că privilegiile magazinelor încălcau cele mai elementare drepturi ale individului Revoluția Franceză a desființat complet atelierele, împreună cu alte instituții care au supraviețuit timpului lor, și în toate țările, care la sfârșitul secolului al XVIII-lea și secolului începutul secolului al XIX-lea s-a răspândit efectul legislației revoluționare, această veche opera de industrializare a încetat să mai existe Distrugând în fostele corporaţii meşteşugăreşti, adunarea constituantă, a interzis, în plus, în general, orice înţelegeri şi uniuni între "cetăţeni ai aceluiaşi meşteşug" După aceasta, au dispărut obstacolele pe care sistemul breslelor le pusese în dezvoltarea industriei mari, iar prin interzicerea acordurilor între muncitori s-au creat astfel de condiții de angajare în favoarea angajatorilor, în care munca era complet sacrificată capitalului În Anglia până la mijlocul anilor douăzeci secolul al -lea existau și legi care interziceau coalițiile de muncitori, întrucât acestea din urmă puteau aduce atingere intereselor întreprinzătorilor, dar, pe de altă parte, o dată în același timp ( - ), printr-o serie de acte succesive, Parlamentul a abrogat vechiul legi care au interferat cu dezvoltarea industriei la scară largă și au protejat interesele muncitorilor împotriva supraexploatării A existat și o campanie împotriva atelierelor din Germania, unde și susținătorii libertății economice au început să influențeze legislația De exemplu, în Prusia în - pe problema atelierelor a lucrat o comisie specială, care a dovedit necesitatea desființării lor complete, făcând referire totodată la dreptul francez Unul dintre ordinele regale, care a introdus o nouă taxă comercială în Prusia, permitea tuturor celor care cumpărau un brevet pentru bani să practice cutare sau cutare comerț într-o anumită zonă, fără nicio interferență din partea vreunei corporații, drept urmare apartenența la un atelier să exercitarea dreptului de a practica acel sau alt meșteșug a devenit de prisos, iar în anul următor un alt decret regal a transferat multe dintre drepturile breslelor reprezentanților puterii polițienești, iar în virtutea acestei legi apartenența breslei nu a adus niciun beneficiu deosebit pentru artizan Asemenea legi, desigur, nu făceau decât să faciliteze în diverse ramuri ale industriei trecerea de la artizanat la producția de fabrică Maeștrii care anterior fuseseră ei înșiși ucenici și ucenicii care au avut mai mult sau mai puține oportunități de a deveni stăpâni astăzi, au început să fie înlocuiți, pe de o parte, de producători capitaliști, iar pe de altă parte, de muncitori angajați: în acest fel diferențierea socială a luat loc, și munca era separată de instrumentele de producţie Procesul de deposedare a pământului maselor rurale descris mai sus a creat multe mâini libere, care și-au găsit folosință în industria de mare anvergură, după căderea breslelor le-a distrus pe acestea din urmă bariere în calea dezvoltării sale De asemenea, căderea vechii legislații breslelor a eliberat terenul pentru utilizarea pe scară largă a instrumentelor de producție îmbunătățite, care au fost inventate în cantități semnificative la sfârșitul secolului al XVII-lea

și începutul secolului al XIX-lea Ne vom opri acum asupra rolului jucat în istoria revoluției economice de introducerea de noi instrumente de producție, adică mașini - în diferite ramuri ale industriei prelucrătoare: aceasta este a treia parte a revoluției industriale pe care o luăm în considerare În fiecare mașină, trebuie să distingem, pe lângă mecanismele care transmit mișcarea, mecanismele care pun în mișcare întreaga mașină și mecanismele care lucrează direct asupra materialului de producție În primele etape ale dezvoltării tehnice, forța motrice a fost persoana însăși sau animalul domestic (cal, măgar, bou) care l-a înlocuit, iar mâinile persoanei însuși, înarmate cu cele mai simple unelte, acționau pe materialul de prelucrare, dar odată cu dezvoltarea tehnologiei, locul forțelor și mâinile omului au devenit instrumente de mișcare și de lucru să intervină Chiar și în antichitate s-a inventat o moară de apă, care mai târziu (relativ foarte târziu) a fost aplicată unor ramuri ale industriei prelucrătoare La mijlocul secolului al XVIII-lea s-a inventat motorul cu abur, care la scurt timp după aceea a început să fie aplicat producției din fabrică ( ) A fost o întreagă revoluție în istoria industriei prelucrătoare Puterea apei era, ca să spunem așa, înlănțuită într-un anumit loc, depindea de condițiile atmosferice și nu putea fi mărită în mod arbitrar, în timp ce mașina cu abur putea fi amplasată oriunde, funcționa indiferent de anotimp și vreme și dă la cererea unei persoane acest lucru sau acea putere Concomitent cu această revoluție, industria prelucrătoare trecea printr-o eră a invențiilor unui număr de mecanisme care înlocuiau diverse unelte de mână Aceste noi unelte, în esență, executau aceeași muncă care fusese făcută anterior cu ajutorul unor unelte vechi, dar dacă înainte muncitorul putea acționa cu o singură unealtă, atunci mașina a început să facă același lucru dintr-o dată cu o masă întreagă de instrumente omogene (și uneori eterogene) Așa cum invenția mașinii cu abur a înmulțit de multe ori puterea pe care omul a folosit-o anterior în diverse industrii, tot așa invenția de noi mașini de lucru a accelerat teribil procesul de fabricare a acestor produse sau a altora În anii treizeci ai secolului al XVIII-lea s-a realizat prima roată care se învârte singur, care de la sfârșitul anilor șaizeci a început să fie pusă în mișcare de puterea apei, înlocuită ulterior cu abur În jurul anului , o altă invenție similară a făcut posibilă rotirea mai multor fire În , în același timp în care puterea aburului a fost aplicată pentru prima dată industriei de filare a hârtiei, a fost inventată și mașina de țesut mecanică, care și-a luat forma finală în Noua filare și mașinile de țesut au fost cele mai importante invenții de acest fel, dar în același timp s-au inventat și au început să fie puse în funcțiune diverse alte mașini de lucru Acest proces tehnic a afectat în același mod industria extractivă De fapt, puterea aburului a fost folosită mai întâi în industria minieră, iar apoi deja în fabricile de tors și țesut Printre cele mai vechi mașini de lucru, ar trebui să se includă și o mașină de treierat atât de importantă în agricultură, al cărei început datează din Comparând datele date între ele, trebuie remarcat faptul că introducerea producției de mașini se referă cumva la epoca Revoluției Franceze Este necesar doar să adăugăm că aceste invenții au fost făcute și testate pentru același lucru, ca și cum ar fi în limba engleză, în care nu a existat nicio revoluție politică, și că furtuna revoluționară și războiul lui Napoleon au revărsat doar răspândirea invenției angliene de nașterea lor Revoluția industrială, care a avut loc pentru prima dată în Anglia, a fost experimentată de țările continentale individuale mai târziu în secolul al XIX-lea Teoretic vorbind, s-ar putea aștepta ca mașinile, prin

creșterea forței omului și prin grăbirea producției de lucruri necesare, să aibă doar un efect benefic asupra vieții muncitorilor, iar muncitorii, se pare, ar trebui doar să salute aceste noi tehnici tehnice inventii cu bucurie De fapt, nu a mers deloc așa Introducerea producției de mașini a avut ca efect reducerea nevoii de muncă manuală, de parcă ar fi intrat în scenă o mulțime de noi mâini, privând masa muncitorilor de salariile obișnuite Cu alte cuvinte, mașinile au devenit concurenți foarte periculoși pentru oamenii care și-au vândut forța de muncă și au redus cererea pentru aprovizionarea lor Pe de altă parte, invențiile tehnice au creat noi concurenți pentru muncitori sub forma soțiilor și copiilor lor, pe care noile metode de producție, care nu necesitau aplicarea unei forțe fizice mari, i-au atras și de munca din fabrică Mai devreme o familie muncitoare era întreținută în principal de munca șefului ei, iar acest lucru i-a determinat într-o oarecare măsură salariul, dar mașinile, care nu cereau decât dexteritate și conștiinciozitate de la muncitori, făceau posibil să atragă atât femeile, cât și copiii către fabrici În multe cazuri, angajatorii au început chiar să acorde prioritate acestor noi categorii de muncitori, deoarece li se putea acorda salarii mult mai mici decât bărbații adulți După ce au redus astfel cererea de muncă fizică, mașinile au plasat în același timp această muncă în condiții mai nefavorabile în alte privințe În primul rând, introducerea de noi metode mecanice de producție a presupus o prelungire a timpului de lucru Proprietarii de mașini, care le-au cumpărat cu mulți bani, s-au deranjat în primul rând să se asigure că aceste scule scumpe de producție se plătesc cât mai repede posibil, cu atât mai mult încât fiecare mașină a devenit inutilizabilă, nu numai din cauza muncii, ci și tot din timp, și că noile îmbunătățiri ale mașinilor au făcut de dorit extragerea cât mai curând posibil a tuturor avantajelor mașinilor vechi pentru a le înlocui cu altele noi Prin urmare, producătorii au forțat mașinile să funcționeze continuu zi și noapte, economisind, în plus, o parte semnificativă a combustibilului, deoarece cazanele cu abur, cu lucru continuu, nu s-au putut răci mult timp Prin urmare, antreprenorii au avut dorința de a prelungi programul de lucru În , casele de muncă englezești, în care erau obligați să muncească douăsprezece ore pe zi, au fost numite case de groază, iar în Parlamentul a stabilit, drept milă, o zi de muncă de douăsprezece ore pentru adolescenți În al doilea rând, noile metode de producție au început să solicite muncitorului o tensiune și o atenție mult mai mare și, în consecință, au făcut munca în sine mult mai obositoare și, în același timp, mai monotonă transformând muncitorul, parcă, într-un servitor al mașinii, obligat să facă o singură mişcare a mâinilor În cele din urmă, ca urmare a introducerii producției de mașini, muncitorii au început să se înghesuie în încăperile înghesuite și înfundate în care erau condamnați, acum să-și petreacă cea mai mare parte a timpului, care a început să se reflecte extrem de nefavorabil asupra sănătății și dispoziției lor Toate aceste împrejurări, luate împreună, au dat naștere în rândul muncitorilor în epoca introducerii metodelor mecanice de producție la o furie extremă față de tiv mashin Nu de puține ori, mașinile și chiar clădirile întregi ale fabricilor au devenit victimele muncitorilor iritați și au existat cazuri în care producătorii și-au protejat proprietatea de o astfel de soartă instalând tunuri pentru a proteja clădirile și mașinile fabricii Aceasta este o antipatie pentru invențiile tehnice de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea reflectată chiar în opiniile unor teoreticieni care erau gata să condamne

introducerea producţiei de maşini ca fenomen dăunător şi deci indezirabil Noile moduri de producție, stabilite pentru prima dată în Anglia, au avut un efect extraordinar asupra creșterii bogăției ei naționale Mașinile, care au crescut foarte mult productivitatea muncii umane și cantitatea de produse produse, au început să fie introduse în industria prelucrătoare cu o viteză uluitoare Dar acest fenomen a avut și un dezavantaj Dacă societatea anterioară suferea adesea din cauza lipsei de bunuri de care avea nevoie, acum, dimpotrivă, uneori se putea plânge mai degrabă de supraproducția lor, care a devenit și un fel de rău Antreprenorii au produs prea mult din orice marfă și, prin urmare, oferta a depășit cererea, iar masa mărfurilor a rămas nevândută Acest lucru i-a forțat pe producători să își reducă producția, drept urmare mulți muncitori fie au rămas complet fără câștig, fie au trebuit să se mulțumească cu salarii reduse Odată cu perioadele de prosperitate într-una sau alta ramură a industriei, perioadele de depresie au început să se alterneze, iar de fiecare dată declanșarea unei crize a provocat o serie întreagă de dezastre sociale: stagnarea industrială a determinat falimentul firmelor comerciale și băncilor care împrumutau bani antreprenorilor , închiderea fabricilor sau reducerea producției în acele fabrici, care ar putea continua să existe, și scăderea sau absența totală a câștigurilor Asemenea crize au devenit deosebit de frecvente la mijlocul secolului al XIX-lea, iar dacă la început a fost posibil să se explice apariția unor astfel de fenomene prin circumstanțele timpului de război, acum, când pacea domnea în Europa, cauzele externe nu mai puteau fi responsabile pentru rezultate a ceea ce, în esență, a rezultat din condițiile cele mai interne ale noii producții, capitaliste, așa cum o numim acum S-ar putea spune chiar că astfel de crize au devenit o boală cronică a industriei engleze după revoluția care a avut loc în ea Sub dominația micii industrie și a muncii manuale, producția a fost mai egală, salariile mai constante, dar acum fosta stabilitate a producției și a câștigurilor a luat sfârșit, iar fluctuațiile constante ale ambelor, desigur, nu puteau decât să se reflecte în cea mai dezastruoasă cale asupra bunăstării materiale a muncitorilor Statisticile au început să demonstreze în cel mai incontestabil mod că în cartierele industriale ale Angliei, în vremuri de criză, numărul căsătoriilor și al depozitelor în băncile de economii scădea mereu și, dimpotrivă, creșteau cifrele mortalității și criminalității Acest lucru este de înțeles, deoarece fiecare astfel de criză a fost însoțită de o sărăcire mai mult sau mai puțin completă pentru foarte multe familii din clasa muncitoare Desigur, crizele industriale au fost mult mai ușor de depășit de către marii producători decât de către micii producători și, drept urmare, au contribuit, la rândul lor, mult la victoria generală a producției de fabrică asupra meșteșugului Apărându-și existența în astfel de momente dificile, antreprenorii s-au străduit în mod firesc să reducă costul de producție, pe care au căutat să-l realizeze, pe de o parte, prin reducerea salariilor, iar pe de altă parte, prin introducerea de noi îmbunătățiri tehnice în producție Această din urmă împrejurare, de fapt, nu a făcut decât să sporească efectul pe care s-a dovedit a fi introducerea de mașini în general Pe de altă parte, s-a întâmplat adesea ca salariile, după ce au scăzut în timpul unei crize, apoi să nu mai urce la nivelul lor anterior În cele din urmă, fiecare criză a lăsat în urmă o masă întreagă de cerșetori și vagabonzi care au ajuns în ateliere, unde au fost ținuți până la o nouă renaștere a industriei Astfel, crizele nu numai că au scăzut temporar salariile și bunăstarea muncitorilor, ci au avut și un efect mai profund asupra vieții

economice, lăsând în urmă urme de durată - Succesul tehnologiei industriale și creșterea producției au fost însoțite de o reducere generală în costul produselor, iar între timp situația materială a muncitorilor s-a înrăutățit Până în , suferințele oamenilor din Anglia erau încă explicate cumva de război, dar războiul s-a încheiat, iar starea de lucruri nu s-a îmbunătățit Dimpotrivă, în multe cazuri s-a observat doar o agravare În istoria Angliei, aceasta a fost o perioadă de dezvoltare teribilă a pauperismului și, în general, de deteriorare a vieții muncitorilor Au început să fie plasate acum în barăci comune sau în dulapuri mici, înghesuite și murdare, înăuntru particularitățile copiilor care lucrau în fabrici erau prost păstrate, care, din suprasolicitare și condiții imposibile, erau infirmi corupti fizic și moral Proprietarii fabricilor au încercat să-și plătească muncitorii cât mai puțin posibil și, în acest sens, au fost foarte ajutați de vechea legislație engleză privind săracii: tocmai, folosind legea, obliga parohiile să-i învețe pe copiii săracilor la o muncă folositoare , angajatorii au început să-și ia loturi întregi de copii și adolescenți ca niște studenți de artizanat care nici măcar nu erau plătiți cu nimic pentru munca lor În același timp, conform aceleiași legislații, dacă familia săracilor nu câștiga suma necesară existenței lor, atunci parohia plătea suma lipsă, iar aceasta era folosită și de producători, care știau că muncitorii lor vor avea să fie susținut parțial de caritate publică Este de remarcat faptul că în unele localități un asemenea adaos caritabil la câștigurile săracului a crescut aproape în fiecare an, punând, desigur, o povară grea proprietarilor de bunuri imobile din parohii Cifrele ne spun cel mai elocvent despre creșterea pauperismului în Anglia în perioada luată în considerare În taxa specială în folosul săracilor era de de lire sterline, iar în era ceva mai mică de de lire sterline, deși populația Angliei în această perioadă a crescut de la la doar ; în acest impozit a căzut asupra fiecărui locuitor al regatului cu o cotă de s d pence Interesantă este și modificarea relației dintre câștig și prețul porumbului: în salariul mediu al muncii era de de litri de grâu, în era deja de , iar în doar de Să nu uităm, de asemenea, că prețul de pâinea în această epocă în Anglia era ținută la cifre ridicate printr-o metodă pur artificială, așa-numitele Legi ale porumbului ( ), care interziceau, în interesul proprietarilor de pământ, importul de cereale străine în Anglia până la prețul propriei pâinea a atins un anumit maxim Aceasta a fost esența revoluției industriale și acestea au fost consecințele ei imediate Această revoluție a contribuit la o dezvoltare fără precedent a industriei manufacturiere, dar în același timp a împărțit clasa industrială a societății în două părți puternic diferite una de cealaltă - burghezia capitalistă și clasa muncitoare riat Burghezia a câștigat din această revoluție, clasa muncitoare s-a dovedit a fi învinsă În acest rezultat al revoluției economice tocmai examinate, germenul așa-zisei chestiuni a muncii, devenită principala problemă socială a secolului al XIX-lea, era deja ascuns şi complicând mişcările democratice ale epocii Deja la începutul secolului al XIX-lea parlamentul englez a fost nevoit să înceapă să caute cauzele acelor dezastre care au deprimat populația muncitoare și a numit comisii care să studieze diverse probleme legate de viața proletariatului Așadar, în , a fost numită o comisie care să investigheze plângerile opuse ale producătorilor și muncitorilor, în , pentru a lua în considerare o petiție pentru comerț liber, care a afectat și interesele muncitorilor În s-a votat deja prima lege, care limita munca studenților și adolescenților în fabrici la douăsprezece ore pe zi, dar în același

timp, din păcate, nu s-au creat organe de supraveghere, în urma cărora legea a fost încălcată constant Însăși legea din a fost cauzată nu de un sentiment de filantropie, ci de teama claselor superioare de epidemii severe, care au început să facă furori în fabrici în acea perioadă, drept urmare legea s-a extins, de fapt, doar la copiii care locuiau în incinta fabricii și nu veneau doar la fabrici și pentru muncă Parlamentul din prima treime a secolului a numit de mai multe ori comisii care să investigheze starea minorilor din fabrici, iar aceste comisii au făcut constant rapoarte despre abuzurile teribile ale copiilor și adolescenților Aceste încercări de intervenție legislativă în relațiile reciproce dintre angajatori și muncitori erau în totală contradicție cu doctrina economică dominantă de atunci, care era strâns legată de liberalismul politic Cea mai caracteristică trăsătură a liberalismului a fost dorința de a limita pe cât posibil limitele activităților statului în interesul celui mai mare și mai extins exercițiu al libertății individuale Am văzut că liberalii au apărat punctul de vedere conform căruia statul ar trebui să stea doar în paza securității externe și a păcii interne a țării, dacă este posibil să nu se amestece deloc în treburile personale și relațiile reciproce ale cetățenilor Scriitorii politici ai liberalismului au fost deci predicatori şi libertate economică deplină și în acest sens a găsit sprijin din partea economiștilor de atunci, care au aderat la același principiu Libertatea economică a fost proclamată încă din secolul al XVIII-lea fiziocrați și Adam Smith, iar faimosul motto al libertății economice "laissez passer, laissez faire" datează din secolul al XVIII-lea În general, această doctrină a economiștilor a fost un protest împotriva tutelei guvernamentale atotcuprinzătoare și atot-absorbantă, care a fost una dintre trăsăturile caracteristice ale vechii ordini: justificarea teoretică a neamestecului statului era considerația că viața economică este guvernată de propriile legi, impunând acordarea pentru activitățile fiecăruia a cât mai multă libertate Oricine se străduiește să obțină cât mai mult cu putință, dimpotrivă, cheltuială de timp, muncă și bani, pare a fi singurul judecător competent în folosul său și, prin urmare, orice tutelă asupra sa a fost declarată atât inutilă, cât și direct dăunătoare Lăsați, spuneau economiștii liberali, fiecăruia să-și urmărească scopurile economice, așa cum i se pare cel mai bine, iar rezultatul va fi realizarea de către fiecare a ceea ce tinde fiecare individ, pentru că, au adăugat economiștii, armonia domnește în lume, manifestarea dintre care este împiedicată doar de legi învechite şi instituţii bazate pe intervenţia în activităţi individuale^ Din acest punct de vedere, armonia intereselor! Iadul a stat Smith, dar în jurul anului se știe că această teorie optimistă a fost încălcată de Eseul lui Malthus despre populație, scris pentru a respinge opinia conform căreia calamitățile sociale își au cauza în constituția proastă a societății Malthus și-a pus sarcina de a dovedi că nicio instituție, nici un guvern, nicio lege nu este capabilă să încalce ordinea naturală: nu există armonie economică în lume, căci legea naturii este cu totul diferită, iar dacă suferința muncitorilor a făcut-o nu justifică așteptările care s-au pus la creșterea producției, asta pentru că nu poate fi altfel, după însăși legea populației, străduindu-se să crească în progresie geometrică, în timp ce mijloacele de hrană cresc doar în progresie aritmetică Aceiași oameni care au apărat cu optimism ordinea existentă ? din punct de vedere istoric s-au referit la armonia intereselor existente în lume, acum au început să o apere, ca să spunem așa, pesimist, arătând că deși totul dezastrele cauzate de această ordine^ sunt neîndoielnice şi evidente, dar ce este

de făcut dacă nu poate fi altfel în virtutea legii imuabile a naturii însăşi "Un om născut în lume, deja ocupat de alții, dacă familia nu are mijloacele pentru a-l hrăni sau dacă societatea nu are nevoie de munca lui - o astfel de persoană nu are nici cel mai mic drept să ceară nici măcar cea mai mică parte de mâncare pentru el însuși și de fapt el- de prisos în lume La marea sărbătoare a naturii, nu i s-a furnizat niciun instrument Natura îi ordonă să plece și nu încetinește să execute această sentință " O altă lacună în teoria armoniei naturale a intereselor a fost făcută de "Principiile economiei politice și impozitelor" ( ) a lui David Ricardo Înainte de Ricardo, problema salariilor era considerată doar din punctul de vedere că, cu cât acest salariu este mai mic, cu atât prețul produselor este mai mic, și că de aici rezultă un avantaj indubitabil pentru consumatori, printre care se numără și muncitorii înșiși Ricardo a privit problema cu totul diferit, pentru a ajunge la concluzia generală că o scădere a salariilor echivalează cu o creștere a profitului antreprenorial și că, în consecință, există o opoziție directă între interesele angajatorului și ale lucrătorului Conform "legii sale de fier a salariului", fiecare produs rezultat din investirea capitalului și a muncii este împărțit între reprezentanții ambilor, astfel încât, cu cât unul primește mai puțin, cu atât mai mult, foarte firesc, rămâne pentru cota celuilalt Prin urmare, odată ce există un anumit grad de productivitate a muncii, profitul capitalistului nu poate fi redus decât printr-o creștere a salariilor și, pe de altă parte, nu există mijloace de a ridica profit altfel decât prin scăderea salariilor Ricardo scria la patruzeci de ani după Adam Smith, când revoluția industrială se apropia deja de sfârșit Mulți oameni au fost impresionați de noua relație ca o frământare, dar Ricardo s-a angajat să explice doar ceea ce el credea a fi o aparentă anarhie dintr-o serie de principii, pe a căror principală el le-a recunoscut drept concurență liberă și a continuat să susțină că urmărirea beneficiul individului este în mod surprinzător beneficiul tuturor Urmașii lui Adam Smith Malthus și Ricardo, chiar mai consecvent decât ei înșiși, au stat pe un "punct de vedere fierbinte" unilateral al preocupărilor primare cu privire la producție, din cauza cărora au uitat soarta producătorilor, adică muncitorii De exemplu, economistul francez din prima treime a secolului al XIX-lea Jean-Baptiste Say era deja orbit direct de puterea capitalului, de minunile noii producții, de beneficiile liberei concurențe etc , dar a privit laturile sumbre ale vieții sale economice contemporane din punctul de vedere al teoriei lui Malthus: asa este legea impotriva careia nu se poate face nimic Mulți adepți ai școlii au căzut chiar pe un ton de optimism jubilat cu privire la succesul industriei mari ca ultimul cuvânt de progres și au încercat să-i atribuie ceea ce, din punct de vedere moral și social, merita mai degrabă o atitudine negativă Liberalismul economic era în strânsă legătură cu liberalismul politic: atât aici, cât și acolo, după cum am văzut, libertatea era principiul principal Reacţionarii politici, dimpotrivă, sunt oponenţi ai noilor teorii economice, fiind alături de acei apărători ai formelor de viaţă economică învechite, de exemplu, atât relaţiile patriarhale proprietari de pământ-ţărani, cât şi organizarea breslelor industriei manufacturiere Doctrina liberei concurențe și a neintervenției statului a fost mai mult decât posibilă pe placul burgheziei industriale, care nu putea să nu vadă pentru ei înșiși toate beneficiile din implementarea principiului "laissez passer, laissez faire" Dar chiar și acei scriitori politici care nu au pus interesele de clasă ale antreprenorilor în prim plan erau convinși că libertatea deplină a industriei are exact aceleași fundamente și ar

trebui să conducă la exact aceleași rezultate ca și libertatea în domeniul culturii spirituale, libertatea conștiinței, libertatea de gândire, libertatea de exprimare etc Așa a fost, de exemplu, punctul de vedere al lui Benjamin Constant, care, în teoria sa politică, a invocat argumente în favoarea libertății în special industriale, uitând că libera concurență între capitalist și muncitor nu poate fi recunoscută ca rivalitate pașnică între două forțe complet egale Benjamin Constant s-a răzvrătit împotriva oricărui fel de interdicții și monopoluri (apropo, cele ale breslelor) și împotriva oricăror stimulente, considerându-le nedrepte și absurde, deoarece ele creează doar obstacole în calea liberei concurențe, cel mai eficient mijloc de îmbunătățire a tuturor industriilor El a vorbit și împotriva reglementării salariilor, care pe vremuri avea întotdeauna în vedere scăderea ei "Nu credeți", spune el, că fixarea salariilor este necesară pentru a suprima cererile excesive ale muncitorilor și creșterea costului forței de muncă Sărăcia are dorințe foarte modeste Simpla foamete nu-l obligă pe muncitor, lăsând deoparte orice discuție despre drepturile sale, să-și vândă timpul și puterea sub valoarea lor reală? La ce folosește reglementarea când însăși natura lucrurilor stabilește legea fără nicio presiune sau constrângere?" Din punctul de vedere al intereselor consumatorilor, nici reglementarea nu este necesară: "între public și muncitori există o clasă nemiloasă de stăpâni Pe cât posibil, el plătește cele mai mici salarii și se străduiește să obțină cât mai mult, beneficiind atât de nevoile clasei muncitoare, cât și de nevoile părții bogate a societății Există o eternă cauză de echilibru între prețul și valoarea muncii, o cauză care operează fără constrângere și în așa fel încât toate calculele să fie prudente și toate interesele să fie satisfăcute Acest motivul constă în competiție și asta resping ei Fiecare își cunoaște propriile interese mai bine decât alții "Adevărata încurajare pentru toate tipurile de muncă constă în nevoia care se simte în ea Doar libertatea este suficientă pentru a le susține pe toți în proporții salutare și adecvate ^ Potrivit lui Benjamin Constant, scriitorii care au subliniat situația greșită a clasei muncitoare a societății sub guverne arbitrare au considerat în zadar că situația lor ar putea fi atenuată prin acțiunea directă a puterii : cauza dezastrului este într-un sistem politic prost, leacul este doar în libertate și dreptate Dar o astfel de concepție nu a întârziat să trezească opoziția celor care au văzut că libertatea goală poate echivala foarte adesea cu libertatea de a muri de foame iti XI Epoca triumfului burgheziei Creșterea istorică a clasei de mijloc sau a burgheziei - Burghezia franceză la sfârșitul secolului al XVIII-lea și prima treime a secolului al XIX-lea - Semnificația revoluției din iulie în Franța și prima reformă parlamentară în Anglia - Partidele conservatoare și liberale din Anglia și Franța în anii și - Agitația în Anglia în favoarea comerțului liber și a Școlii Manchester în economie politică Anglia - Caracterul general al dominației burgheziei în Franța în epoca monarhiei iulie - Revolta muncitorilor de la Lyon în și semnificația ei - Burghezia în afara Angliei și Franței Tulburările economice despre care tocmai am discutat a sporit mult semnificația socială a acelei clase sociale a cărei bază materială este industria și comerțul Revoluția din iulie din Franța și prima reformă parlamentară din Anglia au fost două victorii ale acestei clase asupra nobilimii funciare, ca urmare a extinderii votului la cercuri mai largi, în cadrul, totuși, a unei anumite calificări de proprietate În epoca Restaurației, burghezia - fără să-i dea totuși acest nume - îi plăcea să se opună aristocrației, căci lupta se ducea în acea epocă cumva

între una și alta; tot mai obișnuită să o desemneze prin termenul de "burghezie" În Evul Mediu, cuvântul "burghez" însemna același lucru ca și în Germania cuvântul "burgher": era un nume comun pentru locuitorii orașelor, "burgs" > spre deosebire de sătenii, adică pentru orășeni în general, dar cu timpul a început să se aplice doar secțiunilor cunoscute, mai prospere ale populației urbane, care ocupa o poziție de mijloc între nobilime și popor În Franța, vârful celui de-al treilea stat a început să se numească burghezie, întrucât înainte de revoluție era desemnată întreaga populație a țării, cu excepția claselor privilegiate, adică cler si nobilime Publiciștii și istoricii liberali ai epocii Restaurației, vorbind despre lupta celui de-al treilea stat împotriva *) Uch carte, §§ - -I E , T; V, cap V și X - Vedere generală, cap VIII a nobilimii feudale din epoca cruciadelor, ei însemnau în principal orășeni, iar în populația urbană - straturile sale superioare, îmbogățite , Comerț, industrie, iar mai târziu diverse tranzacții monetare Încă din epoca cruciadelor a început creșterea istorică a acestei clase sociale, una politică, care însă a rămas de neinvidiat Puterea regală din vremurile vechiului ordin era strâns legată de nobilimea, pentru care a încercat să-și păstreze toate vechile privilegii, deși, pe de altă parte, patrona, în epoca dominației mercantilismului, în principal comerțul și producția , ea însăși a contribuit mult la îmbogățirea și înălțarea socială a burgheziei În Anglia, unde mai devreme decât pe continent au căzut cele medievale împărțirea moșiilor și unde clasele proprietare ale societății erau reprezentate în parlament, ceea ce limita puterea regală, clasa comercială și industrială deja în secolul al XVIII-lea s-a bucurat de o influență politică considerabilă, de care burghezia franceză era încă departe, deși burghezia engleză era încă constrânsă de un sistem electoral urât care dădea reprezentare în parlament în principal clasei proprietarilor de pământ În Franța, până în , toată puterea de stat era concentrată în persoana regelui și în birocrația, care depindea fără îndoială de el, și existau diverse privilegii dăunătoare sau ofensatoare pentru burghezie Între timp, această "burghezie" era o clasă foarte prosperă și, în general, foarte luminată și era destul de natural obosită de poziția lor umilă Când a început revoluția, burghezia, în lupta împotriva ordinii vechi, a mers înaintea poporului, străduindu-se totuși să ocupe același loc în societate pe care îl aparținea anterior privilegiaților S-a menționat deja mai sus că mișcările pur populare și aspirațiile partidelor democratice au forțat burghezia să se îndrepte pe calea reacției Republica moderată sub constituția celui de-al treilea an a eșuat A venit domnia lui Napoleon, sub care a continuat îmbogățirea burgheziei și s-a consolidat poziția sa de conducere în societate Reacția din timpul restaurării a început să conteste primatul socio-politic al burgheziei, dar lovitura de stat din iulie a decis în cele din urmă disputa istorică dintre cele două clase principale de proprietate ale Franței în favoarea celor mai tineri și zero la acele vremuri în care, așa cum era la sfârșitul secolului al XVIII-lea, burghezia putea visa să ocupe stăpânii situația actuală a statului În , a ajuns aceasta prin plasarea pe tron a unui rege care era perfect în spiritul ei La zece ani de la Revoluția din iulie, Louis Blanc a definit în "Istoria celor zece ani" monarhia din iulie drept regatul burgheziei Apoi a formulat exact ce ar trebui să se înțeleagă prin acest termen "Prin burghezie", scria el, mă refer la totalitatea cetățenilor care, deținând instrumentele de muncă sau de capital, lucrează cu mijloace proprii și depind de alții doar într-o anumită măsură" Louis Blanc a opus această clasă nu aristocrației, așa

cum au făcut-o scriitorii liberali din epoca Restaurației, care vorbeau despre împărțirea națiunii în "oameni de pergamente" și "oameni de industrie", ci poporului: noua utilizare a permis și chiar a cerut ca proprietarii de pământ să fie incluși și în burghezie, cei foști nobili, oamenii lui Louis Blanc defineau ca "un ansamblu de cetățeni care, nedeținând capital, depind de alții în totalitate și în tot ceea ce privește primele nevoi ale vieții" Deja în epoca revoluției s-a scos la iveală o diferență între interesele și aspirațiile burgheziei și ale poporului, diferență bine înțeleasă și subliniată de primii istorici ai Revoluției Franceze, care au scris încă din anii douăzeci În timp ce era necesar să se distrugă vechea ordine, burghezia și poporul au acționat împreună, dar la crearea unui nou sistem s-au despărțit: burghezia și-a manifestat dorința de a-și păstra puterea pentru sine, poporul - pentru a-și îmbunătăți viața materială În epoca restaurării, burghezia trebuia să lupte pe un front, cu vechea aristocrație, dar când aceasta din urmă a fost învinsă, învingătorii au trebuit să înceapă lupta pe celălalt front, cu democrația A existat o anumită asemănare între Revoluția din iulie din Franța și prima reformă parlamentară din Anglia, în ceea ce privește importanța pe care a primit-o în viața politică a ambelor țări Atât în Franța, cât și în Anglia victoria a fost câștigată cu ajutorul maselor populare, dar numai burghezia a profitat de roadele victoriei În Franța, scăderea calificării alegătorilor de la de franci pana la si cu de franci pana la pentru alesi aveau ' rezultatul său este că numărul alegătorilor s-a dublat mai mult: în timpul restaurării au fost doar de tone, acum a devenit aproximativ de tone iar la sfârșitul monarhiei din iulie până la de tone Și în Anglia, așa cum noi știți, numărul de alegători la parlament și - ceea ce este deosebit de important - dreptul de reprezentare separată a fost acordat noilor orașe industriale, care nu mai aveau acest drept Dacă lupta pentru reforma parlamentară din Anglia are multe în comun cu lupta dusă în Franţa de burghezia liberală împotriva nobilimii reacţionare, atunci iar în viitor există o analogie între opoziţia democratică atât din Franţa cât şi din Anglia Atât aici, cât și acolo, în anumite cercuri și secțiuni ale societății, s-a scos la iveală nemulțumirea față de rezultatul pe care l-a primit revoluția într-o țară, iar reforma parlamentară în alta În ambele țări în această epocă, clasele sociale care aveau reprezentare parlamentară erau încă împărțite în două partide, conservatorul și liberalul În Anglia, aceste denumiri au început să fie aplicate vechilor toria și whigs, dar indiferent de divergențele care existau între ei cu privire la chestiuni generale și particulare de politică, ambele părți reprezentau deopotrivă interesele claselor conducătoare În Franța, împărțirea în partide a fost ceva mai complicată, dar dacă excludem puținii adepți ai liniei seniori a Bourbonilor, adică legitimiști, pe de o parte, și, pe de altă parte, o stângă nu deosebit de puternică, atunci cele două partide principale care au luptat între ele pentru putere se vor dovedi a fi centrele de dreapta și de stânga La fel ca în Anglia, după reforma din , ministerele conservatoare nu au aderat strict la guvernarea parlamentară, în timp ce ministerele liberale, dimpotrivă, l-au întărit, așa că în Franța liderul centrului drept, Giza, a apărat principiul tory , potrivit căreia regele avea dreptul de a numi miniștri, ținând cont doar de opinia camerelor, și nesupunându-se voinței majorității, șeful centrului stâng, Thiers, a urmat principiul Whigilor, în virtutea căruia regele trebuia să aleagă miniștri, direct în acord cu voința majorității din cameră') Au existat, desigur, și alte puncte de dezacord între aceste două partide principale, care s-au

luptat *) Celebrul principiu al lui Thiers: "regele domnește, dar nu stăpânește" între ei pentru putere, dar toate acestea erau puncte pur politice în termeni de clasă, oponenţii politici erau, în esenţă, apărători ai aceloraşi interese Liberalismul, care avusese deja un caracter burghez, reflecta acum și mai mult prejudecățile, pasiunile și interesele clasei conducătoare Partidele care apărau interesele maselor au fost condamnate la activități extraparlamentare Este destul de firesc ca în ei să domnească o dispoziție de opoziție, pe care muncitorii au început să o pătrundă din ce în ce mai mult Vremurile monarhiei iulie sunt în general caracterizate de o agravare a relațiilor dintre burghezie și proletariat Noile învățături, care făceau din îmbunătățirea vieții maselor prima sarcină de a merge înainte, au fost întâmpinate cu o ostilitate extremă de către burghezie, iar liberalismul, care jucase cândva rolul unui factor progresist, a început să capete un caracter conservator tentă - împotriva revendicărilor noilor clase sociale care au intrat în arena vieţii politice Aspirațiile mai înalte ale fostului liberalism se micșorează în această eră, iar ideea de neamestec al statului în sfera relațiilor economice, adică, începe să se bucure de o popularitate deosebită în lupta capitalului cu: munca · ■ - Încă din , clasele superioare ale burgheziei londoneze au prezentat Parlamentului o petiție pentru liber schimb, stârnind imediat simpatie în toată țara Imediat după aceasta, orașul principal al Scoției, Edinburgh, a trimis o petiție Parlamentului în același sens Parlamentul a format imediat o comisie specială pentru îmbunătățirea și extinderea comerțului exterior al Regatului Unit Acesta a fost o perioadă de influență deosebit de puternică a economiei politice în societatea educată din Anglia "Înainte de , spune un contemporan, puțini oameni știau despre economia politică, sau cel puțin această știință a servit drept subiect de discuție doar în rândul unui cerc apropiat de filozofi, iar legislația, care era departe de a fi în concordanță cu principiile acestei științe, fiecare zi din ce în ce mai mult s-au îndepărtat de ei " Câțiva ani mai târziu, atitudinea publicului față de economia politică era deja cu totul alta "Economia politică, spune Mill, cerea cu mare forță dreptul de a gestiona treburile publice, iar această cerere a fost exprimată în petiţia de liber schimb" Din , un proiect de lege după altul a început să fie introdus în Parlament în spiritul comerțului liber, iar susținătorii săi l-au apărat nu numai prin considerente teoretice, ci și subliniind cerințele practice care decurg din starea industriei engleze De exemplu, fabricile engleze aveau nevoie de produse brute importate din alte state, dar atâta timp cât se impuneau taxe de import asupra materiilor prime, producătorii englezi nu le puteau primi la un preț ieftin Următorul vt> în virtutea așa-numitului act de navigație din , era posibil să se aducă mărfuri străine în Anglia numai pe Instanțele engleze, care au avut și un efect nefavorabil asupra industriei engleze, cu atât mai mult din cauza restricțiilor la care erau supuși străinii în relațiile comerciale cu Anglia, chemată din partea altor guverne, măsuri care erau restrictive pentru industria engleză, care lucra la export în străinătate Aristocrația funciară, care a primit mari beneficii din existența legilor cerealelor care nu permiteau scăderea prețurilor, a tratat acest lucru problema cu totul altfel decât burghezia pe pâine produsă în Anglia -Reforma parlamentară din a creat condiții mai favorabile pentru ca burghezia să-și ducă la îndeplinire clasa/interesele yanie către parlamentar Clasele muncitoare, care prin asistența lor ajutaseră burghezia pentru a dobândi extinderea drepturilor electorale, au simțit curând că ei

înșiși nu au câștigat nimic din această reformă? neamestecul complet al statului în viața economică în general, muncitorii, dimpotrivă, s-au opus principiului liberei concurențe, ca extrem de nefavorabile intereselor lor și au cerut intervenția statului în industrie pentru a-i proteja de exploatare În anii treizeci și patruzeci, burghezia engleză a obținut de la Parlament o serie întreagă de măsuri, al căror rezultat a fost eliberarea comerțului de sub reglementarea statului Dar burghezia nu a reușit să ducă la îndeplinire principiul în toată puritatea lui - în domeniul relațiilor dintre întreprinderile industriale și industriale Pe de o parte, muncitorii și-au făcut pretențiile prea tare în sens opus, iar pe de altă parte, își găseau adesea aliați în rândul aristocrației funciare, care nu împărtășeau entuziasmul burgheziei pentru ideea libertății economice Influența ideii de neintervenție a statului în viața economică a poporului s-a reflectat în primul rând în abolirea în a vechilor legi asupra săracilor Se știe că, potrivit acestor legi, parohiile, prin intermediul unui impozit special care cădea asupra proprietarilor de pământ, trebuiau să asigure existența săracilor lor, printre altele, chiar și sub forma unei adaosuri la câștigurile personale ale săracilor, dacă aceste câștiguri nu ar fi suficiente pentru a-și întreține familia Din , săracii puteau primi beneficii doar în casele muncitorilor, unde erau stabilite regulile cele mai stricte, forțând oamenii să evite aceste închisori caritabile în orice mod posibil La adoptarea acestei legi, s-a făcut referire la teoria lui Malthus, care spunea că caritatea nu face decât să naște cerșetori, dar cel mai important argument era că impozitele în folosul săracilor vor înghiți în curând proprietățile domnilor și că, prin urmare, era necesar să-i salveze de o asemenea perspectivă Pe argumentul ruinării impozitului în favoarea săracilor, toți proprietarii au fost de acord - atât proprietarii, cât și producătorii, și conservatorii și liberalii Un alt fapt important în istoria instaurării libertăţii economice a fost lupta împotriva legilor cornului În s-a pus bazele unei asociații, care a primit în scurt timp denumirea de "Liga împotriva legilor porumbului" Inițiatorii și organizatorii acestei mișcări au făcut să pară că taxele asupra cerealelor importate au avut un efect extrem de nociv asupra bunăstării materiale a claselor sărace ale populației Agitația împotriva Legilor Porumbului întreprinsă de această ligă nu s-a bucurat însă de simpatia clasei muncitoare, din moment ce voi erați conducătorii ligii Chiar cei care au vorbit în parlament în numele principiului libertății industriale s-au opus intervenției statului sub forma apărării intereselor clasei muncitoare Și, de fapt, a fost doar o luptă a burgheziei industriale împotriva aristocrației funciare, pentru că liga nu putea ascunde faptul că scopul întregii sale campanii împotriva legilor porumbului era acela de a slăbi clasa proprietarilor de pământ prin reducerea veniturilor oferite de proprietatea funciară valabilitate În plus, pâinea mai ieftină oferea posibilitatea unor salarii mai mici De multe ori, atât la mitinguri, cât și în parlament, producătorii înșiși au declarat dezolat și sincer că sunt în favoarea abolirii legilor cerealelor în așteptarea că această măsură le va permite să plătească mai putin pentru munca muncitori Burghezia a reușit în sfârșit să-și ia drumul La zece ani de la începutul agitației, în iunie , Parlamentul, după o luptă foarte încăpățânată între părțile interesate, a abrogat Legile porumbului În același timp, o serie întreagă de măsuri private au făcut din ce în ce mai mult din Anglia o țară a comerțului liber în general Au început chiar să abroge astfel de legi, care mai devreme, în alte împrejurări, fuseseră emise

doar sub forma apărării intereselor clasei industriale Într-un efort de a păstra monopolurile multor industrii, Anglia a urmărit cu strictețe să împiedice dezvoltarea acestor industrii în alte țări În epoca luată în considerare, Anglia era atât de mult înaintea țărilor continentale în progresul ei industrial, încât antreprenorii englezi nu mai aveau de ce să se teamă de concurența străină și puteau, de exemplu, să se relaționeze cu calm la exportul de cărbune sau de mașini Acum interesele proprietarilor minelor și minelor de cărbune, precum și ale constructorilor de mașini, au devenit chiar solicitate direct de libertatea comerțului, având în vedere faptul că aceste ramuri ale industriei au primit o dezvoltare considerabilă De aceea, încă din , Parlamentul a declarat libertatea deplină de a exporta utilaje din Anglia, iar în anul următor, unul dintre principalii luptători pentru comerțul liber a declarat în Parlament că "a venit vremea când aproape fiecare individ născut pe pământ britanic ar trebui să se uite la fabricație și, în orice caz, nu la agricultură, ca pe singurele mijloace ale existenței lor Mai rămăsese de făcut un singur pas pentru a elimina toate întârzierile care împiedicau dezvoltarea liberă a comerțului și industriei engleze În , parlamentul a organizat o comisie specială cu privire la problema cum se reflectă actul navigației în viața economică a țării și b un an mai târziu, în camera inferioară a fost introdus un proiect de lege privind necesitatea abolirii acestuia Oponenții restricțiilor au arătat că, în condițiile existente, Anglia nu avea deloc nevoie de protecție față de străini și că eliminarea tuturor restricțiilor privind transportul maritim nu va face decât să reducă costul transportului mărfurilor, să creeze noi exporturi și să deschidă noi piețe În , acest proiect de lege nu a putut fi adoptat, din cauza opoziției, în care armatorii, printre altele, au jucat un rol, dar în anul următor a fost adoptat Legea privind libertatea de navigație, deși cu unele restricții Acestea din urmă însă nu au durat mult: în , au fost în cele din urmă desființate În acest triumf al principiilor comerțului liber nu se poate să nu vedem unul dintre cele mai importante rezultate ale reformei parlamentare din , care a întărit influența burgheziei engleze La rândul său, schimbul liber în sine a contribuit foarte mult la întărirea burgheziei Prin urmare, este destul de firesc ca teoria economică a liberei concurențe să devină foarte populară printre reprezentanții industriei, comerțului și tranzacțiilor monetare Dar burghezia engleză, în lupta sa împotriva reglementării statului, a mers și mai departe și s-a străduit să o elimine din domeniul relațiilor reciproce dintre muncă și capital O întreagă școală de economiști din așa-numita tendință Manchester a ieșit să apere și să propovăduiască principiul neintervenției statului Cert este că principalul centru de agitație împotriva legilor porumbului a fost Manchester, în care ulterior a fost ridicat chiar și un monument liderului principal al Ligii Anti-Corn Laws, Cobden, care a aparținut numărului de producători ai acestui oraș industrial Apărarea libertății economice este principala trăsătură a Manchesterismului Această școală, ai cărei reprezentanți s-au ocupat în principal în comentarea și sistematizarea punctelor de vedere ale lui Adam Smith, Malthus și Ricardo, și-a asumat sarcina de a apologia "laissez passer, laissez faire" în vederea, pe de o parte, a reacției împotriva principiului economic libertate, care a început să se manifeste și în societate, și în literatură, iar pe de altă parte, în vederea începerii răspândirii ideilor socialiste Adepții acestei tendințe au ridicat principiul liberei concurențe la nivelul unui fel de dogmă, adică i-a dat o importanță necondiționată, ceea ce el tot încă nu l-a avut încă pe

fondatorul economiei politice Pe vremea când scriau manchesterienii, nu ar fi trebuit să existe loc pentru optimismul care caracterizează învățăturile lui Adam Smith, dar păreau să închidă ochii la realitate, care era contrară mântuirii rivalității economice necondiționate și teoriilor lor au fost adaptate direct pentru a proteja interesele clasei industriale Unul dintre reprezentanții acestei tendințe, Senior, care a fost un sistematizator remarcabil în domeniul economiei politice, răzvrătindu-se împotriva Legilor Săracilor, a susținut că ele sunt cauza principală a tuturor relelor din viața economică, deoarece asistența publică acordată săracilor a înlăturat riscul din partea lor, inerent activității libere, și i-a făcut leneși Și în alte chestiuni, Seniorul a acționat ca un oponent al revendicărilor aduse statului de către muncitori, astfel încât școala din Manchester s-a remarcat în general prin opoziție față de toate reformele sociale, datorită cărora a câștigat atâta popularitate în rândul burgheziei Apărătorii englezi ai libertății industriale au rezolvat atât de complet subiectul din punctul lor de vedere exclusiv, încât frații lor francezi, în cele mai multe cazuri, nu au trebuit decât să repete în diferite moduri propunerile economiei politice engleze Cu toate acestea, economiștii burghezi francezi și-au avut strămoșul în persoana lui Jean-Baptiste Sayy, care încă în epoca Restauraţiei a propovăduit aceleaşi idei şi a vorbit cu cel mai mare optimism despre progresul industrial, care își datorează originea libertății economice , În ciuda tuturor acestor succese ale lor, burghezia engleză a anilor treizeci și patruzeci, totuși, în unele privințe, a trebuit să socotească cu opoziția reprezentanților proprietarilor de pământ și agriculturii În lupta pentru abolirea Legilor Porumbului, benefică celor din urmă, burghezia a câștigat, dar a suferit o înfrângere pe problema legislației fabricilor Deja în primii ani ai secolului al XIX-lea, așa cum am văzut puțin mai sus, a fost adoptată o lege pentru a proteja copiii care lucrau în fabrici de a fi supraexploatate Deși extrem de imperfectă, această lege era în totală contradicție cu ideea de neintervenție Nu se poate spune că teoria "laissez faire, laissez passer" a dominat absolut în Anglia Suporteri demo aspiraţiile critice, care vor fi discutate mai târziu, au condamnat doctrina, care se reflecta atât de nefavorabil asupra intereselor poporului Lor li s-au alăturat filantropi din diferite tabere, fără a-i exclude pe conservatori, care s-au indignat de tristele fenomene ale vieții de fabrică din punct de vedere al umanității, moralității și religiei creștine Conștiința publică mai ales nu a suportat relele tratamente la care au fost supuși nefericiții copii care lucrau în fabrici Acest lucru nu putea să nu aibă un efect asupra Parlamentului, cu atât mai mult cu cât în el Partidul Conservator nu numai că nu împărtășa ideile școlii din Manchester, ci chiar a considerat necesar să se opună aspirațiilor egoiste ale burgheziei industriale, care apăra libertate economică Problema condiției lucrătorilor minori a devenit un adevărat subiect al zilei în anii treizeci și patruzeci, când pauperismul în Anglia și-a atins limitele extreme În , a fost publicată lucrarea lui Weckfield "Anglia și America", în care s-a făcut o paralelă între modul în Anglia cu copiii săracilor și în America cu copiii negrilor: sănătatea și viața viitorilor sclavi în America sunt apreciate mult mai mult decât sănătatea și viața viitorilor cetățeni liberi ai Angliei În același timp în care problema unei taxe în beneficiul săracilor era luată în considerare în Parlament, unul dintre celebrii lideri ai Partidului Democrat, Cobbet, a scris un pamflet "Un testament pentru muncitori", în care le-a portretizat situația dificilă și a vorbit despre

necesitatea de a le acorda asistență publică Concomitent cu faptul că o anumită parte a jurnalismului a susținut interesele muncitorilor, ei înșiși au încercat să lupte împotriva condițiilor nefavorabile în care au fost plasați Principalele mijloace pentru aceasta au fost grevele și sindicatele muncitorilor: ei și-au amintit Parlamentului de ei înșiși Încă din , a fost adoptată o lege care interzicea munca de noapte persoanelor sub douăzeci și unu de ani, iar acei muncitori care nu aveau încă optsprezece ani nu puteau fi obligați să muncească mai mult de douăsprezece ore în timpul zilei și mai mult de nouă sâmbăta După reforma parlamentară, sub influența agitației din partea sindicatelor muncitorești și a atitudinii ostile a partidului conservator față de proprietarii fabricilor, legislația fabricii a căpătat un caracter mai decisiv Prima lege după a fost emisă de parlament în cu puternică sprijin din partea reprezentanților marilor proprietari de pământ (pe care producătorii au ripostat ulterior cu abolirea legilor cerealelor) Legea a stabilit pentru adolescenții cu vârsta cuprinsă între treisprezece și optsprezece ani munca maximă de cel mult douăsprezece ore pe zi Munca de noapte era interzisă și minorilor, adică pentru copiii de la nouă până la treisprezece ani, care, în plus, nu trebuia să muncească mai mult de opt ore pe zi Cu unele, însă, excepții, a fost interzis, în sfârșit, folosirea oricărui fel de muncă a copiilor sub nouă ani Această lege, care trebuia introdusă cu o anumită treptat, a creat și o inspecție specială în fabrică pentru a monitoriza că producătorii nu au încălcat reglementările sale Antreprenorii au fost extrem de nemulțumiți, iar sub presiunea lor guvernul a propus în curând scăderea vârstei minorilor de la treisprezece la doisprezece ani Însă Parlamentul nu a îndrăznit să facă o asemenea concesiune, având în vedere entuziasmul extrem care domnea în rândul muncitorilor Din numărul oponenților noii legi a aparținut și economistul Senior În , Parlamentul a făcut o completare la legea din , în virtutea căreia femeile de peste optsprezece ani erau echivalate cu minore: programul lor de lucru era limitat la douăsprezece ore pe zi, iar munca de noapte a femeilor era interzisă După abrogarea Legilor Porumbului în , conservatorii extrem de supărați au fost și mai pregătiți decât înainte să susțină revendicările muncitorilor În , în ciuda opoziției puternice a industriașilor, a fost votată o lege care declara că, de la iulie a acestui an, programul de lucru pentru adolescenți și pentru toate femeile care lucrează în general urma să fie limitat la unsprezece ore pe zi, iar după zece luni, timpul de lucru pentru persoanele din ambele categorii urma să fie redus la zece ore pe zi Producătorii, extrem de nemulțumiți de această lege, au încercat în toate modurile să împiedice implementarea ei Au reușit chiar să obțină câteva petiții de la muncitori în sensul dorit, dar marea majoritate a clasei muncitoare a stat ferm de partea noii legi Proprietarii fabricilor au făcut campanie atât în publicații periodice, cât și în parlament, înfățișând inspectorii fabricilor drept oameni precum comisarii Convenției care, de dragul lor filantropic fanteziile lor erau gata să sacrifice interesele reale ale oamenilor supuşi lor Dar muncitorii aveau acum apărători în persoana inspectorilor de fabrică, care au infirmat toate argumentele producătorilor Împrejurarea că toate aceste legi au fost emise chiar în momentul în care a predominat ideea de binefacere a neintervenției merită o mare atenție Acest lucru se datorează a trei motive principale În primul rând, o influență foarte mare în acest caz a exercitat-o mișcarea în rândul muncitorilor înșiși, care nu a putut decât să pună presiune asupra claselor conducătoare În al doilea rând, un ajutor important muncitorilor în hărțuirea lor a fost oferit de

mulți oameni din alte clase ale societății, care, mânați de un simț al umanității, au acționat ca apărători dezinteresați ai intereselor maselor muncitoare Activitățile multor inspectori de fabrică, cum ar fi faimosul Horner, "cenzorul fabricii", după cum spune Marx, "a furnizat servicii nemuritoare clasei muncitoare engleze", au avut o semnificație similară (Apropo, a polemizat cu Seniorul, care i-a susținut pe cei din Manchester în toate felurile posibile în ura lor față de amestecul legii cu libertatea contractuală) În al treilea rând, împrejurarea că a existat o scindare între clasele conducătoare, în privința cândva chestiunea libertății economice, a avut și un sens favorabil pentru muncitori În alte cazuri, aceasta din urmă a fost direct defavorabilă intereselor clasei proprietarilor de pământ, iar în altele, această clasă pur și simplu nu avea niciun motiv să apere această libertate Reprezentanții capitalului industrial, căutând desființarea Legilor Porumbului, le-au făcut rău tuturor celor care primeau rentă a pământului, iar acum aceștia din urmă s-au răzbunat pe rivalii lor susținând legislația fabricii În Franța, relațiile s-au dezvoltat cu totul altfel decât în Anglia În parlamentul englez, alături de reprezentanții burgheziei comerciale și industriale, au continuat să funcționeze și reprezentanți ai aristocrației proprietarilor de pământ În Franța, dimpotrivă, reprezentanții acesteia din urmă au dispărut aproape complet din Camera Deputaților, a cărei componență era deci mai omogenă și tocmai în sensul predominanței decisive a burgheziei în ea și, în plus, a marii burghezii, care au folosit puterea pentru a-și apăra interesele de clasă De aceea, Franța anilor treizeci și patruzeci a avut nr legislația fabricii similară cu cea engleză Singura lege pentru protecția muncii copiilor a fost adoptată în Franța abia în , dar, de fapt, era o lege ca și Anglia deja în Clasa conducătoare a Monarhiei iulie era ferm pe punctul de vedere al non -intervenție Și în general stăpânirea burgheziei în Franța între și a fost mai completă, mai nelimitată - de tone de alegători aici constituiau "o țară determinată de lege" (pays légal), în afara căreia se afla restul națiunii Miniștrii și deputații clasei conducătoare, în toate activitățile lor și în lupta lor între ei, s-au comportat de parcă în toată Franța nu ar fi nimeni decât ei înșiși În toate activitățile lor, atât camerele, cât și miniștrii s-au preocupat doar de beneficiile burgheziei, de interesele sale industriale, comerciale și financiare și nu au acordat nicio atenție stării de spirit, aspirațiilor și semnificației în societate a celorlalte clase ale populației În anii patruzeci, ministerul Guizot a avut întotdeauna o majoritate solidă în camere și a mers mână în mână cu rege și, prin urmare, a existat o încredere fermă în stabilitatea poziției în guvern și în burghezie În general, guvernul monarhiei din iulie a respectat cu strictețe doar formele externe ale sistemului constituțional Viața parlamentară a decurs într-o ordine legală, iar schimbarea ministerelor a fost determinată de victoriile și înfrângerile partidelor, care au adus multă animație și strălucire oratorică în lupta lor Dar această viață a avut o latură în culise, una foarte urâtă - mita în alegeri și corupția reprezentanților poporului, facilitată și de faptul că mulți deputați erau în același timp funcționari care erau dependenți de guvern În cea mai bună parte a burgheziei, dar mai ales în cercurile largi ale democrației, guvernul și camerele și-au pierdut, așadar, orice autoritate morală, iar mica luptă a partidelor parlamentare, din care nu a ieșit nimic bun din țară, a început să evoce în persoane care nu erau direct interesate de ea, doar un dispreț Îmbogățirea a devenit principalul slogan al clasei conducătoare și s-a îmbogățit cu tot felul

de adevăruri și neadevăruri De exemplu, în anii patruzeci, în Franța, căile ferate erau intens construite de societăți pe acțiuni cu garanție de stat: profiturile au intrat în buzunarele acționarilor, riscul a căzut pe trezorerie Alte media participarea la împrumuturi frecvente de stat etc În , de la Paris, Herzen a scris binecunoscutele sale scrisori către Rusia despre viața franceză, unde a descris extrem de pesimist statul Franței sub conducerea burgheziei "Interesele materiale le-au suprimat pe toate celelalte În loc de idei nobile și scopuri înalte, pârghia care pune totul în mișcare sunt banii O pasiune dominantă", a scris el din nou, dar deja după revoluția din februarie "a absorbit toate gândurile" și petrecerea timpului liber al clasei de mijloc (adică a burgheziei) - achiziție, profit, entuziasm Publicarea unei reviste, alegerea unui deputat, o voce în cameră, toate acestea au fost o cifră de afaceri, abia acoperită de condițional fraze Puterea bancherilor în toate problemele era extraordinară; ministerul se temea mai mult decât de toate relele dezintegrarii cu capitaliştii Chiar la începutul acestei dominații a burgheziei în Franța a avut loc un eveniment care a indicat pentru prima dată nașterea problemei muncitorești în țară Acest eveniment ar fi trebuit să aibă un sens de avertizare pentru burghezie, care tocmai ajunsese la putere, dar clasa conducătoare nu a învățat nicio lecție din asta Evenimentul în cauză a fost răscoala muncitorilor de la Lyon din toamna anului , care a luat naștere pe baza relațiilor agravate dintre muncă și capital și a arătat ce prăpastie s-a format între burghezie și clasa muncitoare Muncitorii, pe al căror stindard era înscrisă inscripția: "Trăiește muncind, sau mor luptând", pentru o vreme chiar au luat în stăpânire complet orașul Ceea ce este deosebit de remarcabil în legătură cu revolta de la Lyon din este că, în primul rând, a fost complet lipsită de orice caracter politic, izvorând din motive pur economice și că, în al doilea rând, a avut loc independent și de orice fel de agitație în sens socialist A fost o izbucnire spontană, ale cărei cauze se află direct în nemulțumirea muncitorilor față de atitudinea angajatorilor față de ei legitimiști, republicani și bonapartiști, dar este remarcabil că nu au avut absolut niciun succes cu muncitorii insurgenți La știrea evenimentelor de la Lyon, Camera Deputaților a votat aproape în unanimitate adresa către rege cu ocazia "francului și amănunțit mesajul nostru "al miniștrilor despre ceea ce s-a întâmplat la Lyon "Ne grăbim", spunea adresa, "să exprimăm Majestății Voastre dorința unanimă a deputaților Franței ca guvernul să se opună acestor triste excese cu toată puterea legilor Este necesar ca aceste tulburări să înceteze cât mai curând posibil; este necesar ca asemenea tentative să fie înăbușite energic Măsurile adoptate de guvernul Majestății Voastre ne dau încredere că restabilirea ordinii nu va întârzia să apară Ne bucurăm, domnule, că în numele Franței putem să vă ofere ajutorul adjuncților ei, pentru a restabili pacea pretutindeni, oriunde ar putea fi încălcată, pentru a suprima toate manifestările de anarhie, pentru a întări principiile sacre pe care se întemeiază însăși existența națiunii, pentru a susține cauza glorioasă a Revoluția din iulie și pretutindeni pentru a asigura în spatele legii forța care i se cuvine Chiar și opoziția, care a avut un rol important în dezbaterea despre revolta de la Lyon, în esență, a stat de același punct de vedere În timpul acestor dezbateri, nu s-a pus nicio întrebare cu privire la cuantumul salariilor sau la intervenția statului în treburile industriei sau la orice altceva care a avut vreo legătură cu cauzele revoltei de la Lyon Nici presa de atunci nu a reușit să aprecieze semnificația reală a faptelor realizate Ziarele s-au grăbit să-și

liniștească cititorii subliniind că revolta nu a fost deloc de natură politică și că a fost o simplă luptă între producători și muncitori Semnificația socială a evenimentelor de la Lyon a fost astfel complet greșit înțeleasă de organele clasei conducătoare din Franța O astfel de poziție, la care burghezia a ajuns în Anglia și Franța, nu a ajuns încă în alte țări, cu excepția Olandei și Belgiei În prima dintre aceste două țări, clasele industriale, comerciale și monetare se bucurau de mult de o poziție socială proeminentă Revoluția belgiană din a contribuit în mare măsură la dezvoltarea burgheziei în noul stat, care și-a datorat originea acestei revoluții Alte relații au existat în țări mai înapoiate, printre care, în raport cu industria, trebuie inclusă și Germania la sfârșitul primei jumătăți a secolului al XIX-lea Nu a existat încă dezvoltarea unei industrii mari și nu a existat o divizare foarte puternică între burghezie și oameni Predominanța micii industrie a creat o serie întreagă de treceri de la simpli muncitori angajați în atelierele micilor proprietari la o adevărată burghezie, în care Elementele mai puțin prospere și mai prospere nu avuseseră încă timp să se despartă, victoria reacției în Germania după , iar după , - reacție care a favorizat nobilimea - a împiedicat dezvoltarea economică a burgheziei și, în același timp, într-o oarecare măsură, a unit interesele tuturor celor neprivilegiati, cum a fost cazul, de exemplu, în Franța înainte de revoluţia de la sfârşitul secolului al XVIII-lea Multă vreme, frâne pentru dezvoltarea economică a Germaniei au fost și vamele, care au existat între trei duzini de state germane, stânjenind teribil comerțul și împiedicând dezvoltarea industriei Cu toate acestea, chiar și în epoca restaurării, în Germania a început să se nască o uniune vamală între statele individuale, dar ea a primit dezvoltarea reală abia în anii treizeci și patruzeci: și anume, între majoritatea statelor germane, vamele au fost distruse abia în , după care extinderea zonei uniunii vamale a continuat până la începutul deceniului următor') Mai înapoiat, în comparație cu burghezia engleză și franceză; Burgerii germani din anii treizeci și patruzeci și-au îndreptat privirea către Anglia și Franța, unde ideea de libertate economică a fost atât teoretic dezvoltată, cât și practic implementată, fuzionată în reprezentarea germanilor liberalii într-un întreg inseparabil cu ideea de libertate politică și spirituală Stăpânirea marii burghezii a stârnit împotriva sa o opoziție democratică, care era foarte populară în rândul micii burghezii În starea sa de opoziție, aceasta din urmă s-a aliat cu clasa muncitoare, care avea propriile sale motive pentru a fi nemulțumită de condițiile politice din acea epocă Prusia era interesată în special de amenajarea uniunii vamale, între ale cărei provincii estice și vestice se aflau teritorii străine (Hanovra și altele) Această uniune vamală a avut o mare influență asupra renașterii vieții economice a Germaniei și a pregătit unificarea politică a acesteia sub hegemonia Prusiei XII Mișcările democratice din anii treizeci și patruzeci) Opinia lui Tocqueville asupra irezistibilității mișcării democratice în timpurile moderne - Idei de libertate și egalitate în Franța și Anglia - Trăsături asemănătoare ale mișcării democratice din ambele țări - Încercările republicane în Franța după - Cartismul în Anglia - Radicalismul politic în Germania - "Tânăra Italia" Apropierea dintre democrații din diferite țări - Rolul polonezilor și al evreilor în mișcările democratice ale epocii - Pătrunderea în mișcarea democratică a revendicărilor pur sociale La scurt timp după Revoluția din iulie, Tocqueville, deja menționată de noi în altă parte, a întreprins o călătorie în Statele Unite pentru a studia la fața locului condițiile în care libertatea politică ar putea

exista într-un stat democratic Rezultatul cercetărilor lui Tocqueville a fost celebra sa "Democrație în America", care i-a glorificat imediat numele de scriitor politic de primă clasă "Între noi are loc o mare răsturnare democratică", a scris el chiar la începutul lucrării sale: toată lumea o vede, dar nu toată lumea o judecă la fel Unii o văd ca o știre și, considerând-o un accident, încă speră să o oprească, în timp ce alții o recunosc ca fiind inevitabil, pentru că li se pare cel mai continuu și constant fapt al istoriei cunoscute Luând însuși al doilea punct de vedere, Tocqueville a întrebat dacă este rezonabil să presupunem că această mișcare socială ar putea fi oprită prin eforturile unei generații "Se poate crede", a adăugat el, "că, după ce a distrus sistemul feudal și i-a învins pe regi, democrația se va retrage în fața burgheziei și a clasei bogate? Se va opri acum, când a devenit atât de puternică și adversarii ei atât de slabi? Tocqueville chiar a recunoscut că întreaga sa carte "a fost scrisă sub impresia unui fel de groază religioasă produsă în sufletul autorului său de vederea acestei revoluții de neoprit, care are loc într-o asemenea perioadă ") I E , vol V, cap IX, XI, XIV și XVIII - Vedere generală, cap IX -Nar -Drept stare, cap XVI secole, în ciuda tuturor obstacolelor, și care și acum pare să avanseze pe fondul distrugerii pe care le produce Se părea, citim puțin mai departe în lucrarea sa, că nimeni nu știa despre existența democrației când aceasta brusc a preluat puterea în propriile mâini Apoi toți s-au supus cu sclavie celor mai mici dorințe ale ei; s-au închinat în fața ei ca înaintea imaginii puterii, iar când, în cele din urmă, a fost slăbită de propriile ei excese, legiuitorii și-au propus ținta nesăbuită de a o distruge, în loc să încerce să o învețe și să corecteze și, nevrând să o distrugă să-i înveți guvernarea, doar gândul este să o scoți din conducere De aici, potrivit lui Tocqueville, ar fi trebuit să se obțină un rezultat: "revoluția democratică a avut loc în componența societății, dar între timp nici în legi și nici în concepte; nicio schimbare a manierelor sau obiceiurilor nu a fost necesară pentru a face această revoluție utilă Astfel", a conchis el, "avem democrație, dar fără ceea ce ar putea să-i slăbească viciile și să-i aducă avantajele naturale" "Poate", a scris el în al treilea volum al operei sale, apărut la câțiva ani după primul, "poate că va părea ciudat că, având convingerea fermă că revoluția democratică în care suntem prezenți este un fapt inevitabil împotriva căruia ar fi imprudent și indezirabil să lupți, în același timp mă adresez adesea în această carte cu judecăți foarte severe societăților democratice create de această revoluție La aceasta voi răspunde simplu, că tocmai pentru că nu sunt împotriva democrației, am vrut să fiu sincer în privința ei Oamenii nu acceptă adevărul de la dușmanii lor, iar prietenii nu le oferă niciodată; de aceea am spus-o" Tocqueville a fost speriat de exemplul primei revoluții, care a dus la cezarism, care a egalat pe toți în sclavie Privind la statul în care ajunseseră deja multe națiuni europene, el a fost înclinat să creadă că "în curând doar libertatea democratică sau tirania Cezarilor vor fi posibile între ele", și a considerat că acest lucru este suficient pentru a-și depăși neîncrederea față de democrație "Nu ar trebui, a întrebat el, să recunoaștem dezvoltarea treptată a instituțiilor democratice și a moravurilor ca nu cele mai bune, ci singurele mijloace care ne-au rămas pentru a putea fi liberi?" "Dacă numai", a scris * el totuși, s-a dovedit a fi adevărat că în curând nu va fi nimic între dominația democrației și stăpânirea uneia, atunci nu ar trebui să ne înclinăm mai degrabă către primul decât să ne supunem de bunăvoie celui de-al

doilea? Și dacă, în sfârșit, ar fi să ajungem la egalitate deplină, atunci nu ar fi mai bine să ne lăsăm egalați de libertate decât de un despot? Prevăd, a adăugat Tocqueville la toate acestea, că dacă nu reușim să reușim stabilim o dominație pașnică în majoritatea timpului nostru, atunci mai devreme sau mai târziu vom ajunge la dominația nelimitată a uneia "În timp ce revoluția democratică", a susținut el în cele din urmă, "era încă în plină desfășurare, oamenii ocupați cu distrugerea vechilor puteri aristocratice care au luptat împotriva ei erau animați de un puternic spirit de independență, dar pe măsură ce victoria egalității devenea mai completă, ei au fost putin -malu dedati in instincte naturale generate de aceasta egalitate si, prin urmare, au intarit si centralizat puterea publica Ei doreau să fie liberi pentru a deveni egali, iar pe măsură ce egalitatea era din ce în ce mai stabilită prin libertate, le-a fost și greu să se bucure de libertate Referindu-se la Revoluția Franceză, urmată de imperiu, Tocqueville a spus că francezii, în același timp, au arătat lumii un exemplu "atât în ce fel se obține independența, cât și cum se pierde" Aceste rânduri au fost scrise într-un moment în care mișcarea democratică reluase în Franța, iar acum, după Revoluția din iulie, ea era îndreptată nu împotriva aristocrației, ci împotriva burgheziei Tocqueville a avut dreptate când a prezis că democrația, după ce a rupt feudalismul și absolutismul, nu se va opri la lupta împotriva burgheziei și, de asemenea, s-a dovedit a avea dreptate în teama lui de repetarea dominației nelimitate a uneia L-a înspăimântat că în Franța lupta pentru egalitate mergea înaintea eforturilor pentru libertate În general, a constatat că contemporanii săi preferau egalitatea, care devenise obiceiuri și obiceiuri libertate care exista doar în idei și aspirații: "vreau egalitate alături de libertate; dar dacă acest lucru nu le este disponibil, atunci îl vor chiar și în sclavie Pe de altă parte, el a constatat că "în Franța, mulți oameni privesc egalitatea drept principalul rău, iar libertatea politică ca pe al doilea Când trebuie să te împaci cu unul, încercând să scape, măcar, de celălalt Dimpotrivă, susțin, a declarat el, că există un singur mijloc real de combatere a calamităților generate de egalitate, și anume libertatea politică Asemenea temeri pentru libertate în democrație, așa cum și-a exprimat Tocqueville, în principal în relația cu Franța, cu trecutul său absolutist înainte de revoluție și cu epilogul său cezarist sub Napoleon, nu puteau fi în Anglia, unde secolele de bucurie de libertate au creat și s-au întărit asupra națiunii toate obiceiurile, gusturile și manierele necesare pentru triumful libertății în viață Liberalii, cărora le aparținea Tocqueville, erau obișnuiți în Franța să creadă că libertatea și democrația sunt incompatibile și a fost un merit foarte important al lui Tocqueville că a distrus această idee, deși acest lucru nu a împiedicat apariția în Franța în anii treizeci și patruzeci a unui număr de scriitori care erau gata să vadă în libertatea individuală un principiu contrar egalității democratice: în Anglia nu existau astfel de scriitori democrați și nu puteau fi, iar aici democrația era combinată cu cel mai profund individualism, așa cum vedem, de exemplu, în principalul ideolog al individualismului democratic de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, Bentham La fel ca liberalii francezi, Bentham a respins democrația nelimitată a lui Rousseau, care a amestecat libertatea poporului cu puterea poporului, dar a mers și mai departe, respingând însuși conceptul de drept natural Un dușman fundamental al oricărei metafizici, el a considerat ideea dreptului natural ca fiind complet falsă și, în plus, dăunătoare Din acest punct de vedere, a

supus chiar, în "Sofismele anarhiste", o critică foarte severă la adresa "Declarației drepturilor omului și cetățeanului", spunând că astfel de drepturi nu au existat vreodată și că sunt incompatibile cu orice sistem de stat Propria filozofie a lui Bentham a apărut, după cum știm, din propoziția că motivele călăuzitoare ale activității umane se găsesc în dorința oamenilor de plăcere și în aversiunea lor față de suferință "Natura", a scris Bentham, "a pus omul sub puterea plăcerii și a durerii Lor le datorăm toate conceptele noastre; la ei ne referim toate judecăţile noastre, toate acţiunile vieţii noastre Aceste sentimente eterne și irezistibile ar trebui să fie subiectul principal al moralistului și legiuitorului Începutul beneficiului este totul subiect nyat aceste două motive În istoria teoriilor moralității, Bentham este cunoscut drept fondatorul utilitarismului, care reduce moralul la util, dar a pus și principiul utilității la baza concepției sale sociale "Fericirea generală", a argumentat el, "ar trebui să fie un întreg legiuitor; binele comun trebuie să stea la baza judecăților cu privire la legislație " Cu alte cuvinte, el a constatat că o acțiune ar trebui "să fie considerată bună sau rea și să fie lăudată sau blamată proporțional cu tendința ei de a crește sau scădea suma fericirii publice" Odată cu trecerea timpului, Bentham a înlocuit conceptul prea nedefinit și liber al binelui comun cu formula mai precisă a "cea mai mare fericire a celui mai mare număr de oameni" sau, încă mai târziu, cu principiul maximizării fericirii, adică aducând fericirea la cel mai înalt grad, oriunde și oricând Acest principiu Bentham a fost, în esență, profund democratic Dezvoltând ideea de a maximiza fericirea, Bentham a trebuit să ajungă la o concluzie democratică, ceea ce a făcut-o în Ghidul său pentru un cod constituțional aplicabil fiecărui stat ( ) "Ariemetica simplă", a scris el aici, "mi-a servit drept ghid și cu ea am măsurat gradul de patronaj pe care codul meu îl oferă oamenilor Mi s-a părut că două persoane au dreptul la acest patronaj de două ori mai mult decât una, trei - trei ori, patru - patru ori etc De aici am ajuns la concluzia că principalul obiect al preocupării mele ar trebui să fie masa cetățenilor și siguranța și bunăstarea întregului popor" Aceasta a fost o idee democratică, dar Bentham nu a dedus din ea în sensul necesității intervenției statului în relațiile economice ale cetățenilor, împărtășind viziunea actuală a timpului pe care interesul propriu ar putea reglementa cel mai bine - pentru bunăstarea generală - toate relaţiile de natură economică Fiecare persoană, a învățat Bentham, luptă pentru fericirea personală și, prin urmare, obiectul principal al preocupării unei persoane este el însuși, drept urmare propriul său interes este mai important pentru el decât orice alte interese Singurul judecător competent în folosul său nu poate fi decât omul însuși și, prin urmare, ar trebui lăsat în seama unui om care a atins o anumită vârstă și are dreptate, libertate de judecată și de acțiune în toate întrebări referitoare la propriul beneficiu Ca teoretician al statului democratic, Bentham se deosebea puternic de Rousseau nu numai prin faptul că a negat ideea dreptului natural și a pus în prim-plan păstrarea celei mai mari libertăți individuale, ci și prin faptul că era un apărător al reprezentantului sistem, pe care Rousseau l-a negat în numele democrației directe "Peste tot", a scris el, "cu excepția unei democrații reprezentative bine organizate, puținii care conduc și au influență sunt dușmanii celor mulți care sunt supuși, dușmani atât în gândire, cât și în acțiune Și prin la natura însăși a omului", a continuat Bentham, "până când guvernul, oricare ar fi el, va lăsa loc democrației reprezentative, ei vor rămâne dușmani eterni și

implacabili" Deși recunoscând în principiu suveranitatea poporului și, prin urmare, negând împărțirea puterilor, care nu face decât să limiteze puterea supremă a poporului - care, de altfel, nu are nicio legătură directă cu cea mai mare fericire a celui mai mare număr de oameni - Bentham a lăsat doar constituent puterea direct în mâinile oamenilor, pentru ca totul să se poată face prin agenții săi Alegerile trebuiau, conform teoriei sale, să fie generale, secrete, egale pentru toți și să aibă loc anual și nu a găsit niciun motiv, cu excepția prejudiciului, pentru a priva sexul feminin de drepturi de vot, cu atât mai mult că, probabil, femeile au nevoie de mai multă protecție decât bărbații În această direcție democratică, Bentham a militat la vremea lui pentru reforma parlamentară S-a înarmat împotriva sistemului bicameral, constatând că o adunare aleasă și înlocuită de o majoritate a cetățenilor nu ar trebui să fie împiedicată de o adunare independentă de acea majoritate Aceeași concluzie radicală a făcut-o și Bentham, în cele din urmă, în raport cu puterea regală Într-un cuvânt, Bentham a fost un individualist tipic atât în morală, cât și în politică și în economie, derivând toată moralitatea din dorința unei persoane de fericire personală, negând amestecul statului în viața privată și cu aceasta în activitatea economică a cetăţenilor şi apărând, împreună cu libertatea deplină şi inviolabilitatea proprietăţii private, dreptul fiecăruia de a-şi urmări liber interesele economice Dar cu acest individ profund Prin dualism, Bentham a combinat democratismul larg care era semnul său distinctiv într-o epocă în care, în interesul libertății, alți scriitori politici au tratat democrația cu neîncredere Dacă liberalii francezi erau gata să sacrifice egalitatea de dragul libertății, atunci, dimpotrivă, mulți democrați francezi erau gata să sacrifice libertatea de dragul egalității În această privință există o anumită diferență între ideologia democratică a francezilor și a englezilor și anume că cei din urmă nu au separat egalitatea de libertate, în timp ce primii au recunoscut un anumit antagonism între ele Luând în considerare modul în care însăși ideea de democrație a fost înțeleasă în Franța și Anglia, să trecem acum la o caracterizare generală a faptelor pe care le generalizăm la rubrica mișcărilor democratice Dacă în înțelegerea teoretică a egalității în relația sa cu libertatea, democrații francezi și englezi nu erau de acord unul cu celălalt, atunci cerințele practice atât ale democrației engleze, cât și ale democrației franceze au coincis complet între ele Și aici și acolo au dorit extinderea drepturilor politice asupra întregului popor; atât aici cât și acolo s-a străduit în egală măsură ca Legislația să aibă grijă mai direct de interesele marii majorități a cetățenilor care constituie clasele muncitoare ale societății Reforma parlamentară din în Anglia a căpătat, după cum știm, un caracter burghez, deși a fost mult sprijinită de mișcări pur populare sub stindardul unui program democratic Mișcarea populară a răsturnat și linia mai veche a Bourbonilor din Franța și, și aici, s-au dezvăluit aspirații republicane cu revendicări pur democratice la o parte a populației metropolitane Dar nici în Franța și nici în Anglia nu a câștigat nimic democrația din schimbările care au avut loc, ceea ce explică dezamăgirea din cercurile democratice din anii treizeci și patruzeci atât cu Revoluția din iulie, cât și cu reforma parlamentară Mișcarea începută atât în Franța, cât și în Anglia nu s-a putut opri, ceea ce s-a exprimat într-o serie întreagă de manifestări ale luptei politice a opoziției democratice împotriva stăpânirii burgheziei în epoca monarhiei iulie Desigur, nu este necesar să ne gândim că până la începutul anilor treizeci nu au existat deloc mișcări democratice Au

mai fost făcute, dar fără îndoială că în anii treizeci au crescut foarte mult și este deosebit de important că în ele au avut loc două schimbări majore Una dintre ele a fost separarea mișcărilor democratice de mișcările burgheze, cu care se contopiseră anterior Este adevărat că în Germania, unde vechile privilegii de clasă încă se păstrau, elementele burgheze și populare au continuat să acționeze concertat, dar și aici, spre sfârșitul perioadei, au început să apară unele semne ale acțiunii independente a casecrației O altă schimbare a fost aceea că programul politic al democrației a început să se complice de cereri de natură pur socială, așa cum sa constatat și spre sfârșitul perioadei în Germania În această ultimă țară, unde transformarea statului pe linii liberale abia începuse și emanciparea maselor țărănești era departe de a fi finalizată, cu toate acestea, se pregăteau deja fenomene care ajunseseră deja în Franța și Anglia, dimpotrivă, dezvoltare semnificativă În general, mișcările de opoziție până în au fost conduse de clasele mijlocii ale societății, iar antagonismul de mai târziu între "burghezie" și "popor" nu devenise încă evident Revoluția din iulie din Franța și reforma parlamentară din Anglia au fost ambele, repetăm, rezultatul acțiunii combinate a claselor de mijloc și a maselor populare, dar numai burghezia a câștigat atât din revoluție, cât și din reformă, cum s-a mai spus deja, care acum a ajuns la putere din forța de opoziție, care fusese până atunci, a început să se transforme într-o forță conservatoare Elementele democratice, a căror ajutor Franța datora victoria asupra reacției, iar Anglia calea de ieșire dintr-o perioadă prea lungă de stagnare, nu au putut trece înapoi într-o stare de odihnă și inactivitate, cu atât mai mult cu cât nici revoluția din iulie, nici reforma parlamentară a produs astfel de rezultate b, care ar putea satisface democrația Mai mult, acesta din urmă era gata să se considere înșelat și, prin urmare, stăpânirea burgheziei trebuia să provoace opoziție împotriva ei din partea ei Nici în Camera Deputaților din Franța, nici în camera inferioară a Parlamentului englez, bineînțeles, nu putea fi loc pentru această opoziție, întrucât, în final, atât acolo, cât și aici, erau reprezentate doar cele mai prospere clase ale societății, dar agitaţia democratică a continuat mai puternic în afara reprezentării poporului, în diverse cercuri societate până la clasa muncitoare, în care interesele politice au început acum să se trezească Șocul provocat de revoluția din iulie în Franța nu s-a domolit foarte curând, iar toți cei treizeci au trecut în demonstrații politice, conspirații, tentative de lovitură violentă, atentate la viața regelui etc , și scopul aspirațiilor revoluționare a fost în cea mai mare parte o republică democratică Toate acestea au fost, pe de o parte, ca o reînnoire a conspirațiilor, atât de caracteristică primei jumătate a perioadei de restaurare, pe de altă parte, o revenire la tradițiile democratice ale primei revoluții franceze Ceva asemănător vedem în această perioadă în Anglia, unde la sfârșitul anilor treizeci a început o puternică mișcare democratică, cunoscută sub numele de "Cartism" În Franța, chiar în primele luni ale Monarhiei iulie, învingătorii anului au fost împărțiți în "Partidul Mișcării" și "Partidul Rezistenței" Primul dintre ei s-a străduit pentru continuarea revoluției până la implementarea deplină a principiilor democratice în viață, al doilea * a considerat revoluția încheiată și s-a gândit doar la asigurarea rezultatelor pe care le obținuse pentru burghezie În politica externă, primul a reprezentat asistență activă pentru alte popoare care luptau pentru libertate, cel din urmă a lucrat pentru a aduce guvernul francez mai aproape de puterile monarhice După o oarecare ezitare între aceste două direcții,

Louis-Philippe, care era conservator la suflet, a ales-o pe a doua, prin care și-a bazat întreaga politică pe alianța puterii regale cu burghezia Datorită acestui fapt, opoziția democratică din domnia sa a căpătat tot mai mult caracter republican Conspirațiile, revoltele, manifestările, atentatele la viața regelui, atât de frecvente în Franța în anii treizeci, nu au făcut decât să împingă camerele și guvernul pe calea represiunii, făcând cercurile progresiste ale societății să se plângă că Revoluția din iulie, în schimb de implementare a principiilor din , devenise o simplă continuare a restaurării Abia în anii patruzeci, după eșecul conspirației republicane din , Monarhia iulie s-a putut considera consolidată, deoarece partidul democratic a fost în cele din urmă zdrobit și conspirațiile tentativelor de rebeliune au încetat Scopul principal al revoluționarilor francezi în timpul Monarhiei iulie a fost instaurarea unei republici bazate pe vot universal pe modelul constitutiei iacobine din Printre republicanii din anii treizeci si patruzeci s-au format insa doua nuante: una, recrutand membrii sai in principal din mijlocul si mica burghezie, s-a ridicat pe punctul de vedere că republica nu ar trebui să afecteze sistemul social existent și că, în general, este necesar să se realizeze o republică numai prin mijloace pașnice, în timp ce alții, formați în principal din artizani și parțial muncitori, credeau că republica ar trebui introdusă prin revoluție și servesc doar ca prag către o revoluție socială Principalii conducători ai tentativei revoluționare din , printre care Blanqui a jucat un rol deosebit de proeminent, au împărtășit opinia că pentru o revoluție socială era necesar în primul rând să pună mâna pe o dictatură, care să conducă revoluția pe canalul dorit - idee care a primit ulterior denumirea de "Blanquism" În general, a fost o direcție care a pus revoluția în același timp, atât sarcini politice, cât și sociale Dacă ne întoarcem la proclamația republicană, întocmită de un grup de indivizi în iulie , vom vedea că nu conținea încă nicio revendicare socială, cu care programul politic al republicanilor s-a complicat din ce în ce mai mult pe măsură ce ne apropiam de Oricare ar fi nuantele luate însă ideea republicană în Franța, în epoca monarhiei iulie, adepții ei s-au inspirat mai ales din exemplul primei revoluții, în special din exemplul convenției care a condus dictatorial Franța cu ajutorul mitropolitului populația și și-au bazat programul pe declarația iacobină a drepturilor omului și cetățeanului Și în general, în mișcarea democratică care a avut loc în Franța în anii treizeci și patruzeci, este imposibil să nu remarcăm renașterea tradițiilor iacobinismului Apropo, s-a reflectat foarte clar în înțelegerea de atunci a marii revoluții Dacă în anii douăzeci primii istorici ai revoluției, Thiers și Mignet, au considerat atât cursul ei general, cât și evenimentele sale individuale din punctul de vedere al principiilor și intereselor burgheziei liberale de atunci, acum istorici precum Bu-chez și Louis Blanc , a fost pus în prim plan un punct de vedere deosebit de democratic din care au distins clar deja la sfârşitul secolului al XVIII-lea aspirațiile burgheziei și aspirațiile proletariatului, iar iacobinii erau considerați reprezentanți ai acestuia din urmă, dându-le o culoare pur socialistă Busches și-a creat chiar și o viziune politică specială, în care, pe baza unei atitudini extrem de negative față de libertatea individuală, trăsăturile cele mai caracteristice ale catolicismului medieval, ale iacobinismului revoluționar și ale învățăturilor socialiste ale școlii contemporane a Saint-Simonists au fost combinate în un întreg, de asemenea nu foarte favorabil libertății individuale În acest sens, Busches a fost, în esență, un adept fidel al lui Rousseau, deoarece în cazul său

democrația trebuia să suprime libertatea individuală în toate modurile posibile: ca principiu, el a opus sloganului social al fraternității libertății personale egoiste, care, conform definiției sale, în primul rând necesită "supunerea tuturor față de toți" Louis Blanc, în "Istoria Revoluției Franceze", devenită și o apologie pentru iacobinism, în esență, nu a făcut decât să modifice formula lui Buches, separând catolicismul, ca întruchipare a principiului autorității, de iacobinism, ca expresie directă a principiul "fraternității", și opunând ambelor principii individualismului, ca direcție, practic antisocială Desigur, nu toți democrații împărtășeau această viziune asupra libertății individuale, iar acest lucru se poate spune nu numai despre liberalul Tocqueville, care a scris în aceiași ani, ci și despre democratul Michel, care, în Istoria revoluției franceze, a apărut ca un înflăcărat apărător al libertăţii individuale libertate ' După cum în Franța izbucnirile revoluționare din anii treizeci își au sursa în nemulțumirea față de rezultatul revoluției din , tot așa în Anglia nemulțumirea în rândul maselor de oameni cu caracterul general al reformei din a fost sursa acelei mișcări democratice care este cunoscut sub numele general de cartism Mai mult, în cartism este la fel ca și în republicanismul francez al acestei epoci, distingem între o direcție îngust politică și o direcție colorată de aspirații cu caracter social, iar apoi tactici diferite în sensul unor acțiuni mai pașnice și mai militante În timpul luptei pentru reforma parlamentară, principalele sale figuri au promis în mod clar poporului însuși îmbunătățirea vieții lor prin schimbarea sistemului electoral La început oamenii au crezut acest lucru și nu au acordat prea multă atenție vocilor care l-au avertizat cu privire la această promisiune, dacă nu s-a introdus votul universal, și toată lumea a fost foarte mulțumită când reforma a fost finalizată Prima Cameră, însă, aleasă prin legea din , a arătat că parlamentul reformat va adera la fosta sa politică fără compromisuri în ceea ce privește nevoile poporului și, în același timp, a început agitația democratică în favoarea unei noi reforme electorale În , diferite asociații democratice au dezvoltat așa-numita "carta poporului" (carta poporului), care a dat numele întregii mișcări (charter în engleză "charter") Cererile ei s-au rezumat la următoarele șase puncte ) votul universal ) alegeri parlamentare anuale, ) vot secret, ) desființarea calificărilor de proprietate, ) remunerarea membrilor parlamentului pe durata exercitării atribuțiilor lor și ) circumscripții egale în număr de alegători Presa și mitingurile au făcut poporul carte foarte populară în toată țara, iar în , în spiritul ei, s-a întocmit o petiție către Parlament, prin care la mijlocul anului au fost strânse circa de semnături La depunerea unei petiţii la cameră Comunele au rostit un discurs în care s-a subliniat că această Cameră a Comunelor, aleasă de de oameni, nu poate reprezenta un popor de multe milioane, că, în general, bogații nu ar putea fi reprezentanți ai săracilor și că fără o schimbare radicală în constituție, Anglia nu ar scăpa de revoluție Acești ani din istoria Angliei au fost într-adevăr foarte tulburi, iar refuzul s-a întâlnit cu o petiție în Parlament, ostilitatea față de carta poporului în presa claselor conducătoare, urmăririle la care au început să fie supuși cei mai zeloși agitatori, foști participarea la mișcare - toate acestea i-au împins pe cartisti pe o cale revoluționară În toată această perioadă, cartiştii au dat dovadă de o energie extraordinară, au adunat congrese şi întruniri, au publicat ziare, pamflete, apeluri, au organizat demonstraţii şi greve În , cartiştii au înaintat Parlamentului o a doua petiţie, în baza căreia strânseseră deja până la de semnături În anii

patruzeci, mișcarea a încetat mai întâi, apoi a reînviat cu o vigoare reînnoită și s-a oprit abia la începutul deceniului următor Un rol important în cartism l-a jucat proletariatul, în care, în principal, credința au existat susținători ai direcției sociale a cartismului, dar la ea a participat și partea radicală a micii burghezii Mișcarea nu a adus rezultate practice, dar pe de altă parte a contribuit foarte mult la educația politică a maselor și a influențat indirect unele aspecte ale legislației (de exemplu, normalizarea legislativă a programului de lucru; În alte țări care nu s-au bucurat de o astfel de libertate politică precum Anglia și Franța, adică acolo unde nu exista nici libertatea presei, nici libertatea de întrunire, nici libertatea de asociere, sau, cel puțin, toate manifestările de opinie publică erau mai restrânse și unde nu exista în masele poporului însuși acea conștiință de clasă, care a început să se dezvolte în clasele artizanale și muncitoare Anglia și Franța, nu observăm în general manifestări atât de puternice și furtunoase ale democrației precum republicanismul francez și cartismul englez în timpul monarhiei din iulie În Germania și Italia, democrația nu a pătruns atât de adânc în mase ca în Anglia și Franța și a avut, în general, un caracter mai cerc, afectând în principal păturile intelectuale ale societății, oamenii de profesii liberale și reprezentanții avansați ai burgheziei, împrejurare care nu l-a lipsit de semnificații politice majore, așa cum au arătat evenimentele din În comparație cu Anglia și Franța, atât în relațiile economice, cât și în cele politice, Germania anilor treizeci și patruzeci a fost o țară înapoiată și doar cultura spirituală a națiunii germane, literatura ei, știința ei, filosofia ei se aflau la un nivel cu cultura engleză și franceză Cea mai semnificativă parte a Germaniei încă trăia în formele vechiului ordin și nici măcar regiunile sale avansate nu crescuseră încă la nivelul la care se aflau Anglia și Franța În orice caz, însă, tocmai în acele state germane în care mai exista cel puțin un fel de libertate s-au manifestat și aspirațiile democratice în viața publică Cu toate acestea, represiunea la care a fost supusă toată libera gândire în Germania, a forțat mulți germani cu mentalitate democratică să caute refugiu în afara granițelor ei - în Elveția, în Franța, în Belgia și în Anglia, ceea ce a dat mișcării democratice germane un caracter pe care nu l-a avut nici în Anglia, nici în Anglia în Franța: cercurile de emigranți nu ar putea avea un impact direct asupra societății, iar aceasta a slăbit puterea propagandei lor Iar democrații germani, în continuare, au fost împărțiți în politici și sociali, iar printre primii erau cei care visau să restabilească un singur imperiu cu o constituție democratică și care erau deja dispuși direct la calea republicană Această din urmă tendință a fost mai puternică în sud-vestul Germaniei Principalul și cel mai influent rezultat al aspirațiilor democratice care au apărut în societatea germană a fost acel radicalism care și-a găsit expresie în literatură Deși reacția a continuat în Germania în anii treizeci și patruzeci, ea avea acum un caracter aproape exclusiv guvernamental, în timp ce în anii douăzeci societatea însăși era conservatoare, ceea ce s-a reflectat în literatura germană de atunci cu romantismul ei care aspira la Evul Mediu Tulburarea de spirit generală a societății germane în jurul anului este marcată în istoria literaturii de apariția unui nou curent, mai liber, cunoscut sub numele de "Germania tânără" Generația mai tânără de germani a salutat cu entuziasm Revoluția din iulie, iar ideile franceze au început să exercite din ce în ce mai multă influență asupra societății educate din Germania Nu degeaba guvernele au constatat că operele literare ale "noii școli literare"

erau impregnate de un spirit revoluționar și au început să urmeze această tendință cu toată puterea lor Mișcarea democratică a avut loc în anii treizeci și patruzeci și în Italia, unde a avut un caracter exclusiv național-politic, întrucât și-a pus ca sarcină eliberarea țării de dominația austriacă într-o parte a ei și de influența austriacă în alta , unificarea sa într-un singur stat și dispozitivul acesta state sub forma unei republici democratice Eșecurile încercărilor revoluționare de la începutul anilor douăzeci și treizeci nu au ucis activitatea societăților secrete din peninsula Apenini În , unul dintre adepții vechiului carbonarism, pe atunci încă foarte tânăr, Mazzini, a pus bazele unei noi societăți secrete "Tânăra Italia", care, doi ani mai târziu, a făcut chiar o încercare îndrăzneață "un armat armat" invazia din Elveția în Piemont pentru a începe o nouă înviere Idealul lui Mazzini era o Italia unită și indivizibilă, transformată într-o republică democratică, dar a fost de acord chiar și împotriva unei monarhii democratice, atâta timp cât a fost introdusă după dorința populară și nu i-a împiedicat pe republicani să lucreze pentru realizarea idealului lor A mers și mai departe și, recunoscând că granițele de stat ar trebui să coincidă cu cele naționale, și-a imaginat viitoarea Europă democratică sub forma unui fel de federație a republicilor naționale, sau a Statelor Unite pan-europene Condamnat la moarte acasă, Mazzini a fost nevoit apoi să locuiască într-o țară străină, unde s-a apropiat de emigranții politici de alte naționalități; aceasta i-a permis să preia organizarea unei mari societăți internaționale democratice, al cărei scop era o revoluție europeană comună Societatea secretă a "Tânărei Italie" a devenit atât de populară încât după modelul ei au apărut una după alta "Tânăra Polonia", "Tânăra Germanie", "Tânăra Elveție", "Tânăra Franță", "Tânăra Spanie" etc , care au constituit totalitatea sa, potrivit lui Mazzini, "Tânăra Europa" În caracterul său de bază, a fost o alianță de elemente revoluționare de diferite naționalități, unite prin niște principii politice comune Mazzini a fost un patriot național de foc, dar printre democrații germani au fost mulți care s-au poziționat pe un punct de vedere cosmopolit și au constatat că, în cazul unui război între Franța și Austria și Prusia, toți germanii, care prețuiesc libertatea politică, ar trebui să ia partea Frantei Un rol foarte activ în mișcarea democratică a anilor treizeci și patruzeci a fost luat de emigranții polonezi, care, după înfrângerea revoluției poloneze din , au inundat Franța, Elveția și Belgia Emigrația poloneză s-a împărțit imediat în taberele conservator-aristocratice și radical-democratice, iar unul sau altul grup de democrați polonezi a luat întotdeauna parte la toate acțiunile democratice mai mult sau mai puțin semnificative ale acestei epoci Pentru polonezi, victoria revoluției paneuropene părea cea mai bună cale de a restabili independența politică a națiunii lor: în acest sens, polonezii acelei epoci nu au mers decât pe urmele părinților și bunicilor lor, care și-au pus toate speranțele asupra Franței revoluționare și napoleoniene Pe lângă polonezi, o participare proeminentă la mișcarea democratică radicală (și, în plus, cu un caracter mai puțin naționalist) a fost luată de evrei germani încă inteligenți, din mijlocul cărora au venit scriitori precum Berna, Heine, Marx, care ei înșiși s-au apropiat și și-au atras concetățenii germani mai aproape de mișcarea democratică care avea loc atunci în Franța Această internaționalitate a aspirațiilor democratice în anii patruzeci a început să tulbure foarte mult guvernele europene și chiar înainte de revoluția din , primii miniștri atât ai Franței burghezo-constituționale, cât și ai Austriei feudal-absolutiste au negociat

chiar între ei măsuri comune împotriva intrigilor democratice, care părea la fel de periculos pentru toate m interesele conservatoare, fie că erau interesele nobilimii feudale sau ale burgheziei capitaliste, interesele unei monarhii legitime sau ale puterii regale care se ridicau pe baricade Pătrunderea sus-menționată în mișcările democratice din anii treizeci și patruzeci a revendicărilor sociale va trebui discutată separat, ca un fenomen deosebit de important în istoria epocii, dar mai întâi trebuie să ne oprim asupra apariției acestor noi revendicări în afara regimului democratic politica cu care au inceput sa fie combinate abia dupa revolutia din iulie Vom vedea, tocmai, că socialismul, apărut în epoca restaurării, era cu totul străin de orice politică, la fel cum democrația inițială din jurul anului era încă străină de orice socialism Apropierea dintre ambele curente s-a produs abia în epoca monarhiei iulie, când, pe de altă parte, a apărut o nouă direcție în sfera intelectuală, care a introdus schimbări foarte semnificative în discuția și soluționarea problemelor atât politice, cât și sociale Cu alte cuvinte, înainte de a vorbi despre complicarea unei chestiuni politice cu o problemă socială și despre influența unei noi dispoziții mentale asupra acesteia, trebuie să ne oprim separat asupra apariției socialismului și asupra revoluției care a avut loc în anii treizeci şi patruzeci în filozofie, întrucât, bineînţeles, într-un asemenea general În expunere, putem atinge istoria gândirii abstracte, care caracterizează şi în unele dintre aspectele ei erele mişcării înainte, stagnării sau reacţiei xsh Apariţia socialismului ) O privire generală asupra socialismului utopic al restaurării epbhi - Idei de bază ale socialismului în general - Sen-Simonism, Fourierism și Owenism în termeni generali - Saint-Simon și "Noul creștinism" -Teoria și practica Saint-Simoniștilor -Fourier și fourierismul -Sistemul lui Owen -Atitudinea negativă a socialiștilor din epoca Restaurației față de știința economică și viața politică Concomitent cu liberalismul, sub stindardul căruia s-a deplasat burghezia, gravitând spre o monarhie constituțională, și cu radicalismul, luptă pentru o republică și în orice caz având un caracter mai democratic, s-a dezvoltat în vestul Europei o altă direcție a gândirii sociale, care, apărând chiar înainte de Revoluția din iulie în cercurile burgheziei inteligente, în anii treizeci a început deja să recruteze adepți în rândul maselor muncitoare și să se răspândească încetul cu încetul în ea În jurul anului , această nouă direcție a fost numită pentru prima dată socialism, sub care a început să joace un rol extrem de important în viața politică a Europei de Vest Aplicarea numelui de socialism în această direcție se explică nu prin diferența dintre conceptele de "social" și "politic", care este legată de categoriile de societate și de stat, ci de opusul care există în conceptele de " socială" şi "individuală" S-a remarcat deja mai sus că democrația franceză din epoca Monarhiei iulie s-a remarcat prin caracterul ei antiindividualist: cumva tocmai această trăsătură a fost prezentată în denumirea direcției "socialism" sub numele de "socialism", care şi-a propus să înlocuiască principiul economiei individuale cu principiul economiei publice, sociale În același timp, destul de mulți oameni, luând un astfel de punct de vedere, au transferat cerința socialității în alte sfere ale vieții, declarând orice individualism drept un principiu antisocial și conducând în practică doar la dominarea unei minorități în faţa burgheziei I E , vol IV, cap XXVII - Vedere generală, cap X,-Nar -Drept stare, cap XVII Primele învățături, cu care începe istoria socialismului, datează din epoca restaurării Cu mișcarea politică de atunci, acestea învățăturile nu aveau nimic în comun: mai

degrabă erau chiar împotriva liberalismului, mai ales în legătură cu propovăduirea liberei concurențe în viața economică În anii douăzeci, socialismul nu a formulat deloc pretenții politice, s-a ținut la distanță de tot felul de societăți secrete și a condamnat direct revoluția, punându-și toate speranțele în propaganda pașnică a noilor începuturi de viață Reformatorul social al epocii Restaurației a fost lovit în principal de două împrejurări: discrepanța dintre libertatea politică și sclavia economică și contradicția dintre creșterea producției și a bogăției naționale și situația dificilă a muncitorilor Liberalismul a încheiat astfel, ceea ce este suficient pentru realizarea unor beneficii sociale, numai libertatea cu garanțiile ei politice, dar viața economică era din ce în ce mai dezvoltată prin sensul muncii capitalei, iar acum toate-în-legele lui aceasta atenţia a început să se îndrepte către soluţionarea problemei reformei economice Economiștii liberali au închis de foarte multe ori ochii la dezastrele care au însoțit instaurarea sistemului capitalist și chiar mulți radicali politici nu au ținut cont de faptul că, în anumite condiții, bogăția națională a fost cumpărată cu prețul sărăciei populare Teoreticienii burghezi, care au glorificat neintervenția statului în industrie și au propovăduit salvarea concurenței libere, au continuat să stea pe punctul de vedere optimist al armoniei universale a intereselor sub stăpânirea ordinii naturale Este adevărat că în această teorie a armoniei intereselor, așa cum am văzut în altă parte, s-au făcut mari încălcări de către învățăturile lui Malthus și Ricardo, dar acest lucru nu i-a împiedicat în niciun caz pe economiștii liberali să apere abaterile existente din punctul de vedere al conformitatea lor cu legile naturii, împotriva cărora, susțineau ei, nu se mai poate face nimic Reformatorii sociali din anii douăzeci, dimpotrivă, au tratat cu cea mai mare neîncredere economia politică de atunci, în care nici măcar nu voiau să recunoască știința, și de aceea s-au opus învățăturilor economiștilor cu propriile lor teorii Aceste teorii sunt numite în prezent utopii în · sentimentul de vise neîmplinite și trebuie adăugat că desemnarea socialismului timpuriu drept "utopic" a apărut din mijlocul socialiștilor înșiși, abia mai recent, când adepții noii direcții au stăpânit economia politică clasică și au transformat-o în spiritul principiilor lor Aceste învățături au fost numite utopii pentru că s-au străduit imediat, și în principal doar prin creativitatea mentală, să creeze acea nouă ordine a vieții sociale, care, în opinia lor, putea fi totuși implementată în cel mai scurt timp posibil, datorită exclusiv superiorității sale interne evident evident în comparație cu comenzile existente Totuși, în spatele tuturor acestor învățături, este necesar să se facă distincția între critica la adresa sistemului capitalist, pe de o parte, și, pe de altă parte, acele principii pozitive pe care ei recomandau să le ia ca bază a noilor relații sociale Reformatorii sociali din prima treime a secolului al XIX-lea, după cum se știe, au scos la iveală principalele neajunsuri ale noului sistem economic, pe care economiștii liberali de atunci nu le vedeau sau nu voiau să le vadă Principalele atacuri ale primilor socialiști au fost îndreptate spre separarea muncii de instrumentele de producție și asupra inconsecvenței dintre gospodăriile individuale, ducând la anarhie în producție Așadar, aspirațiile lor au constat în faptul că muncitorii să primească parcela beneficiile preîncălzitorului prin stabilirea proprietății colective în arma producției, ceea ce este mai ales că economia individuală este zapitală de economie prin formarea de muncitori ai asociației, și că, în sfârșit, contextul liber al Curiosului ANAR xii a lăsat loc unei organizări planificate a vieții

economice a întregii societăți Introducerea unei anumite ordini în producție și distribuție, însă, nu ar fi trebuit să privească zona consumului de bunuri economice, iar în acest sens, utopistii anilor douăzeci au încercat în toate modurile să alunge acuzația de comunism, ceea ce presupune cumva un comun nu numai în posesia instrumentelor de producţie, ci şi în consumul valorilor produse Toți utopii, în plus, s-au distins prin optimism extrem, credință în ușurința și viteza de implementare a noii ordini sociale Ei au recunoscut perfecțiunea înnăscută a naturii umane și au crezut în armonie naturală a tuturor a universului: după părerea lor, era nevoie doar de a găsi principii cu ajutorul cărora atât înclinațiile bune înnăscute în om, cât și armonia care stă la baza vieții să se poată manifesta fără piedici, astfel încât atât ușor cât și rapid o reeducare completă a oamenilor înșiși ar putea avea loc și o reorganizare radicală a tuturor ordinelor existenței lor sociale Totul a constat într-o predicare ideologică pașnică și mai ales în puterea unui exemplu care trebuia să provoace imitație Cu alte cuvinte, socialismul utopic al anilor douăzeci nu a fost deloc revoluționar în ceea ce privește modul în care recomanda implementarea idealului social, dar tocmai acest ideal, cu alte cuvinte, gândul care stă la baza acestuia, a necesitat o răsturnare completă în întregul domeniu a relaţiilor sociale legate de principiile proprietăţii private, agriculturii individuale, liberei concurenţe etc Utopiile sociale din prima treime a secolului al XIX-lea nu au fost, desigur, complet noi în istorie Atât în antichitate, cât și în timpurile moderne, începând din Renaștere, imaginația creativă a scriitorilor individuali a creat imagini mai mult sau mai puțin tentante ale structurii ideale a societății, în care semnificația principală aparținea ideilor asemănătoare socialismului Ceea ce era nou, care i-a deosebit pe utopii epocii Restaurației de predecesorii lor anteriori, a fost dorința lor de a pune în practică ordinele vieții pe care le-au inventat Nu mai era un simplu joc al minții, un simplu exercițiu literar, pentru că acum scopul nu era doar să desenezi în imaginația ta o imagine a unui sistem social ideal, ci tocmai să vezi acest sistem implementat în realitate După Revoluția din iulie, susținătorii doctrinelor sociale au cheltuit chiar o mulțime de bani în încercările de a forma cămine tovarășești conform planurilor lor ideologice Deși toate astfel de încercări s-au încheiat cu un eșec total, introducând dezamăgirea în rândurile participanților lor, trăsătura caracteristică a acestui fenomen a fost tocmai aceea că gândul nu a rămas un simplu gând, ci a căutat să treacă în acțiune În anii treizeci, mulți considerau învățăturile fondatorilor socialismului ca pe niște fenomene pur literare, asemănătoare cu care existau înainte, dar deja la începutul anilor patruzeci, oameni mai perspicace erau s-a înţeles legătura vitală a noilor doctrine sociale cu momentul istoric trăit la acea vreme Într-adevăr, utopiile sociale de la începutul secolului al XIX-lea nu conțineau un simplu joc de fantezie creativă, ci pur practic, așa cum credeau creatorii lor, sfaturi pentru vindecarea răutăților sociale generate de noile forme de viață economică Adevărat, la început utopii și-au recrutat adepții mai ales în rândul burgheziei inteligente și prospere, și mai ales în rândul tinerilor studenți, dar mai târziu a început propaganda ideilor noi și în rândul muncitorilor Revoluția din iulie a reînviat chiar speranțele socialiștilor, drept urmare predicarea lor s-a extins și a început să caute noi forme pentru ei înșiși Totuși, în mișcarea socială ulterioară care a avut loc în Franța, rolul nu a mai fost jucat de adepții învățăturilor apărute chiar înainte de , ci de noii reformatori

sociali, care de la bun început au acționat mai direct asupra mediului de muncă și, mai mult, nu atât de departe de subiectul politic al zilei în care au decurs activitățile predecesorilor lor O întorsătură de gândire cu privire la necesitatea reformei sociale pe un drum nou, i e deja pe drumul acțiunii politice a avut loc, în principal din cauza faptului că unii oameni s-au alăturat socialiștilor pentru o perioadă, care anterior participaseră la agitație pur politică, iar apoi, asimilând noi idei sociale, le-a combinat într-un fel sau altul cu fostul lor radicalism politic Socialismul, care nu are încă o sută de ani de existență, nu mai puțin are deja o istorie foarte lungă și complexă, care poate fi împărțită în mai multe perioade și care s-a desfășurat în diferite țări, care a introdus diferențe naționale în socialism, dând fenomenul general o mare varietate, ca să nu mai vorbim despre faptul că în aceeași țară în același timp ar putea exista mai multe direcții diferite ale socialismului Cu toate acestea, însă, socialismul a rămas întotdeauna și pretutindeni el însuși, pentru că doar un set mai mult sau mai puțin definit de idei poate fi adus în această categorie generală Sub denumirea de socialism, în general, ele înseamnă orice direcție a gândirii sociale care își propune ca scop o schimbare radicală a relațiilor sociale și mai ales economice pe baza unei distribuții mai juste și mai egale binecuvântări pământești între membrii societății contrar ordinii de lucruri stabilite istoric Socialismul secolului al XIX-lea nu este altceva decât o combinație de diverse doctrine economice, a căror trăsătură comună este dorința de a înlocui sistemul individualist de producție și distribuție a bogăției, controlat de libera concurență, cu o astfel de organizare a vieții economice, în care mijloacele și instrumentele de producție, adică pământul și capitalul nu ar fi în mâinile indivizilor, ci ale organizațiilor publice, astfel încât acestea din urmă să gestioneze producția și distribuirea bogăției Sistemul economic propus de socialism este ceva cu care toate formele istorice de proprietate și condițiile de muncă sunt în totală contradicție, iar în acest sens, socialismul este predicarea unei reforme radicale a tuturor relațiilor sociale și, în special, economice, și aceasta este deja o întrebare secundară, cum se gândește b Cutare sau cutare școală a socialismului să-și realizeze idealul într-un anumit fel, fie prin intermediul unei revoluții rapide, fie prin intermediul unei evoluții treptate, precum și prin intermediul unor schimbări care sunt deja posibile în acest moment , sau, dimpotrivă, schimbări care necesită mult timp Socialismul a opus returnarea pământului și a capitalului către masele muncitoare unei organizații sociale care separă munca de instrumentele de producție, dar nu pentru restabilirea formelor individualiste de proprietate asupra pământului și a capitalului, ci pentru proprietatea colectivă a acestora Adesea acest "colectivism" a căpătat o tentă mai mult sau mai puțin comunistă, iar socialismul s-a contopit cu comunismul, extinzând principiul comunității nu numai la producție și distribuție, ci și la însăși utilizarea produselor produse Socialiștii, care s-au remarcat de comuniști, nu au mers atât de departe și au opus doar libertății individuale în producerea și distribuția produselor unei organizații binecunoscute care să elimine din acest domeniu al vieții sociale atât arbitrariul personal, cât și concurența gospodăriilor individuale și toate accidentele cererii și ofertei Rezultatul aplicării unor astfel de principii la viață ar trebui să fie să fie dispariția tuturor întreprinderilor private la care participă capitaliștii și muncitorii, cu toate celelalte accesorii ale economiei moderne, cum ar fi banii și comerțul, creditul și schimbul etc ,

existente în interes sah al individualismului economic Conform viziunii socialiste, fiecare asociație de muncitori ar trebui, prin propria muncă și în limitele posesiei sale, să obțină tot ce este necesar pentru ea însăși, schimbând produse cu alte asociații numai cu condiția participării la această muncă a puterii publice Față de crizele provocate de "anarhia producției", socialismul a propus, ca mijloc cel mai eficient, principiul muncii la comandă, determinat pe baza unei cunoașteri exacte a aplicației la un moment dat și în ce dimensiune ar trebui să fie dat muncii, pentru că în economia individuală sunt posibile greșelile speculațiilor, supraproducția etc Pe de altă parte, socialismul a încredințat autorității publice distribuirea produsului după un anumit plan, mai mult sau mai puțin strict în concordanță cu cantitatea de munca cheltuită, în orice caz în așa fel încât dreptul de a participa la produs să aparțină în primul rând muncii, nu posesiunii proprietății Principalele trăsături ale socialismului le găsim deja în învățăturile sociale care existau în Franța și Anglia înainte de revoluția din și reforma parlamentară din Cu doar cinci ani înainte de lovitura de stat din iulie a murit Saint-Simon, ai cărui adepți în ajunul acestei revoluția dezvoltase deja doctrina Concomitent cu Saint-Simonistii, in Franta au existat si Fourieristii, adepti ai unui alt reformator social, Fourier care era încă în viață când a căzut linia senioră a Bourbonilor În același timp cu Saint-Simon și Fourier a trăit și reformatorul englez Owen, care a reușit să devină celebru chiar înainte de prima reformă parlamentară Toata lumea; trei pot fi considerați fondatorii socialismului în secolul al XIX-lea, iar toți trei sunt acum numiți în mod obișnuit utopici Latura utopică a învățăturilor lor a constat în faptul că ele se bazau nu pe datele științelor, construindu-și pozițiile pe experiență și observație, ci pe viziunea pur raționalistă a iluminismului din secolul al XVIII-lea despre perfecțiunea proprietăților înnăscute ale unei persoane, despre armonia stării naturale, despre posibilitatea unei reeducari rapide a omenirii prin, ca să spunem așa, transferarea ei într-un mediu i venos general diferit, despre atingerea celui mai mare fericirea omenirii numai prin atragerea inimilor filantropice către cauza reconstrucției sociale etc aceste vise uneau, pe de o parte, diferite așteptări fantastice (de exemplu, la Fourier), amintind, într-o formă diferită, de aspirațiile chiliastice ale diverșilor sectari, de exemplu, epoca Reformei, iar pe de altă parte, vederi morale neobișnuite (în Saint-Simon istov), găsind în egală măsură o analogie în învățăturile unora dintre aceiași sectari În general, socialismul din prima treime a secolului al XIX-lea, mai strâns legat de morală decât de politică, este un fel de sectarism religios, străduindu-se să restructureze întreaga viață privată și publică a unei persoane pe baza unor principii dogmatice De asemenea, utopiştii intenţionau să-şi pună în practică principiile într-un mod religios - prin convingerea şi propagarea prin cuvânt şi prin propriul exemplu, înfiinţând cămine în altele noi? a început și a atras organizații de caritate private pentru aceasta doar Saint-Simon a stat aproape de mișcarea științifică a secolului, a -a direcție dezvoltată de studenții săi s-a îndepărtat de aspirațiile sale științifice Se poate spune chiar că în sens cultural (dar numai cultural, și nu în? social) principalele utopii ale primei treimi a secolului al XIX-lea a abordat tonul general de reacție împotriva spiritului filozofic și științific al secolului al XVIII-lea Societatea la începutul secolului al XIX-lea era mai mult sau mai puțin înclinat spre tot ceea ce vorbea mai mult despre sentiment decât despre minte, iar această dorință, desigur, putea lua forme foarte diferite -

nu numai revenirea la catolicism cu tradițiile sale scolastice, estetice și politice, ci și formarea secte noi, deși ar fi din nou în genul acelui "nou creștinism" care a făcut obiectul predicării sfinților simoniști În aceste teorii, se atrage atenția asupra credinței în implementarea unei ordini sociale mai bune, nu prin dezvoltarea societății pe bazele ei actuale în direcția principiilor conștiente ale adevărului și dreptății, ci transformarea ei completă conform unei concepții arbitrare ideal, a cărui implementare ar necesita doar dezvoltarea unor dispoziții bune la indivizi b cum au imaginat Fourier și Owen cazul Saint-Simon nu a devenit imediat un reformator social Primul său vis a fost să realizeze o reformă generală a cunoștințelor științifice, care îi caracterizează activitatea în primii ani ai secolului al XIX-lea, când a apărut "Introducerea în lucrările științifice ale secolului al XIX-lea" La începutul restaurării, a acționat deja ca apărător al "Indu strialism" împotriva feudalismului, adică a noii Frante impotriva Frantei vechii, dar inca nedistingind intre societatea industriala insasi opozitia intereselor capitalului si muncii Abia treptat a început să insiste din ce în ce mai mult asupra ideii că drepturile "industrialilor" pe care i-a apărat împotriva reacției impun ultimelor și cunoscute obligații în raport cu muncitorii Abia în ultimii ani ai vieții lui Saint-Simon a fost determinată în cele din urmă noua sa atitudine față de clasa muncitoare; La începutul anului , publică o Culegere sub titlul "Opinii literare, filosofice și industriale", în care duce la îndeplinire ideea că clasa muncitoare a Franței era deja suficient de dezvoltată pentru a gestiona treburile țării În același an, a apărut ultima sa lucrare, Noua creștinătate Saint-Simon a recunoscut aici originea divină a creștinismului, dar a crezut în același timp că Dumnezeu se adaptează în general la gradul de înțelegere al oamenilor și, prin urmare, în deplină perfecțiune, adevărul divin nu a fost încă dat ucenicilor lui Hristos Hristos a dat porunca iubirii frăţeşti, dar în starea actuală această poruncă poate fi exprimată mai pe deplin: "religia trebuie să îndrepte societatea spre marele scop al îmbunătăţirii celei mai rapide a vieţii clasei sărace însăşi"; Noul creștinism, potrivit lui Saint-Simon, trebuia să fie o transformare a vechiului, pentru a "pune capăt indiferenței religioase a celei mai numeroase clase Noul creștinism, a declarat el, va avea propria sa morală, propriul său cult, propria sa dogmă; va avea propriul său cler, care va avea propriii lor conducători" La scurt timp după publicarea Noului Creștinism, Saint-Simon a murit în prezența discipolilor săi, dintre care la acea vreme avea deja câțiva Înainte de moartea sa, el le-a spus următoarele: "Ei cred că odată ce decrepitudinea catolicismului a fost dovedită, fiecare religie trebuie să dispară Aceasta este o mare greșeală, căci religia nu poate părăsi lumea și își schimbă doar înfățișarea În două zile de la a doua noastră publicație, soarta muncitorilor va fi aranjată; viitorul ne aparține" După moartea lui Saint-Simon, s-a format o întreagă școală a adepților săi, care, pe de o parte, a preluat dezvoltarea doctrinei sale și, pe de altă parte, a început o propagandă activă orală și scrisă a ideilor sale în rândul tinerilor inteligenți , însetat de un cuvânt nou recunoscute încetul cu încetul Enfantin și Bazaar au devenit conducătorii Saint-Simonists, care au dezvoltat o doctrină prin forțe comune, care a primit numele - Ia doctrine saint-simonienne În , Bazar a deschis un curs privat de prelegeri expunând doctrina; lecturile au durat doi ani și au fost publicate ca o carte separată În acest moment, mulți tineri studenți s-au înscris în Saint-Simonism, în principal elevi ai Școlii Politehnice, dintre care unii

mai târziu, părăsind Saint-Simonismul, au devenit celebri în diverse domenii În același - , școala filozofică, care a fost la început cercul Saint-Simonilor, s-a transformat într-o frăție religioasă cu organizație bisericească Comunitățile Saint-Simoniste au apărut în provincii și au început să fie numite direct biserici Enfantin a făcut chiar un tur al mai multor astfel de "biserici" și, în corespondența sa cu ele, se pare că a imitat epistolele apostolice Doctrina Saint-Simonist era o combinație de vederi cu origini foarte diferite: unele dintre ele erau rezultatul unei atitudini critice față de realitate, al unei înțelegeri istorice a trecutului, al dorinței științifice de a construi o teorie generală a societății; altele, dimpotrivă, erau produsul creativității religioase, asemănătoare în același timp cu sectarismul mistic și catolicismul medieval Saint-Simonistii erau nemultumiti de stiinta contemporana, constatand ca era dominata de anarhia opiniilor Aceeași anarhie domnește în industrie, căreia nu-i pasă de interesele societății: ei au văzut una dintre sursele dezordinei industriale în economia politică cu principiul ei "laissez passer, laissez faire" Fiecare producător, ghidat doar de propriile sale considerații și înșelat constant, judecă nevoile de consum, iar economiștii încurajează în continuare competiția între producători Câțiva norocoși triumfă în detrimentul ruinării unui număr nenumărat de victime O consecinţă necesară a producţiei duse la extreme în anumite direcţii este dezechilibrul dintre producţie*^ şi consum, cu catastrofele şi crizele sale Saint-Simoniştii au considerat că relaţiile reciproce dintre oamenii muncitori şi deţinătorii instrumentelor de producţie şi de capital sunt anormale, argumentând că, din cauza şansei oarbe de naştere, tot venitul net se duce nu la muncitorul priceput, ci la leneş şi incapabil proprietarului: nimic din toate acestea nu s-ar fi întâmplat dacă producția ar fi fost reglementată conform unui plan general Ei credeau că trebuie să vină în curând vremea când orice exploatare a omului de către om va înceta și când toți oamenii, uniți în asociere, vor exploata globul "Fiecare după capacitatea lui, fiecărei aptitudini după faptele sale" (à chacun selon sa capacité, à chaque capacité selon ses oeuvres), așa au formulat Saint-Simoniștii noul drept, care înlocuiește dreptul de cucerire și nașterea Ei s-au referit la istorie pentru a demonstra ideea că proprietatea nu este în sine un fapt imuabil și că, dimpotrivă, legislația s-a amestecat întotdeauna în organizarea proprietății și au spus despre ei înșiși că nu se străduiau să distrugă , ci pentru transformarea proprietatii Starea viitoare a proprietății le-a fost prezentată în așa fel încât proprietarii de pământ și de capital să fie doar paznicii acestor instrumente de muncă, împărțindu-le între muncitori Atunci împărăția lui Dumnezeu va fi înființată pe pământ, sclavia va dispărea, înmuiată în relația dintre capitalist și muncitor, privilegiile de naștere vor fi distruse, păstrând în continuare dreptul de a moșteni proprietatea "Se spune, au remarcat sfinții simoniști, că fiul l-a moștenit întotdeauna pe tată, dar la fel și păgânul spunea că omul liber i-a stăpânit întotdeauna pe sclavi La urma urmei, omenirea prin gura lui Isus a proclamat: nu mai există sclavie; prin gura lui Saint-Simon, ea proclamă: fiecăruia după puterea lui, fiecăruia după faptele sale, nu mai este moștenire Alături de aceasta, Saint-Simoniştii au arătat şi progresul religios în umanitate, crezând că nu va rămâne niciodată fără religie Ei au respins creștinismul pentru că, fiind o religie a unui singur spirit, acesta consideră trupul și totul trupesc ca pe ceva păcătos, în timp ce propria lor viziune s-a redus la o înțelegere panteistă a Divinității, manifestându-se pentru om ca

spirit și ca materie, de unde lor " carne de reabilitare", care l-a adus ulterior pe Enfantin la o predică de o senzualitate extremă În același timp, totuși, Saint-Simoniștii și-au imaginat viitoarea societate ca fiind guvernată de două ierarhii - spirituală și laică, sub conducerea unui "preot social", pe care "doctrina" îl privea drept o lege vie și întruchiparea adevărului , ar purta această lege numele Numa, Moise, Hristos, și pentru vremurile viitoare - * Saint-Simon De aici, întregul sistem a fost prezentat ca "ultima revelație făcută de Dumnezeu omului, revelația progresului, a iubirii și a vieții", ca "credința lui Saint-Simon și a tuturor generațiilor viitoare" În acest sistem al ierarhiilor sale, Saint-Simonismul a ucis complet libertatea individului, subordonând fiecare persoană, chiar și în viața sa intimă, autorității necondiționate a conducătorilor spirituali ai societății Pentru a-și realiza idealul, adepții doctrinei au gândit ps - £ mijloc de educație, care, mai presus de toate, trebuia să dezvolte simțul datoriei și al atașamentului față de conducătorii adevărați și legitimi ai societății În Saint-Simonism, ca direcție cultural-politică, a existat, fără îndoială, o puternică influență catolică Luată din această parte, această direcție a fost una dintre manifestările acelei reacții culturale și politice care caracterizează epoca restaurării, reacția credinței și sentimentului împotriva cunoașterii, reacția ideii de autoritate față de principiul libertății individuale Dar, în același timp, privit din punct de vedere social, Saint-Simonismul a fost în esență o doctrină revoluționară - nu în sensul mijloacelor prin care se gândea să-și atingă scopurile, ci în sensul unei formulări ascuțite a socialului întrebare, ca întrebare care necesită o restructurare completă a relaţiilor sociale pe principii cu totul noi Până la lovitura de stat din iulie, simoniștii nu au îndrăznit să predice public Își răspândeau învățăturile la întâlniri în apartamente private, la care puteau participa doar cei invitați Mai mult, ei s-au ținut complet departe de mișcarea liberală care a dus la lovitura de stat din iulie Aceștia din urmă le-au făcut o impresie puternică: au văzut în ea, parcă, confirmarea că întregul sistem social modern nu mai este bun la nimic și că societatea trebuie reconstruită pe principii cu totul noi Deja la de ani, pe străzile pariziene ale Sen-Simoniștilor, a fost întins manifestul, în care se trecea la distrugerea definitivă a feudalismului cu toate publicațiile de naștere, astfel încât toată lumea a fost ocupată de Societatea Oficiului, care a fost respectată cu meritele sale și a fost răsplătit cu ale sale Curând după aceea, liderii sectei au făcut primele încercări de a predica public doctrina în cercuri mai largi, iar la sfârșitul anului , Saint-Simonistii parizieni a creat ceva ca o comunitate religioasă, căreia i s-a dat numele unei familii "Părinți și copii, frați și surori despre Sfântul Simon", așa cum se numeau ei, se adunau zilnic pentru o masă comună, discutau între ei despre diverse probleme ale învățăturii lor, primiu noi "frați" și "surori", trimiteau misionari la provincial orașe, organizau vacanțe și, în general, petreceau timpul plăcut și chiar vesel Latura religioasă a acestei frății și-a găsit expresie în diferite tipuri de ritualuri care au însoțit căsătoriile, înmormântările și alte ocazii importante din viața membrilor comunității Dar în această comunitate religioasă au apărut curând ceartă, pentru că s-au descoperit disensiuni între membrii individuali și chiar între cei doi părinți supremi La sfârşitul anului , Bazar a părăsit "familia", iar cu el au plecat alţi fraţi dintre cei mai zeloşi adepţi ai doctrinei După aceasta, componența "familiei" a devenit mai omogenă Enfantin, care a fost proclamat "șeful suprem al religiei S

Simon", a anunțat că acum ar trebui să înceapă implementarea deplină a noilor principii în practică Chiar în vremea când într-o zi, în piețele și străzile Parisului, se juca una dintre încercările eșuate republicane, Saint-Simonistii retras într-un fel de mănăstire, care caracterizează foarte bine caracterul apolitic complet al întregii mișcări Nu departe de Paris, în Ménilmontant, Enfantin avea o casă mare cu grădină: "familia" era acum transferată aici, iar viața lui aici era aranjată pe noi principii Membrii comunității și-au împărțit între ei ocupațiile și munca casei și grădinii, ■ adunându-se la cină, în timpul căreia au cântat rugăciuni și au ascultat predicile "părintelui" Pentru ei s-a inventat chiar și un costum special, constând dintr-o șapcă roșie, un camisol scurt albastru și pantaloni albi În izolarea lor, Saint-Simoniștii, sub conducerea lui Enfantin, au continuat să dezvolte dogmele unei noi religii, dar cazul s-a încheiat cu un proces inițiat împotriva lor sub acuzația de formare a unei comunități ilegale și de predicare a doctrinei imorale Acest proces a dat o lovitură mortală Saint-Simonismului Încetul cu încetul, foștii membri ai comunității Saint-Simoniste au început să renunțe complet la pasiunea lor de odinioară, dar mulți în acelaşi timp numai pentru a deveni fourierişti Toată această poveste este foarte "caracteristică pentru socialismul foarte timpuriu, care ne-a făcut să ne oprim asupra lui cu detalii atât de mari comparativ Lucrarea principală a lui Fourier, Teoria celor patru mișcări și destine universale, în care a acționat ca un reformator social, nu fără speranța că Napoleon va implementa sistemul său, a fost publicată încă din , dar abia de la apariția sa, în , a lui Fourier "Tratat despre Asociația Gospodărească și Agricolă", a început să câștige adepți care i-au dat mijloacele de a tipări "Noua Lume Industrială și Socială" ( ) Curând după aceea a avut loc Revoluția din iulie, care a inspirat speranțele lui Fourier: cel puțin după revoluție a început să adreseze proiectul său de reconstrucție socială celor mai proeminente figuri ale monarhiei din iulie și regelui însuși Aceste apeluri ale sale au fost, totuși, la fel de nereușite ca și încercarea de a se uni cu Saint-Simonistii: Enfantin i-a respins propunerea Când Fourier a murit în , avea deja propria sa școală, în fruntea căreia era Considerant Spre deosebire de Saint-Simon, cu educația sa științifică versatilă, Fourier a fost un visător extrem, compunând teorii foarte ciudate El a creat, de exemplu, o istorie absolut fantastică a universului, împărțind-o în perioade cu numere de milenii corecte din punct de vedere aritmetic și umplând aceste perioade cu cele mai bizare invenții ale imaginației nestăpânite În cosmogonia sa, a acționat chiar ca un profet în privința viitorului, când, sub influența schimbărilor din viața oamenilor, în opinia sa, natura însăși va deveni diferită El a prezis apariția unor noi creații care să-i slujească omului: "anti-leii" de trei ori mai mari decât actualii lei ar fi corioare excelente, pe care oamenii s-ar muta rapid din loc în loc; împreună cu balenele vor apărea "anti-balenele", care vor căra corăbii peste mări etc ; marea, în continuare, se va schimba complet, iar apa ei se va transforma într-un fel de limonadă; si clima se va schimba, datorita, printre altele, aparitiei unei coroane nordice peste pol, care va incalzi polul la temperatura Andaluziei si Siciliei; în cele din urmă, durata vieții umane va ajunge la de ani Această cosmogonie a fost completată de o doctrină fantastică a vieții de apoi, în care rolul principal a fost jucat de transmigrarea sufletelor I Fourier credea în fezabilitatea iminentă a sistemului său și la început s-a gândit că Napoleon a fost chemat să-l implementeze, iar apoi că un om bogat, o companie, îi va veni în ajutor În , se aștepta ca în același an să se

facă prima experiență de introducere a sistemului său și în următorul să-și dovedească adecvarea; apoi în toate popoarele civilizate vor introduce viața pe noi principii, în i se vor alătura barbarii și sălbaticii, iar în transformarea omenirii va fi finalizată cu instituirea unei "ierarhii sferice" Punctul de plecare al învățăturii lui Fourier a fost un indiciu al nesatisfăcătorului ordinii economice moderne: proletarul înfometat de astăzi, spunea el, uneori chiar invidiază, poate, sclavul bine hrănit al lumii antice - unde putem merge la puterea supremă a poporului! Relația lui Fourier cu filosofia lui XVII! secolului, iar revoluției, care s-a gândit să-și realizeze principiile, a fost negativă Prin urmare, el a proclamat o nouă știință, care trebuia să facă omenirea fericită, și se considera deja creatorul acestei științe Potrivit teoriei sale, Dumnezeu a dat patimilor omului o intensitate mai mare decât rațiunii și, prin urmare, patimile conțin interpretarea tipurilor Providenței în raport cu ordinea socială Dacă pasiunile aduc rău, atunci o ordine socială proastă este de vină pentru asta, dar cu o altă ordine, pasiunile vor duce la armonie și unitate socială Dumnezeu nu a creat masuri obligatorii pentru oameni, ci le-a dat doar pasiuni, printre care trebuie sa tinem cont si de atractia pentru munca productiva Fourier a dezvoltat o intreaga teorie, foarte, insa, fantastica a pasiunilor, inventand pentru ele cele mai bizare denumiri (kabalista - pasiune pentru intrigi, papillon - pasiune pentru schimbare etc ) si punand in corespondenta sunete, culori, aritmetica cu ele , forme geometrice, metale; El a datat cele pasiuni, de exemplu, la cele douăsprezece tonuri și semitonuri ale scalei, iar combinațiile pasiunilor, în opinia sa, formează caractere diferite Educația, gândi Fourier, nu trebuie să suprime sau să încerce să transforme pasiunile, ci ar trebui să contribuie la dezvoltarea lor deplină și să le aplice pe toate, fără a exclude plăcerile, în munca productivă Întreaga sarcină este de a face forța de muncă atractivă, de exemplu pentru a face orice fel de muncă accesibilă unei pasiuni corespunzătoare Contemporan sistemul social nu este potrivit pentru o asemenea dezvoltare a pasiunilor și aplicarea lor la muncă și de aceea este nevoie de unul complet nou Oamenii ar trebui să fie uniți în "falange" de oameni în plină floare de forță, în conformitate cu caractere umane diferite Fiecare falangă se va stabili pe propriul teren, în centrul căruia își va construi o locuință magnifică - falansterul Fourier a descris în detaliu cum ar trebui aranjat falansterul și ce ordine de viață ar trebui stabilită în el, până în cele mai mici detalii Lăsând deoparte întreaga latură fantastică a doctrinei èro, trebuie să subliniem doar seriozitatea gândului principal, și anume ideea lui de asociație productivă și de consum " de familii de țărani, unite într-o asociație, a susținut el, ar avea un singur șopron frumos, în loc de fără valoare; ar avea un singur stabiliment bun pentru fabricarea vinului, în loc de de răi; în diferite cazuri, mai ales vara, făceau trei sau patru focuri, în loc de trei sute, "și așa mai departe Fourier a presupus că astfel de asociații, sau falange, ar fi realizate dacă ar găsi activități preferate pentru toți oamenii și atunci când oamenii ar fi personal convinși că trăirea în falange ar fi atât mai ieftin, cât și mai plăcut Cu toate acestea, Fourier s-a declarat dușman al comunismului: după el membrii falangei trebuie să aibă propria lor avere și fiecăruia i se va da ceea ce i se cuvine: venitul total al falangei va fi împărțit în douăsprezece părți, dintre care patru vor cădea în cota de capital, cinci în cotă de muncă fizică și trei la cota de muncă teoretică și practică Fourier credea, după cum am văzut, în fezabilitatea sistemului

său pentru întregul glob "Eu", scria el despre sine, "am mers singur spre țel fără mijloace dobândite, fără căi bătute Numai eu voi putea convinge douăzeci de secole de imbecilitate politică și numai mie generațiile prezente și viitoare vor fi datoare pentru inițiativa fericirii lor incomensurabile El a reacționat foarte ostil față de Saint-Simonism "Saint-Simonists", a scris el despre ei, teocrați și, ca urmare, nimic altceva decât gropi de viciu și ipocrizie Dacă ar fi atins puterea, atunci nu ar fi fost îmbunătățirea vieții claselor muncitoare care ar fi rezultat din aceasta, ci faptul că în decurs de o jumătate de secol ar fi luat în stăpânire toate tipurile de proprietate, capital, terenuri, fabrici, fabrici Fourier nu avea cu adevărat ogo spirit teocratic, care în septembrie - simoniZme va fi distrus până la capătul libertăţii individuale Era mai probabil să apere această libertate decât oricine, dorind ca fiecare să-și urmeze înclinația pasiunilor și ca toată conducerea treburilor falangei, pe care a lăsat-o unui Areopag deosebit de la cei mai experimentați și înțelepți "armoniști" a constat doar în emiterea de comenzi nu atât ,! câte instrucțiuni (de exemplu, în ceea ce privește timpul favorabil recoltării), cărora "serii pasionate" (de exemplu, secerători) nu le pot asculta, deoarece trebuie să acționeze întotdeauna după propria înclinație: Fourier, în esență, a împărtășit credința a economiștilor contemporani în sensul că urmărirea liberă a instinctelor - dar nu prin muncă individuală, colectivă - ar crea o armonie a intereselor și, în încălcarea principiului libertății, ar institui doar legea conform căreia recompensa capitalului, muncii , iar talentul urma să aibă loc Decăderea internă a Saint-Simonismului și catastrofa care a avut loc a adus Fourierismului numai beneficii, deoarece mulți adepți ai Saint-Simonismului, unul după altul, au început să treacă de partea lui Fourier Printre susținătorii săi erau și oameni bogați care erau gata să doneze sume mari de dragul triumfului noului sistem social În anii treizeci, la de mile de Paris, au început chiar să construiască un falanster, dar în curând lucrările s-au oprit din lipsă de fonduri și, cel mai important, din cauza impracticității extreme a managerilor întregii întreprinderi Sistemul lui Fourier a fost amenințat de soarta Saint-Simonismului, dar învățătura sa a fost salvată de această soartă de unul dintre cei mai energici studenți ai săi, Victor Considerant, a cărui carte "La destinée sociale" a atras mulți adepți noi la fourierism, cu atât mai mult cu cât , expunând sistemul profesorului său, Considerant a eliminat tot în ea care ar putea provoca ridicol Saint-Simoniştii şi Fourieriştii şi-au găsit adepţi şi în afara Franţei Deja în anii ' , s-a scris despre Saint-Simonism în Italia și Germania, iar în următorul deceniu, un număr destul de semnificativ de oameni din diferite țări ale Europei (și, apropo, în Rusia) și chiar America au fost pasionați de fourierism Formarea simultană în Franța a două școli socialiste, la care s-au alăturat mulți oameni din învățământ numită clasă a societății, indică faptul că întrebările pe care le ridicau începeau deja să fie puse de viața însăși Același lucru este indicat de apariția în Anglia a lui Owen în aceeași epocă cu noile sale idei de reformă socială și de popularitatea pe care a câștigat-o nu numai în patria sa, ci și în alte țări ale Europei, chiar și în America și nu numai în societate, dar și în rândul guvernului Întreaga diferență dintre Owen și marii utopisti francezi constă în faptul că nu a acționat ca un teoretician, ci ca un practicant care a reușit să îmbunătățească atât din punct de vedere material, cât și moral viața muncitorilor din fabrica care îi aparținea Înainte de intrarea sa în conducerea sa, sărăcia, boala, beția, desfrânarea și, în același timp,

intoleranța religioasă între reprezentanții sectelor individuale, domneau în rândul muncitorilor, Owen, printr-o serie întreagă de lumi, a reușit ca muncitorii în fabrica sa a devenit prosper, moral și mai productiv la locul de muncă El a acordat o atenție deosebită creșterii copiilor, spunând că, dacă ar avea ocazia să se ocupe de creșterea tuturor copiilor de pe glob, atunci în curând prin această "a doua naștere" va introduce în viață principiile fraternității și unității a omenirii Owen a aranjat chiar, la prețul de de lire sterline, un "Institut pentru Educația Caracterului" ( ), expunând sistemul său în "O nouă viziune asupra societății sau Experimente privind educația caracterului uman" În același timp, el a elaborat și un întreg plan pentru "sate agricole și manufacturiere de unitate și cooperare reciprocă" Aceste comunități trebuie mai întâi să fie guvernate de un individ capabil, dar atunci când o nouă generație crește, membrii comunității ar putea fi lăsați să-și aleagă conducătorii Organizarea exterioară a unor astfel de comunități avea o asemănare cu falansterul lui Fourier La început, în general, Owen a predicat obligația angajatorilor de a avea grijă de îmbunătățirea condițiilor de viață ale muncitorilor, argumentând că acest lucru este cerut și de beneficiul capitaliștilor înșiși, întrucât un muncitor mai bine asigurat și mai moral lucrează mai productiv, dar apoi a început să părăsească acest pământ pur practic și a început să se complacă în vise despre fericirea generală pe care sistemul său de educație și organizarea sa a comunităților agricole și industriale aveau să o aducă, în plus, a declarat individualismul dușmanul sistemului său de iubire și cooperare reciprocă Propaganda lui Owen a acestor idei, cu o atitudine puternic negativă față de religie și, în special, de recrutare J * respinge în clasa muncitoare, a început în jurul anului Neavând rezultate acasă, a plecat în în America, de unde a cumpărat terenuri și clădiri aparținând unei comunități sectare și și-a fondat propria colonie de cooperare, dându-i numele de New Harmony și un dispozitiv în concordanță cu "cu principiile sale morale și economice, a căror punere în aplicare, în opinia sa, ar trebui să aducă fericire întregii "umanități din timpurile moderne Întreprinderea s-a încheiat cu eșec, dar au avut un anumit succes, înființat în lipsa lui Oway în unele orașe din Anglia, societăți de răspândire a sistemului cooperativ Două trăsături trebuie remarcate în special în socialismul Saint-Simonists, Fourier și Owen Una dintre ele era o atitudine extrem de negativă față de știința economică de atunci, cealaltă era o atitudine nu mai puțin negativă față de activitatea politică ' Economia politică în școala fondată de Adam Smith, Malthus și Ricardo s-a poziționat din punctul de vedere al economiei private, al libertății individuale în industrie și al concurenței fără restricții, în timp ce socialismul a adus în prim-plan principiile asocierii, solidarității și organizării planificate Dar economia politică avea o altă latură: era, până la urmă, o știință care, în bine sau în rău, și-a creat teoriile pe baza unor premise reale și pe teren real și, de asemenea, folosind complet științific (deși, poate, și una- metoda laterală, numai abstract-deductivă) Marii utopişti ai anilor douăzeci în construcţiile lor stăteau cu mult în spatele idealului de ştiinţă care ghidase deja cercetările economiştilor Adevărat, atât Saint-Simoniştii, cât şi Fourieriştii, cât şi Oweniştii au văzut mai clar cealaltă parte a medaliei asupra căreia economiştii şi-au concentrat toată atenţia, dar, pe de altă parte, au introdus prea multe elemente neştiinţifice, fantastice şi mistice în construcția lor Odată, Saint-Simon a fost un om atins de cunoștințele științifice El a avut chiar ideea unei științe speciale, pozitive, care

să studieze societatea umană exact în același mod în care fizica studiază forțele naturii, dar Saint-Simoniștii erau departe de această idee și, în loc de o teorie științifică, au creat o sectă religioasă Învățăturile lui Fourier despre un om care nu a primit o educație serioasă chemarea, era o adevărată fantasmagorie, de îndată ce era vorba de natura exterioară sau de lumea interioară a unei persoane Owen a fost și autodidact, lipsit de o educație adecvată, sistematică Pentru toți, elementul pur științific al economiei politice de atunci era puțin accesibil: prea absorbit de subiect, Tn trebuie să fi arătat puțină înclinație pentru un studiu teoretic a ceea ce este, așa cum este, cu atât mai mult încât realitatea înconjurătoare cauzat kg de sine din partea lor doar o singura condamnare Împreună cu aceasta, socialismul originar era profund apolitic Nisen-Simoniştii, nici Fourieriştii, nici Owen, mai practic, nu credeau în puterea şi fecunditatea oricărui tip de activitate politică Atitudinea atât a lui Saint-Simoya, cât și a lui Fourier față de Revoluția Franceză și epoca liberală a Restaurației a fost negativă Odată, în acele zile de vară ale anului , când la Paris democrația republicană dădea bătălie monarhiei burgheze, acești simoniști s-au retras în retragerea lor menilmontantă Mai târziu, când a început agitația în Franța în favoarea unei reforme parlamentare, șeful recunoscut al fourieriştilor, Considerant, a tratat această mișcare cu rațiune, considerând-o de prisos La vremea lui, Owen i-a înstrăinat și pe radicalii englezi în timpul agitației pentru reforma electorală prin atitudinea sa negativă față de programul lor politic Într-un cuvânt, o reformă radicală a societății a fost recunoscută ca posibilă fără o reformă a statului și, așa cum tocmai am văzut, fără un studiu științific al legilor care guvernează viața economică a societății În anii treizeci și patruzeci, această detașare a socialismului nou-născut atât de știință, cât și de politică a fost înlocuită de dorința de a folosi atât știința, cât și politica în interesul chestiunii sociale: știința pentru o mai bună înțelegere a acestei probleme, politica pentru implementarea idealului social în realitate În același timp, socialismul din cercurile apropiate ale intelectualității avansate a început să se mute în mase, în care, chiar și fără o colorare sectaro-religioasă, a început să găsească înțelegere și simpatie și pentru care, în epoca apariției lor pe arena luptei politice, a stabilit un nou scop - realizarea emancipării muncii XIV radicalismul filozofic al anilor treizeci și patruzeci ') Caracterul conservator al filosofiei în prima treime a secolului al XIX-lea - Rolul predominant al imaginației și speculației în sistemele sale - Atitudinea lor față de problemele de religie și politică - Epoca dominației hegeliene - Direcția literară a Germaniei tinere - Apariția hegelianismului de stânga - Critica chestiunilor legate de religie și politică în hegelianismul de stânga - Transferul criticii radicale din domeniile religiei și politicii în domeniul economic - Viziunea politică a lui Marx în prima jumătate a - Anarhismul lui Max Stirner Să ne oprim asupra unui fenomen mai general, care trebuie remarcat în istoria vremurilor monarhiei iulie, și care ține de domeniul culturii spirituale "În locul nostru am văzut deja că reacția din prima treime a secolului al XIX-lea avea nu doar un caracter socio-politic, ci și cultural Această latură a reacției s-a manifestat cel mai puternic într-un fel de restaurare a catolicismului, într-o întoarcere la concepțiile teocratice, clericale și dogmatice ale Evului Mediu, mai puțin clar în întorsătura liberalismului însuși spre spiritualism și idealism în filosofie Liber-gândirea religioasă a epocii filozofice nu se mai potrivea spiritului general al epocii

Restaurației Filosofia la acea vreme era angajată nu în critică, ci în fundamentarea religiei în același timp, întrucât negerii fundamentali ai societății moderne, reprezentați în principal de Saint-Simonists, se gândeau și la abolirea catolicismului doar în sensul înlocuirii cu altul, mai mult, cu al lor uite, o religie perfectă Despre filozofii francezi din prima treime a secolului al XIX-lea am vorbit deja, dar filosofia germană a lui Tofo din aceeași epocă s-a remarcat într-o mai mare măsură prin conservatorismul social, care, de altfel, într-o măsură mai mare decât cea franceză, a cedat influenței misticismului și romantismului, spiritismului și metafizicii Direcția critică și mai reală a lui Kant a fost înlocuită în Germania de sistemele lui Fichte, Schelling și Hegel, care s-au îndepărtat, ca să spunem așa, fiecare în felul său, de la critica și spiritul științific al epocii anterioare ') I E , vol IV, cap XIII; vol V, cap XV - Vedere generală, cap XVI pentru a reveni la tradiţiile învechite ale dogmatismului ideologic Una dintre trăsăturile caracteristice ale filosofiei germane în prima treime a secolului al XIX-lea cunoștințele științifice au fost tratate de sus ca un domeniu al empirismului non-filosofic; Ulterior, fondatorul pozitivismului, Auguste Comte, a crezut că diferența dintre metafizică și știință este că în prima observație este supusă imaginației, în a doua, dimpotrivă, imaginația este observație Poate că în sistemele metafizice ale lui Fichte, Schelling și Hegel ar trebui să se caute mai mult de o imaginație - dacă este înțeleasă în sensul unui simplu joc al fanteziei - și, de asemenea, speculația, diferită de imaginație, dar, în orice caz, sistemele filozofice numite, în general, nu țineau cu adevărat cont de datele de observație și experiență, prea mult - chiar mult mai mult decât raționaliștii secolului al XVIII-lea - bazându-se pe speculații pure, Fichte a considerat posibil să deducă a priori din baza sa idei conținutul istoriei în sine: el are un filozof fără nicio convertire la empirismul istoric ar putea construi trecutul Când celebrul filolog Wolff și-a făcut descoperirile în domeniul problemei homerice, Fichte i-a scris că, chiar și fără critica sa filologică, el ajunsese pur și simplu a priori la același rezultat care a provocat răspunsul ironic al lui Wolff: ar fi bine să cunoști istoria popoarelor, una numai ale cărei nume ne sunt cunoscute, dacă aceasta se poate realiza a priori Hegel a devenit celebru și pentru construcția sa a istoriei: prin concluzii pur logice, a construit a priori întregul curs al istoriei lumii, a împărțit-o în perioade și a dat o descriere a fiecăreia Văzând ca bază a întregului proces autodezvoltarea Spiritului Lumii în conștiința sa a esenței sale, Hegel a întins istoria actuală pe patul lui Procustean a schemei sale și a umplut toată această "filozofie a istoriei" cu jocul abstractului concepte intercalate cu simboluri Speculațiile s-au împletit aici cu imaginația, iar rezultatul a fost ceva ce nu fusese niciodată observat nicăieri în realitate Imaginația a jucat un rol și mai mare în toate construcțiile lui Schelling și școala sa Fantasmagoria autodidactului Fourier găsește o analogie completă în curioasele considerații natural-filosofice ale lui Schellingian Oken, care a învățat, de exemplu, că întregul regn animal este un om, descompus în părțile sale constitutive: insecte esența vederii animalelor, melcii atingerii, păsările auzului, peștii mirosului, amfibienii gustului etc Această filozofie nu era mai puțin neștiințifică cu privire la acele tradiții pe care căuta să le fundamenteze, văzând pretutindeni doar simboluri ale adevărurilor superioare Toate acestea, desigur, nu puteau decât să se reflecte în atitudinea filozofiei față de chestiunile de religie și politică \ În materie de religie, metafizica germană de la începutul secolului al

XIX-lea a preluat adesea sarcina scolasticii medievale - de a justifica din rațiune adevărurile revelației La fel ca scolasticii, si reprezentantii filosofiei germane au cazut, din punct de vedere ortodox, in diverse erezii În sistemele lor, în cea mai mare parte, un anumit amestec teosofic se găsește întotdeauna, chiar dacă într-o formă panteistă: în orice caz, multe din aceste speculații se aflau în stadiul de tranziție de la filozofia religioasă la religia filozofică construcţii cu dogmă tradiţională Aceeași poziție, în principiu, conservatoare a fost luată de filosofia germană la începutul secolului al XIX-lea și în legătură cu problemele de politică Fichte, care nu a trăit ca să vadă restaurarea, desigur, trebuie exclus din ideologii conservatorismului german, dar Hegel și mai ales Schelling au fost adevărații purtători de cuvânt ai aspirațiilor conservatoare ale epocii Când, după cum vom vedea, a avut loc o scindare în școala hegeliană, iar hegelienii "de stânga" s-au îmbarcat pe calea radicalismului filozofic, guvernul prusac l-a chemat la Berlin pe bătrânul Schelling, care a fost direct instruit să susțină principiile conservatoare ale vieții politice cu filosofia sa romantică Filosofia lui Hegel însuși a servit însă scopurilor conservatorismului, pentru care a primit chiar de la unul dintre criticii de mai târziu titlul de "gardian științific al spiritului restaurării prusace" Dintre cei trei reprezentanți numiți ai metafizicii germane, ar trebui să ne oprim puțin mai mult asupra lui Hegel, al cărui sistem s-a bucurat la un moment dat de o influență extraordinară nu numai în Germania, ci și dincolo de granițele sale și din care, pe de altă parte, după moartea lui profesorul, a dezvoltat o serie întreagă de învățături radicale care caracterizează mișcarea filozofică a anilor treizeci și patruzeci "Fără îndoială", scria în a doua jumătate a anilor cincizeci biograful anului lui Hegel Heim, fără îndoială, mulți oameni vii își amintesc de vremea când toată cunoașterea era alimentată de la masa luxos decorată a înțelepciunii hegeliene, când toate facultățile se înghesuiau în fața facultății de filosofie cu scopul de a asimila măcar ceva pentru ei înșiși din considerație înaltă a ființei absolute și din evazivul oh flexibilitatea celebrei dialectici hegeliene; când toată lumea era fie un adept al lui Hegel, fie un barbar, un idiot, o persoană înapoiată, un empirist disprețuitor; când, în cele din urmă, statul însuși se considera sigur și stabil pentru că bătrânul Hegel îl construise pe principiile raționalității și necesității Este necesar, adaugă Heim, să ne imaginăm cu toată vioiciunea entuziasmul și încrederea hegelienilor din , care, cu profundă seriozitate, și-a propus întrebarea: care va fi conținutul ulterioară al istoriei lumii, după ce Spiritul Mondial și-a atins ultimul său scop în filosofia hegeliană - cunoașterea de sine? În cuvintele citate ale lui Heim, desigur, există o exagerare ironică, dar ele remarcă totuși un adevărat fenomen istoric, unul colosal: influența hegelianismului asupra vieții intelectuale a Europei în al doilea sfert al secolului al XIX-lea În special, ca ideolog al statului prusac în epoca restaurării, Hegel, care în prima tinerețe a fost dus de Revoluția Franceză, chiar la începutul secolului al XIX-lea invitat la reconcilierea cu realitatea Chiar și atunci, el a stabilit ca scop al filozofiei înțelegerea a ceea ce este, pentru a-și forma o viziune mai calmă asupra lucrurilor, care să facă posibilă îndurarea greutăților vieții cu mare răbdare este, dar pentru că nu este ceea ce este ar trebui să fie Dar când înțelegem că este exact așa cum ar trebui să fie, adică nu este un produs al hazardului și al arbitrarului, atunci recunoaștem că este așa cum ar trebui să fie "Filosofia", a scris el, "este un studiu al raționalului și, prin urmare, este, împreună cu

acesta, o înțelegere a modernului și realului, și nu stabilirea unui inexistent și dincolo de limitele lumii, care are loc numai în vise, o retorică goală stvovaniya Scopul filosofiei nu este de a construi statul așa cum ar trebui să fie, ci de a înțelege statul așa cum este În prelegerea sa introductivă În , la Universitatea din Berlin, Hegel făcuse deja aluzie la afinitatea interioară și armonia dintre statul prusac și filosofia sa Nu este, așadar, de mirare că atunci când și-a publicat "Filosofia dreptului" în , în prefață a găsit ceva de spus chiar și pentru a justifica decretele Karlsbad îndreptate împotriva prezentării libere a rezultatelor cercetării gratuite din departament și în presa Filosofia lui Hegel în timpul perioadei berlineze a vieții sale a devenit direct la modă și a meritat un patronaj special din partea guvernului S-a înclinat în fața ideii străvechi de stat, absorbind individul, și în fața manifestărilor de putere puternică care domina societatea: atât a găsit în Prusia și nu a știut cu ce să o compare pentru a o exalta El a asemănat-o, de exemplu, cu starea lui Platon, unde domnesc cei mai buni și mai cunoscători; rolul de filozofi care conducea statul îl jucau oficialii săi, ca oameni care aveau cunoștințele necesare muncii lor Hegel a reunit ordinul polițist prusac direct cu acea forță maiestuoasă cu care statul roman a subjugat cetățenii pentru a-i face liberi Hegel a murit în anul care a urmat Revoluției din iulie Acest ultim eveniment a avut un impact asupra Germaniei nu numai prin faptul că a provocat mai multe tulburări politice Anii și au fost o epocă a fenomenelor cu totul noi în viața mentală a națiunii germane, care au fost, fără îndoială, afectate de influența Revoluției din iulie, care a dat o lovitură în tot ceea ce era în cea mai mare cinste în Germania în epoca restaurare În literatura germană a anilor treizeci și patruzeci a existat o mișcare de eliberare, care a fost un protest acut împotriva principiilor care predominaseră în viața poporului german în perioada anterioară Fenomenele deosebit de caracteristice ale dezvoltării culturale în Germania în această epocă au fost, pe de o parte, o nouă tendință literară, care a devenit cunoscută sub numele de "Tânăra Germania", pe de altă parte, o nouă tendință filosofică, care și-a avut reprezentanții în persoanele "tinerilor hegelieni" care au format în şcoala celebrului filosof un partid special, "de stânga" Atât în literatură, cât și în filosofie, care au rupt tradițiile restaurației, radicalismul a început acum să domine , luând uneori un caracter direct revoluționar Principalii reprezentanți ai noii mișcări literare au fost Berna și Heine Amândoi aparțineau evreilor de origine Nelegați de vechile tradiții naționale ale societății germane, amândoi trebuie să fi avut mai degrabă o atitudine negativă față de aceste tradiții, mai ales dacă ne amintim de umilința în care au trăit colegii lor sub stăpânirea vechii ordini Amandoi erau, de altfel, admiratori ai culturii franceze, ba chiar si apropierea lor a avut loc la Paris, unde ambii au mers dupa Revolutia din iulie Berna s-a grăbit spre capitala Franței la scurt timp după lovitură de stat Pentru numeroșii imigranți politici din Germania care au cerut azil la Paris după eșecul încercărilor revoluționare de la începutul anilor treizeci, casa Bernei a devenit chiar un fel de centru, iar el însuși a devenit liderul radicalismului politic german A fost unul dintre primii dintre germani care au venit la ideea necesității unirii activităților politice ale prietenilor libertății din ambele țări vecine În general, gândirea socială franceză în această epocă a avut o influență foarte puternică asupra germanilor, iar Berna a fost primul scriitor proeminent care a început să explice germanilor sensul Revoluției din iulie Guvernele

germane, alarmate de succesul enorm al Scrisorilor sale de la Paris, s-au grăbit să le interzică - Heine s-a mutat și la Paris după Revoluția din iulie, de unde a început să scrie corespondență pentru Allgemeine Zeitung Curând însă, corespondența lui a trebuit să înceteze, deoarece autoritățile au cerut editorului ziarului să-i înceteze cooperarea Apoi Heine și-a adunat articolele într-o singură carte, sub titlul "Franzüsische Zustände" ( ), oferindu-i o astfel de prefață, după care întoarcerea în patria sa i-a devenit cu totul imposibilă Heine a tratat Prusia cu o atenție deosebită, ceea ce i se părea întruchiparea a tot ceea ce îi era cel mai urat în viața publică germană de atunci Își exprima uneori starea politică printr-o asprime, care trebuie să fi părut mai mult decât o insolență tuturor guvernelor Germaniei, care de aceea i-au interzis cărțile Într-un sens mai restrâns, numele "Tânăra Germania", de fapt, a fost purtat de mai mulți scriitori de importanță secundară În domeniul opiniilor politice, și s-au alăturat radicalism și reverență față de Franța În , Sejmul Aliat a emis o rezoluție prin care guvernele germane s-au angajat să acționeze prin toate mijloacele criminale și polițienești împotriva scriitorilor, editorilor, tipografilor și distribuitorilor de lucrări "Tânăra Germania", așa cum a fost numită oficial noua școală literară Această decizie nu a făcut decât să-i întărească starea de spirit de opoziție, iar reprezentanții săi au început să dea dovadă de un radicalism și mai mare În acești ani s-a produs o scindare în hegelianism, care a dus la formarea unui curent radical și în filosofie Punctul de plecare al dezacordului în școala lui Hegel a fost atitudinea față de întrebările religioase, despre care profesorul nu a vorbit suficient de clar În orice caz, părea posibil să interpreteze punctul său de vedere asupra relației existente între cunoaștere și credință în moduri destul de diferite Hegel ne învață că filosofia are același conținut ca și religia, doar într-o formă diferită, și anume, sub forma unui concept, și nu a unei reprezentări Cele ale hegelianilor; care erau mai conservatori, s-au apucat de această formulă pentru a transforma filosofia într-un fel de teologie speculativă Hegelienii mai liber gânditori au tras o altă concluzie, aducând în prim plan ideea că o schimbare a formei presupune o schimbare a conținutului Primul a reprezentat păstrarea dogmei bisericești, al doilea a început să o trateze negativ În special, între discipolii lui Hegel a izbucnit o dispută despre dacă Dumnezeu este o ființă personală sau impersonală, dacă nemurirea aparține fiecărui spirit individual sau marchează doar eternitatea minții universale și, în cele din urmă, dacă persoana lui Hristos ar trebui recunoscută ca fiind Dumnezeu-omul sau numai ideea de umanitate ar trebui înțeles ca Dumnezeu-omul Susținătorilor conservatori ai lui Hegel nu le-a plăcut caracterul panteist de bază al sistemului profesoral și au încercat să interpreteze învățătura lui în sensul dogmelor bisericești Dimpotrivă, partea opusă a insistat să vadă în Dumnezeu doar o substanță eternă și universală, ajungând la conștiința de sine doar în umanitate și să admită nemurirea numai în sensul eternității spiritului în general și să accepte omenirea-Dumnezeu într-un sens abstract Acesta a fost începutul diviziunii dintre hegelianismul "de dreapta" și "de stânga" Această scindare, care a apărut în domeniul filosofiei abstracte, s-a extins apoi la înțelegerea problemelor personale și sociale Hegelienii de drept în domeniul politicii au fost apărătorii ordinii existente și, în acest sens, au exacerbat chiar caracterul conservator al filosofiei întemeietorului școlii lor Dimpotrivă, partea stângă a fost pătrunsă de aspirații radicale, nu numai în religie, ci și în politică Deosebit de mari disensiuni au fost provocate în rândul tegelienilor de apariția în

a "Viața lui Iisus" a lui Strauss, în care a fost dată o explicație pur raționalistă a Evangheliei, iar filosofia religiei, cu care metafizicienii germani erau atât de dornici să se ocupe, sa transformat în o critică istorică a Sfintei Scripturi și a dogmaticii Din punctul de vedere al lui Strauss, istoria dezvoltării dogmelor a trebuit să se transforme în distrugerea lor prin critica lor El a propovăduit direct incompatibilitatea creștinismului și a filozofiei: pentru a putea cunoaște, trebuie mai întâi să nu mai crezi Un alt reprezentant proeminent al hegelianismului de stânga a fost Feuerbach, care a determinat cursul dezvoltării sale filozofice în felul acesta: "Primul meu gând a fost Dumnezeu, al doilea gând a fost rațiunea, al treilea și ultimul a fost omul " În lucrările sale principale "Despre Filosofie și creștinism" ( ), "Esența creștinismului" ( ) și "Esența religiei" ( ), el a dezvoltat ideea că în religie o persoană își personifică propriul sine și i-l opune, după cum unii un fel de ființă personală Dumnezeu nu este conștient de sine în om, așa cum a spus Hegel, ci, dimpotrivă, omul este conștient de sine în Dumnezeul său În religie, există, parcă, o scindare a omului, adică individul uman limitat se îndreaptă spre propria sa esență, ridicată la infinit, pentru a obține din acesta Dumnezeul său satisfacerea acelor nevoi care nu pot fi satisfăcute de el, omul, prin propriile sale forțe: contradicția eternă dintre dorința omului iar posibilitatea împlinirii ei este adevărata sursă a religiei Din punct de vedere filosofic, Feuerbach s-a întors la senzaționalism și, prin acesta, la materialism Frații Bruno și Edgar Bauer, care au dezvoltat principiul criticii pure sau absolute în aplicarea decisivă asupra a tot ceea ce face obiectul disputei între diferite partide, s-au alăturat hegelianismului de stânga Dacă, susțineau ei, ceva este recunoscut, atunci nu mai este adevărat Cri- Geek trebuie să contemple cu deplină calm cum totul merge de la sine spre distrugere Nimic, așadar, nu poate pretinde o semnificație absolută Adevărul nu poate fi conținut decât în sinele nostru, care critică totul și, prin urmare, distruge totul, fiind el însuși complet eliberat de orice legături impuse din exterior Strauss, Feuerbach și Bauer au făcut din filosofia religiei și morala strâns legată de aceasta subiectul cercetării lor Politica propriu-zisă se afla în afara domeniului lor; dar acest subiect a început să fie luat în considerare și dintr-un punct de vedere nou, dezvoltat în tabăra de stânga al hegelienilor Primul care a îndreptat cercetările filozofice în acest spirit către chestiuni sociale a fost Arnold Ruge, care a fondat în jurul anului un organ periodic al hegelianismului de stânga ("Hallesche Jahrbü- ehér tür deutsche Kunst und Wissenschaft", redenumit "Deutschè Jahrbücher"), într-un mod destul de interzis pentru radicalism, după care Ruge s-a mutat la Paris și și-a reluat publicarea sub titlul "Deutsch - franzõsische Jahrbücher" Ca reprezentant al hegelianismului de stânga, Ruge este deosebit de important prin faptul că a criticat filozofia dreptului a lui Hegel Și anume, el a descoperit că Hegel s-a îndepărtat de propria sa metodă dialectică în această parte a sistemului său Starea lui este ceva vag; este la fel de puțin "real" ca și statul lui Platon, deși seamănă cu statul prusac, la fel cum statul lui Platon este statul grec Hegel s-a bazat pe caracterul rezonabil al absolutismului, deoarece absolutismul a fost atât de rezonabil încât să recunoască raționalitatea filozofiei hegeliene Am crezut chiar că a fi împotriva Franței este același lucru cu a fi împotriva politicii și a fi împotriva politicii înseamnă direct a fi împotriva libertății În același timp în care Ruge își publica orga franco-germană la Paris, a început activitatea literară a lui Karl Marx A trebuit să studieze la

universitate în acei ani când cel mai important fenomen din viața mentală a societății germane educate a fost lupta a două direcții opuse care a apărut în școala lui Hegel, Marx s-a alăturat imediat aripii sale stângi, apărând cu zel dedicându-se la studiul filosofiei În , la Köln, liberalii locali au fondat Gazeta Rinului, în care Marx a apărut cu primele sale articole jurnalistice Cu toate acestea, guvernul prusac a luat seama foarte curând de direcția de opoziție a Gazetei renane și a interzis publicarea ulterioară a acesteia Apoi Marx s-a mutat și la Paris pentru a participa la orga Ruge În acest moment al vieții, încă stătea în punctul de vedere al celor de atunci nu; radicalii politici germani, ale căror opinii dominau în general în rândul hegelienilor progresişti Atunci problemele economice îl ocupau încă foarte puțin, dar la Paris a început cu zel să citească și să studieze lucrările tuturor economiștilor, socialiștilor și comuniștilor mai mult sau mai puțin marcanți, iar în , împreună cu noul său prieten Friedrich Engels, a publicat un eseu polemic împotriva fraților Bauer sub titlul "Sfânta familie sau critica criticii critice", care a fost semnul unei rupturi complete cu partidul radical hegelian Marx a încercat să întreprindă publicarea propriului organ ("Vor-wãrts"), dar la cererea guvernului prusac, pe care l-a atacat foarte aspru în articolele sale, a fost expulzat din Franța Prin Marx, care la scurt timp după aceea a trecut în lagărul socialist, a plecat, hegelianismul a intrat în contact cu noile doctrine sociale Datorită acestui fapt, critica într-un spirit nou a fost transferată din tărâmurile religiei și politicii în tărâmul economiei și, datorită radicalismului politic al hegelianismului de stânga, s-a unit cu critica statului existent În tabăra de stânga a hegelienilor, Marx a fost cel mai apropiat de Feuerbach, de la care a împrumutat teza că nu religia creează omul, ci religia omului În plus, Feuerbach a exprimat și ideea că esența naturii umane se exprimă cu adevărat numai în societate; Marx a dat gândirii o dezvoltare ulterioară Potrivit lui, o persoană nu este deloc un fel de ființă abstractă: o persoană este o lume de oameni, un stat, o societate Mai mult, sarcina istoriei și filosofiei, care servește istoriei, era ca Marx să stabilească adevărul lumii reale după ce adevărul despre "cealaltă lume" a dispărut, iar critica cerului s-a transformat în critica pământului, critica religiei în critica de drept, critica teologiei - în critica politică Germania de atunci i s-a părut lui Marx doar o copie a unui alt original, și anume relațiile germane din anii patruzeci, o paralelă a francezilor înainte de Dacă totuși, credea el, germanii în relațiile economice și politice erau departe de a corespunde modernității , istoria lor a avut o continuare ideală în filosofia lor: germanii au fost contemporanii filosofici ai epocii prezente fără a fi contemporanii ei istorici Critica "filozofiei germane a dreptului și a statului l-a introdus pe Marx direct în acele întrebări cu privire la soluția practică la care lucra viața modernă Dar gândirea critică; declarat împreună cu acel Marx, trebuie să aibă un sprijin real "Forța materială trebuie răsturnată de forța materială, dar teoria devine și o forță materială atunci când stăpânește masele, Teoria este capabilă să stăpânească masele, dacă" demonstrează asupra oamenilor, dar nu demonstrează pe căzi, deoarece este radical "Fiecare teorie poate fi realizată în oameni numai în măsura în care este ea însăși o manifestare a nevoilor sale Astfel, Marx a atribuit teoriilor filozofice radicale ale timpului său capacitatea de a realiza noi forme de viață doar ca o subcondiție pentru ele să corespundă nevoilor maselor În primul rând, este necesar ca emancipații și o parte a poporului să ajungă la dominația universală și pentru ca o clasă,

datorită poziției sale speciale, să întreprindă emanciparea generală a societății Marx a încredințat această sarcină proletariatului Așa cum, scria el, așa cum filosofia trebuie să-și găsească forța materială în proletariat, tot așa și proletariatul trebuie să-și găsească arma spirituală în filozofie și abia atunci se va realiza emanciparea poporului german "Capul acestei emancipări este filosofia, inima ei este proletariatul Filosofia nu poate fi realizată fără încetarea proletariatului, proletariatul nu poate înceta fără realizarea filozofiei Când toate condițiile interne sunt îndeplinite, ziua de duminică germană va fi vestită de cântatul cocoșului galic În ceea ce privește viziunea filozofică fundamentală, Marx a adoptat principiul materialist al lui Feuerbach doar aplicându-l - puțin mai târziu - nu la explicarea naturii, ci la explicarea societății Din același hegelianism de stânga a ieșit un extrem de individ învățăturile dualiste ale lui Kaspar Schmidt, care a scris sub pseudonimul lui Max Stirner În a publicat o carte intitulată The Individual and His Property Această persoană separată este egoistă de la început până la sfârșit Un eu separat nu are și nu poate avea nimic mai prețios decât propriul sine și asta e tot, Tn este în afara lui și în consecință și alți oameni, toate acestea sunt doar instrumente sau mijloace pe care egoul separat le folosește pentru a-și atinge propriile scopuri, care sunt plăcerea Orice altceva sunt doar fantome, prejudecăți și superstiții, rămășițe ale vechii viziuni asupra lumii O persoană are dreptul la orice și poate deveni totul și deține tot ceea ce îi este accesibil doar fizic Moralitatea și legăturile sociale, din punctul de vedere al lui Stirner, sunt complet lipsite de semnificația pe care le-o atribuie oamenii Se poate spune că individualismul necondiționat pe care Bruno Bauer l-a recunoscut pentru domeniul gândirii a fost extins de Stirner la relațiile practice ale vieții: aceasta era deja predica anarhismului XV Epoca unificării democrațiilor politice și sociale" Două cărți timpurii despre socialism - Răspândirea noilor idei sociale în clasa muncitoare - Începutul studiului economiei politice de către socialiști - Apropierea radicalismului politic de socialism - Îmbinarea tradițiilor iacobinismului cu socialismul la Buchese și Louis Blanc - Planul de reformă socială prin organizarea muncii de către stat - Începutul socialismului în Germania-Sinteza socio-politică a lui Marx -"Manifest comunist" Pe la au fost publicate două cărți, dedicate prezentării noilor doctrine sociale, una în Franța, cealaltă în Germania, ambele mărturisind faptul că oamenii care nu le împărtășeau au început să privească îndeaproape aceste doctrine Prima dintre ele a fost cartea lui Reibaud "Studii despre reformatorii moderni sau socialiști", care a apărut în x) I E , vol V, cap IX, XI, XIII și XVI - Vedere generală, cap X -Nar -Drept stat , unde XVII Saint-Simon, Fourier și Owen", dar aceasta a fost doar o simplă expunere a învățăturilor lor și nu o examinare a semnificației lor istorice Autorul acestei cărți nu și-a pus subiectul în legătură cu societatea modernă, cu mișcarea care se desfășoară în ea, iar socialiștii numiți l-au interesat de teoriile lor, întrucât puteau fi interesați de foștii planificatori ai ordinii ideale a vieții, în genul lui Platon sau Thomas More Autorul unei alte cărți germane, Lorenz Stein, care mai târziu a devenit celebru ca om de stat de primă clasă, a reacționat diferit la întrebare Încă foarte tânăr la acea vreme, a mers la Paris, unde nu numai că s-a angajat în studiul ideilor sociale din cărți, ci și-a făcut cunoștințe personale cu socialiști precum Fourierist Considerant și Louis Blanc, care i-au oferit multe de date pentru viitoarea lui carte Cartea însăși, sub titlul "Socialism și comunism în

Franța modernă", a văzut lumina zilei în Stein era conștient că viața dă naștere la noi forme și a vrut să le înțeleagă științific ca un observator cu sânge rece Potrivit lui, noile teorii sociale își derivă semnificația reală din solul în care au apărut "Vremea mișcărilor pur politice", a subliniat el, "a trecut Se pregătește o nouă mișcare, nu mai puțin serioasă și puternică Așa cum la sfârșitul secolului trecut *) o clasă a poporului s-a ridicat împotriva statului, așa și acum o clasă a poporului se gândește la cum să transforme radical societatea, iar următoarea revoluție poate fi acum doar socială Totuși, Stein a exprimat și ideea că "nici o singură mișcare profundă a poporului european nu îi aparține numai lui" și că "dacă cercul său depășește cu mult granițele unei singure națiuni, atunci acesta nu este un simplu accident Prin urmare", a adăugat el, "dacă direcția socială a vieții franceze este corectă și are o bază istorică, atunci ea, chiar dacă este doar un viitor îndepărtat, este cuprinsă în mod egal în viața germană" Potrivit lui Stein, această orientare socială își avea sursa în starea dată a societății, care a dat naștere proletariatului Rezultatul științific al cercetării sale a fost concluzia că căptușeala socio-economică a socialismului și comunismului francez a fost '■) Adică secolul al XVIII-lea lupta dintre burghezie şi proletariat S-a hotărât numai pe socialiștii francezi, pentru că pentru a vorbi despre Owen ar fi nevoie, așa cum a explicat el însuși, să supună cercetării relațiile sociale engleze / și nu a avut ocazia să facă acest lucru Punctul de vedere al lui Stein era absolut corect: s-a dovedit a fi un adevărat profet atât despre faptul că următoarea revoluție trebuie să dobândească un caracter social, cât și că socialismul va depăși granițele unei națiuni separate pentru a deveni un fenomen universal Într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, Stein a prevăzut socialismul în propria sa țară, dar, în esență, o nouă gândire socială era deja atunci, la începutul anilor patruzeci, rătăcitor în Germania Lorentz Stein a fost primul care a pus sarcina unei înțelegeri științifice a socialismului și, în acest efort, el a văzut în învățăturile sociale ale vremii sale nu un simplu joc de fantezie, ci o serie de încercări de a rezolva problema socială pusă societății de către apariţia proletariatului În opinia sa, socialismul și proletariatul erau unite prin niște legături inseparabile În același timp, să nu uităm că Stein a scris la începutul anilor patruzeci, când noile doctrine sociale reușiseră deja să fie transmise clasei muncitoare și își găsiseră numeroși adepți Pătrunderea socialismului în proletariat a avut loc în Franța abia după Revoluția din iulie Chiar și în anii treizeci, Saint-Simoniștii și chiar Fourieriştii stăteau destul de departe de clasa muncitoare, dar acum au apărut noi reformatori sociali care și-au dus predicarea noilor începuturi de viață direct oamenilor Buchesz, despre care se va discuta mai târziu, a avut legături destul de semnificative în mediul de muncă, unde a militat în favoarea înființării asociațiilor productive, cărora le-a pus sarcina de a promova emanciparea națiunii proletariate Niciunul dintre noii reformatori sociali, însă, nu s-a bucurat de o asemenea popularitate în rândul muncitorilor francezi precum Cabet, autorul "romanului filozofic și social", așa cum l-a numit el însuși, faimoasa Călătorie în Icaria, care a avut un succes colosal Această carte, publicată pentru prima dată în , este o utopie tipic comunistă puternic influențată de Platon și Thomas More Cabet, poate cu mare dreptate, * decât oricare dintre reformatorii sociali de atunci poate fi numit utopic: și-a construit idealul social prin fantezie pură, ghidat de ideile de egalitate și fraternitate, din care a dedus nevoia comunității de proprietate, ca

singura garanție a fericirii umane Ca și alți reformatori moderni, Cabet, de altfel, credea că doar propaganda pașnică este necesară pentru realizarea acestui ideal, deși el cerea dominarea politică a democrației ca etapă de tranziție către structura comunistă a societății De aceea le-a vorbit muncitorilor despre necesitatea unei reforme electorale Bucurându-se de o popularitate enormă în rândul proletariatului, Cabet a influențat în mod deosebit puternic dezvoltarea conștiinței de clasă în el În anii patruzeci a mai scris câteva cărți și pamflete în spiritul comunist și a început să publice o revistă lunară, Le Populaire unul dintre susținătorii "icarismului" a susținut chiar că numărul persoanelor care au acceptat învățăturile lui Cabet a ajuns la de persoane "Icarienii" au apărut în alte țări, chiar și în America Acest succes l-a făcut pe Cabet să se gândească să-și pună sistemul în practică El a reușit să asigure în America de Nord un milion de acri de teren viran în Texas pentru înființarea unei colonii comuniste La Paris, a fost fondat un comitet special icarian, care trebuia să echipeze și să trimită partide de coloniști Numărul de oameni care și-au exprimat dorința de a se muta în America a fost enorm Kabet a devenit personal șeful întreprinderii și de la toți cei care doreau să se mute în America au luat un abonament că va fi recunoscut fără îndoială drept singurul manager principal Primul lot de icarieni a pornit pe februarie , cu doar trei săptămâni înainte de revoluția care a avut ca rezultat proclamarea unei republici în Franța Când a avut loc această revoluție, mulți dintre cei care urmau să emigreze în America au început să spună că ar fi mult mai rezonabil să rămână în patria lor pentru a da revoluției un caracter social și pentru a aduce comunismul în patria lor În ceea ce privește conținutul utopiei lui Cabet, lucrul cel mai caracteristic în ea este comunismul complet cu absorbție necondiționată personalități ale comunității Fiecare icarian din comunitatea lui primește de la Kabet un apartament, mobilier, haine, alimente, studii primare etc , dar în același timp, toți cei cu vârste cuprinse între și de ani (la femeile ) sunt muncitor național care își îndeplinește atribuțiile în felul prescris de comunitatea însăși Mai mult, comunitatea reglementează întreaga viață a unui icarian, când este necesar să tacă, când se poate vorbi sau cânta, când se mănâncă, în ce ordine se mănâncă bucate individuale etc : până la credințele religioase, care toată lumea trebuie să adere "Pasiune oarbă pentru libertate", adică Cabet a numit direct libertatea individuală "o greșeală, un viciu și un mare rău" și s-a gândit că sub comunism, interesul personal va dispărea complet Herzen al nostru a numit idealul lui Cabet "frăția de condamnați", dar în proletariatul francez teoria lui era extraordinar de populară chiar și în ciuda acestei trăsături: comunismul promitea egalitate și prosperitate, iar muncitorii erau puțin stânjeniți de perspectiva unei astfel de reglementări, cu atât mai mult încât nu numai Cabet la acea vreme a dezvoltat înaintea cititorilor săi ideea că principalul rău social este înrădăcinat în interesul personal, în străduința pentru libertatea individuală, în absența reglementării sociale a producției, în anarhia opiniilor etc Răspândirea icarismului în rândul muncitorilor francezi este doar cel mai izbitor fapt, care mărturisește direcția socială pe care a luat-o mișcarea minților în proletariat Alți autori au fost populari și în rândul muncitorilor, cum ar fi, de exemplu, în special Louis Blanc, care în a ajuns într-o asemenea poziție încât nu trebuia decât să-și dorească, iar populația muncitoare a Parisului i-ar înmâna de bunăvoie o dictatură pentru a duce la îndeplinire o activitate socială revoluţie Așadar, socialismul, care obișnuia să fie lotul indivizilor singuri sau

al micilor cercuri semi-sectare, între și a pătruns în mase largi de oameni și a creat în ele acea stare de spirit care explică multe aspecte ale revoluției de la În același timp în care noile doctrine sociale se răspândeau în rândul clasei muncitoare, teoreticienii problemei sociale au început să studieze economia politică Fondatorii socialismului și cei mai apropiați adepți ai lor au făcut mult pentru a critica sistemul economic modern, dar nu s-au angajat într-un studiu special, cu atât mai puțin sistemic o critică teoretică a economiei politice Atitudinea față de acesta din urmă a început să se schimbe în rândul socialiștilor abia în anii patruzeci Unul dintre primii care a apelat la studiul științei economice a fost Louis Blanc Socialiștii anteriori au arătat adesea o lipsă completă de înțelegere a rolului pe care capitalul îl joacă în viața economică și, confundând conceptele de "capital" și "capitalisti", erau gata să vadă în capital sursa tuturor relelor sociale Louis Blanc a distins aceste concepte și a recunoscut valoarea puterii utile în capital, cu condiția ca, în opinia sa, să nu fie în mâinile unor persoane private Făcând din stat managerul final al acestei forţe, el a dorit în acelaşi timp ca puterea socială în conducerea vieţii economice însăşi să acţioneze după instrucţiunile ştiinţei stricte Proudhon, care a publicat celebrul său memoriu "Ce este proprietatea?" Trebuie remarcat faptul că în publicul larg acest memoriu - care spunea că "proprietatea este furt" și respingea ideea oricărei guvernări în numele "anarhiei" în sensul de a fi opus oricărei forme de guvernare - a trecut prin abia observat și a devenit și mai puțin faimos în rândul clasei muncitoare Curând, într-un alt eseu ("Despre crearea ordinii în omenire", ), Proudhon a exprimat ideea că vremea religiei și a filozofiei a trecut, că viitorul aparține cunoașterii științifice, deși în materie de metodă a stat, el însuși era în întregime din punctul de vedere al dialecticii hegeliene: socialismul, susținea Proudhon într-o scrisoare ( ), trebuie să primească o bază științifică, căci numai pe această bază poate deveni o forță socială În The System of Economic Contradictions, or the Philosophy of Poverty, el a susținut acest punct de vedere: în fiecare categorie economică trebuie să se facă distincția între partea ei bună și cea rea; laturile bune ale sistemului economic modern au fost elucidate de economisti, cele rele de socialisti; sarcina este de a găsi o astfel de sinteză care, păstrând în același timp părțile bune, să le elimine pe cele rele Proudhon i-a criticat în egală măsură pe economiști, pe socialiști și pe comuniști, vorbind foarte aspru atât despre falansterul fourierist, cât și despre comunismul lui Cabet ("comuniștii sunt stridii, atașate una lângă alta, fără activitate și sentiment pe stânca fraternității", și " comunismul nu este altceva decât o caricatură a proprietății"), și despre "Organizația Muncii" apărută atunci de Louis Blanc Așadar, în epoca Monarhiei iulie, socialismul din Franța, care era patria sa, a început să manifeste o anumită dorință pentru o fundamentare științifică a căutărilor sale Dar a fost și o eră de convergență între socialism și radicalismul politic Am văzut deja că la începutul anilor treizeci existau două tendințe democratice, una pur politică, care nu și-a propus niciun obiectiv social, cealaltă, dimpotrivă, doar socială, evitând complet politica Și ulterior, aceste două curente disparate au continuat să existe unul lângă celălalt și chiar și-au manifestat o oarecare antipatie unul față de celălalt, o a treia tendință dezvoltată treptat, unind aspirațiile politice și sociale Încă din , între republicanii francezi a avut loc o scindare: unii au considerat că introducerea republicii nu trebuie să afecteze sistemul social existent, alții, dimpotrivă, au văzut în

republică doar un mijloc de comitere a unei revoluție socială S-au format două democrații: politică și socială, una se bucura de simpatie în rândul micii burghezii, cealaltă în rândul muncitorilor; unul, mizând mai mult pe propaganda pașnică a ideii în presă, celălalt, acționând în principal prin conspirații și încercări de rebeliune Simbol, această împărțire s-a exprimat prin faptul că republicanii politici au adoptat drept steag drapelul tricolor al primei revoluții, imperiul și monarhia din iulie însăși, republicanii sociali - steagul roșu, cu care amintirile epocii terorii au fost conectate Social-democrații au adoptat numele de Partid Comunist la sfârșitul anilor treizeci Ultima încercare de răzvrătire, făcută de ei, datează din , dar în general s-au gândit, prin intermediul rebeliunii, să creeze o dictatură de tip iacobin, cu sarcina de a realiza o reorganizare socială completă Fenomene similare ale socialismului apolitic, radicalism exclusiv politic, și o tendință mai largă care a contopit politica cu socialismul, observăm și în mișcarea democratică care a avut loc în Anglia Când, la mijlocul anilor douăzeci, Parlamentul a abrogat legile care interziceau coalițiile între muncitori, în proletariatul englez a început o mișcare aliată, a cărei dezvoltare în anii treizeci a fost mult promovată de Owen, care a revenit acasă după o experiență nereușită cu înființarea unei asociații în America Un mare sindicat muncitoresc, în număr de aproximativ cinci sute de mii de membri, și-a propus să obțină de la Parlament o limitare legislativă a zilei de lucru la opt ore și a intenționat să realizeze acest lucru printr-o grevă grandioasă A fost o mișcare cu caracter pur economic, ca și revolta muncitorilor de la Lyon din , dar a fost profitată de radicali, care au început să susțină că muncitorii nu-și vor scăpa niciodată de drum decât dacă ar avea proprii reprezentanți în Parlament După cum se știe, muncitorii au luat parte activ la mișcarea cartistă În altă parte, esența programului politic al cartei poporului a fost deja enunțată, dar cumva această latură politică a cartismului i-a împins pe adepții lui Owen, care acum desfășurau o propagandă viguroasă despre necesitatea reeducarii umanității prin organizarea comunităților comuniste cu eliminarea completă a religiei, căsătoriei și proprietății din ele, pe care Owen le-a numit "trinitatea răului", sursele ignoranței, viciului și sclaviei Pe de altă parte, a existat o scindare în cartismul însuși și nu numai asupra chestiunii utilizării "forței morale" sau "fizice", ci și asupra problemei scopului final al întregii mișcări, care presupunea mai mult și forme mai violente Și în Anglia, radicalismul pur politic al vremii cartismului s-a izolat de orice pretenție socială, iar pe de altă parte, a existat și cartismul social, exprimat, de exemplu, în cereri precum răscumpărarea întregii proprietăți private a pământului de către statul, organizarea creditului poporului, normalizarea timpului de muncă etc Semnificația socială a cartismului și căptușeala lui economică au fost bine lămurite de Carlyle în pamfletul său "Charism", publicat în și care a fost unul dintre cele mai puternice proteste atât împotriva sistemului capitalist cât și împotriva doctrinei economice "laissez passer, laissez faire" Ei spun, scria Carlyle, că societatea există pentru protecția proprietății, pe care săracii o posedă și sub formă de muncă plătită; să fie adevărat, dar porunca "să nu furi" ar trebui completată după cum urmează: "să nu furi, dar să nu fii și să jefuiești" În Franța, această asociație, în anii treizeci și patruzeci ani, aspirațiile radicalismului politic și socialismului și-au găsit expresie, printre altele, într-o nouă înțelegere a istoriei revoluției franceze Principalii săi istorici în epoca restaurării și, împreună cu asta,

apologeții săi de la atacurile reacționarilor au fost Thiers și Mignet, care reprezentau viziunea asupra lumii a burgheziei liberale În epoca Monarhiei iulie, printre istoricii revoluției care au fost purtătorii de cuvânt ai opoziției democratice, pe lângă Michelet și Lamartine, care stăteau pe un punct de vedere pur politic, merită o atenție deosebită Buchez și Louis Blanc, care au privit revoluție ca luptă între burghezie și ita proletar, dar la iacobini, - foști, în esență, numai radicali politici - ca pe socialiști În general, anii treizeci și patruzeci au fost în Franța momentul renașterii tradițiilor iacobinismului cu interpretarea sa, însă, în sens socialist - Buchez, în primii ani ai restaurării, a luat parte activ la agitația politică secretă împotriva Bourbonilor, de aceea s-a alăturat temporar Saint-Simonismului, de la care a plecat din cauza transformării acesteia într-o nouă religie, rămânând el însuși un catolic înfocat În anii treizeci, el a întreprins editorul uriașei "istorie parlamentară a revoluției franceze" *), în care a petrecut punctul de vedere că revoluțiile au căutat să ducă la îndeplinire Evanghelia Frăției, că ea și-a găsit întruchiparea în iacobinism , și că iacobinismul a fost transportat în El îl înțelege , pe care Buchez însuși a avut Într-adevăr, el a văzut sursa oricărui rău social în lupta pentru libertatea individuală, ca o manifestare a interesului propriu și a egoismului În viziunea sa socială, exista o notă destul de puternică de asceză medievală; de exemplu, el nu a permis în mod expres ca "poporul să se complace în mișcarea revoluționară de dragul dobândirii oricăror beneficii materiale" Sarcina principală a poporului a fost întotdeauna menținerea unității naționale, politice și ecleziastice a Franței Lepădarea de sine a individului în favoarea întregului social este prima virtute la Buches, iar el a înțeles însuși principiul democrației în sensul "ascultării tuturor față de toată lumea": tot ce era cel mai antiindividualist în catolicism, ') Bûchez et Roux "Istoria parlamentară a revoluției franceze" Aceasta este o colecție de documente în de volume în iacobinism și în Saint-Simonism, el s-a unit în viziunea sa politică asupra lumii Punctul de vedere principal al lui Buchesz asupra Revoluției Franceze a fost adoptat și de Louis Blanc, care la sfârșitul anilor patruzeci a întreprins o mare istorie a acestui eveniment Louis Blanc a separat doar iacobinismul de catolicism - ceea ce a fost destul de corect - declarând că principiul catolicismului nu era fraternitatea, ci puterea, dar și prin contrastul frăției iacobine cu "individualismul" burghezo-girondin, deși de fapt iacobinii erau și oameni de putere Indiferent dacă Louis Blanc a avut dreptate sau greșit, principalul lucru la care trebuie să acordați atenție este identificarea sa a iacobinismului cu socialismul, adică unificarea în viziunea sa asupra lumii a aspiraţiilor atât ale democraţiei politice, cât şi ale social-democraţiei și relațiile actuale și aspirațiile ideologice ale epocii sale, așa cum le-a înțeles el însuși în lucrarea sa anterioară "Istoria celor zece ani", unde a descris primii zece ani ai monarhiei din iulie cu lupta dintre burghezie și proletariat care are loc la acel moment Din punct de vedere istoric, Louis Blanc a greșit, dar, bineînțeles, nu acesta este ideea Reînvierea tradițiilor iacobinismului în societatea franceză a afectat multe aspecte ale revoluției din , când o parte semnificativă a republicanilor au extras exemple din istoria anului pentru activitățile lor și, totuși, nu toată lumea a împărtășit ideile socialiste Viziunea lui Louis Blanc este interesantă pentru noi aici, însă, nu în acest sens, ci în legătură cu acea unificare a radicalismului politic și socialismului, despre care vorbim acum Domnul Louis Blanc este încă

important pentru noi ca autor al cărții Organizația muncii, o lucrare a cărei primă ediție a apărut în și care mai târziu a fost retipărită în mod repetat cu modificări, câștigând autorul său o mare popularitate în clasa muncitoare în ajunul revoluția din Punctul de plecare al întregului plan social al lui Louis Blanc a fost principiul "dreptului la muncă" proclamat de el, dreptul de a trăi prin muncă Oricine are acest drept, dar pentru a-l exercita în realitate este necesar să se impună societății datoria de a organiza munca în conformitate cu acest principiu Conform planului lui Louis Blanc, statul trebuia să, printr-un mare eu un împrumut naţional pentru organizarea unui fond monetar, cu ajutorul căruia să se înfiinţeze "ateliere sociale" pentru principalele ramuri ale industriei Să lucreze în aceste instituții Louis Blanc a permis lucrătorilor de un anumit standard moral și a crezut că toți vor primi același salariu La început, în atelierele sociale, regulamentul intern, după părerea lui, ar fi trebuit să fie stabilit de către guvern, care ar fi numit conducătorii lucrării, dar după un an ar fi trebuit să treacă problema conducerii muncitorilor înșiși Louis Blanc se aștepta ca în sine concurența liberă, în care nu vedea decât răul, să-și aducă în acest caz propriul beneficiu, deoarece ar avea ca rezultat dispariția treptată a tuturor întreprinderilor industriale private, înlocuindu-le cu ateliere sociale Acesta va fi și sfârșitul concurenței în sine, căci locul ei în relațiile reciproce ale atelierelor sociale va fi înlocuit de o coincidență a eforturilor, iar în final va exista solidaritate între diferitele ramuri ale industriei Ca ajutor în această problemă, un rol important pentru Louis Blanc urma să fie jucat de învățământul public obligatoriu și gratuit, care să educe în generațiile în devenire ideile, sentimentele și înclinațiile pe care noua ordine a societății ar trebui să le ceară oamenilor Statul nu a fost însă chemat de Louis Blanc doar să creeze ordinea proiectată a vieții economice, ci și să o gestioneze în viitor Și anume, a încredințat statului funcția de "regulator suprem al producției", considerând necesară intervenția acestuia acolo unde se dovedește a fi necesară "pentru menținerea unui echilibru între drepturi și asigurarea intereselor", și acolo unde se simte nevoia "de a pune toți cetățenii în aceleași condiții de dezvoltare morală, psihică și fizică" Un astfel de rol nu poate; bineînțeles, joacă la stat, B'ț în care puterea este de o parte, iar poporul de cealaltă și care devine deci tiranic Un alt lucru este un stat democratic, căci acest stat este poporul însuși, care își conduce propriile afaceri prin reprezentanții lor: statul popular nu poate avea alte interese decât interesele poporului și nu va deveni niciodată stăpân, deoarece poate fi doar un servitor sau protector neexperimentat, slab, nefericit Louis Blanc a susținut, în continuare, că pentru a-și îndeplini obligația Statul ar trebui să primească o putere mult mai mare decât o primește acum În "Istoria lui de zece ani" i-a atacat direct pe liberali pentru slăbirea puterii și, dimpotrivă, i-a lăudat pe Saint-Simonists, care au căutat să întărească autoritatea publică Pentru el, principala eroare a burgheziei liberale a fost aceea că "a crezut că acolo unde nu există egalitate în mijloacele de dezvoltare, libertatea este suficientă pentru progres și dreptate" Cu toate acestea, a vrut să păstreze minorității o anumită libertate față de tirania majorității și s-a pronunțat împotriva comunismului, considerând predicarea egalității absolute aiurea În chestiunea distribuției, Louis Blanc a aderat la formula: "fiecărui după abilitățile sale, fiecăruia după nevoile sale" sau "datoria este proporțională cu abilitățile și forțele, dreptul este proporțional cu nevoile" După cum știți, aceste idei au jucat un rol important în

revoluția din În anii treizeci și patruzeci, socialismul a început să se răspândească în Germania Primele licăriri ale ideilor socialiste, desigur, pot fi găsite în Germania chiar înainte de anii treizeci, dar mai devreme nu putea fi decât raționament abstract, nedestinat implementării practice - raționamentul, de altfel, rămânând în cărțile autorilor săi, nu surprinderea mintea oricăror grupuri publice semnificative și, prin urmare, nu a exercitat nicio influență asupra stării de spirit a acestor grupuri De exemplu, chiar și filozoful idealist Fichte în , în eseul său "Statul de comerț închis", a descris un stat care ar fi responsabil de întreaga producție și distribuție a bunurilor materiale Aici, în special, el a susținut că toți oamenii au exact același drept la o viață la fel de bună prin participarea la munca comună și, de exemplu, înainte ca cineva să înceapă să se îmbrace, toată lumea ar trebui să aibă haine la fel de calde și confortabile Ar putea fi citate și alte argumente de natură asemănătoare, dar abia în epoca despre care vorbim acum, socialismul a început să apară în Germania ca mișcare socială, iar influența franceză a fost deja detectată destul de devreme Părerile Saint-Simonists s-au reflectat în școala literară a Germaniei Tinere, deși reprezentanții ei erau mai interesați de morală decât de latura economică a Saint-Simonismului Și mai târziu Părerile socialiste (și deja cu o culoare revoluționară în a doua jumătate a anilor patruzeci) au fost propagate de unii publiciști vest-germani, printre care Hess și Grun, care erau în același timp adepți ai "umanismului" lui Feuerbach și ai "anarhiei" lui Proudhon afară în special Hess a încercat în special să îmbrace conceptele economice în frazeologia filozofică a hegelianismului, iar Grun, după ce a vizitat Parisul în , a publicat o carte despre mișcarea socială din Franța și Belgia Amândoi au privit cu dispreț aspirațiile politice ale burgheziei, susținând că nu va rezulta nimic din asta pentru mase, cu excepția, poate, doar răul Mult mai practice au fost aspirațiile sociale care s-au manifestat în societățile secrete ale emigranților germani, care și-au stabilit ca scop unificarea, renașterea și transformarea Germaniei Ele au apărut la mijlocul anilor treizeci și foarte curând a existat o divizare între revoluționarii politici și sociali În , s-a constituit cunoscuta "Uniunea Drepților", printre ai cărei membri, în majoritate artizani, un rol proeminent l-a jucat croitorul din Magdeburg Weitling, care a publicat în un eseu intitulat "Umanitatea, așa cum este și ce este ar trebui să fie " Această societate căuta o apropiere de cercurile republicane franceze și de reprezentanții socialismului și comunismului de atunci Eșecul încercării republicane din i-a forțat pe membrii uniunii să-și mute organizația la Londra, iar Weitling a plecat în Elveția în scopul propagandei comuniste Acest artizan comunist este privit pe bună dreptate ca o legătură (cel puțin pentru Germania) între socialismul utopic timpuriu și socialism, ca o manifestare a aspirațiilor proletariatului Weitling și-a pus toate speranțele în revoluția pe care urma să o producă un popor disperat El a acordat chiar o mare importanță participării la această revoluție a așa-zisei mizerii societății, capabilă doar de muncă distructivă În visele sale socialiste era loc și pentru marele om care va veni, care avea să apară la momentul revoluției pentru a îndrepta întreaga mișcare către instaurarea comunismului Weitling l-a numit un nou Mesia care avea să vină să împlinească învățăturile primului Mesia și nu a renunțat la puterea din mâinile sale până nu a făcut-o marea lui lucrare La fel ca unii dintre predicatorii săi sociali francezi contemporani, Weitling era gata să înțeleagă creștinismul primitiv ca o mișcare revoluționară

a claselor asuprite ale societății în direcția comunistă: la fel ca aceeași mișcare pe care el însuși a încercat să o trezească în rândul muncitorilor Scrierile sale "Evanghelia săracului păcătos" și "Garanții ale armoniei și libertății" au făcut o impresie puternică De altfel, Marx, sub impresia lor, chiar spunea că proletariatul german este teoreticianul proletariatului european, la fel cum proletariatul englez este economistul său, iar proletariatul francez este politicianul său Așa era poziția socialismului în Germania pe vremea când Marx, ajungând la vederi diametral opuse învățăturilor politice ale lui Hegel, a făcut un nou pas în dezvoltarea sa, transformându-se într-un socialist După ce a stăpânit la fel de bine teoriile filozofice și sociale ale celor două țări vecine, Marx s-a angajat într-un fel de sinteză a acestor învățături, însoțindu-le cu critica sa La început, critica sa a fost îndreptată către teoriile filozofice germane, care au fost punctul de plecare al gândirii proprii a lui Marx Apoi a făcut același lucru cu învățăturile sociale franceze, de la care el însuși a primit și un impuls foarte puternic către activitatea mentală La început, a făcut cunoștință cu relațiile economice și mișcările sociale engleze, în principal prin intermediul prietenului său Friedrich Engels, autorul cărții The Condition of the Working Class in England Engels a vrut să pună capăt tuturor disputelor pro și împotriva socialismului cu cartea sa, înfățișând situația reală a proletariatului: întrucât, explica Engels ideea sa, proletariatul și-a atins deplina dezvoltare abia în Anglia, el s-a angajat să descrie situația muncitorii englezi Trebuie adăugat, de altfel, că deja în această carte găsim una dintre ideile de bază ale viitorului marxism exprimată destul de clar Și anume, în opera lui Engels este dusă mai departe ideea că economia capitalistă, care a creat toate nenorocirile proletariatului, conține în sine germenii emancipării clasei muncitoare și că capitalismul determină nu numai atotputernicia actuală a burgheziei, dar și viitorul său declin: sarcina principală a autorului a fost să arate cum industria pe scară largă creează clasa muncitoare modernă și cum acesta din urmă însuși, în virtutea legilor dialecticii istorice, se dezvoltă pentru a răsturna însăși forța care a creat-o În timp ce locuia la Paris, Marx s-a împrietenit și cu Proudhon, pe care el însuși l-a inițiat în secretele filosofiei hegeliene, ceea ce s-a reflectat în Sistemul de contradicții economice sau Filosofia sărăciei al lui Proudhon, care a împăcat într-o sinteză superioară opiniile economiștilor și socialiştilor Marx însuși a constatat însă că Proudhon nu și-a atins scopul și că, dorind să se ridice deasupra burgheziei și proletariatului, el, în esență, a rămas în spatele acestei diviziuni Toată această teorie a lui Proudhon a fost criticată de Marx în cartea franceză The Poverty of Philosophy, a Reply to the Philosophy of Poverty of Proudhon ( ) Apărând economiștii împotriva lui Proudhon, mai bine, în opinia criticilor, care au înțeles structura internă a societății burgheze, Marx a subliniat, în același timp, că conceptele generale folosite de economiști nu sunt categorii eterne și naturale, ci doar categorii de istorie și categoria "Economică Ia socială - numai expresiile teoretice, abstracțiile relațiilor sociale, relațiile sociale sunt strâns legate de forțele productive Odată cu dobândirea de noi forțe productive, oamenii își schimbă modurile de producție și odată cu o schimbare a modurilor de producție, adică mijloace de a-și câștiga existența, își schimbă și relațiile sociale Din acest punct de vedere, economiștii din Marx au fost declarați purtători de cuvânt științifici ai intereselor burgheziei, socialiștii și comuniștii teoreticienii proletariatului Trăind la Bruxelles în a doua jumătate a anilor patruzeci, Marx s-a

certat mult cu alte tendințe socialiste și cu radicalismul pur politic De altfel, el a susținut că afirmația că singurii vinovați ai tuturor reacțiilor sunt suveranii germani este la fel de neîntemeiată ca și afirmația acestora din urmă că toate mișcările revoluționare sunt trezite numai de incitarea demagogilor Pe de altă parte, el a spus că proletariatul, în propriile sale interese, ar trebui să ajute burghezia în lupta sa împotriva absolutismului și feudalismului Concomitent cu Marx și Engels, care au participat și ei la această activitate jurnalistică, mulți alți emigranți germani, atât intelectuali, cât și muncitori, au locuit la Bruxelles Acea frăție a popoarelor, despre care se vorbește mult apărut în mijlocul lor, atât lui Marx, cât și lui Engels li se părea o fantezie pură, având în vedere faptul că popoarele individuale se aflau în stadii foarte diferite de dezvoltare socială: dacă, spunea Marx, există o clasă socială care în toate naționalitățile are un interes comun , deci este proletariatul, în timp ce burghezia din fiecare țară are propriile ei interese speciale și, prin urmare, nu poate fi deloc dispusă față de fraternitatea popoarelor Atât Marx, cât și Engels au întreținut tot timpul relații foarte active atât cu cartistii englezi, cât și cu socialiștii francezi, precum și cu "Uniunea Drepților" germană, care era formată în principal din artizani și profesa ideile comunismului utopic; ei înșiși au intrat în această societate O mare parte a anului la Londra a fost deținută de reprezentanții numitei Uniri, iar pe ea s-a ajuns, eliminându-i fostul caracter conspirativ, pentru a-l transforma în societate pentru propaganda "răsturnării burghezilor, a dominației societății proletare , bazat b, și întemeierea unei noi societăți fără clase și fără proprietate privată", iar la sfârșitul aceluiași an s-a ținut un al doilea congres pentru a dezvolta doctrina de bază a uniunii și pentru a stabili principiile acesteia într-un manifest, a cărui redacție a fost încredințată lui Marx și Engels Executarea acestui ordin a fost așa-numitul "Manifest comunist", publicat în februarie în germană și tradus la scurt timp după aceea în engleză, franceză, daneză și poloneză Acest "manifest" s-a bazat pe teoria istorică și filozofică a dezvoltării economice, pe care Marx și Engels au elaborat-o împreună în anii precedenți "Istoria tuturor societăților existente până acum", s-a spus aici, "este istoria luptei de clasă Ideile dominante ale acestui timp au fost întotdeauna ideile clasei conducătoare Ei vorbesc despre idei care creează o stare de spirit revoluționară în întreaga societate, dar prin aceasta exprimă faptul că în vechea societate s-au format elemente ale unui nou sistem și că, odată cu distrugerea vechiului mod de viață, vechile idei se dezintegrează Lupta de clase s-a bazat întotdeauna pe contrariile lor, care în diferite epoci au luat forme diferite, dar procesul istoric are loc în direcția distrugerii contrariilor de clasă falsități Subliniind modul în care s-a format împărțirea societății în burghezie și proletariat, manifestul exprima ideea că însuși progresul industriei pune în loc separarea muncitorilor prin competiție, unificarea lor prin asociere Burghezia "își produce, înainte de toate, propriile gropari", iar comuniștii reprezintă doar partea cea mai hotărâtă a partidelor muncitorești din toate țările, care, în general, nu înțelege decât mai bine decât alții condițiile, cursul și generalul rezultate ale mișcării muncitorești Toate aceste partide au însă același scop imediat: organizarea clasei muncitoare, răsturnarea stăpânirii burgheziei și cucerirea puterii politice de către proletariat Manifestul enumera, împreună cu tematica, ce măsuri ar putea fi imediat adoptate în cele mai avansate țări, arătând spre exproprierea proprietăților funciare, către un impozit progresiv

ridicat pe venit, către centralizarea în mâinile statului a mijloacelor de credit și de transport , la creșterea numărului de fabrici și unelte de stat de producție, la introducerea aceleiași forțe de muncă obligatorii pentru toți, la îmbinarea "muncii agricole cu munca de fabrică, la educația socială și gratuită a tuturor copiilor etc manifestul s-a încheiat cu următoarele cuvinte: "Proletarii nu au nimic de pierdut în revoluția comunistă, decât aici sunt lumea întreagă Proletari din toate țările, uniți-vă!" Acest apel la internaționalismul mișcării sociale a fost doar o concluzie ulterioară a acelei idei de unificare a democrației tuturor popoarelor, principalul predicator a fost Mazzini Toată diferența constă în faptul că "Tânăra Europă" a lui Mazziniev și-a propus exclusiv scopuri politice și nu a stat în punctul de vedere al opoziției intereselor de clasă (Mazzini mai târziu a fost chiar foarte ostil socialismului) Rețineți că Manifestul Comunist a apărut cu doar câteva zile înainte de revoluția din Este clar că a fost prea târziu pentru ca ideile lui să aibă un impact asupra mișcării Rolul istoric al "marxismului", după cum știm, a început mult mai târziu XIV Mișcări naționale din prima jumătate a secolului al XIX-lea Ț Esenţa aspiraţiilor naţionale în diferite ţări -Laturile progresiste şi reacţionare ale aspiraţiilor naţionale-Cosmopolitismul secolului al XVIII-lea şi naţionalismul secolului al XIX-lea c - Apariția naționalismului german - Atitudinea guvernelor germane față de aspirațiile naționale printre subiecții lor - Unificarea aspirațiilor în Germania și Italia - Reînvierea slavilor în Austria și panslavismul - Mișcările naționale în rândul polonezilor - Slavofilismul și occidentalismul în Rusia - Lupte naționale și apeluri la fraternitatea popoarelor În trecerea în revistă generală a principalelor fenomene istorice dată la începutul acestei cărți, alături de mișcările politice și sociale, au fost denumite și mișcările naționale În mișcările din această categorie se pot distinge două părți - politică și culturală Prima latură a constat în dorința naționalităților, lipsite de statulitate, de a obține independența sau, cel puțin, de a-și proteja existența de asuprirea străinilor, precum și în dorința naționalităților, fragmentate politic, de unificare a statului Uneori, ambele sarcini erau combinate împreună De exemplu, o parte a națiunii italiene se afla sub stăpânirea Austriei germane, luată în ansamblu, această națiune era împărțită între mai multe state La fel a fost și în națiunea poloneză, care și-a pierdut independența politică și a fost nevoită să trăiască în trei state străine de ea În ceea ce privește latura culturală a problemei naționale, esența problemei a fost fie aici, fie în faptul că în unele naționalități a avut loc un proces de renaștere națională, în sensul apariției literaturii și științei în limbile lor materne și dezvoltarea propriei culturi, și în alte națiuni care aveau deja propria lor literatură și cultura lor, conștiința de sine națională a fost agravată și uneori a căpătat caracterul de ') I E E " t IV, cap XI și XIII și vol V, cap XVII și XVIII -Vedere generală, cap XI o oarecare exclusivitate, o atitudine ostilă față de tot ceea ce nu este propriu sau așa-zisa străinătate - Poziția naționalităților individuale era departe de a fi aceeași: între ele erau independente din punct de vedere politic și dependente de alte naționalități, erau dominante și aservite, cu un o cultură foarte dezvoltată și extrem de nedezvoltată din punct de vedere cultural și când a existat o mișcare în rândul oamenilor către creșterea culturii lor, acesta a fost, desigur, un fenomen progresist, dar când în orice naționalitate exista dorința de a se retrage în sine, de a se îngrădește de influențele străine etc , ea, desigur, nu putea merge mână în mână decât cu o

reacție culturală ostilă oricărui progres În același mod, mișcările de eliberare care au avut loc în naționalități individuale au fost fenomene progresiste, dar s-a întâmplat ca, luptă pentru propria sa libertate, o națiune, dimpotrivă, să fie ostilă pretențiilor similare ale altor naționalități maghiari în prima jumătate a secolului al XIX-lea aveau toate motivele să se plângă de dominația germanilor în monarhie, din care făceau parte din populație, dar ei înșiși au dat un motiv întemeiat să se plângă populației slave din Ungaria că maghiarii îi asupresc Polonezii au fost asupriți în Austria, și în Prusia și în Rusia, dar ei, la rândul lor, au asuprit, de exemplu, populația Rusyn din Galiția Astfel, atât în aspiraţiile politice, cât şi în cele culturale cu caracter naţional, unul ar putea fi progresist, celălalt reacţionar Fiecare renaștere națională a necesitat o ascensiune generală a culturii, dezvoltarea limbii naționale ca organ al celor mai înalte manifestări ale vieții spirituale, răspândirea educației în rândul maselor etc , etc , ceea ce, desigur, nu poate fi numit altfel decât o tendință națională progresistă, dar naționalismul îngust, identitatea națională a vreunui idol, a primit, dimpotrivă, caracterul unei reacții culturale generale și, din păcate, de multe ori renașterea națională a fost însoțită de dezvoltarea unor asemenea trăsături șovine Dacă comparăm secolele al XVIII-lea și al XIX-lea în ansamblu și în general, se va dovedi că primul a fost mai cosmopolit decât al doilea, al doilea mai naționalist decât primul În cosmopolitismul secolului al XVIII-lea avea laturile lor slabe și chiar dăunătoare, principala dintre acestea fiind o neînțelegere completă a semnificației elementului național în viața publică și în istoria poporului dov, nerespectarea identității naționale, abstracție fără temei în interpretarea diverselor probleme de politică și cultură etc , dar în secolul al XIX-lea oamenii s-au grăbit adesea la extrema opusă, când de dragul lor, doar pentru că este al lor, s-au îndepărtat de al altcuiva, au uitat că există niște principii umane universale și au adus autoafirmarea națională la negarea completă a alte popoare de orice drept la egalitate și respect Înlocuirea principiului național al cosmopolitismului din secolul al XVIII-lea a adus cu sine multe lucruri care erau progresiste, dar conținea și o bună parte din ceea ce era reacționar Și în istoria acestei înlocuiri, ca și în multe alte lucruri, impulsul principal a fost dat de Revoluția Franceză Revoluția a avut latura ei cosmopolită, universală; ea nu a proclamat drepturile francezului, așa cum revoluțiile engleze și americane au proclamat drepturile englezilor naturali, ci drepturile "omului și cetățeanului" și, în același timp, revoluția a creat ideea națiunii ca personalitate spirituală colectivă, având dreptul la autodeterminare și libertate Chemarea ei la libertatea popoarelor a fost înțeleasă în sensul unei chemări la eliberarea de orice jug străin În acest sens, Revoluția Franceză a avut o influență indubitabilă asupra tuturor renașterilor naționale și aspirațiilor de eliberare de la începutul secolului al XIX-lea Totuși, făgăduind popoarelor libertate, Franța, sub Napoleon însăși, le-a pus un jug greu, ceea ce a provocat o puternică reacție de sentiment național împotriva ei, trezindu-l în chiar adâncul sufletului poporului națiunilor înrobite, asuprite și umilite Războaiele napoleoniene, în acest sens, doar într-un mod diferit decât revoluția, au continuat munca începută de aceasta Secolul al XVIII-lea a cunoscut numai state, dar nu a cunoscut națiuni; acum națiunile au intrat în scenă și l-au învins pe marele distrugător de state Războaiele împotriva lui Napoleon în Spania, în Rusia, în Germania în epoca prăbușirii imperiului au avut un caracter popular, național, iar

guvernele înseși, în ultima luptă cu aservitorul, au făcut apel la sentimentul național al supușilor lor Când, însă, Napoleon a fost învins, suveranii, când au redesenat harta Europei la Congresul de la Viena, nici nu s-au gândit să țină cont de principiul naționalității Dacă mai târziu, în epoca reacției, ei, în schimb, au încurajat naționalismul, atunci numai în manifestările sale reacționare, când ura pentru cuceritorii francezi nu era aplicat la tot ce este francez, la ideile și instituțiile franceze În epoca restaurării, exclusivitatea națională a căpătat caracterul unei reacții naționaliste împotriva cosmopolitismului abstract al secolului al XVIII-lea Acesta a fost un fenomen de aceeași ordine ca și conservatorismul școlii istorice de drept și școala romantică în literatură, adică s-a declarat război atât pentru "legea naturală" raționalistă, universală, în numele legii lor native, stabilite istoric, cât și clasicismului internațional, rațional, în numele tradițiilor lor populare romantice, cultivate organic, așa cum credeau ei atunci, din adâncul spiritul national Adesea, acest naționalism s-a manifestat în forme extrem de urâte, așa cum putem vedea în "teutonicismul" cândva la modă al tineretului german Cunoscută, de exemplu, este ideea patriotului german, "părintele gimnasticii", Jan, că Germania ar trebui să fie separată de Franța printr-o fâșie de pământ nelocuită, plantată cu pădure impracticabilă și chiar să crească mai multe animale sălbatice în aceasta, pentru a elibera complet loialitatea cu adevărat germană de infecția pernicioasă a Franței A fost benefic doar pentru reacția politică, socială și culturală să susțină astfel de manifestări nesănătoase ale sentimentului național foarte firesc și legitim Prin urmare, sub forma unei reacții împotriva unei astfel de străini, liberalii și radicalii germani din prima jumătate a secolului al XIX-lea gravitau adesea mai mult spre Franța decât spre patria lor germană Cea mai cosmopolită națiune din secolul al XVIII-lea erau germani, dar Napoleon i-a vindecat de asta În - , filozoful Fichte, răspunzând într-una dintre scrierile sale la întrebarea unde se află patria unui european cu adevărat iluminat, a rezolvat-o complet în sensul "cetățeniei mondiale": numai pentru oamenii pământești, se gândi el, când patria este în pământ, în munți, în râuri, dar un spirit legat de lumina soarelui se străduiește acolo unde există mai multă iluminare și libertate "Și în acest sentiment de lume-civil", a adăugat Fichte, "putem fi complet liniștiți până la sfârșitul zilelor pentru noi și pentru urmașii noștri cu privire la faptele și destinele statelor individuale": să cadă statele, să fie înaintea altora, etc , și doar pământenii să rămână cetățeni ai unui stat căzut, ținând în mâini obiectul iubirii lor, în care și-au investit fericirea Filosoful, însă, s-a menținut la apogeul unui astfel de cosmopolitism, iar după înfrângerea Prusiei în sub Jena, a ținut prelegeri publice la Berlin în iarna - , din care a fost compilată cartea "Richi către națiunea germană" Aici Fichte i-a invitat pe germani să se contopească într-o singură națiune pentru a câștiga libertatea în acest fel și a dovedit că o persoană nu poate trăi fără o Patrie pământească și că, în adevăratul sens, ea există doar la cei care posedă conștiința poporului , ca vas etern al spiritului divin Mai mult, Fichte a dovedit în "Recitațiile" sale că numai germanii, în care se spiritualizează religia, filosofia și statul, sunt capabili de o înțelegere reală a principiilor superioare ale gândirii și vieții, în timp ce alte popoare se raportează la toate acestea într-un mod pur pe cale externă, înțelegeți toate acestea doar mecanic Astfel, cetățeanul universului a devenit un patriot german, iar filosofia idealistă a căpătat o culoare

pur naționalistă Aceeași culoare avea și filosofia istoriei a lui Hegel, care a văzut în lumea germană ultima și ultima întrupare a Spiritului Lumii Această idealizare a naționalității lor, ca purtător de principii superioare, nu a fost proprietatea numai a germanilor: se poate privi la Fichte ca strămoș ideologic, de exemplu, și pe slavofilii ruși cu idealizarea lor a psihicului slav Teori similare întâlnim și în alte locuri și, de exemplu, patriotul italian Gioberti a avut și propria sa teorie despre primatul spiritual și superioritatea morală a națiunii italiene, expuse într-un întreg volum de dimensiuni foarte solide Guvernele au încurajat aspirațiile naționale sau au luat măsuri represive împotriva lor, în funcție de ceea ce era mai bun în fiecare caz În general, guvernul Austriei, transformat într-un singur imperiu, cu populația sa eterogenă, nu a vrut să cunoască niciun drept național și a folosit antagonisme tribale pentru a "împărți, domina" "Popoarele mele", a spus Francisc I ambasadorului francez, "sunt străine unele de altele, dar cu atât mai bine: nu sunt supuse aceleiași boli Când o febră izbucnește în Franța, ea pune stăpânire pe toată lumea Trimit unguri în Italia și italieni în Ungaria Fiecare își păzește vecinul Nu se înțeleg și se urăsc Din antipatia lor unul față de celălalt se naște ordinea, iar lor ura reciprocă serveşte ca fundament al păcii comune Cu alte cuvinte, politica austriacă a fost de a sprijini naționalismul popoarelor supuse, întrucât exclude posibilitatea ca solidaritatea acestora să-și apere drepturile împotriva guvernului imperial, dar din moment ce aspirațiile naționale ale germanilor și slavilor austrieci, maghiarii și italienii au arătat o dorinta de identitate si libertate, toti cei care manifestau nationalismul au fost suprimati Austria a încercat în toate modurile posibile să-și izoleze supușii germani din alte părți ale Germaniei de germani, la fel cum i-a separat pe italienii din regatul lombardo-venețian de colegii lor de trib din restul Italiei etc Ideea unei unificarea națională a Germaniei și Italiei era urâtă în special de conducătorii aliaților A, pe partea cărora toată lumea era dinastii germane sau italiene Cu toate acestea, în anii treizeci, aspirațiile unificatoare chiar și în cercurile progresiste ale societății germane erau încă slabe, iar renașterea patriotismului național a început abia mai târziu, după ce a existat puțin între Austria și Prusia, pe de o parte, și Franța, pe de o parte celălalt, în Războiul nu a izbucnit În acest moment, suveranii germani au început chiar să trezească patriotismul național al supușilor lor, având în vedere pericolul unui război exterior, dar apoi ei înșiși au început să se teamă că entuziasmul început va căpăta un caracter periculos Când, în , scriitorii germani au conceput ideea sărbătoririi celei de-a patru sute de ani a tiparului, unele guverne au refuzat în mod expres să permită sărbătorile cu această ocazie Destul de des, autoritățile priveau cu nemulțumire și congresele întregii germane ale oamenilor de știință, în special ale avocaților, care cereau o lege unică pentru întreaga Germanie Dintre toate guvernele, numai guvernul prusac a susținut aspirațiile germanilor pentru o mai mare unitate Caracterul dungat al posesiunilor Prusiei chiar mai devreme a forțat-o să se chinuiască cu privire la crearea unei uniuni vamale și, dacă, în plus, în ar fi început cu adevărat un război cu Franța, ei ar fi fost primii care au experimentat invazia inamicului renan provincia Prusiei, astfel încât guvernul ei a fost interesat în mod deosebit de o comună reforma trupelor, pe care uniunea o avea la dispoziție etc Regele prusac Friedrich Wilhelm al IV-lea a aranjat chiar ceva de genul unei manifestări naționale germane, invitând alți suverani germani la

așezarea turnurilor celebrei catedrale din Köln și declarând în discursul său la acest gest că magnifica catedrală ar trebui să fie un simbol al unității naționale a Germaniei O mare emoție a fost provocată în Germania și de politica daneză în Uniunea Holstein, unde guvernul danez, ca și în partea din Schleswig cu populație germană, a forțat limba germană din uz oficial În anii treizeci, opinia publică era indiferentă la această întrebare, dar în anii patruzeci întrebarea Schleswig-Holstein a devenit unul dintre cele mai puternice subiecte ale zilei în Germania În Italia, în anii treizeci și patruzeci, ideea unității naționale a făcut pași mari O Italia democratică unită a fost idealul lui Mazzini și al societății secrete fondate de el O impresie foarte puternică asupra italienilor a făcut-o cartea lui Gioberti "Despre superioritatea morală și civilă a italienilor", publicată în , unde papalitatea i s-a cerut să preia cauza unificării naționale a Italiei; în posesiunile lor italiene, guvernul austriac a interzis cu strictețe această carte, ca fiind deosebit de periculoasă pentru integritatea monarhiei Când Papa Grigore XVG a murit în , remarcandu-se prin reacția sa extremă, și I IX IX a fost ales papă, au început direct să-l privească ca pe viitorul unificator și eliberator de sub jugul austriac: chiar și Mazzini însuși l-a invitat pe noul papă să devină şeful mişcării naţionale Această trezire a sentimentului național în Italia a fost numită "înviere" (risorgimento) Guvernul austriac a urmărit cu atenție mișcarea care începuse în Italia, iar în regatul lombardo-venețian simplul vivati al Papei Pius al IX-lea li s-a părut autorităților a fi exclamații rebele, așa cum a fost însă și în Regatul celor Două Sicilii și la Modena Fenomene similare cu caracter național în rândul popoarelor slave care locuiesc în monarhia habsburgică merită o atenție specială și ceva mai detaliată În prima jumătate a secolului al XIX-lea toți slavii de vest și de sud, cu excepția polonezilor, făceau parte din state străine - Austria și Turcia Moșiile conducătoare din țările cu populație slavă erau în mare parte străine sau constau din descendenți ai slavilor care au adoptat limba și cultura aservitorilor lor - germani, maghiari, italieni, turci Unele popoare slave erau formate aproape în întregime din țărani și clasele urbane inferioare, nu aveau inteligența națională, erau deci lipsite de orice cultură superioară și nici măcar nu aveau o limbă literară proprie Cehii înșiși, care au fost cândva unul dintre primele popoare ale Europei din punct de vedere cultural, la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea aproape nimic nu s-a ridicat deasupra celor mai înapoiate triburi, care nu se aflau anterior la un nivel înalt de dezvoltare Dacă toate aceste popoare au fost troel, deci, fie deznaționalizare treptată, fie stagnare la nivelurile inferioare ale culturii, atunci era posibil să se lupte împotriva unei asemenea soarte doar provocând conștiința de sine națională în toate păturile populației, trezirea maselor la viața culturală, ca bază principală a naționalității, lucrând în domeniul iluminismului ei și creând literatură națională Tocmai într-o astfel de activitate culturală a constat așa-numita "renaștere slavă", la care au participat diverse popoare slave, în special în Austria, unde condițiile externe erau încă mai bune decât în Turcia La început, renașterea slavă a fost predominant opera patrioților cărturari care au căutat conținut spiritual în antichitatea lor natală și în națiunile aceluiași trib Mișcarea, astfel, a fost asociată cu "Reciprocitatea slavă", adică cu apelul oamenilor de știință și al scriitorilor unor popoare slave la cultura și literatura altora, în timp ce apelul la vechimea lor natală a conferit întregii mișcări un caracter romantic care a apropiat

naționalismul slav în prima jumătate a secolului al XIX-lea cu un fenomen asemănător printre germani în epoca celei mai mari dezvoltări a "teutonismului" la începutul sec În cele din urmă, conștiința unității tribale a tuturor slavilor a inspirat curaj luptătorilor pentru ideea națională: nu vor pieri au crezut ei, și chiar și cei mai mici oameni, deoarece sunt doar o parte dintr-un mare întreg, care nu-i va lăsa să jignească! Acesta a fost solul pe care a crescut spectrul politic al "panslavismului", care a fost în realitate doar un fel de formă de romantism național Caracterul pur romantic pe care l-au asumat atât renașterea, cât și "totslavismul" este evident mai ales din faptul că, opunând lumea slavă Occidentului romano-germanic, oamenii de știință și poeți, publiciști și filozofi slavi și-au idealizat extrem de mult lumea natală atât în trecut și în viitor: ei au înzestrat strămoșii tribului slav cu tot felul de perfecțiuni și virtuți, de care Occidentul era departe și au prezis în vremurile viitoare o renaștere Slavii mare semnificație istorică mondială Tot ceea ce au spus filozofii germani de la Fichte la Hegel despre marea vocație a lumii germane, reprezentanții ideii slave au transferat tribului lor Cu o forță deosebită, vise de acest fel s-au dezvoltat în literatura acelor două popoare care nu aveau nevoie de o renaștere pur națională, adică printre ruși și printre polonezi, printre unii sub formă de slavofilism * printre altele - în așa-zisul mesianism Natura romantică a renașterii slave a împiedicat-o să fie influențată de ideile culturale, sociale și politice mai avansate ale epocii Dintre slavii occidentali, doar în rândul polonezilor s-a observat o puternică influență a ideilor democratice ale Occidentului, dar nu acasă, ci în rândul emigranților care trăiau într-o țară străină, despărțiți de pământul național și, prin urmare, erau adesea complet lipsiți a simțului realității Putem spune că la începutul secolului al XIX-lea în ţinuturile austriece locuite de slavi, doar oamenii de rând vorbeau limbile locale După căderea independenței Cehe la începutul Războiului de Treizeci de Ani, literatura cehă odinioară foarte dezvoltată a căzut în decădere și doar Biblia și diferite scrieri iezuite au fost publicate în limba lui Hus În nobilime și în rândul orășenilor, elementul german a început să preia din ce în ce mai mult, datorită imigrării germanilor și germanizării ambelor moșii de origine cehă Limba de stat în Boemia era limba germană: a lui o foloseau la Dieta, in instante, in birouri, in scoli, dar numai oamenii de rand vorbea ceha Acelasi lucru s-a intamplat si in alte tari austriece cu populatie slava În părțile moștenite de Austria din posesiunile vechii Poloni, germanizarea nu a primit însă o asemenea dezvoltare, iar limba poloneză a rămas în forța ei de odinioară, dar pentru aceasta partea rutenă a populației, burghezia și țărănimea, a fost complet lipsit de cultură naţională În Dalmația, pe care Austria a primit-o prin Congresul de la Viena, populația slavă din vremea stăpânirii venețiane era controlată de birocrația italiană și era dependentă de nobilimea italiană; iar orașele de aici erau locuite de italieni Pe vremuri, aici a înflorit scrierea slavă, dar la începutul secolului al XIX-lea toată literatura dalmată era limitată la cărți de rugăciuni și calendare, iar savanții locali scriau fie în latină, fie în italiană În ținuturile "coronii maghiare" cu populația lor semnificativă slavă, limba bisericii, dieta și sejmik-urile, curțile și oficiile, încă din Evul Mediu, a existat o limbă latină, care părea inofensivă pentru toți "maghiarii" eterogene "- așa se numeau politic maghiarii, și germanii, și românii, și diverși slavi (slovaci, sârbi, croați, ruși ugri) care au locuit Ungaria Interesele de clasă ale nobilimii, care singură, conform constituției

maghiare, se bucura de tot felul de drepturi, ținând țăranii în iobăgie și oprimând populația urbană, au unit pe toți membrii acestei clase conducătoare fără deosebire de origine Principala naționalitate din Ungaria, însă, erau încă maghiarii, iar încetul cu încetul au reușit în anii treizeci și patruzeci să înlocuiască latina neutră în viața publică cu limba pe care o vorbeau ei înșiși, iar ideea necesității maghiarizării a devenit foarte puternică popular printre ei alte naţionalităţi ale Ungariei Croații și sârbii se bucurau încă de o poziție privilegiată deosebită în regat și, prin urmare, eforturile maghiarelor au fost îndreptate în principal împotriva slovacilor, rușilor și românilor Nobilimea acestor naționalități, văzând în maghiari principala fortăreață a privilegiilor lor de clasă, a devenit în această întreprindere de partea maghiarilor Poziția slovacilor s-a dovedit a fi în același timp deosebit de nefavorabilă: tot ce se afla la dispoziția autorităților maghiare a fost pus în mișcare pentru a suprima aspirațiile naționale ale acestui popor sub pretextul pericolului politic care amenința slovaci Așa era starea tristă a popoarelor slave în monarhia habsburgică la începutul secolului al XIX-lea, dar în anii douăzeci, treizeci și patruzeci, dorința slavilor din Austria de a ieși din această situație a fost dezvăluită peste tot Celebrul istoric și personaj politic ceh Palacky a spus mai târziu că, atunci când a sosit la Praga, în , doar oamenii de rând vorbeau cehă, iar oricine voia doar să se ridice cumva deasupra nivelului general a vorbit prin toate mijloacele în ea și a fost tratat cu batjocură sau milă, dacă nu cu dispreț, oameni care s-au ținut de limba cehă Aici a devenit principalul organ al renașterii naționale Muzeul Ceh, înființat în În cadrul acestuia s-a creat un fond pentru publicarea cărților în limba cehă; Limba, literatura și istoria cehă au devenit subiect de gelozie studiul nostru Din partea unui număr de oameni de știință patrioti; a început să dezvolte o literatură elegantă cu caracter de patriotism naţional Unul dintre liderii acestei renașteri, Václav Ganka, în , a publicat un manuscris despre care se presupune că a găsit-o la Kralevodvor cu lucrări poetice foarte vechi în limba cehă Acum este stabilit că acest manuscris a fost pur și simplu un fals, dar până la începutul anilor cincizeci nimeni nu s-a îndoit de autenticitatea lui Apariția acestui "monument" a fost întâmpinată cu entuziasm de toți patrioții Tineretul în special a început să se lase dus de renașterea națională a patriei lor, iar generația anilor patruzeci era deja pusă într-un spirit pur național "Materialele pentru toate întreprinderile patriotice au fost livrate de nobilimea cehă, care, totuși, vorbea germană: în Boemia a existat un Zemstvo Sejm, în care era reprezentată doar nobilimea și nu era contrariat să joace în opoziție cu tema unei constituție specială cehă, care în anii patruzeci și poporul a susținut speranțele pentru triumful cauzei naționale Praga a devenit în general centrul științei slave; aici au urmat cu zel ritmul a ceea ce se întâmpla printre alte popoare slave, au îmbogățit literatura cehă cu traduceri din alte limbi, iar aici diverși oameni de știință slavi au venit să studieze și să se familiarizeze cu figurile renașterii cehe Ceva mai târziu decât cehii, deja în anii treizeci, a început o renaștere în rândul iugoslavilor austrieci, printre care apoi a luat naștere o direcție care a primit numele de Illigrism Strămoșul său a fost croatul Ljudevit Gai, care se pare că s-a bucurat de sprijinul lui Metternich, care a simpatizat cu partea antimaghiară a ilirismului Gaius a ales pentru asocierea literară a tuturor slavilor din sud (cu excepția bulgarilor) dialectul dalmat, care a fost destul de dezvoltat în sens literar și, în același timp, destul de înțeles

pentru toate ramurile tribului sârbo-croat, iar această limbă a fost dat un nume de carte Illyrian Ilirismul s-a bucurat de o mare simpatie în rândul cehilor, cu atât mai mult cu cât, în multe privințe, a fost în sine doar o relicvă a renașterii cehe Slovenii s-au alăturat parțial la ilirism Deși sârbii, printre care a început și renașterea națională, au protestat împotriva * răspândirii numelui ilirilor către ei, cu toate acestea, renașterea literaturii croate nu a putut decât să îi afecteze și pe ei Renașterea slavă s-a reflectat și în micuții ruși galici Dintre studenții din Lvov, mai ales dintre studenții seminarului teologic, a luat naștere în anii douăzeci o societate secretă, care și-a pus drept sarcini renașterea poporului ruten și lupta împotriva polonismului În raport cu guvernul austriac, patrioții ruși s-au comportat în modul cel mai loial, și totuși această mișcare a fost persecutată pe baza denunțurilor polonezilor, legate de încercări nevinovate de a scrie în limba populară sau de a traduce Sf scriind, parcă la un fel de rebeliune La rândul lor, rușii i-au denunțat pe polonezi la guvernul de la Viena Țărănimea Rusyn controla complet proprietarii lor polonezi, iar patrioții Rusyn au încercat să demonstreze că compatrioții lor erau oameni loiali și că guvernul austriac ar trebui să se teamă mai degrabă de nobilii polonezi Având ca sarcină renașterea popoarelor asuprite, oamenii de știință și scriitorii slavi au căutat temeiuri pentru speranțe pentru un viitor mai bun, conștient că fiecare popor slav aparține unei singure mari familii, conectat printr-o origine comună, o rudenie a limbilor și multe trăsături comune ale vieții Cercetările în domeniile gramaticii, folclorului, literaturii antice, etnografiei și istoriei au constituit aproape exclusiv întregul conținut al activității științifice a oamenilor de știință slavi În cercetările lor științifice, însă, s-au strecurat involuntar în entuziasmul patriotic atât pentru antichitatea națională, cât și pentru cea slavă în general, și pentru orizonturile largi care s-au deschis în viitor pentru slavii uniți spiritual La urma urmei, cărturarii slavi încă studiau la școala germană, iar ea, în ciuda tuturor meritelor sale, a păcătuit mult și cu hobby-urile patriotice Așa cum germanilor le plăcea să opună lumea lor germană lumii romane și chiar, poate, într-o măsură mult mai mare, patrioții slavi au dezvoltat ideea opoziției dintre lumea slavă și cea germană cu preferință față de propria lor, ca unul chemat la o cultură superioară Shafarik, care a devenit cea mai mare autoritate în studiile slave, datorită "antichităților slave" și "scrierii populare slave", a contribuit în special la idealizarea slavilor antici o alta O latură a aceleiași dispoziții patriotice a fost conștiința că în spatele fiecărui popor slav separat stă o slavă întreagă, care, unită, nu va renunța la membrii săi pentru a-l jigni nici pe german, nici pe maghiar, nici pe turc Interesul figurilor Renașterii pentru tot ceea ce este slav, și nu numai pentru propriul lor popor, a avut, prin urmare, mai mult de un caracter științific, iar ideea de reciprocitate slavă nu a fost limitată, cel puțin printre cei mai înflăcărați slavofili , în zona literaturii osoase Pe baza aspirațiilor naționale ale popoarelor individuale, în epoca luată în considerare apare "panslavismul" menționat mai sus, care în dezvoltarea sa și în manifestările sale individuale a luat forme foarte diverse și a fost îndreptat fie spre crearea unei limbi slave comune , sau la crearea unui singur regat slav comun Limba comună, ca organ de comunicare spirituală a slavilor, nu a ocupat mult timp mintea oamenilor de știință slavi și ar fi ciudat că această idee ar putea fi afirmată - în epoca apariției și dezvoltării literaturilor naționale: după toate, chiar și cu limbi diferite se

putea simți unitatea tribală și sentimentele cuiva de slav comun pentru a exprima fraternitatea în limbile materne Cel mai proeminent reprezentant al panslavismului literar în literatura cehă a fost slovacul maghiar Jan Kollar, autor al poemului liric-epic Fiica gloriei ( ) Era o imagine a soartei trecute, prezente și viitoare a slavilor, conform planului, ceva ca Divina Comedie a lui Dante Poezia a avut un mare succes în rândul cehilor, slovacilor și slavilor de sud și a provocat multă imitație Kollar a fost un adevărat poet al panslavismului, care și-a dezvoltat ideile și ca publicist Pamfletul său Despre reciprocitatea literară între diferite triburi și dialecte ale poporului slav ( ) a fost tradus în aproape toate limbile slave Ideea sa principală a fost nevoia de reciprocitate, ca principal medicament împotriva tuturor relelor care îi deprimă pe slavi Slavii de astăzi, a mărturisit autorul însuși, sunt "giganți în geografie și pe hărți și pitici în arte și literatură", motivul pentru care acest lucru este fragmentarea și lipsa de unitate În ilirism, nota pan-slavă suna și ea destul de puternic Croații din anii patruzeci au alimentat planuri separatiste în relația cu Ungaria în spiritul viselor panslave, văzând în restul lumii slave un sprijin pentru naționalitatea lor aspiratii puternice Imitându-l pe Arndt, care a scris "Unde este patria germanilor", Kukulevici a compus un cântec pe tema: "Unde este patria slavilor?" Gloria este pretutindeni acolo unde domină limba slavă, iar patria slavului este peste tot unde domnește moravurile blânde și blânde Referirile constante la marea familie slavă și la poporul rus, ca la fratele mai mare, la vastitatea lumii slave și la dimensiunea tribului slav ar fi trebuit să irită foarte mult guvernul austriac și naționalitatea care domina Austria Deși după modul de gândire, și după interesele lor principale, și da, după condițiile externe, în care literatura a fost plasată în Austria, renașterea slavă și panslavismul nu au cuprins nimic de opoziție politic, cu toate acestea guvernul Metternich a privit la toate acestea foarte oblic Autoritățile vieneze, care la început au favorizat ilirismul ca contrabalansare împotriva pretențiilor maghiare, au început curând să se teamă de această mișcare și chiar au interzis chiar numele ilirienilor Iar maghiarii, care inițial au privit renașterea croată mai mult cu glume, și-au schimbat tonul atunci când deputații ilirieni de la Dieta de la Zagreb, în loc de latină, au început să folosească dialectul lor natal Croaților au început să li se reproșeze separatism, rusofilism, panslavism Maghiarii au fost chiar gata să explice întreaga mișcare croată prin influențe externe, și anume, fie prin intrigile guvernului austriac, care i-a înaintat pe iugoslavi împotriva maghiarilor, fie prin incitarea cehilor sau mită din Rusia; Deja la sfârșitul anilor treizeci, între patrioți slavi, în principal cehi, pe de o parte, și publiciștii germani și maghiari, pe de altă parte, a început o dezbatere animată în ziar și pamflet despre renașterea slavă și panslavismul S-au rostit o mulțime de cuvinte grosolane și jignitoare împotriva slavilor, ca popoare de rasă inferioară și cultură inferioară În același timp, asupra slavilor s-au revărsat acuzații că aceștia construiau planuri revoluționare extrem de periculoase într-o societate secretă cu Rusia împotriva Austriei și chiar împotriva întregii civilizații occidentale Spectrul panslavismului i-a obligat pe publiciștii germani și maghiari să propovăduiască acțiunea comună a germanilor și a maghiarilor împotriva slavilor, în spatele cărora stă Rusia barbară Publiciștii slavi, opunându-se la toate acestea, au susținut că nimeni nu s-a gândit la unirea politică a slavilor, că ar fi atât nedorit, cât și imposibil Într-adevăr, marea majoritate a figurilor slave, cu toată antipatia lor

față de națiunile germane și maghiare și de birocrația austriacă, nu au fost deloc ostile Austriei însăși, ca stat și dinastiei sale, unind sub sceptrul ei populația diversă din monarhia Patrioții slavi și-au declarat în mod repetat loialitatea față de Austria și nu doreau decât ca guvernul să se angajeze pe calea politicii slave Mulți au subliniat că monarhia habsburgică era destinată să rezolve chestiunea răsăriteană, în esență o chestiune sud-slavă și că, prin urmare, trebuie să-i sprijine pe slavi Guvernul vienez, însă, nu era mai puțin suspicios față de slavi, ceea ce reiese, printre altele, din următorul fapt La începutul anilor patruzeci, au fost înființate departamente de limbi și literaturi slave la universitățile ruse, precum și la Berlin, Breslau, Paris și, cam în același timp, au început să fie citite prelegeri publice despre slavi la Londra și Leipzig Toate acestea au fost conduse nu numai de curiozitatea de natură științifică, ci și de considerații politice despre importanța slavilor în lumea europeană Și odată în Austria, unde au trăit strămoșii și luminarii studiilor slave și unde erau atât de multe triburi slave diferite, dimpotrivă, pentru foarte mult timp nu au îndrăznit să permită predarea noii științe din departamentul universitar : la Viena au fost de acord cu aceasta abia în , chiar înainte de explozia revoluției Să adăugăm că atitudinile panslaviștilor față de Rusia se remarcau printr-o mare incertitudine, dacă nu se acordă atenție frazelor zgomotoase care erau atât de des întâlnite în jurnalismul slav de atunci Dacă unii patrioți și-au pus vreo speranță în Rusia din vremea lui Nicolae I, atunci ei au mărturisit doar despre slaba lor cunoaștere a relațiilor interne și externe ale Rusiei din acea epocă Numai această împrejurare le-a permis unor patrioți cehi, în special tinerilor, să se lase cu adevărat purtați de perspectiva aderării tuturor slavilor în Rusia, ceea ce a făcut mai ales din panslavism un fel de sperietoare politică Mișcarea națională poloneză se distingea prin trăsături absolut deosebite În ținuturile poloneze din Austria, Prusia și Rusia, a dominat un regim dur, care a fost un rezultat firesc al înfrângerii polonezilor în cea mai mare ședere acasă Toate cele mai bune forțe literare ale națiunii poloneze erau în exil Polonezii, care au rămas pe loc, au început să dezvolte un fel de conservatorism cultural sub forma admirației excesive pentru tradițiile naționale, în menținerea căreia societate vedea garanția mântuirii poporului Dimpotrivă, emigrația, reprezentând, ca să zicem așa, guvernarea spirituală a națiunii poloneze, s-a desprins din ce în ce mai mult de pământul natal, complacându-se în propriul romantism mistic La Paris, unde a fost centrul emigrației poloneze, foarte curând a apărut discordia între părțile sale aristocratice și democratice Democrații au intrat imediat în relații cu elemente înrudite ale societății franceze și, în frunte cu cunoscutul istoric Lel introduce, au început să lanseze apeluri revoluționare la diferite popoare europene, pentru care guvernul i-a expulzat pe lideri din Franța În acest moment, au existat multe "conspirații cu scopul de a restabili Polonia și încercări de a ridica din nou o revoltă populară în Regatul Poloniei și în Galiția De asemenea, polonezii au început să ia parte activ la mișcările revoluționare vest-europene, sperând că, în caz de succes, libertatea patriei lor va beneficia doar de asta În același timp, emigranții polonezi au încercat să demonstreze întregii lumi europene că Polonia în trecut a apărat întotdeauna civilizația occidentală de invaziile barbare ale tătarilor, turcilor și moscoviților: de aici a decurs concluzia că problema salvării Poloniei nu este doar problema Poloniei însăși, ci a întregii omeniri În jurul anului , în toate părțile lumii poloneze - atât în emigrație, cât și în

orașul liber Cracovia, și în toate cele trei "garduri" - au vorbit despre pregătirile pentru cea mai extinsă răscoală, al cărei scop final era să fie eliberarea întregii Poloni în granițele anului Conspiratorii aveau să ridice o răscoală pe întreg teritoriul fostei Commonwealth și pentru aceasta a fost stabilită chiar și o zi - februarie Orașul liber Cracovia avea să devină centrul revoltei Puterile vecine consideraseră multă vreme această republică poloneză ca un focar de conspirații și rebeliuni În , trupele celor trei puteri chiar * au intrat în oraș, i-au alungat pe toți agitatorii și rebelii de acolo și au plecat, lăsând Cracovia doar sub supravegherea poliției Austriei În , aceleași puteri, observând că se pregătește o nouă răscoală, au obligat Senatul Cracoviei să cheme în ajutor un detașament militar austriac, care s-a dovedit a fi prea slab pentru a ocupa orașul: la Cracovia, revoluționarii au format un provizoriu * guvern, și a început să cheme la învierea tuturor părților fostei Commonwealth În Polonia prusacă și rusă încercarea de revoltă a fost rapid zdrobită, dar în Galiția lucrurile au luat o altă întorsătură Guvernul austriac s-a îndreptat către țărani, invitându-i să acționeze împotriva rebelilor Atunci a început celebrul "masacrul galicesc": proprietarii de pământ au fost prinși, uciși, bătuți până la pulpă, legați și trimiși în orașe; moșiile lor au fost jefuite și arse în multe locuri și multă vreme după aceea nu s-au mai văzut în sate nici domni, nici preoți, nici administratori de moșii, nici reprezentanți ai autorităților locale administrative sau judecătorești Țăranii din Galiția au întrebat deja vecinii lor din Regatul Poloniei dacă și ei vor începe în curând masacrarea cratițelor Treaba s-a încheiat însă cu faptul că oamenii împrăștiați au fost liniștiți cu forța militară Împreună cu aceasta, armata austriacă a intrat în Cracovia, iar apoi au sosit detașamentele rusești și prusace În noiembrie același an, orașul liber a încetat să mai existe, fiind, cu acordul Rusiei și Prusiei, inclus în Imperiul Austriac În același timp în care o parte a emigrației poloneze conspira și întreprindea revolte pentru restaurarea Poloniei, o altă parte dezvolta o învățătură mistică de natură naționalistă, cunoscută sub numele de mesianism Unul dintre fondatorii săi a fost Vronski, un polonez care a locuit la Paris, autorul mai multor lucrări în care a fost proclamată o nouă doctrină, menită să regenereze lumea Vronski a scos la iveală starea morbidă a omenirii din lupta dintre conservatori și liberali, dintre care unii erau pentru el reprezentanți ai binelui, alții reprezentanți ai adevărului Din această stare, omenirea trebuia să fie scos la iveală prin unirea și realizarea binelui și adevărului, care era mesianismul Diferitele popoare se raportează în moduri diferite la principiile bunătății și adevărului, dar printre unii evrei și polonezi, conform teoriei lui Vronsky, această atitudine poate fi exprimată ca așteptare și -speranță, i e ca şi credinţa în venirea lui Mesia În cele din urmă, Vronski a recunoscut că împlinirea misiunii mesianice a fost destinată Franței, Germaniei și Rusiei, care stă în fruntea popoarelor slave: sub auspiciile Rusiei se formează o frăție a Duhului Sfânt, care va da direcția finală către omenire; va fi o federație slavă; dar, deși susține ideea de panslavism, Rusia trebuie să respecte individualitatea fiecărui popor slav După , ideea unui trimis special al Poloniei a început să se răspândească în special în rândul polonezilor, iar marele poet Mickiewicz, care a trăit și emigrant la Paris, a devenit cel mai proeminent reprezentant al mesianismului polonez În "Cartile poporului polonez și pelerinajul polonez" ( ), el a oferit, printre altele, o foarte scurtă istorie a omenirii scrisă în stil biblic "de la începutul lumii până la tortura

poporului polonez": "și l-au trădat", se spunea aici, "poporul polonez să-l tortureze, și l-au băgat într-un sicriu, iar regii au exclamat: noi am ucis și am îngropat libertatea, dar poporul polonez nu a murit Trupul lui zace într-un mormânt, iar sufletul său s-a îndepărtat de pământ, adică din viața publică în abis, adică în viața de acasă a tuturor celor care îndură robia în patria lor și în țările străine, pentru a-și vedea răbdarea Iar a treia zi sufletul se va întoarce la buștean și oamenii se vor ridica și vor elibera din robie toate popoarele Europei Și deja au trecut două zile: o zi s-a încheiat cu prima capturare a Varșoviei, a doua zi s-a încheiat cu a doua capturare a Varșoviei și a treia zi va veni și nu se va termina Și după cum după învierea lui Hristos jertfele sângeroase au încetat, tot așa după învierea poporului polonez războaiele vor înceta în creștinism " La începutul anilor patruzeci, starea de spirit religios-mistică a lui Mickiewicz s-a intensificat și a devenit un adept înfocat al unui profet polonez, Toviansky, care a apărut în acel moment la Paris, care l-a stăpânit complet pe poet Împreună cu el, alții au crezut și că Dumnezeu i-a fost milă de Polonia, căci ambasadorul ceresc a apărut cu vești fericite despre viitoarea restaurare a Poloniei și sfârșitul tristului exil Curând, Tovyansky a început să caute protecție de la papă și chiar de la împăratul Nicolae I, * într-o petiție adresată căruia i-a vorbit direct despre chemarea istorică mondială a Rusiei în spiritul ideii sale mesianice și a proclamat: "noul său instrument al Cuvântului" Comparând teoriile politice și sociale avansate din anii treizeci și patruzeci cu ideologiile naționale pe care tocmai le-am examinat, găsim între cele două o diferență profundă de viziune asupra societății umane și asupra omului însuși Pentru politicienii puri , și cu atât mai mult pentru socialiști, era de parcă problema națională nu ar exista deloc; și nu a fost nici în Franța, nici în Anglia În Germania însăși, liberalii și radicalii, în anii treizeci, nu erau din punctul de vedere naționalist Pe de altă parte, mai ales figurile renașterii slave nu au fost deloc interesate de problemele care i-au îngrijorat cel mai mult pe democrați, privind totul prin prisma intereselor și tradițiilor naționale Când în Rusia, după depresia și liniștea care a urmat înfrângerii decembriștilor, a început o anumită renaștere a gândirii sociale, pe cât a fost posibil în ordinea de atunci, apoi în literatură și știință, mai ales în cercuri inteligente, formate, după cum se știe, două direcții, care au primit numele de occidentalism și slavofilism Prima a gravitat nu spre Occident în general, ci către noua gândire occidentală - filozofică, politică, socială, în special către liberalismul francez, mai târziu către socialism, în timp ce a doua direcție a fost mai interesată nu de problemele politice și sociale, ci de problemele naționale , și mai ales în Occident, renașterea slavă, reciprocitatea slavă etc În timp ce occidentalii au înaintat începutul gândirii personale, slavofilii au pornit de la conceptul de tradiție populară și și-au creat filosofia istoriei după modelul pe care l-au găsit în rândul lor idealiştii germani, singura diferenţă fiind că poporul ales Desigur, nu erau germani, ca la Fichte sau Hegel, ci slavi Slavofilii au început să atribuie tribului slav o misiune istorică mondială, providențială, din nou urmând exemplul dat de Fichte sau Hegel, mesianiștii polonezi de mai târziu Trecutul poporului rus și al tribului slav a fost înfățișat de slavofili în termeni romantici, viitorul în trăsături mesianice, deși mai sobru decât cel al polonezilor Liderii slavofilismului au fost în general sub influența puternică a ideologiei romantice și metafizice germane și Desigur, ei erau mai aproape de hegelianismul de dreapta, în

timp ce occidentalii erau mai aproape de hegelianismul de stânga Slavofilii au idealizat atât fundamentele sistemului de stat rus, având o atitudine negativă față de constituționalismul occidental, cât și Biserica Răsăriteană, argumentând cu catolicismul, pretestantismul și raționalismul, și, în final, naționalitatea rusă însăși, opunând spiritului său sănătos slavă putredei Vest Departe de a fi lipsiți de critici la adresa realității moderne - care era greu de idealizat - slavofilii au propus totuși lozinci destul de apropiate de celebra formulă a lui Uvarov: "autocrație, ortodoxie și naționalitate" *) Adevărat, "naționalitatea" lor nu era naționalitate pur oficială, condiționată a formulei Uvarov, dar în înțelegerea naționalității de către slavofili a existat destul de mult misticism, romantism, conservatorism și exclusivitate națională În renașterea slavă, întâlnim și aceste trăsături Această mică comparație a slavofilismului rus cu fenomenele sale înrudite din Occident și opoziția față de acesta a occidentalismului rus din aceeași epocă nu poate decât să evidențieze mai bine diferența care se observă între, pe de o parte, politico-social și, pe de altă parte, aspiraţii exclusiv naţionaliste care au jucat un asemenea rol în Occident rol mare în anii treizeci şi patruzeci Concomitent cu dezvoltarea patriotismului naţional, în care se pândeau viitoarele ciocniri ale popoarelor, în direcţiile avansate ale epocii, s-a pus, dimpotrivă, problema solidarităţii internaţionale În rândul liberalilor, a fost vestit de Cobden, care credea că frăția popoarelor va aduce liber schimb; în tabăra democratică unirea tuturor naţiunilor era propovăduită de Mazzini, a cărui "Tânără Italia" urma să facă doar parte din "Tânăra Europă"; în cele din urmă, în socialism, aceeași notă a răsunat în invitația lui Marx de a uni proletarii din toate țările Antagonismele naționale, din păcate, s-au dovedit a fi mai puternice decât aceste apeluri *) Gr Uvarov a fost ministru învăţământul public în - Mai târziu s-a spus că "naționalitatea" lui era sinonimă cu iobăgie XVII Politica reacţionară între revoluţiile din iulie şi februarie şi ) y ■ Comparația anilor treizeci și patruzeci cu anii douăzeci - Atitudinea generală a guvernelor și a claselor conducătoare față de noile aspirații politice, sociale și naționale ale epocii - Politica internă a monarhiei iulie în Franța și turnura reacționară în ea politică externă nyh represiuni în Germania - explozia rapidă și pe scară largă a revoluției din - triumful reacției asupra revoluțiilor din Perioada dintre revoluțiile din iulie și februarie, atât în Franța, cât și în alte țări, între și era foarte vioi în sensul mișcărilor mentale și sociale Contabilizarea deceniilor în istorie, desigur, este permisă doar pentru o comoditate pur externă, dar din moment ce o folosim, avem dreptul să comparăm decenii individuale între ele, să comparăm un deceniu cu altul, să ne opunem unul altuia În comparație cu anii douăzeci, treizeci și cu atât mai mult cei patruzeci, au fost o perioadă mult mai vie, o epocă cu un conținut istoric enorm Din ultimii ani ai secolului al XVIII-lea a început o reacție împotriva Revoluției Franceze și a filozofiei secolului al XVIII-lea și a atins punctul culminant în epoca restaurării; dar deja în a doua jumătate a anilor douăzeci se remarcă o întorsătură spre reluarea mișcării, întreruptă de evenimentele de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea În anii treizeci reacția culturală a fost depășită, iar pe tărâmul ideilor a început din nou munca într-o direcție progresivă Anii treizeci și patruzeci din istoria secolului al XIX-lea pot fi comparați, ca echivalent, cu acele decenii din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când era cea mai bună perioadă a lui Voltaire, când scria

Rousseau, când enciclopediștii acționau în literatura franceză etc ,
sau cu așa-numita Sturm- und Drang-Periode în literatura germană
Reacția care s-a instalat peste tot după revoluția din a întrerupt
această renaștere ideologică pentru o lungă perioadă de timp, iar când
renașterea a început din nou "") Uch carte, §§ , , și -I E , or V, cap
VI, VIII și XVIII - Vedere generală, cap XII aspirațiile care
caracterizează anii treizeci și patruzeci, s-a dovedit că, în esență,
întregul conținut spiritual al deceniilor următoare a fost doar o
reproducere și o continuare directă a ceea ce a fost creat în epoca
tocmai numită Mai mult sau mai puțin nestingherite, ideile noi care
negau realitatea reacționară și deschideau perspective largi pentru
viitoare schimbări politice, sociale și culturale puteau fi făcute
publice și diseminate doar acolo unde nu exista cenzură, unde
libertatea de exprimare era recunoscută în ACEA sau în alt mod gânduri
și cuvinte, unde societatea nu se afla sub supravegherea atentă a
poliției politice Dimpotrivă, acolo unde nu exista libertate, toate
aspirațiile de opoziție au fost înăbușite, iar masa oamenilor a fost
nevoită să se refugieze într-o țară străină, în țări mai libere care
dădeau adăpost exilaților, în Franța, în Belgia, în Elveția, în Anglia,
unde, după cum am văzut, locuia o masă de emigranți din Germania, și
din Italia, din Polonia rusă etc S-a întâmplat ca persecuția la care au
fost supuși indivizii din motive politice să-i depășească în afara
granițelor patriei lor, așa cum poate fi văzut din exemplul
expulzărilor lui Marx, Lelewel și alții din afara Franței, la cererea
guvernelor lor Întrucât Elveția a fost una dintre țările care au dat
adăpost emigranților politici, unde, de altfel, a avut loc și o
puternică mișcare democratică în această epocă, a fost constant sub
presiunea marilor puteri conservatoare pentru a cere desființarea
dreptului de azil Chiar și la congresele anilor douăzeci se vorbea
despre aceeași împărțire a Elveției ca în secolul al XVIII-lea Polonia
a avut de suferit Soarta orașului liber Cracovia, anexat Austriei în ca
centru de revoluție care trebuia distrus, a arătat că există un pericol
și pentru Elveția Dintre toate guvernele marilor puteri, doar englezii,
au apărat independența statelor mici de amestecul în treburile lor
interne pentru a suprima revoluțiile, deși acasă acest guvern și
Parlament au luptat împotriva cartismului cu toate mijloacele și
puterea, au influențat toate opozițiile manifestări în Irlanda, unde în
acestea în aceiași ani a avut loc o fermentație revoluționară Clasele
dominante, de ex burghezia din statele constituționale și nobilimea cu
birocrația în monarhiile absolute au susținut în general arborele
reprezentanți ai autorităților în lupta lor împotriva gândirii libere
și a iubirii de libertate Atât politica internă, cât și cea externă a
Monarhiei iulie din Franța au devenit din ce în ce mai reacționare de-a
lungul anilor Anii treizeci destul de turbulenți au fost urmați de
patruzeci comparativ mai calmi, când conspirațiile și rebeliunile au
încetat, atentatele la viața regelui au devenit mai rare și nu au mai
existat crize ministeriale necontenite La începutul domniei sale,
Louis-Philippe a trebuit de mai multe ori să-și exprime recunoștința
față de participanții la lovitura de stat din iulie și chiar a căutat
direct popularitatea în rândul populației pariziene, apărând pe străzi
într-o pѣiiikom, într-o anumită rochie, cu o umbrelă în mâini,
înclinându-se și chiar strângând mâinile trecătorilor care se întind
spre el Odată cu trecerea timpului, toate acestea s-au schimbat Louis-
Philippe a încercat din ce în ce mai mult să scape de porecla care i-a
fost dată ca rege al baricadelor și era deosebit de nerăbdător să se
îngrădească cu monarhii absoluti Conspirațiile și încercările de

rebeliune au presupus tot felul de represiuni, administrative, judiciare, legislative Camerele au emis legi noi care au simplificat procedurile judiciare în materie politică, au crescut pedepsele în materie de presă, au introdus cenzură pentru imagini tipărite și spectacole de teatru, au interzis abonamentele pentru strângerea de bani în beneficiul ziarelor amendate și au crescut depozitele editorilor de ziare (până la ) tone fr -Kb) Franta a fost, se pare, complet "calmata" prin toate aceste masuri A zecea aniversare a Revolutiei din iulie a fost sarbatorita fara a perturba ordinea, dar nici un singur membru al familiei regale nu a aparut la deschiderea monument în cinstea evenimentului, sau așa-numita "Coloana Iulie" "Franța s-a plictisit", spunea Lamartine în ; "ordinea este în siguranță pentru mult timp", a declarat Guizot, șef permanent al ministerului din , în Vorbind despre starea de spirit a burgheziei franceze la începutul anilor patruzeci, Heine a remarcat că, în opinia sa, în opinia mea, ea "nu se temea de republica propriu-zisă, ci simțea o frică instinctivă de comunism" "La această frică" a adăugat Heine, "Louis-Philippe datorează celor mai loiali adepți ai săi, celor mai de încredere suporturi ale tronului său" Burgheziei nu-l plăcea pe Guizot, dar vedea în el un paznic imperios al proprietății și ordinii "Acum", a scris Heine, " Guizot este un slujitor credincios al burgheziei conducătoare și, purtând în suflet statornicia ducelui de Alba, va apăra burghezia până în ultimul moment cu o consecvență de nezdruncinat Guizot însuși a explicat ulterior în memoriile sale toată politica internă prin nevoia sa de a proteja societatea și guvernul de anumite idei care, după propria sa caracterizare, "sub diferite denumiri au fost ridicate la dogma principală de către republicani, democrați, socialiști, comuniști, pozitiviști, partidele politice, școlile filozofice, societățile secrete, scriitorii individuali, toți oponenții guvernului stabilit, se întreceau pentru a le distribui în societate În ministerul Guizot, camerele au adoptat diverse legi reacţionare, iar guvernul însuşi a iniţiat urmăriri judiciare în chestiuni de presă, terminându-se însă în majoritatea cazurilor cu achitări de către juriu Dintr-o singură privință, Guizot s-a poziționat pe un punct de vedere mai progresist: ca protestant, a luptat împotriva clericalismului și chiar a făcut ca papa să-i pună pe iezuiți să-și închidă instituțiile din Franța și să părăsească țara însăși Înainte de revoluția din februarie, chiar și unii membri ai familiei regale au dezaprobat politicile guvernului Prințul de Joinville, unul dintre fiii regelui, i-a scris fratelui său; Ducele de Nemours, în toamna anului , că regimul instituit "Franța este condusă la revoluție", și a criticat politica externă a lui Louis-Philippe și Guizot: "Franța, se spunea într-o scrisoare, a început să facă pe plac Austriei să joacă rolul unui jandarm în Elveția și un strangular în Italia a propriilor principii, dar și a aliaților lor naturali Ideea aici a fost următoarea După întâlnirea Muichengret a suveranilor Rusiei și Austriei și a prințului moștenitor al Prusiei din , Franța a declarat curții din Viena că va rezista, cu armele în mână, oricărei amestecuri a aliaților în afacerile Belgiei, Elveției și reginele Sardiniei stva ca tari incluse in sfera de influenta franceza Apărarea independenței acestor țări de către Franța a fost susținută și de Anglia, care era atunci în "acord cordial" cu prima Ambele puteri constituționale, în plus, au considerat Spania și Portugalia, unde i-au susținut pe liberali împotriva con- slujitori care se bucurau de simpatia celor trei monarhii absolute In acest În același timp, în statele din Peninsula Iberică au avut loc vrăji dinastice asupra coroanelor, purtătoarele

cărora erau două regine minore, iar în același timp au fost introduse constituții în ambele Liberalii spanioli și portughezi au reprezentat tinerele regine și pentru sistemul constituțional, cu sprijinul Franței și Angliei, conservatorii pentru pretendenți (Don Carlos și Don Miguel) și absolutism, găsind simpatie din partea celor trei monarhii absolute În ambele țări, lucrurile au ajuns la adevărate războaie civile Curând însă, Franța și Anglia s-au certat din cauza afacerilor din Pirinei, deoarece interesele lor s-au dovedit a fi nepotrivite, iar apoi cursul politicii externe franceze a luat o cu totul altă direcție, ceea ce, tocmai, i-a permis fiului regal să compare comportamentul guvernul lui cu rol de jandarm Noul curs în politica externă franceză a fost apropierea de marile puteri continentale, care fusese mult timp visul lui Ludovic Filip El chiar, aproape fără știrea miniștrilor săi, a intrat în relații cu Metternich, care a rămas în anii treizeci și patruzeci principalul lider al reacției austriece La rândul său, Metternich a căutat și o apropiere de regele francez și i-a subliniat că o alianță cu Austria, și nu cu Anglia, era mai benefică pentru el În anii patruzeci, Louis-Filippus nu a mai protestat împotriva comportamentului monarhului absolut: orașul liber Kra, thekov a fost anexat Austriilor, iar acesta nu s-a bucurat de nicio opoziție din partea Franței, iar când austriacul a fost solicitat de elvețieni Philipp a susținut că aceasta este o cerere cu amenințarea ruperii relațiilor diplomatice Elveția a fost nevoită să se supună presiunii puterilor Guizot îi scrisese deja direct lui Metternich în : "Luptăm, tu și cu mine", îndrăznesc să cred așa, "pentru a păstra și vindeca societățile moderne, iar aceasta este alianța noastră Numai cu ajutorul Austriei a politicii conservatoare franceze se poate combate cu succes spiritul revoluționar și anarhist În acest moment, Franța burgheză și Austria absolutistă, în persoana miniștrilor lor de frunte, erau foarte preocupate de mișcările democratice din Elveția și Italia, unde atât Guizot, cât și Metternich au susținut în toate modurile posibile "Le-au trăit conservatorii În Elveția în anii treizeci și patruzeci a existat o luptă între partidul clerical, care susținea o mai mare independență a cantoanelor, și partidul radical, care aspira să întărească puterea federală Subiectul luptei a fost problema revizuirii constituției sindicale Cele mai conservatoare șapte cantoane au încheiat chiar între ele o "alianță specială", Sonderbund, dar când majoritatea radicalilor s-au format în dieta generală, dieta a cerut dizolvarea Sonderbundului și alungarea iezuiților Șapte cantoane nu au vrut să se supună și au găsit sprijin din Austria și Franța, la care s-a alăturat Prusia, și apoi Rusia Guvernele austriac și francez au ajutat direct Znder Bund-ul trimițând bani, arme și tunuri Doar Anglia a luat Elveția sub protecția ei, sfătuind-o însă să nu dea motive pentru intervenția puterilor continentale Lupta din Elveția a ajuns la o luptă civilă oficială, în care Sonderbund a suferit înfrângere - în noiembrie , cu doar trei luni înainte de revoluția din februarie Conducătorii Sonderbundului au fost nevoiți să fugă în Italia, unde au livrat depeșele lui Guizot, care nu le-au mai găsit în patria lor Mișcarea din Italia l-a preocupat foarte mult atât pe Metternich, cât și pe Guizot Când a venit la Roma vestea înfrângerii Sonderbundului, democrații locali au organizat o manifestație populară în fața casei reprezentantului Elveției, strigând: "Jos iezuiții!" Acordul dintre Guizot și Metternich s-a extins și asupra afacerilor italiene, care la începutul anului luau din ce în ce mai mult o direcție deloc plăcută pentru politica reacționară a Franței și Austriei Și aici, Franța, în alianță cu Austria, a început să joace rolul de jandarm În Germania și

în această epocă a continuat să funcționeze sistemul reacționar din anii douăzeci, vechiul sistem Metternich Fermentul provocat în Germania de revoluția poloneză a fost în scurt timp înlăturat În primăvara anului , la Hambach a fost organizată o grandioasă demonstrație național-democratică, dar a servit doar drept pretext pentru noi represiuni care au căzut asupra presei, universităților și tuturor manifestărilor libere ale spiritului public În , la Frankfurt pe Main a fost făcută o încercare nebună de a proclama o republică, ceea ce a intensificat și mai mult reacția care a forțat o masă de germani să-și părăsească patria În anul următor, Metternich s-a adunat la Viena S miniștrii celor mai semnificative state germane să elaboreze noi măsuri represive, îndreptate acum împotriva camerelor reprezentative unde se aflau După aceea, în statele care aveau un sistem constituțional, au început tot felul de restricții și restrângeri ale competenței Landtag-urilor locale, în Regatul Hanovra în , constituția introdusă a fost chiar anulată oficial cu puțin timp înainte de aceasta ( ): pur și simplu nu a vrut să-l recunoască pe noul rege Ernst-August Şapte profesori de la Göttingen care au protestat împotriva acestei lovituri de stat au fost lipsiţi de catedre, iar chestiunea a ocupat multă vreme opinia publică în toată Germania Aceiași ani includ interzicerea lucrărilor "Tânărei Germanii" (mai mult, nu numai că au fost deja scrise, ci și care urmează să fie scrise) În același timp, clericalismul catolic a făcut pași mari în Germania - chiar și în Prusia protestantă, al cărei guvern a urmat pretențiile sale pentru diferite concesii - În Prusia, odată cu urcarea la tron, în , Frederick William IV* Ƅla, dar din mijlocul anilor patruzeci totul a mers ca înainte, în sensul persecuţiei presei periodice, a învăţăturii universitare etc , dacă în ei s-a găsit ceva liber gânditor În esență, între revoluțiile din și , Austria a rămas principala forță călăuzitoare a întregii politici interne din Germania între revoluțiile din și , care până la sfârșitul perioadei s-a întărit printr-o alianță cu Franța, rămânând în strânsă unitate ca şi înainte atât cu Prusia cât şi cu Rusia Noua combinație politică - Franța în alianță cu Austria și prin ea cu alte două monarhii absolute - a fost însă în curând bulversată de revoluția care a avut loc în Franța și foarte curând a măturat aproape toată Europa de Vest Revoluția din februarie de la Paris, care a răsturnat monarhia din iulie și a dus la înființarea unei republici în Franța, este de obicei considerată ca punct de plecare pentru evenimentele din De fapt, însă, o serie de mișcări revoluționare care au marcat acest lucru și anul următor au început în Italia, unde
*) Se știe că în a încetat unirea într-o singură persoană a puterii regale din Anglia și din Hanovra deja din ianuarie au avut loc o serie întreagă de mişcări populare În Italia, așadar, Revoluția Franceză din Februarie nu a făcut decât să întărească, nu a provocat în niciun caz o revoluție, care la scurt timp după aceea a cuprins întreaga peninsulă Apeninică Întrucât o parte semnificativă a ei se afla sub stăpânirea Austriei, care păzea ordinea stabilită în restul părților sale, revoluția italiană a căpătat imediat caracterul unei lupte naționale împotriva Austriei; Sardinia chiar "a intrat într-un război deschis cu acesta din urmă și a dus alte state italiene cu exemplul său Iar în Germania, evenimentele care au avut loc în erau deja pregătite înainte de lovitura de stat de la Paris din februarie, în firma de revitalizare a revendicărilor constituționale și intensificarea tulburărilor populare Și anume, pe alocuri chiar înainte de știrea pr cea care a avut loc la Paris, au fost deja mici revolte și, în general, a fost un puternic ferment politic, la care au luat parte burghezia liberală,

muncitorii urbani și țăranii Explozia pariziană, care a avut loc chiar la sfârșitul lunii februarie, a fost totuși nu mai puțin un semnal pentru începutul unei serii întregi de revoluții "de martie" în statele germane individuale ale căror guverne au fost nevoite nu numai să facă diverse concesii care le-au fost cerute, ci și să-și dea acordul pentru convocarea unui parlament integral german: în ultima zi a lunii martie la Frankfurt pe Main era deja în sesiune o întâlnire pregătitoare, care urma să organizeze o reprezentare națională În cele din urmă, în limitele Imperiului Austriac, nu numai supușii săi italieni și germani, ci și alte naționalități supuse acestuia, au luat parte la revoluția care începuse, iar în vara anului s-a adunat un congres al reprezentanților diferitelor naționalități slave în capitala Republicii Cehe, care trebuia să declare întregii lumi civilizate că popoarele slave aspiră la libertate și egalitate În același timp, a crescut și Ungaria Și în ea spiritul de opoziție cu o forță considerabilă a început să se manifeste încă dinaintea tuturor acestor evenimente, astfel încât dieta locală reușise deja să-și prezinte pretențiile politice guvernului de la Viena, când vestea ce se făcea în alte locuri avea o efect asupra Madya Națiunea rusă, aderat în totalitate la revoluție Mișcarea revoluționară din a fost slabă doar în ținuturile poloneze - după eșecul revoltei din , masacrul din Galiția și pășind în același timp unind orașul liber Cracovia cu Austria Cu toate acestea, nu mai puțin în Cracovia și în Poznań, adică atât Polonia austriacă cât şi cea prusacă au avut izbucnirile lor revoluţionare Astfel au trecut primele trei luni ale anului , iar vara s-au întrunit simultan adunările constitutive, care urmau să elaboreze noi constituții pentru Franța, și pentru Germania, și pentru Prusia și pentru Austria Evenimentele din se sugerează pentru comparație cu mișcările revoluționare din și care le-au precedat În ambele cazuri din urmă, ca și acum, revoluțiile s-au desfășurat aproape simultan în mai multe locuri, dar niciodată până atunci o revoluție nu a acoperit o suprafață atât de mare ca în În plus, mișcarea din nu a afectat o singură mare putere , și chiar în În , dintre marile puteri, doar Franța a supraviețuit unei revolte interne Deși revoluția din iulie s-a reflectat parțial în Germania, nici Austria, nici Prusia nu au fost atunci afectate, dar acum, dimpotrivă, "revoluția din Franța a fost urmată de revoluții în ambele mari puteri germane În orice caz, în , atât Italia cât Germania a experimentat doar o influență slabă a loviturii de stat de la Paris, iar în ambele țări au fost supuse unui astfel de șoc pe care nu l-au mai experimentat de la marea revoluție franceză și de la Napoleon I Era și o veste grozavă că în mișcarea generală a furtunului participarea, după cum tocmai s-a spus, a diferitelor naționalități non-germane din Austria / În sfârșit, revoluția din a fost complicată și mai mult de două războaie, care erau în strânsă legătură cu mișcările naționale care luptau pentru unirea italienilor și a lui Nepschev, și anume războaiele din Sardinia cu Austria și Germania cu Danemarca Dintre marile puteri europene, doar Rusia și Anglia nu au fost afectate de această revoluție, deși în aceasta din urmă, sub influența evenimentelor de la Paris, a avut loc și un izbucnire nesemnificativă cartist, iar "Tânăra Irlanda" a făcut o încercare de rebeliune nereușită Doar statele peninsulelor Iberică și Scandinavă au rămas în afara oricărei influențe a evenimentelor care aveau loc, întrucât în alte straturi secundare - în Belgia, în Olanda, în Danemarca - s-au petrecut totuși, deși pașnic, dar sub influența cursul general al evenimentelor, unele modificări constituționale importante La toate acestea mai trebuie adăugat că în Elveția a fost și

anul El a susținut introducerea noilor constituții democratice, pregătite deja de victoria radicalilor clericilor în războiul intercomun cu Sonderbund, care s-a încheiat cu puțin timp înainte de revoluția din februarie Republica nu a fost înființată numai în Franța, dar s-au încercat și introducerea unui sistem republican în alte țări A existat un întreg partid în Italia, care lupta pentru o revoluție politică pe baza democrației și se bazează pe ea ajutor din Franta În Veneția a proclamat o republică, iar apoi Roma și Toscana i-au urmat exemplul; numai că se știe că aceste republici au avut o existență efemeră În Germania, la fel s-a format un partid republican, iar deja în adunarea pregătitoare de la Frankfurt existau niște "personalități politice" care s-au gândit la înființarea unei republici în Germania În Baden a avut loc chiar - o răscoală eșuată, totuși - republicană, la care au participat democrați francezi și polonezi, împreună cu emigranții germani Exista și o minoritate republicană în parlamentul german Când s-a dovedit că nu va rezulta nimic din reorganizarea Germaniei pe noi principii, în s-au făcut noi încercări de revolte republicane în diverse locuri În cele din urmă, în Ungaria, Sejmul i-a declarat pe Habsburgi lipsiți de coroana Sf Stephen, iar țara a fost proclamată stat independent cu guvernare populară Având în vedere tot ceea ce s-a spus, se poate afirma cu cea mai mare hotărâre că, în ceea ce privește puterea influenței sale directe asupra Europei, lovitura de stat din februarie a primit o semnificație mult mai importantă decât chiar revoluția din , care, ca știm, este punctul de plecare al tuturor mișcărilor politice din secolul ѣka De asemenea, este clar că un eveniment de acest fel - așa cum s-a întâmplat în anii douăzeci și treizeci - nu putea să nu producă schimbări importante și în domeniul politicii internaționale Zilele de februarie au adus în Franța triumful democrației, care, la fel ca în , a reprezentat propaganda revoluționară în alte țări și a cerut cu voce tare restaurarea Poloniei, care conținea o amenințare împotriva Austriei, Prusiei și Rusiei Când, în urma loviturii de stat din februarie, au ajuns în Germania aveau loc revoluții, mulți la Paris cereau și asistență pentru ei, care urma să fie extinsă, de altfel, și în Italia Mulți germani și italieni înșiși nu au avut nimic împotriva intervenției Republicii Franceze în treburile lor interne, dar majoritatea din Germania și Italia nu și-au dorit acest lucru, temându-se că Franța nu va oferi sprijin gratuit, iar suveranii germani și italieni a folosit cu pricepere acest motiv, pentru a elimina orice gând de amestec francez Revoluția maghiară, care nu a făcut altceva decât să slăbească Austria, a fost întâmpinată cu mare simpatie oriunde această putere a fost urâtă sau temută Criza a asumat direct caracterul unei lupte paneuropene împotriva tuturor fundamentelor vechii ordini internaționale Rezultatul acestei crize a depins însă în mare măsură de comportamentul celor două mari puteri, Rusia și Anglia, care au rămas calmi și în unele puncte destul de de acord în opiniile lor, deși din motive diferite Și anume, ei erau în egală măsură împotriva unificării Germaniei și împotriva anexării Danemarcei, Holstein și Schleswig, aparținând acesteia, Rusia - datorită conservatorismului general al politicii sale, Anglia - de teama că Germania unită nu-și va dobândi propria flotă În cele ce urmează, vom lua în considerare toate aceste răsturnări separat - și în Franța, și în Germania, și în părțile negermane ale Austriei și în Italia, în fiecare dintre aceste țări până la victoria asupra revoluției de reacție, care apoi caracterizează întregul deceniu următor, sumbru cincizeci Revoluția din a forțat din nou toate forțele conservatoare ale Europei să se ralieze Intervenția austro-franceză în

afacerile italiene, care fusese deja planificată sub Metternich și Guizot, a fost realizată mai târziu, doar într-o formă nouă Rusia a venit în ajutorul Austriei împotriva rebelilor maghiari, care, de altfel, au acordat asistență Austriei și în restabilirea sistemului aliat creat la Congresul de la Viena, zguduit de revoluția din Motivele succesului reacției în jurul anului va fi examinat de noi după cum ne cunoaștem cu întregul curs al evenimentelor de la sfârșitul anilor patruzeci și începutul anilor cincizeci Aici observăm doar că reacția anilor cincizeci, în multe privințe, a depășit reacția anilor treizeci și patruzeci Lupta purtată în epoca Monarhiei iulie împotriva noului politic aspirațiile șic, sociale, naționale și mintale, după victoria lor temporară din , s-au încheiat cu înfrângerea lor completă, din care grupurile sociale, păturile și clasele, precum și naționalități întregi, care au fost învinse în această luptă, nu și-au putut reveni pentru un perioadă lungă de timp ' XVIII, revoluţia din februarie şi a doua republică în Franţa ) Cauzele revoluției din februarie - Agitație în favoarea reformei parlamentare - Evenimente din - februarie - Mișcarea socială în clasa muncitoare - Zilele de iunie - Constituția din și alegerea lui Louis-Napoleon Bonaparte la președinția republicii - Înfrângerea republicanilor în - Partidele politice în adunarea legislativă - Conflicte între el și președinte Revoluția din februarie a fost precedată în Franța de treizeci și patru de ani de monarhie constituțională, care în primii șaisprezece ani ai acelei perioade a fost o monarhie a aristocrației, în ultimii optsprezece ani o monarhie a burgheziei Carol al X-lea, ca și Ludovic al XVI-lea, a fost ruinat de alianța puterii regale cu privilegiații, cu nobilimea și cu clerul, alianța lui Ludovic Filip cu burghezia, în ambele cazuri, atunci, este aceeași că monarhia a fost doar un organ al unei anumite staţii sau dominaţie de clasă Motivul principal al Revoluției din februarie a fost nemulțumirea profundă a națiunii față de regim, în care orice de tone de cetățeni se bucurau de drept de vot, reprezentarea populară ținea doar de interesele celei mai prospere minorități, deputații se distingeau prin corupție extremă , ministerul, creând artificial în favoarea lor o majoritate permanentă în cameră, a condus politica internă și externă într-o direcție puternic condamnată de opinia publică a țării, și ') Uch carte, §§ - -I E , vol V, cap XIX, XX și XXIV -Nar drepturi, stat, cap XIX regele a dat dovadă de cea mai încăpățânată nedorință de a schimba ceva în sistemul politic stabilit În același timp în care acest regim părea să se consolideze din ce în ce mai mult, opoziția împotriva lui a devenit din ce în ce mai profundă și a capturat cercuri din ce în ce mai largi În exista deja un partid în Franța care se gândea să profite de răsturnarea liniei seniorilor Bourbonilor pentru a întemeia o republică, dar atunci acest partid era prea slab pentru a realiza ceva Încercările republicane din anii treizeci au rămas și ele în zadar adus, dar dacă intră anii patruzeci și nu mai existau discursuri tăioase de natură revoluționară, apoi succese enorme, în comparație cu vremea precedentă, s-au făcut prin propaganda democratică, care a început să pună stăpânire pe proletariatul nemulțumit de poziția sa, mai ales că cererile care au făcut cu această propagandă, au creat republicilor o popularitate deosebit de mare în această clasă În anii patruzeci, nu numai în democrație, ci și în cea mai bună parte a burgheziei, regele, ministerul, camerele și-au pierdut orice autoritate morală; una dintre cauzele răului a fost văzută în legea electorală proastă, care a umplut camera deputaților fie cu funcționari care erau complet dependenți de guvern, fie cu persoane particulare care și-au vândut voturile

guvernului Așa cum în Anglia a existat agitație în favoarea reformei electorale, o mișcare similară a apărut și în Franța: una dintre demonstrațiile populare de susținere a revendicărilor reformiștilor a devenit cauza imediată a revoltei, terminând cu prăbușirea tronului din iulie Lovitura de stat a avut loc destul de neașteptat și neobișnuit de rapid - în doar trei zile: , și februarie În Franța, în general, în anii patruzeci a existat o agitație activă în favoarea reformei parlamentare, în sensul scăderii sau desființării calificărilor, precum și al eliminării, sau măcar al reducerii numărului de deputați, care în același timp erau funcționari , care erau în serviciul public Nici majoritatea camerei, nici Guizot, nici regele mai departe nu a fost de acord În iulie reformatorii au lansat o campanie de banchete pentru a arăta că țara își dorește cu adevărat o reformă a alegerilor Discursurile rostite la banchete au devenit din ce în ce mai radicale, iar în decembrie Ledru-Rollin, membru al Camerei, care s-a declarat în mod deschis republican, a proclamat un toast în memoria convenției care "a salvat Franța de jugul regilor" În ianuarie , guvernul a început să interzică o astfel de demonstrație, dar, în ciuda acestui fapt, opoziția a decis să organizeze un banchet mare cu procesiune populară - numindu-l pentru februarie Apoi organizatorii înșiși ai banchetului, temându-se de revolte de stradă care ar putea duce la vărsare de sânge și ar putea duce la înfrângerea oamenilor, și-au anulat decizia, dar era deja prea târziu Pe februarie, pe străzile Parisului, adiacente locului unde urma să aibă loc banchetul, dimineața au început să se adune mulțimi de oameni, deplasându-se acolo din toate părțile orașului Au strigat: "Trăiască reforma! jos miniștrii! Jos Guizot!", iar atunci au început să jefuiască magazinele de arme, au încercat să facă baricade, iar în diferite puncte ale orașului au avut loc încăierări cu detașamentele militare Pe la ora cinci după-amiaza guvernul a hotărât să convoace Garda Națională, care în anii treizeci participase constant la suprimarea dezordinii, dar acum Garda Națională era cel puțin indiferentă față de guvern A doua zi, au început din nou încercările de construire a baricadelor, iar în detașamente separate ale Gărzii Naționale au strigat despre necesitatea schimbării ministerului și a introducerii unei reforme Un astfel de detașament s-a prezentat chiar în fața camerei, la care au adus cu ei o petiție de reformă și demisia miniștrilor Cam în același timp, Guizot a anunțat în Cameră că regele a însărcinat pe altul să întocmească un nou minister Vestea acestei demisii s-a răspândit rapid în tot orașul, iar luptele care începuseră au încetat, deși baricadele deja construite au continuat să fie păzite de insurgenți Seara s-au aprins lumini în multe părți ale orașului, iar pe străzile principale s-a aranjat o adevărată festivitate cu strigăte și cântece vesele Dar bucuria populară a fost de scurtă durată În fața clădirii Ministerului Afacerilor Externe, unde pe la ora opt seara se adunase o mulțime densă de oameni, nu se știa cine a tras un foc, la care gardianul a răspuns cu o salvă de cincizeci pistoale Au fost mulți răniți și uciși pe loc Acesta a devenit semnalul unei revolte generale Imediat s-a format o procesiune cu cadavrele morților, cu care au încărcat o dilige care trecea Procesiunea, strigând după răzbunare, s-a deplasat pe diferite străzi ale orașului mult după miezul nopții Destul de repede, întreg orașul a fost cuprins deveni Aproape toate bisericile au tras un semnal de alarmă, peste tot au fost ridicate noi baricade Între timp, mareșalul Bugeaud, al cărui nume era extrem de nepopular în capitală, a fost pus în fruntea forțelor militare ale capitalei oameni Toată noaptea populația Parisului a construit baricade și s-a pregătit pentru luptă Bugeaud s-a pregătit și el pentru asta Cu toate acestea,

în dimineața zilei de februarie, puțini oameni s-au gândit la posibilitatea răsturnării monarhiei Ziarele republicane însele cereau guvernului doar concesii Vestea numirii lui Bugeau in functia de comandant-sef nu a facut decat sa amarase masele Lupta a continuat, dar detașamentele Gărzii Naționale au trecut de partea oamenilor Ludovik-Philippe, care încă noaptea nu voia să fie de acord cu dizolvarea camerei, a cedat în cele din urmă dimineața și chiar a dat ordin trupelor să înceteze focul Guizot a fugit noaptea, îmbrăcat, după cum se spune, în rochie de dama Autoritățile erau însă atât de confuze încât nu s-a dat la timp să cunoască toate detașamentele armatei despre încetarea ostilităților Ciocnirile sângeroase au continuat de aceea s-au înghesuit în diferite părți ale orașului Familia regală s-a așezat micul dejun, când unii deputați au venit în fugă să-l avertizeze pe rege că și Palatul Tulliers era în pericol să fie luat de o mulțime de oameni Acum i se spunea lui Louis Philippe despre necesitatea de a salva familia regală Regele a încercat să se prezinte personal cu cei doi fii ai săi în fața rândurilor trupelor de linie și a gărzii naționale, dar din partea soldaților întâlnirea a fost rece, iar din rândurile gărzii naționale s-au auzit strigăte: "Lung trăiește reforma!", Și acestea erau detașamentele care trebuiau să apere Tuileriesul de atac Aproape imediat după aceea, jurnalistul Emile de Girardin a izbucnit în rege fără un raport cu o proclamație gata făcută către popor care anunța abdicarea regelui de la tron în favoarea nepotului său cel mare, contele de Paris, dizolvarea camera si o amnistie generala Louis-Philippe a început să obiecteze, dar Girardin a început să vorbească atât de insistent despre nevoia de renunțare, iar printre cei din jur l-au susținut atât de mulți, încât Louis-Philippe a cedat în cele din urmă După aceea, a rămas doar să alerge în grabă prin Grădinile Tullier până la Place de la Concorde, unde cu mare dificultate au adus două taxiuri Zborul a fost chiar atât de grăbit încât Louis-Philippe nu a luat nicio măsură asigura transferul coroanei către nepotul său Aproape imediat după aceasta, o mulțime de oameni au luat stăpânire pe Palatul Tullier și au făcut o adevărată rătăcire în el Mulți insurgenți strigau deja în același timp: "Trăiască republica" Scene similare au avut loc în alte părți ale Parisului O altă mulțime a pus stăpânire pe primărie, care fusese multă vreme considerată punctul principal al revoluțiilor pariziene O parte din mulțimea care intrase în posesia Palatului Tullier a purtat triumf tronul regal în Place de la Bastille, unde a fost ars la poalele coloanei din iulie Cealaltă parte a izbucnit zgomotos în Camera Deputaților, unde, în mijlocul celei mai mari dezordine, s-a întocmit în grabă o listă a guvernului provizoriu, care cuprindea, printre altele, Ledru-Rollin și poetul Lamartine Amândoi s-au grăbit la primărie ca să nu dea timp să-l prindă de vreun alt guvern provizoriu Primăria în acel moment era deja în mâinile participanților la mișcare Și aici se pregăteau să aleagă un guvern, când deodată a venit vestea că acest lucru s-a făcut deja în cameră și că guvernul format acolo, însoțit de o mulțime mare, se duce el însuși la primărie Aici Ledru-Rollin și Lamartine au trebuit să includă în lista lor de chipuri noi, printre altele, pe Louis Blanc și pe un muncitor, Albert, care se bucura de faimă și influență în cercurile de muncă Primul act al guvernului provizoriu a fost de a întocmi o proclamație către popor care proclamă o republică În primărie și în jurul ei, oamenii au continuat să se înghesuie și de mai multe ori s-au auzit printre ei discursuri, în care s-au pus sub semnul întrebării legitimitatea guvernului nou format, și dispoziția lui față de popor, și starea sa de spirit revoluționară În timp ce toate acestea

se petreceau în primărie, baricadele erau păzite de oameni înarmați, pentru că prin oraș circulau cele mai alarmante zvonuri Se spunea, de exemplu, că trupele care se retrăgeau se pregătesc pentru un atac de noapte, că forturile din jurul Parisului vor bombarda orașul, că incendiile vor fi puse în diferite locuri prin incendiere Pentru a preveni toate aceste orori, oamenii s-au repezit la cazarmă, au alungat soldații de acolo, le-au luat armele Soldații, care nu primiseră niciun ordin, nu au rezistat, dar au fost extrem de iritați - mai târziu au avut șansa de a-și dezvălui furia asupra oamenilor Emoția nu s-a domolit în zilele următoare, și abia pe putea avea loc proclamarea solemnă a republicii în Place de la Bastille Țara, obișnuită să se supună Parisului, s-a grăbit să recunoască guvernul provizoriu, în timp ce Louis-Philippe și membrii familiei sale au evadat în străinătate pe drumuri diferite Așadar, s-a înființat o republică în Franța, iar guvernul provizoriu, în urma acesteia, a convocat alegeri pentru o adunare constituantă Aceste alegeri erau deja efectuate prin vot universal; în vara lui , adunarea a elaborat pentru Franța o constituție republicană pe principii democratice largi, iar la sfârșitul acelui an una universală prin vot a fost ales și șeful executivului, președintele republicii, în persoana prințului Louis-Napoleon Bonaparte, nepotul lui Napoleon I Dar în aceeași perioadă de timp, între sfârșitul lunii februarie și începutul din decembrie, în Franţa au avut loc evenimente importante, care au avut o semnificaţie fatală pentru întreaga viitoare a doua republică Pentru meșteșugarii și muncitorii din fabricile marilor orașe și, bineînțeles, mai presus de toate, Parisul însuși, cu a cărui stăpânire asupra țării era de mult obișnuită Franța, republica, proclamată la februarie , era un asemenea dispozitiv de stat, al cărui scop era acela de a fi o restructurare completă a societăţii pe bazele doctrinelor socialiste de atunci În primele patru luni ale celei de-a doua republici, tulburările din populația pariziană, s-ar putea spune, au fost continue, însoțite de demonstrații impresionante și chiar de încercări de a pune direct presiune asupra noului guvern Unul dintre sloganurile acestei mișcări sociale a fost "dreptul la muncă", proclamat de Louis Blanc și încheiat numele său este deosebit de popular în rândul populației muncitoare din Paris Autorul "Organizaţiei Muncii" a intrat chiar, după cum am văzut, în membrii guvernului provizoriu, în care se număra şi un simplu muncitor, Albert, care stătea şi pe un punct de vedere socialist Mai mult, sub președinția lui Louis Blanc, a fost formată o comisie specială pentru a rezolva problemele legate de muncă și bunăstarea lucrătorilor Locul întâlnirilor sale a fost Palatul Luxemburg, care s-a transformat într-un fel de parlament de lucru, dar fără nicio putere și fără niciun mijloc material Totodată, pentru a-i liniști pe șomeri, guvernul provizoriu a amenajat lucrări publice speciale, cărora li s-a dat tunete cum se numesc "atelierele naționale": tuturor celor care doreau să lucreze în lucrările de terasament întreprinse la Paris li se dau doi franci pe zi, ceea ce atragea o masă de șomeri în capitală și din alte locuri Încetul cu încetul, muncitorii Atelierelor Naționale s-au organizat într-o forță revoluționară formidabilă care a căzut sub influența "cluburilor democratice" și a început să iasă cu revendicările lor politice Între timp, starea de spirit a restului națiunii a fost cu mult sub aspirațiile clasei muncitoare Burghezia care a dominat înainte de revoluția din februarie era cel mai puțin înclinată să se supună oricăror revendicări socialiste Ea a tratat însăși ideea unei republici cu neîncredere, iar reprezentanții ei în guvernul provizoriu nu s-au deranjat decât să împiedice creșterea

mișcării, iar social-democrația s-a manifestat în acest moment cu cea mai mare ascuțime Odată cu introducerea votului universal în alegerile pentru adunarea constituantă , masa țărănească, remarcată prin conservatorism puternic și sub influența clerului, a câștigat importanță Cererile sociale ale muncitorilor i-au înspăimântat nu numai pe burghezie, ci și pe țărani, printre care au început să circule până și zvonuri că muncitorii urbani se străduiau pentru o redistribuire a pământului Creșterea impozitului pe pământ, care a fost rezultatul abolirii după revoluția unor impozite indirecte deosebit de nepopulare, nu a putut, de asemenea, să contribuie la popularitatea republicii în rândul maselor țărănești Alegerile pentru Adunarea Constituantă au arătat că aceasta nu va fi de partea muncitorilor, iar în ea se formase deja o minoritate conservatoare destul de semnificativă, formată nu numai din adepții Casei de Orleans, ci și din legitimiști și clerici Când această adunare și-a organizat puterea executivă, nici Duy Blanc, nici Albert nu se numărau printre persoanele investite cu ea Noul guvern a început să adune trupe la Paris, având în vedere starea de spirit revoluționară a muncitorilor, în timp ce adunarea națională în același timp a început mai întâi să vorbească, apoi să ia diferite măsuri împotriva atelierelor naționale, ca instituție inutilă și chiar periculoasă , care, de altfel, era prea scump pentru contribuabili Una dintre izbucnirile populare împotriva Adunării Naționale și a comitetului executiv al acesteia, care a avut loc pe mai, a fost înăbușită, iar conducătorii întreprinderii au fost arestați, după care, sub pretextul unei mari parade militare, un număr semnificativ de trupe au fost aduse la Paris După aceasta, au început măsuri împotriva atelierelor naționale Toți lucrătorii necăsătoriți cu vârsta cuprinsă între și de ani au fost rugați să se alăture soldaților sau să plece; apoi s-a dat ordin de îndepărtare a tuturor muncitorilor care nu locuiseră înaintea lui la Paris de cel puțin șase luni, sau a celor care refuzau munca privată pe care o ofereau; în cele din urmă, s-a hotărât trimiterea unei părți din muncitori în provincii îndepărtate, unde urmau să fie așezați pe lucrări de terasament etc Acest lucru a stârnit scandal în rândul muncitorilor Lupta a fost considerată inevitabilă, iar pentru a ieși din așteptările dureroase, guvernul și-a dorit chiar să se atace cât mai curând posibil Victoria câștigată la mai i-a dat încredere în succesul său: conducătorii poporului erau în închisoare; la Paris şi împrejurimile sale, erau multe trupe la dispoziţia autorităţilor Generalul Cavaignac a elaborat un plan pentru o luptă de stradă împotriva proletariatului, care acum era acuzat deschis că luptă pentru incendiere, jaf și anarhie Între timp, muncitorii au făcut la început diferite încercări de a ajunge la un fel de înțelegere, dar fără succes, iar în seara zilei de iunie, la o mare adunare populară, s-a hotărât a doua zi să se ridice împotriva guvernului și adunarea pentru încălcarea promisiunilor făcute de revoluţia din februarie În dimineața zilei de iunie, devreme, baricadele s-au ridicat una după alta în diferite părți ale Parisului, s-au ridicat complet nestingherite, întrucât planul lui Cavaignac era să evite înfruntările cu detașamente mici, dar să acționeze în mase mari Lamartine și alții au făcut încercări de a convinge oamenii, dar aceste încercări au fost fără succes Muncitorii au cerut dizolvarea adunării şi refacerea atelierelor naţionale Luptele de stradă au început la iunie şi s-au încheiat abia în ziua a patra, în *) Adunarea Națională în prima zi s-a declarat continuu și apoi a stat un întreg *) În timpul războiului de stradă a fost să-l omoare (aparent, un glonț de soldat) pe Arhiepiscopul Parisului d'Afr, care a ieșit cu scopul de a

admonesta adversarii noapte; a doua zi, cu o mare majoritate, a declarat Parisul în stare de asediu și a încredințat toată puterea executivă lui Cavaignac Toate clasele societății; cei care nu au luat parte la răscoală au primit cu bucurie aceste măsuri ale adunării naționale, s-au bucurat și de starea de asediu, pe care o urau atât de mult sub Ludovic Filip; s-au bucurat şi de numirea unei dictaturi militare Cavaignac a privit sarcina sa exclusiv din punct de vedere militar; voia, în primul rând, "să apere onoarea stindardului", având o victorie strălucită, iar pentru aceasta a fost necesar să lase răscoala să izbucnească și apoi să-i dea o lovitură decisivă Regimentele de linie, printre care amărăciunea zilelor de februarie reînviase, garda naţională, iritată de pretenţiile muncitorilor, şi garda mobilă, formată din tot felul de turme, au concurat în timpul pacificării răscoalei din cruzime, dar muncitorii au ajuns, la rândul lor, la un grad extrem de amărăciune In mod deosebit; insurgenţii se încăpăţânară să se apere în sferturi cu populaţie muncitoare Multe case au fost arse pentru a-i alunga pe rebeli; în alte case, zidurile au spart, iar soldații furioși au izbucnit în spărturi, ucigând pe toți cei pe care îi întâlneau Faubourg Saint-Antoine, pe o stradă principală din care erau aproximativ șaptezeci de baricade uriașe, s-a predat doar după o canonadă grea Răzbunarea învingătorilor a fost nelimitată Garda Națională pariziană, întărită de Garda Națională din zonele învecinate, a împușcat chiar și civili, dacă aceștia din urmă au inspirat suspiciuni Din furia Naționalilor Sardinii, de exemplu, Ledru-Rollei și Louis Blanc abia au scăpat Mulți, doar cu riscul vieții, i-au bătut pe captivii din Garda Națională, pe care ea voia să-i împuște Teroarea nu a încetat câteva zile după înăbușirea răscoalei, cu atât mai mult cu cât anumite ziare au incitat la continuarea unor asemenea represalii cu articolele lor incendiare "Vai de el", scria Louis Blanc, care ar îndrăzni să rostească un cuvânt de milă, să deplângă erorile insurgenților, să-și amintească că mulți dintre ei au fost implicați în revolta foametei: asta ar însemna să le fie complice Chiar și părinților și prietenilor insurgenților uciși li sa interzis să-și plângă moartea În represiunea neîngrădită împotriva revoluției sociale, o lovitură a fost dată nu numai muncitorilor parizieni, ci republicii însăși, pentru că aceste "zile de iunie" nu fac decât să intensifice reacția starea de spirit rațională a altor clase de populație Cursul ulterioar al evenimentelor a arătat că Republica, într-o asemenea stare de spirit a națiunii, nu putea să se bucure de longevitate, Po din constituția creată de adunarea constituantă, șeful statului, președintele republicii, urma să fie ales direct prin vot universal, iar alegerea populară nu a căzut asupra vreuneia dintre vedetele republicane, ci moștenitorului numelui și tradițiile lui Napoleon I Starea de spirit nerepublicană a națiunii era și mai clară din faptul că în adunarea legislativă, aleasă pe baza constituției din , majoritatea era deja formată din partidele monarhiști (legitimiști, orleaniști și bonapartiștii), la care s-au alăturat de bunăvoie republicanii moderati, acționând în același mod ca și monarhiștii împotriva radicalilor, sau "roșii", așa cum erau numiți atunci Pogromul din iunie a dat și socialismului o lovitură ireparabilă - "Roșii" din erau în principal doar radicali politici care trăiau în tradițiile iacobinismului și chiar i-au imitat de bunăvoie pe Montagnard din , dar erau destul de departe de aspirațiile sociale ale proletariatul A doua republică din Franța a fost guvernată de o constituție adoptată de adunarea națională la noiembrie Puterea supremă a fost recunoscută în ea, ca și în constituția din , pentru întregul ansamblu de cetățeni

francezi Articole despre drepturile cetățenilor garantat de Constituție, nu conținea nimic nou, cu excepția abolirii complete a pedepsei cu moartea pentru infracțiunile politice și a promisiunii de a promova dezvoltarea muncii prin învățământul primar (gratuit) și profesional, precum și prin instituirea egalității de relațiile dintre proprietar și muncitor și organizațiile de economii și de credit din nyh instituții, asociații de voluntari și "lucrări publice" de stat care ar putea lua șomeri Cu aceste aspecte, constituția din reflecta în sine care era subiectul zilei în acea epocă Proiectul inițial al constituției vorbea chiar despre "dreptul la muncă", dar după zilele din iunie această expresie a fost eliminată din proiect Mai departe, conform constituției din , poporul suveran a delegat toată deplinătatea puterii sale legislative unei singure adunări naționale, toată deplinătatea puterii executive - președintelui republicii Acestea au fost, ca să spunem așa, două dictaturi, puse una lângă alta: dictatura legislativă a adunării și dictatura executivă a șefului guvernului Alegerile pentru adunarea legislativă au fost făcute universale, directe și secrete, iar toți cetățenii francezi care împliniseră vârsta de de ani puteau fi alegători, fără nicio condiție de calificare Deputații au primit recompense bănești Președintele republicii era ales direct de popor, și nu de adunare, care a fost motivat de necesitatea de a da Franței o putere executivă independentă și viguroasă Totuși, în constituție existau unele restricții asupra acestei puteri pentru a preveni eventualele abuzuri ale acesteia, precum: privarea președintelui de dreptul de a fi reales pentru un nou mandat de patru ani, interzicerea comandării personale a forței armate i-a pus la dispoziție, necesitatea contrasemnării ministeriale în temeiul tuturor ordinelor prezidențiale, dar era deosebit de important ca președintele, în caz de trădare, să fie supus instanței supreme Întocmirea constituției din a fost treaba marii burghezii, în urma căreia nu doar "dreptul la muncă" ci și impozitarea progresivă a fost scoasă din constituție Autorii săi erau convinși că democrația se va mulțumi cu emanciparea politică și nu va necesita emanciparea socială, întrucât mica burghezie constituia majoritatea națiunii țărănimea, în timp ce proletariatul nu constituia decât o minoritate Este curios, însă, că dacă din de voturi exprimate la alegerile prezidențiale în favoarea viitorului Napoleon al III-lea, s-a dovedit a fi , atunci acesta, de altfel, exprima dorința majorității națiunii de a preveni republica de la transformarea într-o "republică a bogaților": prin aceasta, în esență, aceasta explică eșecul candidaților burgheziei la alegeri *) În orice caz, instaurarea republicii de către conservatori, care, de altfel, căutau c putere executivă puternică ca bastion împotriva revoluției sociale, nu putea profetiza un mare succes pentru noua ordine Puternica minoritate reacționară a Adunării Constituante în Adunarea Legislativă se transformase deja într-o majoritate de aproximativ două treimi, aceasta din urmă fiind reprezentată de aproximativ de deputați din ; a fost o alianță de clericali și legitimiști cu orleaniștii, în blocul cărora a început să ia parte și partidul, încetul cu încetul - ') Ledru-Rollin, Lamartine, Cavaignac ș a preşedintele însuşi Stânga, "Roșii" - sau Montagnarzii, așa cum se numeau și în memoriile primei revoluții - au inclus în componența lor atât radicalii politici, cât și socialiștii, și toate eforturile majorității! astfel că guvernele au fost trimise să lupte cu acești reprezentanți ai democrației În iunie , republicanii au decis să ridice Garda Națională, poporul și armata pentru a apăra constituția împotriva președintelui, miniștrilor și altor părți ale adunării, dar problema s-

a încheiat cu înfrângerea întregului partid radical: unii dintre membrii săi au fugit în străinătate, alții au plătit cu închisoare și legătură De data aceasta încercarea revoluționară nu a fost susținută de clasa muncitoare, în care nu a existat niciun entuziasm în favoarea lozincilor pur politice ale Montagnardilor, care trăiau mai ales în tradițiile din Tentativa din iunie , da ci doar un prilej pentru majoritatea adunării de a lua o serie de măsuri reacţionare împotriva presei, a adunărilor publice şi a educaţiei publice şi de a acorda guvernului puteri extinse în ceea ce priveşte introducerea stării de asediu, şi protecţia "proprietăţii, familie, religie și ordine" a devenit principalul slogan al reacției Când, în , alegerile pentru ocuparea posturilor vacante deschise în adunare cu ocazia condamnării multor deputați pentru tentativa din iunie , au dat rezultate favorabile radicalilor, partidul Ordinului a hotărât și schimbarea legii electorale în sensul diverselor restricții, care trebuiau să reducă numărul alegătorilor în rândul muncitorilor preponderent urbani *)·' Însuși președintele republicii a reacționat favorabil la această ultimă măsură, dar mai târziu, când, după înfrângerea* definitivă a republicanilor, o lupta a început în adunarea dintre monarhiști (legitimiști și orleaniști), care nu doreau să consolideze puterea președintelui, și personalul său un partid care tinde spre contrariul, el a cerut adunării să restabilească votul universal în fostul său forma, dorind să câștige popularitate în rândul maselor muncitoare În acest moment, președintele a creat foarte priceput partidul bonapartist în adunare, a dispus în favoarea sa pe clerul *) și armata și s-a prezentat în fața burgheziei ca salvator al existentei ') Au fost excluse persoane care își schimbau adesea locul de reședință, implicate în conspirații etc ') Vom vedea mai târziu că în a contribuit, de exemplu, la restabilirea puterii temporale a papei ordinea socială din "fantoma roșie" a revoluției sociale Treptat și-a numit adepții în cele mai importante funcții civile și militare, în mare parte oameni cu un trecut dubios și care erau gata să facă orice de dragul banilor, al puterii și al onoarei Având în vedere expirarea iminentă a mandatului puterilor prezidențiale, Louis Napoleon a insistat asupra unei revizuiri a constituției, care nu a permis realegerea președintelui, dar nu a primit majoritatea în favoarea sa Apoi a început campania în țara, referindu-se la faptul că realegerea sa ca președinte a fost necesară pentru întărirea ordinii Acum, tocmai, a cerut adunării să restabilească votul universal în forma sa anterioară, știind bine că adunarea nu va fi de acord cu acest lucru, ci că el însuși va dobândi noi aderenți (circa milioane de voturi) Așa sa întâmplat Abolirea legii restrictive nu a fost acceptată de adunare, iar atunci Ludovic Napoleon a decis să efectueze o lovitură de stat Pentru a realiza această afacere, a ales aniversarea încoronării lui Napoleon I În noaptea de spre decembrie , după un bal în palatul Președintelui Republicii, prefectul de poliție Mona, care adunase aproximativ o mie de polițiști cu ocazia presupusei conspirații descoperite a "Roșilor" , a invitat apoi la el peste patruzeci de comisari de politie, aranjandu-se astfel incat sa nu poata intra in conversatii intre ei Atunci li s-a anunțat că lovitura de stat, despre care se zvoneau, a avut deja loc și că acum nu mai rămâne decât să aresteze oamenii care nu vor să recunoască noul guvern Astfel de oameni, desigur, erau cei mai proeminenți și influenți membri ai legislativului, membri ai societăților secrete și unii dintre oamenii care erau considerați mai periculoși Aproape toți au fost luați prin surprindere, în timp ce dormeau și doar câțiva au încercat să reziste În același timp, locurile cele mai importante din punct de

vedere militar din Paris au fost ocupate de detașamente de soldați, având în vedere posibilitatea revoltei din partea locuitorilor Noaptea se tipăreau proclamații, din care populația și armata urmau să afle tot ce se întâmplase, și erau imediat lipite pe pereții caselor, pentru ca până dimineața totul să fie gata În numele poporului francez, Președintele Republicii a dizolvat Adunarea Legislativă, a desființat Consiliul de Stat, a reintrodus articolul din constituție privind votul universal, a cerut poporului să Ô noi alegeri și, în același timp, a declarat Parisul și cele mai apropiate zece departamente în stare de asediu; Această încălcare a constituției a fost justificată printr-un apel special adresat poporului, în care adunarea legislativă era prezentată ca o colecție de conspiratori care pregătesc un război intestin: poporul însuși era chemat să fie judecător între această adunare și alesul din șase milioane de voturi Împotriva "poporului care a ruinat două monarhii și a vrut să lege mâinile alesului poporului pentru a răsturna republica", președintele a făcut un apel chiar la acest popor, Cât despre singurul suveran care există în Franța: dacă poporul doresc să continue tulburările interne, să-și aleagă un alt președinte, dar dacă oamenii se străduiesc să iasă din situația lor tristă și să aibă încredere în alesul lor, atunci să-i dea mijloacele pentru a-și îndeplini sarcina pe care i-a atribuit-o șefului guvernului , dându-i puterea Constituţia din a fost declarată lipsită de valoare, iar în ea s-au conturat modificările necesare, toate în spiritul constituţiei consulare de la Vili Așa a repetat nepotul "al -lea Brumaire" al unchiului său în Franța Încercările de a se opune, sau măcar de a protesta, făcute de deputați, de înalta instanță și de consiliul de stat, au fost înăbușite de la bun început, iar tipografiile ziarelor de opoziție au fost ocupate de soldați În noaptea de decembrie au început să fie construite baricade ici și colo, dar până a doua zi toate încercările au fost înfrânte Pentru a intimida oamenii, detașamentele militare au mărșăluit pe străzile aglomerate și au tras în spectatorii și trecătorii neînarmați Arestările au continuat în zilele următoare; Mii de oameni au fost exilați în Alger sau Cayenne, în timp ce majoritatea deputaților arestați au fost trimiși în străinătate de la jandarmi În provincii, încercările de rezistență au fost zdrobite la fel de repede și peste tot s-a introdus starea de asediu În rândul oamenilor, agenții guvernului au răspândit zvonul că toate aceste măsuri au fost cauzate de o periculoasă conspirație a dușmanilor religiei, ordinii publice și proprietății Curând, un nou vot popular al unei familii cu jumătate de milion de voturi împotriva a de mii a acceptat propunerile președintelui, iar Louis Napoleon a promulgat în ianuarie o nouă constituție, întocmită parțial după modelul "constituției imperiului" (adică, constituţiile anului al VI-lea cu completările sale) Toată puterea era concentrată în mâinile președintelui; legiuitor- Corpul și Senatul erau instrumentele sale simple La sfârşitul aceluiaşi an, prinţul-preşedinte a ordonat să fie proclamat împărat franceza, care a fost aprobata si printr-un plebiscit, care a dat peste de voturi afirmative La aniversarea loviturii de stat din decembrie , primul președinte al celei de-a doua republici și-a asumat solemn titlul de "Napoleon al III-lea, prin harul lui Dumnezeu și prin voința poporului împăratului francezilor" A acceptat noul domn al Franței? numele lui Napoleon "Al treilea", deoarece al doilea bonapartiști îl considerau pe fiul lui Napoleon I, care a deținut cândva titlul de rege al Romei, și, de asemenea, pe Duce de Reichstadt ѣ încercări absolut absurde de a prelua puterea de la Ludovic Filip, al -lea pe care a fost închis și abia după șase ani a

reușit să scape deghizat din cetate Timp de optsprezece ani a domnit apoi în Franța și / aproape în tot acest timp a jucat un rol principal în Europa: nu degeaba anii cincizeci și șaizeci poartă numele general al epocii "al doilea imperiu" XIX Revoluția din martie în Germania și rezultatele lor) Germania de dinainte de martie - Cursul general al revoluției din în Germania - Influența revoluției din februarie asupra statelor mijlocii și mici ale Germaniei - Revoluția de la Viena - Landtag-ul Unit și revoluția din martie în Prusia - Suprimarea revoluțiilor de la Viena și Berlin - Constituția Prusiei din R - Parlamentul întreg german de la Frankfurt pe Main - Eșecul unificării Germaniei cu constituția integrală - Revolta din şi suprimarea lor - Restabilirea Dietei Uniunii În istoria modernă a Germaniei, anul are o semnificație extraordinară, aproximativ, poate, aceeași ca în istoria Franței aparține lui , cel puțin în sensul amplorii și puterii mișcării Expresiile "pre-martie" și "post-martie" au devenit chiar un fel de cronologic comun ') Uch Book , §§- - -I E , vol V, cap XVIII, XXI si XXII -Nar -lrav stare, cap XXI ■ înlăturați denumirile din viața națiunii germane în secolul al XIX-lea: Germania premartie, aceasta este vechea Germanie prerevoluționară a absolutismului, a privilegiilor de clasă, a iobăgiei care nu a fost încă complet abolită și, deși, în general, , revoluția germană din nu a avut succes, nu este începutul ei Germania modernă trebuia să fie atunci Cursul evenimentelor din Germania în - mai complex decât în Franța Tocmai, istoricul de aici trebuie să se ocupe în primul rând de o serie întreagă de revoluții în statele individuale, începând cu cele mai mici și terminând cu cele mai mari, adică două mari puteri, Prusia și Austria, a cărei istorie în această epocă prezintă un interes deosebit - "În plus, istoria revoluției austriece propriu-zise este și mai complicată de faptul că în monarhia habsburgică, nu numai germanii, ci și alte popoare au luat parte la mișcare, adică şi italieni, şi maghiari şi diverşi slavi; ne obligă chiar să luăm în considerare separat revoluția austriacă, deoarece nu numai germanii au participat la ea Mai departe, indiferent de revoluțiile care au avut loc în statele germane individuale, încercarea de a restabili fostul imperiu federal din Germania, dar deja sub forma unui stat constituțional cu reprezentare democratică, merită o atenție deosebită În cele din urmă, în legătură cu aceste evenimente interne, a existat și un război extern - cu Danemarca Pe viitor, vom lua în considerare separat atât revoluțiile locale, cât și încercarea de unire a Germaniei (și războiul cu Danemarca), deși toate aceste evenimente au avut loc simultan Cu toate acestea, pentru o idee mai bună a revoluției germane în ansamblu, vom arunca mai întâi o privire generală rapidă asupra acesteia În prima jumătate a lunii martie au avut loc revoluții în statele minore germane, iar la jumătatea acestei luni au avut loc revoluții la Viena ( martie) și la Berlin ( martie) Rezultatul lor a fost convocarea adunărilor reprezentative pentru a întocmi constituții: la Berlin, adunarea națională și-a deschis ședințele pe mai, la Viena statul constitutiv Sejm sa întrunit pe iulie, iar parlamentul întreg german la Frankfurt pe mai Toată primăvara și vara anului au trecut în tulburări de tot felul, dar în toamnă a început pacificarea treptată a revoluției A început cu Austria, unde la sfârșitul lunii octombrie capturarea rebelilor Viena de către trupele guvernamentale, care au afectat imediat Prusia Întâlnirile statului austriac Seim au fost transferate într-un oraș de provincie și apoi, la începutul anului dieta a fost complet dizolvată Pacificarea Vienei a făcut posibil câteva zile mai târziu, la începutul lunii noiembrie , ca guvernul prusac să impună starea de asediu la

Berlin și să transfere adunarea națională în alt loc, iar o lună mai târziu să o dizolve complet Parlamentul de la Frankfurt a stat mai mult, dar rândul i-a venit la mijlocul anului , când a fost pus capăt de forța militară În statele minore ale Germaniei, izbucnirile revoluționare mai aveau loc într-un moment în care atât germanii austrieci, cât și prusacii erau deja pacificați În mai și iunie , atât cu puțin timp înainte de încheierea Parlamentului de la Frankfurt, cât și imediat după încheierea ședințelor acestuia, în unele locuri din Germania au avut loc noi revolte, a căror pacificare a fost sfârșitul revoluției, concomitent cu înfrângerea din iunie mănâncă "roșu" la Paris în "Să trecem la o relatare mai detaliată a evenimentelor din anumite părți ale Germaniei În primul rând, vestea revoluției din februarie de la Paris și-a avut efectul asupra statelor mici și mijlocii ale Confederației Germane Mișcarea a început în sud-vestul Germaniei, care se remarcase anterior prin cea mai mare dezvoltare politică În chiar în primele zile ale lunii martie au avut loc aici tulburări populare semnificative sub conducerea burgheziei liberale Adresele și petițiile au plouat asupra guvernelor locale, în care au fost expuse "cererile oamenilor" În marea majoritate a cazurilor, aceste revendicări au echivalat cu libertatea presei, publicitate și proceduri judiciare orale, judecată cu juriu, înarmarea poporului, libertate religioasă, dreptul de întrunire și asociere și vot universal Este de remarcat faptul că întrebările vieții materiale, care ar fi trebuit să prezinte un interes deosebit pentru oamenii adevărați, au lipsit cu desăvârșire în majoritatea acestor adrese și petiții: adevăratul conducător al mișcării era burghezia, pentru care aceste întrebări nu erau de importanta suprema În plus, aceste adrese și petiții au exprimat dorința ca toată Germania, în ansamblu, să primească o reprezentare populară comună - Semnalul pentru explozia revoluției a fost dat din Baden și într-unul din orașele în care, la februarie, a avut loc o mare adunare a poporului, iar la martie a avut loc o mare emoție la Karlsruhe, cu strigăte de "Trăiască Republica!" A doua zi a avut loc o mare întâlnire și în capitala Württemberg, Stuttgart Ambele guverne au făcut concesii Și în Baden și Württemberg, în plus, țăranii erau și îngrijorați, ceea ce a forțat nobilimea locală să facă și concesii de teama că țăranii nu vor lua partea revoluției sociale: în multe locuri țăranii uniți în detașamente, au atacat castele și exterminate, documente feudale și cărți economice Curând însă, masele țărănești s-au calmat când le-a devenit cunoscut că nobilii înșiși făcuseră o ofertă de răscumpărare a datoriilor feudale - În Bavaria, vestea loviturii de stat de la Paris a provocat și o serie întreagă de demonstrații populare Prima adresă este pe numele Regelui Ludwig! cu o declarație de revendicări populare a fost întocmit la Nürnberg, al cărui exemplu a fost urmat de Munchen și alte orașe Întrucât regele nu a arătat nicio înclinație către concesii, pe martie au reluat revoltele la München, iar până seara au fost chiar construite baricade O zi mai târziu s-a răspândit vestea că regele intenționează să-i supună pe oamenii din Munchen prin forța militară Atunci toți locuitorii capitalei, care puteau purta arme, s-au înarmat, jefuind arsenalul în acest scop Cu toate acestea, problema nu a ajuns la o ciocnire cu armata, deoarece ofițerii au evitat o ciocnire în toate modurile posibile Emoția nu s-a oprit în zilele următoare; atunci regele a văzut clar că trebuie să facă o concesie, iar apoi s-a convins curând că nu are de ales decât să abdice în favoarea fiului său Maximilian al II-lea ( martie) Același lucru s-a întâmplat și în Hesse-Darmstadt a început cu Mainz , unde mai întâi a fost întocmită adresa

cu binecunoscutele "cereri ale poporului", iar după aceasta și-au întocmit petițiile și alte orașe Marele Duce s-a grăbit să numească ministru un deputat liberal, care fusese anterior în fruntea partidului de opoziție, și l-a numit pe prințul moștenitor drept co-împărat locație pentru a vărsa sângele cetățenilor, În statele capitale, Kassel , mulțimi uriașe de oameni au înconjurat palatul, iar pe străzi începeau deja să se construiască baricade Friedrich Wilhelm I Am fost forțat să cedez și să fac miniștrii mei oamenii care au stat în fruntea mișcării populare O mișcare puternică a avut loc și la Nassau Aici a început răscoala la martie Ducele a lipsit când wiesbadenienii au prezentat guvernului aceleași cereri ca în alte locuri, reușind să ia în stăpânire arsenalul și să se înarmeze în caz de luptă Vestea despre aceasta s-a răspândit rapid în tot ducatul, iar în zilele următoare mulțimi de țărani înarmați s-au răspândit în Wiesbaden Pe martie, în oraș erau deja aproximativ de oameni pregătiți de luptă Ofițerii și soldații nu și-au ascuns refuzul de a lupta cu oamenii Ducele, întors acasă, a fost de acord cu toate cererile Mișcarea generală nu a trecut nici măcar de Saxonia Principalul centru de opoziție de acolo a fost Leipzig, unde, la primele știri despre lovitura de stat de la Paris, i s-a adresat regelui un discurs despre necesitatea reformelor Răspunsul regelui a venit în seara zilei de martie, iar o mulțime uriașă de oameni s-a adunat în fața primăriei pentru a afla conținutul răspunsului Era foarte entuziasmată și cânta Marsilieza Când adunarea a aflat că regele a răspuns la adresă cu o serie întreagă de refuzuri, au intrat într-o emoție teribilă și au făcut revolte Leipzigienii au decis să insiste asupra cererilor lor cu forța și chiar, dacă era necesar, să se deplaseze în masă împotriva Dresdei Adresele au fost trimise regelui din încă șase orașe, dar au fost și respinse Apoi entuziasmul s-a răspândit în toată țara În Dresda însăși au început revoltele de stradă Abia după aceasta regele a demisionat de la ministerul reacţionar şi a numit noi miniştri liberali, care au acceptat în programul lor toate "cererile poporului" obişnuite Dar nici aceasta nu a oprit tulburările populare din Saxonia: în unele locuri, muncitorii flămânzi s-au răzvrătit, în altele, țăranii nemulțumiți de exactiunile excesive La Hanovra, "cererile populare" au fost prezentate regelui pe martie, dar regele Ernst- August le-a respins în cel mai tare mod Apoi, în diferite ropo dahs ale regatului au început neliniștea și dezordinea În capitala însăși, câteva mii de cetățeni au înconjurat palatul regal și au trimis o deputație regelui, care a primit din nou un răspuns negativ Mulțimea a devenit foarte iritată și a spart ferestrele din casele miniștrilor și ale polițiștilor Armata trimisă să liniștească poporul a fost întâmpinată cu un fluier- * strigăte de ostilitate, dar nici aici ofițerii și soldații nu au manifestat nicio dorință de a lupta împotriva cetățenilor În final, regele a fost silit să demisioneze foștii miniștri și să formeze un minister liberal În statele mai mici germane, revoluția a urmat aceeași cale; În multe locuri, țăranii au luat parte foarte activ la mișcare, venind în mari detașamente în orașe și alăturându-se burgherilor și muncitorilor; K' la mijloc Martie, in statele mijlocii si mici, puterea de pretutindeni a apartinut burgheziei liberale in persoana "ministrilor de martie", carora, speriati, suveranii au fost nevoiti sa le transfere controlul Țăranii au căzut foarte curând în indiferența și inactivitatea lor de odinioară, de îndată ce drepturile feudale urate au fost desființate Dar muncitorii au continuat să ia parte la continuarea evenimentelor, defilând sub steagul unui program burghez liberal, doar în cazuri foarte rare profitând de zilele de martie pentru a prezenta revendicări

care priveau în mod specific interesele muncitorilor Aşa era starea de lucruri în Germania, când la mijlocul lunii martie au izbucnit revoluţii în capitalele celor două mari puteri germane, la Viena şi Berlin Fermentul la Viena a început la primele ştiri despre ceea ce se întâmplă în Franţa şi în restul Germaniei Ca şi în alte oraşe germane, la Viena au început să se întocmească adrese cu cererea de "schimbare a sistemului" Guvernul, speriat de evenimentele de la Paris şi din capitalele statelor mijlocii şi mici, era complet în pierdere Metternich, obişnuit cu supunerea populaţiei vieneze şi convins că sistemul său este cel mai bun remediu împotriva revoluţiilor, nu a vrut să audă de vreo concesiune, dar unele rude ale împăratului i-au sfătuit * să facă concesii: sub adresele despre schimbarea sistemului erau semnăturile unor înalţi funcţionari, fabrici bogate - Kant şi comercianţi, iar acest lucru a făcut impresie în curte Tineretul studenţesc, care mai târziu a jucat un rol atât de important în revoluţia vieneză, a fost şi ei foarte agitat Pe martie, în faţa clădirii Sejm-ului regional local, a avut loc o mare adunare de oameni cu strigăte: "Jos Metternich! Jos iezuiţii! Constituţie! Trăiască împăratul constituţional austriac!" Când o parte din mulţime a pătruns în clădirea în care stăteau oficialii, mareşalul Sejm, a spus că nu mai este nimic Le el rămâne, cum să transmită împăratului cererile poporului, a mers în escortă trupa studenţească la palat * Între timp, o armată se aduna pe străzi, îndreptându-se spre clădirea Sejmului, care era deja în mâinile mulţimii Fragmente de mobilier au zburat de la ferestre spre soldaţi, ca răspuns la care o salvă de puşcă a izbucnit din partea detaşamentului, soldaţi şi mai multe tunuri Arhiducele Maximilian a dat ordin să alunge această mulţime cu împodobire, dar nu a întâmpinat supunerea din partea soldaţilor În cele din urmă, în instanţă s-a decis să-l sacrifice pe Metternich şi să-i dea demisia Aşa s-a întâmplat căderea celebrului cancelar austriac, timp de treizeci de ani, care fusese una dintre figurile principale ale reacţiei paneuropene A părăsit imediat Viena şi a plecat la Londra, unde fugise cu două săptămâni înaintea lui şi a lui Guizot Palatul a fost chiar de acord să distribuie arme studenţilor şi burgherilor Noaptea, studenţii s-au organizat în celebra "legiune academică", care a primit o importanţă considerabilă în curs ulterior al revoluţiei vieneze Burghezia era şi ea înarmată Ea a considerat că este necesar să facă acest lucru nu numai pentru a apăra libertatea, ci şi pentru a menţine ordinea, care era ameninţată de acţiunea mulţimii oraşului La Berlin, "evenimente similare au avut loc doar patru zile mai târziu, dar înainte de a vorbi despre ele, nu; va fi necesar să ne întoarcem puţin În altă parte am văzut că în timpul luptei cu Napoleon şi pentru câţiva ani după încheierea acesteia, Friedrich Wilhelm al II-lea a promis supuşilor săi reprezentare populară În a murit, neîndeplinindu-şi încă promisiunea După moartea sa, Prusia a început să se aştepte la introducerea reprezentării de la fiul său Frederick William IV Depunând jurământul de la oficialii provinciali din Königsberg, noul rege chiar a auzit de la ei un reamintire a unei promisiuni neîmplinite Dar toate speranţele s-au dovedit a fi zadarnice, iar când unii publicişti, profitând de scutirea primită sub noul rege de restricţiile anterioare de cenzură, au vorbit direct despre reprezentare, acest lucru a provocat doar persecuţie şi pentru tipar şi pentru predarea universitară" Toate acestea l-au iritat foarte mult, dar timp de câţiva ani încă, totuşi, , s-a gândit împreună cu consilierii săi, în cel mai adânc secret, cum să aranjeze lucrurile în aşa fel încât să satisfacă dorinţa societăţii, lipsind în acelaşi timp opoziţia de orice teren, şi

cel mai important - păstrarea deplinătății puterii regale În acest moment, odată ce s-a dovedit a fi necesară construirea unei linii de cale ferată importantă, pentru care era necesar să se obțină bani printr-un împrumut: Frederic William al IV-lea și-a amintit de legea tatălui său , potrivit căruia pentru împrumuturi se cerea acordul reprezentanților poporului, iar în a inventat faimosul "Landtag unit", decret prin care a fost semnat la februarie Această instituție nu avea să fie altceva decât o adunare într-una, sediul tuturor dietelor regionale, al cărei timp și durată depindeau în întregime de discreția guvernului și cu competență pur deliberativă O astfel de concesiune nu i-a satisfăcut nici pe conservatori, care vedeau în ea o capitulare impardonabilă a puterii în fața liberalismului, nici pe liberali, care erau împotriva patrimoniului noului Sejm la nivel național, a dependenței convocărilor sale de discreția autorităților și a diferitelor restricții asupra activității sale La deschiderea Dietei unite, în aprilie , Friedrich Wilhelm al IV-lea a declarat că nu va fi niciodată de acord că "între Domnul din ceruri și țară o foaie de hârtie scrisă, asemănătoare celei de-a doua Providențe", să dorească, ca "răul" presa care dezonorează fidelitatea și onoarea prusacă"; coroana, a adăugat regele, "trebuie să conducă după legea lui Dumnezeu și după legea țării și după propria ei voință liberă, și nu după voința uneia sau aceleia majorități" El, - încă mai spunea Friedrich-Wilhelm al IV-lea, - "nu i-ar fi chemat niciodată pe oficialii statului său dacă ar fi avut chiar și cea mai mică bănuială că ar dori să joace rolul așa-zișilor reprezentanți ai poporului" Discursul regelui a făcut cea mai nefavorabilă impresie asupra deputaților adunați Cei mai nemulțumiți s-au oferit să protesteze și să plece acasă, dar totul s-a limitat la întocmirea unui discurs de opoziție, adoptat cu o mare majoritate Lucrurile au mers așa" cu toate acestea, nu este bine că în iunie slandtag-ul unit a fost închis odată cu dezaprobarea tuturor activităților sale de către guvern Așa erau relațiile din Prusia când vestea revoluției din februarie a venit în orașele ei Köln a fost primul care s-a entuziasmat, unde aveau loc adunările oamenilor, ei au cântat și cântat Marsilieza și au vorbit deja separat de burghezi cu revendicările lor față de proletariat, deoarece ideile socialiste erau suficient de răspândite printre ei; în rândul maselor s-au vorbit despre "monarhie sau republică" și chiar s-au auzit voci pentru aderarea la Franța În Berlin însuși, entuziasmul creștea în fiecare zi, iar muncitorii au fost, de asemenea, deosebit de agitați , care au fost puternic impresionați de vestea că un simplu muncitor a intrat în componența guvernului provizoriu de la Paris și că acest guvern le-a promis muncitorilor o îmbunătățire în viața lor Guvernul a ținut trupele pregătite, deoarece pe martie au început adunările populare În acest moment, consilierii orașului erau preocupați de întrebarea ce să facă cu masa de proletari care nu își găseau de lucru O petiție, depusă la consiliul orașului, solicita numirea unei comisii speciale care să se ocupe de bunăstarea muncitorilor și să încaseze prin abonament general banii necesari organizării lucrărilor publice În oraș au circulat zvonuri tulburătoare; străzile și piețele erau în permanență aglomerate de oameni; detașamentele militare se mișcau înainte și înapoi, schimbând garda la palat, arsenal etc Se spunea cu voce tare că prințul Prusiei ardea de nerăbdare să înăbușe mișcarea populară martie a fost deja prima încăierare între mulțime și detașamentul militar Regele a calmat populația capitalei cu promisiuni liberale, dar entuziasmul nu s-a domolit Vestea venită în seara zilei de martie despre victoria poporului de la Viena nu a făcut decât să sporească

fermentul, iar a doua zi revoltele de stradă au luat proporții și mai mari; armata a tras, acolo au fost uciși și răniți În noaptea de spre martie, sub influența, pe de o parte, a entuziasmului din ce în ce mai mare în capitală și, pe de altă parte, a știrilor din alte locuri, instanța a considerat că trebuie să fie mai acomodativă Promisiunile Regelui au fost confirmate în aceeași zi de două brevete pentru convocarea rapidă a unei Diete unite *) Viitorul Wilhelm I și eliminarea cenzurii Bucuria burgheziei era de nedescris Mulțimi mari s-au adunat în fața palatului și l-au salutat cu entuziasm pe rege, care a ieșit pe balcon și le-a fluturat oamenilor o batistă Numai în rândul proletariatului nu a existat un entuziasm remarcabil De îndată ce coolul a părăsit balconul, mulțimea a cerut ca detașamentul de trupe staționați de pază la palat să fie îndepărtat În acel moment, o escadrilă de dragoni a apărut brusc pe piață și a atacat oamenii cu săbiile goale, iar un detașament de infanterie a ieșit din curtea Castelului și a început să împrăștie cei adunați cu baionete Apoi au răsunat focuri de pușcă și a urmat un măcel În urma acesteia, pe străzi au început să se ridice baricade și s-au săpat șanțuri adânci pentru a interfera cu mișcarea cavaleriei; țiglele au fost scoase de pe acoperiș și aruncate peste trupele care treceau; magazinele de arme au fost luate cu asalt, iar fiecare s-a înarmat cu ce a putut, s-a dat alarma pe clopotnițe, iar locuitorii din vecinătate au început să se înghesuie la Berlin la acest apel A început o luptă încăpățânată, în care muncitorii au luat parte cel mai activ A durat treisprezece ore și s-a încheiat abia în jurul orei a m pe martie Oamenii au pus stăpânire pe toate porțile orașului și au împins trupele obosite înapoi în centrul orașului Frederic William al IV-lea a văzut în cele din urmă că continuarea luptei s-ar putea sfârși într-o catastrofă ca cea pariziană La ora dimineața a apărut o proclamație regală în care Frederic William al IV-lea promitea retragerea trupelor dacă oamenii părăsesc baricadele dar răspunsul la această proclamație a fost noi lovituri cu baricadă Între timp, la palat au început să sosească deputații de cetățeni, care au raportat; că întreaga populație este dornică să continue lupta și că scopul imediat al rebelilor este însuși castelul regal Friedrich Wtslhelm al IV-lea a ordonat apoi trupelor să se retragă din Berlin, a promulgat o amnistie generală pe martie, iar a doua zi a promis solemn poporului o adevărată constituție Pe martie a fost publicat proiectul de lege electorală, pe care guvernul trebuia să-l propună Dietei unite Ultimul a fost sunat încă de pe aprilie Evenimentele din a doua jumătate a lunii martie din capitala statului însuși, știri din provincii, apariția la Berlin a deputațiilor cu revendicări democratice - toate acestea au arătat că o reprezentare pur patrimonială cu caracter exclusiv deliberativ nu era ar putea satisface țara Dieta Unită s-a reunit doar pentru a adopta o lege electorală, care dădea dreptul de a participa la alegeri fiecărui prusac care a împlinit vârsta de de ani și dreptul de a fi ales tuturor celor care au împlinit vârsta de de ani Pe mai, la Berlin era deja în ședință o "adunare națională", dar de o compoziție complet nouă În deschiderea acestei întâlniri, regele a anunțat în discursul său la tron că guvernul va propune deputaților un proiect al unui nou sistem de stat Cu toate acestea, a rămas neclară problema acelor drepturi care au aparținut adunării în elaborarea constituției, fie că era o entitate constitutivă, fie una care putea acționa doar prin acord cu autoritatea regală Partidul Democrat a stat la primul punct de vedere, dar a întâmpinat o respingere puternică din partea majorității Acesta din urmă a respins, de exemplu, propunerea unui membru al stângii ca

guvernul sau coroana să nu aibă dreptul de a dizolva adunarea Anunțul pe care ea a propus că la martie a avut loc o revoluție în Prusia avea aceeași semnificație în intențiile stângii: prin acest anunț, adunarea, așa cum spunea, trebuia să recunoască ilegalitatea guvernului existent, dar chiar și aici majoritatea voturilor a respins formula stângii, recunoscând că sarcina adunării nu era să pronunțe verdicte asupra evenimentelor, ci să elaboreze o constituție în acord cu coroana După una dintre mișcările populare, însoțită de jefuirea arsenalului, stânga a reușit să obțină numirea unei comisii speciale, care trebuia să elaboreze un nou sistem de stat pentru Prusia: aceasta era deja o încercare directă asupra puterii constituente, iar opoziţia arzătoare din partea Extremei Dreapte sa dovedit a fi neputincioasă de data aceasta octombrie Proiectul de constituție, elaborat de o comisie specială, a fost înaintat adunării generale Deja în timpul discuției despre primul paragraf al proiectului, a fost făcută o propunere de a elimina "mila lui Dumnezeu" din titlul regal și votul a dat o majoritate de , la Curând după aceea, adunarea a desființat în Prusia nobilimea cu toate privilegiile și titlurile ei Vom avea în continuare o discuție specială despre revoluția austriacă, dar aici este necesar să reținem din istoria ei doar ceea ce a influențat cursul revoluției din Prusia La Viena, pe lângă răscoala din martie, au mai avut loc și răscoale din și mai și deja după prima dintre acestea, împăratul a fost nevoit să părăsească capitala spre Innsbruck S-a întâmplat mai și s-a întors abia pe august, pentru a părăsi din nou Viena după o nouă răscoală din octombrie De data aceasta, însă, trei armate au fost mutate împotriva capitalei rebele, capturate de revoluționari, iar la octombrie Viena urma să se predea șefului uneia dintre cele trei armate, Windischgrätz Vestea pacificării Vienei a ridicat spiritele în sferele reacţionare ale Berlinului Pe noiembrie, a urmat comanda regală pentru a transfera întâlnirile din noiembrie în micul oraș Brandenburg, cu anunțarea ilegalității ulterioare a întâlnirilor la Berlin: pretextul a fost starea tulbure a capitalei în general, și în special una atacul la care a fost supusă camera de către o mulțime de oameni care cereau voturi, printre care se adresează regelui pentru ajutor luptătorilor vienezi pentru libertate Concomitent cu amânarea ședințelor adunării, la Berlin a fost introdusă starea de asediu La cererea guvernului, dreapta s-a retras, dar majoritatea a rămas, declarând, la rândul său, că coroana nu are dreptul să amâne ședințele adunării: împotriva "loviturii de stat" efectuate de către minister, a fost chiar întocmit un protest formal și s-a decis să se ofere rezistență pasivă la cererile ilegale ale autorităților Deputații au încercat în zilele următoare să se întâlnească și să decidă asupra unor noi decizii, de exemplu, cu privire la refuzul de a plăti impozite, dar s-a ajuns că foarte curând forța militară a făcut cu totul imposibilă ședințele deputaților încăpățânați Reluarea ședințelor Adunării Naționale a avut loc la Brandenburg la ora stabilită, dar numai pentru câteva zile; Pe decembrie era deja dizolvată și, în același timp, regele a acordat Prusiei, prin propria sa putere, o nouă constituție, care, însă, se baza pe proiectul adunării naționale Pentru a-l revizui, la începutul anului , a fost convocată din nou o adunare națională la Berlin, dar nici guvernul nu a putut să negocieze cu ea Noua dizolvare a adunarii a fost urmata de promulgarea unei revizuiri a legii electorale in sensul de a da mai multa influenta in alegeri claselor bogate ale societatii, iar Adunarea Nationala, inca o data convocata, s-a impacat acum cu guvernul (august ) Revizuirea constituției la decembrie a fost declarată încheiată la ianuarie și noua structură

statală a intrat în vigoare Constituția prusacă din poartă urme directe ale reacției care a urmat suprimării revoluției Noua lege electorală, care promitea guvernului o cameră mai ascultătoare, a asigurat în același timp clasele proprietare ale societății împotriva democrației Toți locuitorii fiecărei localități care aveau drept de vot activ să fie de acum înainte împărțiți în trei clase în funcție de cuantumul impozitelor pe care le plătesc, iar fiecare clasă ar reprezenta o treime din impozitele care revin localității date, dar astfel încât fiecare clasa era formată numai din persoane cu o anumită bogăție, adică- ex sau cel mai bogat, sau mediu prosper, sau cel mai puțin adecvat Fiecare clasă a primit dreptul de a alege un număr egal de alegători, care își alegeau deja deputații, ceea ce, desigur, dădea nobilimii și burgheziei avantajul asupra țăranilor și clasei muncitoare Ultimul cuvânt în Constituția prusacului aparținea astfel regelui: legea electorală în vigoare și acum era o creație directă a puterii regale și cu atât mai mult se referă la formarea camerei superioare prin decretul regal din În Prusia la mijloc al secolului XX puterea regală era un factor politic prea puternic pentru ca decizia chestiunii politice principale să aibă loc fără nicio participare din partea ei Încetul cu încetul, toate forțele conservatoare ale societății s-au adunat în jurul guvernului, o parte din care în adunarea națională a apărat principiul acordului, în timp ce partidul democratic s-a slăbit ei înșiși cu neîncredere în proletariatul, care a acționat cu revendicări sociale Puterea regală a fost lăsată în posesia multor prerogative ale sale, deși actele de guvernare ale coroanei au fost declarate a avea nevoie de sprijinul miniștrilor responsabili În plus, regele, la urcarea pe tron, era obligat să depună "o promisiune prin jurământ de a respecta ferm și inviolabil constituția regatului și de a guverna în conformitate cu aceasta și cu legile" Interesant este că în constituția din a existat și un astfel de paragraf: "dacă, odată cu emiterea unei constituții pentru Confederația Germană pe baza proiectului din , devin necesare modificări ale acestei constituții, atunci regele va introduce aceste schimbări, informând camerele despre acestea la următoarea lor întâlnire " După înăbușirea revoluțiilor din cele două state principale ale Germaniei, parlamentul comun german de la Frankfurt pe Main, a cărui istorie este următoarea, nu a putut rezista mult timp Deja pe martie a avut loc la Heidelberg un congres al politicienilor din diferite zone ale Germaniei, în majoritatea covârșitoare însă a membrilor camerelor reprezentative ale Germaniei de Sud Principala decizie luată aici a fost convocarea unei reprezentanțe naționale, aleasă pe toate țările germane proporțional cu numărul de locuitori, și pentru organizarea acesteia, invitarea reprezentanților Landtag-urilor individuale la Frankfurt pe Main, care urmau să formeze "parlamentul preliminar" ( Vorparlament ) Succesul universal al revoluțiilor din martie a făcut ca suveranii germani să fie foarte îngăduitori, iar "VorparLamentul" de la Frankfurt, care s-a întrunit la martie, ai cărui membri nu au fost nici aleși, nici autorizați de nimeni, a decis să convoace "una și singura adunare" pentru toată Germania până la mai deputați, aleși prin vot universal fără limitare prin orice calificare de proprietate sau apartenență la orice religie, unul la fiecare cincizeci de mii de locuitori Guvernele individuale și-au trimis delegații la Sejm-ul Aliat pentru a elabora un proiect al unei noi structuri pentru Germania, dar munca lor a fost în zadar, deoarece națiunea și-a pus speranțele în viitorul parlament, iar guvernele statelor individuale au fost nevoite să fie de acord să convocarea acestuia Parlamentul de la Frankfurt s-a întrunit pe mai în

număr de de deputați, printre care s-au numărat funcționari, profesori, avocați, proprietari de terenuri, producători, negustori, clerici, scriitori și medici Sarcina principală a acestei întâlniri a fost crearea unei constituții integral germane, care era gata până la sfârșitul lunii martie Această "constituție din " a declarat că fiecare stat german ar trebui să aibă o constituție cu reprezentare populară, cu miniștri responsabili față de aceasta și cu votul hotărâtor al reprezentanților poporului în materie de legislație, impozite și buget Reichstag-ul general german trebuia, conform acestei constituții, să fie format din Camera Reprezentanților Statelor și Camera Reprezentanților Poporului, care urmau să fie deputații poporului german O lege electorală specială, adoptată de parlament la scurt timp după aprobarea constituției, a fost recunoscută - dreptul de vot aparține oricărui german neîntinat care a împlinit vârsta de de ani, cu excepția persoanelor care se aflau sub tutelă sau tutelă sau a căror proprietate a fost dată de instanță în administrarea falimentului, precum și a celor care au trăit prin caritate Alegerile urmau să fie directe și organizate cu buletine de vot închise În fine, constituția a avut și o secțiune privind drepturile generale ale cetățenilor În parlamentul de la Frankfurt s-au format două partide: Marele German, care dorea să vadă Austria în fruntea unei Germanii unite, și Micul German, care punea Prusia în frunte, în timp ce Austria chiar o excludea direct, deoarece aceasta din urmă aspira pentru a deveni parte a viitoarei Germanii Cu zonele sale negermane, partidul Micul German a prevalat în parlamentul de la Frankfurt, iar în a oferit chiar coroana imperială lui Frederic William al IV-lea, dar acesta a respins-o, deoarece i-a fost oferită nu de către alți suverani germani, ci de către o adunare revoluționară Doar fiind luate prin surprindere de zilele de martie, guvernele germane au fost de acord cu îndeplinirea "cererilor poporului", cu noile constituții și cu un parlament comun de la Frankfurt, dar în același timp au încercat să nu renunțe la forța militară din mâinile lor pentru a se baza pe ea cu prima ocazie împotriva adunărilor constituente înseși Forțele reale, dispunerea tuturor resurselor guvernamentale - armata, impozitele, administrația - erau în mâinile reprezentanților vechii ordini Înăbușirea revoluțiilor austriece și prusace a fost începutul unei reacții care a pus mâna și pe statele secundare ale Germaniei - Toate în general, state mici, și din Württemberg mai semnificativ , sub presiunea camerelor lor, au recunoscut pentru prima dată constituția din , dar Prusia, Bavaria, Saxonia și Hanno cred fără să vorbească deja despre Austria și nu au vrut să audă despre asta după ce au restabilit ordinea ruptă de evenimentele din martie Guvernele acestor țări au cerut supușilor lor, care erau membri ai parlamentului, să părăsească Frankfurt La iunie , membrii "parlamentului rump", slăbiți semnificativ de plecarea multor reprezentanți din acesta și mutarea întâlnirilor lor la Stuttgart, nu au fost lăsați direct în sala de ședințe de către soldații guvernului Württemberg Dintre toate activitățile Parlamentului de la Frankfurt, a rămas o singură amintire și a constituția sa a devenit un simplu slogan politic pentru secțiunea liberală a societății germane După toate aceste înfrângeri și eșecuri, doar Partidul Radical Democrat și Republican a continuat să lupte pentru organizarea democrației germane Deși reprezentanții săi în parlamentul de la Frankfort erau ei înșiși departe de a fi admiratori ai constituției imperiale, ca monarhice, totuși au decis să o folosească drept steag popular și un fel de teren legal pentru stârnirea unei revolte democratice Și democrații au reușit Revoltele au izbucnit la Hanovra, "în zonele renane din Bavaria și

Prusia, în Württemberg, în Saxonia, în Baden" în Hesse-Darmstadt, toate în mai și iunie Radicalii locali au luat parte la aceste revolte şi elemente socialiste, dar li s-au alăturat şi asemenea oameni care, într-adevăr, s-au gândit să apere doar constituţia imperială Mai devreme de toată această "revoluţie de mai" a început în Saxonia Pe mai, revoluționarii au capturat Dresda, unde emigrantul rus Bakunin a început să conducă dictatorial Guvernul săsesc a apelat la Berlin pentru ajutor și deja pe mai trupele prusace au început să lupte împotriva insurgenților, care s-a încheiat pe mai cu căderea Dresdei Cu excepția Breslaului, unde a avut loc și o răscoală, care a fost însă rapid înăbușită, și în unele părți din nordul Westfaliei Germania a rămas în general mai calmă O emoție mult mai mare domnea în ținuturile Rinului, iar revoluția din mai din sudul Germaniei a fost deosebit de puternic dezvoltată În Rin-Palatinat, care aparține Bavariei, s-a ajuns la stabilirea unui guvern provizoriu și formarea unei miliții populare, în care au început să se adune voluntari din toate părțile Soldații au început chiar să treacă de partea insurgenților, în același timp, a existat o mișcare în Badenul vecin Nicăieri republicanismul nu a avut un număr atât de mare de adepți ca aici, unde republicanii au reușit chiar să desfășoare o parte din armată în favoarea ideilor lor La mai, la Rashtat a izbucnit o revoltă militară, iar această importantă cetate a căzut în mâinile insurgenților Revoluția s-a răspândit rapid în toată țara În Karlsruhe însăși a existat o indignare a soldaților, iar Marele Duce a trebuit să-și părăsească capitala noaptea În alte orașe, și garnizoane a trecut de partea revoltei S-a format chiar și un guvern provizoriu, care a intrat într-o alianță cu Palatinatul, care se separase de Bavaria, și a luat măsuri pentru extinderea insurecției în țările vecine - Hesse-Darmstadt, Nassau, Württemberg, unde au avut loc și tulburări, relatează oamenii au fost strânși, au avut loc lupte cu trupele etc Democrații s-au adunat în Baden din toate părțile Germaniei, iar la iunie s-a întrunit la Karlsruhe o adunare constituantă, care a predat puterea dictatorială unui comitet de trei persoane și a declarat Badenul republică Marele Duce de Baden și regele Bavariei au apelat la Prusia pentru ajutor Acesta din urmă și-a mutat imediat trupele împotriva armatei revoluționare La mijlocul lunii iunie, prusacii au intrat în Palatinat și în curând, în alianță cu trupele imperiale, au luat stăpânire pe tot Badenul Războiul s-a încheiat cu capturarea lui Rashtat ( iulie) Marele Duce s-a întors în capitala sa, iar principalii participanți la revoltă, care a căzut în mâinile guvernului, au fost executați Să observăm că în mișcarea democratică germană de la sfârșitul anilor patruzeci, mica burghezie și proletariatul nu erau atât de împletite ca în Anglia în epoca cartismului sau în Franța în mișcările anilor treizeci În au avut loc congrese ale delegaților democrației burgheze și muncitorești, dar când s-a dovedit că în aceasta din urmă ideea unei republici sociale cu lozincile franceze "dreptul la muncă" și "organizarea muncii" era populară, delegații burghezi au protestat împotriva acesteia Totuși, în același s-a încercat unirea muncitorilor pe principiile "Manifestului Comunist" cu scopul, de exemplu, de a sprijini greve, dintre care în nu erau deloc puține Principalele centre ale mișcării pur muncitorești au fost Berlin și Köln: în primul dintre aceste orașe s-a întrunit în august un congres de delegați ai mai multor organizații muncitorești, în al doilea, Marx și Engels au publicat organul principal al mișcării socialiste în Germania, New Rhine Gazette și un congres muncitoresc Suprimarea mișcării republicane din a făcut imposibilă dezvoltarea ulterioară a mișcării muncitorești din Germania Mai era necesar să se

decidă ce va fi Germania după suprimarea revoluției Prusia a ieșit cu intenția de a transforma Germania într-un stat de uniune sub hegemonia sa și fără Austria, dar acestea din urmă s-au adresat tuturor guvernelor germane cu o invitație de a-și trimite reprezentanții la Frankfurt pentru a restabili dieta fostă aliată Din această ciocnire, Austria a ieșit învingătoare Rând pe rând, aliații Prusiei au început să treacă de partea ei și, în cele din urmă, însuși Frederic-Wilhelm al IV-lea, temându-se de un război cu Austria, care i-a cerut să înceteze alianța sa, a anunțat distrugerea constituției deja adoptate a uniunii (noiembrie ) ) După toate acestea, nu mai rămăsese decât un singur lucru de făcut - să restabilească vechea dietă aliată, care era un semn al triumfului complet al reacției La ce a condus această reacție) se poate vedea din exemplul următor În Hessen-Kassel, puterea a revenit în mâinile unuia dintre foștii miniștri absolutiști (Hasssenpflug), care, după ce a dizolvat două Landtag-uri în , a ordonat să colecteze taxe neaprobate de reprezentanții poporului, iar când chiar și oficialii au protestat împotriva aceasta, a introdus o poziție de stare de asediu, în ciuda calmului total al populației, și au apelat la Sejm Aliat pentru ajutor Ofițerii au răspuns la anunțarea stării de asediu cu demisii în masă, nedorind să încalce jurământul constituțional , dar Austria, Bavaria și Württemberg au decis să ocupe țara cu trupele lor, iar Prusia li s-a alăturat curând După aceasta, puterea electorului a fost restabilită în totalitate La Hanovra, în , a fost promisă transformarea oficialilor zemstvo, dar în nobilimea a câștigat din unire Sejm, o rezoluție care interzicea introducerea oricăror modificări în structura Landtag-ului local Și în Hessen-Kassel, Dieta Aliată a recunoscut constituția din ca fiind neconformă cu spiritul Confederației Germane, propunând electorului să elaboreze una nouă, care să permită doar ministerului de atunci să conducă la nesfârșit Noua constituție a fost abolită și în Mecklenburg pentru a introduce vechea Dietă a Moșiilor *) - S-a menționat mai sus că revoluția germană din a fost complicată și mai mult de războiul cu Danemarca Revoluția din martie nu a trecut nici măcar de Schleswig- Holstein Prin decizia luată atât de parlamentul de la Frankfurt, cât și de dieta aliată, Prusia a trimis o armată pentru a-și ajuta colegii de trib, dar Danemarca a început să dăuneze comerțului prusac cu flota sa ') Rămâne acolo și acum comerțului, iar Suedia și-a arătat, de asemenea, intenția de a ajuta Danemarca Prin urmare, la Berlin au decis să încheie un armistițiu cu Danemarca pentru cei mari nemulțumirea parlamentului de la Frankfurt însă, care a aprobat armistițiul La expirarea ultimului mandat ( aprilie ), războiul a reluat, iar contingentele altor state germane au luat parte la el, dar Prusia a trădat în curând cauza comună Ducatele au rămas sub stăpânirea regelui danez, iar Prusia însăși și Austria au amenințat cu execuție militară împotriva populației ducatelor, dacă aceasta, în cele din urmă, nu se supune Danemarcei ( ) XX Revoluţii naţionale în monarhie < Gabeburgov') Nemulțumirea oamenilor în diferite părți ale Austriei înainte de Fermentarea în Ungaria - Cursul general al revoluţiei din în Imperiul Austriac - Relații reciproce ale diferitelor naționalități ale monarhiei habsburgice în - Mișcări revoluționare în rândul slavilor și pacificarea lor - Revoluție în regiunile italiene ale Imperiului Austriac În Imperiul Austriac, în , au avut loc o serie întreagă de revoluții naționale, care păreau să amenințe însăși existența monarhiei habsburgice, sau cel puțin integritatea acesteia Pe lângă participarea germanilor austrieci la revoluția integral germană din a -a participare a supușilor italieni ai Austriei la revoluția integral italiană, au

existat și revolte în Republica Cehă, în Ungaria etc Imediat, au izbucnit revolte în toate părțile monarhiei, care erau o consecință directă a nemulțumirii extreme care domnea printre popoarele care compuneau imperiile populației Germanii și italienii din Austria erau îngrijorați de aceleași întrebări ca și colegii lor captivi din străinătate, în timp ce supușii slavi ai Habsburgilor, așa cum am văzut în altă parte, erau și ei nemulțumiți de poziția lor, adică de și cehi, și ori- ') Uch carte, §§ , și -I E , vol V, cap XVIII, XXL XXII și XXIII -Nar -Dreapta stare, cap XXII vată, și polonezi și rusine De asemenea, nu trebuie să uităm că pe parcursul întregii prime jumătăți a secolului al XIX-lea guvernul austriac nu a făcut nimic pentru a îmbunătăți viața maselor țărănești, în special a celor de origine slavă Cea mai mare forță înainte de s-a remarcat prin fermentație în Ungaria În această țară, mai bine decât oriunde altundeva în imperiu, s-au păstrat rămășițele autonomiei și vechile ordine sociale și statale Împăratul Francis a promis chiar solemn că va susține vechea constituție a regatului Sf Ştefan, deşi a oprit în convocarea Sejmului Constituția maghiară semăna foarte mult cu constituția poloneză din vremea Commonwealth-ului Poloniei Apropo, după , sejmikurile nobiliare ale comitetelor individuale (raioanele) au devenit principalele organe ale opoziției: nu degeaba, de exemplu, au refuzat impozitele guvernamentale și recruții Guvernul a fost nevoit să facă concesii, iar din T a început să se întrunească din nou Dieta Ungariei În anii treizeci și patruzeci, maghiarii de la Diete au dat dovadă de o energie uimitoare în apărarea drepturilor regatului Sf Ştefan Au început să ceară împăratului austriac, ca și regele maghiar, să vină în țară pentru o ședere mai lungă, ca ședințele Sejm-urilor să fie transferate din Presburgul semigerman la Pesta, ca oraș pur maghiar, și ca Magya să devină limba de stat, în loc de latină, limba rusă La sfârșitul anilor treizeci și începutul anilor patruzeci, maghiarii au realizat direct introducerea acestei limbi în legislație, administrație, procese judiciare și învățătură Dacă prin aceasta guvernul austriac le-a făcut o concesie, a încălcat prin aceasta interesele naționale ale elementelor nemaghiare ale Ungariei, chiar în momentul în care avea loc renașterea popoarelor slave asuprite Toți reprezentanții naționalității dominante s-au îndreptat spre dorința unei maghiarizări complete a țării, dar asupra problemelor structurii interne a Ungariei însăși, liderii politici ai națiunii maghiare s-au împărțit în două partide, luptându-se constant între ei la Dietele din anii treizeci şi patruzeci Un partid a susținut păstrarea fostului sistem social și politic, pentru privilegiile nobiliare, pentru drepturile proprietarilor asupra țăranilor, pentru fosta funcție a comitetelor în stat Cealaltă parte, dimpotrivă, era impregnată de ideile lui liberalismul vest-european și s-a străduit pentru abolirea drepturilor și privilegiilor feudale și pentru reforma reprezentării în interesele clasei urbane, care până atunci fusese aproape complet exclusă din exercitarea drepturilor politice Programul tuturor maghiarilor în raport cu guvernul se rezuma la următoarele: Ungaria este o țară liberă și independentă în întregul său sistem de legislație și administrație; nu trebuie să fie supus nici unei alte țări, pentru că nu va consimți niciodată să fie sacrificat pentru unitatea sistemului guvernamental; pentru Ungaria, viața constituțională este o comoară care nu poate fi sacrificată nici măcar de dragul celor mai mari beneficii materiale Aceste cuvinte exprimau gândul întregii națiuni maghiare Prin urmare, partidele individuale din Sejm în au atacat în unanimitate politica guvernului vienez, care a încercat să subordoneze afacerile interne ale comitetelor maghiare

influenței sale S-a acumulat prea mult material combustibil în populația multitribală a Austriei, astfel încât o revoltă care începe într-o regiune să nu devină un exemplu de imitație în altele În Regatul Romebardo-Veneția, mișcarea, ca și în alte părți ale Italiei, a început încă înainte de revoluţia din februarie şi înainte de răscoala de la Viena Am văzut că acesta din urmă s-a întâmplat la jumătatea lunii martie, dar încă înainte de această explozie, tocmai pe martie, mișcarea revoluționară începuse deja în Cehia Totodată, la mijlocul lunii martie, s-au agitat și maghiarii Puțin mai târziu, pe aprilie, s-a ridicat și populația poloneză din Galiția, reprezentată de locuitorii Cracoviei, dar a fost foarte repede liniștită Cu excepția acestei periferii, peste tot guvernul austriac a avut o perioadă foarte grea Viena însăși, din când în când, s-a ridicat din nou și a repetat iar și iar ceea ce s-a întâmplat pe martie Despre acest ultim eveniment s-a vorbit deja în expunerea generală a revoluției germane și ne rămâne doar să ne familiarizăm cu evoluția ulterioară a treburilor din capitala Austriei La două zile după demisia lui Metternich, a fost publicată o proclamație imperială, în care, printre alte concesii, era promisiunea de a convoca deputați din toate dietele provinciale cu o puternică reprezentare a clasei burghere pentru a conveni cu împăratul în ceea ce privește constituția pe care a conceput-o ; Noul, așa-numitul " martie* Ministerul rus l-a sfătuit însă pe împărat să nu convoace o adunare constituantă și, prin urmare, în loc de convocarea promisă, împăratul, prin propria sa putere, a acordat întregului său stat (cu excepția Ungariei și a regatului lombardo-venețian) o constituție elaborată sus după modelul belgian, i e foarte liberal, pe de o parte, ignorând însă complet drepturile popoarelor individuale ale monarhiei și, pe de altă parte, excluzând întreaga clasă muncitoare de la utilizarea drepturilor politice Acest lucru s-a întâmplat pe aprilie, dar în curând au izbucnit evenimente la Viena care au eliminat complet această primă constituție austriacă Și în Austria, așa cum s-a întâmplat același lucru în Prusia, burgerii, după ce au obținut "libertatea", au început să se teamă de "anarhie", care, în opinia lor, ar veni imediat dacă ar fi atrași să participe la viața politică clasa muncitoare Între timp, în fruntea muncitorilor s-a aflat Comitetul Central al Gărzii Naționale și Legiunea Studențească, formată în martie, care a decis să caute o lege democratică - alegeri Noua, a doua la rând, răscoală de la Viena, care a avut loc la mai, a forțat o concesie importantă din partea guvernului - o promisiune de a convoca o singură cameră, în loc de două, așa cum se presupunea pe aprilie; și, pe lângă asta, aleși prin votul universal al voturilor Capitala agitată încă nu s-a putut liniști, iar la mai a avut loc o altă, a treia, revoltă a Vienei, al cărei rezultat a fost formarea unui comitet revoluționar special de "siguranță publică" iulie la Viena, care a fost abandonată pe mai S-au adunat Ferdinand I, reprezentanții poporului, a căror sarcină era să dea Austriei o nouă structură statală, iar la iulie a urmat deschiderea oficială a acestei Diete În ea erau reprezentanți ai opt naționalități: germani, cehovi, sârbo-croați, sloveni, polonezi, ruși, italieni din Istria și vlahi din Bucovina Nu existau reprezentanți din regatul lombardo-venețian și din Ungaria: regatul lombardo-venețian era în plină revoltă, iar guvernul vienez a trebuit să-l cucerească literalmente din nou, TÒ s-a întâmplat apoi în raport cu Ungaria, chiar separat formal de dinastie și învins în numai de puterea armelor rusești În dieta imperială generală, germanii se regăseau într-o minoritate printre covârșitoarea majoritate slavă, în care majoritatea Cehii au jucat un rol mai proeminent În această stare

de lucruri, era de neconceput să se declare oficial limba germană și a trebuit să recurgă la traducători Odată cu aceasta, s-a descoperit că slavii vor forma partea dreaptă, mai conservatoare, iar germanii, stânga, mai liberală a Seimului La deschidere, Sejm-ul a fost declarat constituent, iar sarcina acestuia a fost propusă de guvern de a introduce un astfel de dispozitiv care să se bazeze pe "uniunea liberă și frățească a tuturor naționalităților" Austriei Pentru a dezvolta un nou sistem de stat, Sejm a numit o comisie specială, dar noi tulburări au avut loc la Viena ( octombrie), forțându-l pe împărat, care la august s-a întors în capitala sa, să o părăsească din nou Această împrejurare nu a fost foarte favorabilă pentru adoptarea Sejm-ului și, chiar și fără aceasta, lucrările din acesta nu ar putea continua cu succes din cauza dezacordului extrem de opinii și aspirații dintre majoritatea slavă și minoritatea germană Încercarea făcută de adunare de a acționa ca un conciliator între guvern și populația capitalei, ostilă majorității slave a Sejmului, nici în asemenea condiții nu a putut reuși, iar în curând Dreapta, condusă de cehi, nu a putut reuși au părăsit orașul și au protestat de la Praga împotriva camarazilor lor care au continuat să stea în Sejm Acest lucru a oferit guvernului doar un motiv pentru a anunța pe octombrie amânarea întâlnirilor și transferul lor în orașul Moravian Kremzir (Kromerzhizh) Între timp, împotriva Vienei, care era în puterea revoluționarilor, au fost trimise trei armate Din est, Elachich s-a mutat în capitală, împreună cu croații, iar din nord, Windins Grecul, care pacificase Praga cu puțin timp înainte (a treia armată era comandată de Auersperg) Viena a decis să se apere, iar maghiarii au promis ajutorul lor orașului răzvrătit Maghiarii, însă, au întârziat să vină în ajutor, iar la octombrie Viena s-a predat lui Windischgrätz Învingătorul a început imediat o represalii severe împotriva insurgenților La Viena a fost declarată stare de asediu, iar liderii răscoalei au fost condamnați de un tribunal militar să fie împușcați La scurt timp după aceasta, Ferdinand I a abdicat în favoarea nepotului său, Franz Joseph, în vârstă de optsprezece ani, despre care Seim s-a adunat complet la Kremsir *) Un membru al parlamentului de la Frankfurt (Blum), care se afla în acel moment la Viena, a fost și el executat "Am aflat brusc pe decembrie Anunțând urcarea sa la tron, noul împărat și-a exprimat în manifestul său speranța "pentru renașterea Austriei pe baza egalității tuturor naționalităților sale, a egalității tuturor cetățenilor în fața legii și a participării reprezentanților poporului la legislație " Cu toate acestea, o înțelegere între el și Sejm nu a avut loc: guvernul, fidel vechilor tradiții, a stat pe punctul de vedere al unității absolute a monarhiei, în timp ce în Sejm au predominat aspirațiile federaliste, principalii reprezentanți ai care erau slavii Este firesc, așadar, că proiectul Sejm a fost elaborat în sensul transformării Austriei într-o federație, iar Împăratul s-a grăbit să dizolve Dieta Constituantă Singurul, dar extrem de important rezultat al Adunării Constituante a Austriei a fost distrugerea lor în Austria - în acele zone în care a fost - iobăgie și tot ce era legat de ea în structura socială a vieții rurale (Astfel, Austria a fost doar ultima din toată Europa de Vest care a desființat sistemul signorial medieval) martie ? Francisc Iosif a decretat o constituție, iar de data aceasta Ungaria urma să ia parte la reprezentarea întregului imperial De fapt, însă, guvernul nu s-a gândit să pună în aplicare noua politică și a așteptat doar un moment favorabil pentru restabilirea absolutismului Cu sprijinul supușilor slavi care erau în dușmănie cu germanii și maghiarii și cu asistența militară din partea Rusiei, dinastia Habsburgilor a făcut față încet-

încet tuturor necazurilor politice și chiar în ultima zi a anului a apărut un decret imperial , abrogand constitutia orasului, ca incompatibil cu fundamentele structurii intregii monarhii Victoria absolutismului în monarhia habsburgică a fost mult facilitată de luptele și dușmănia reciprocă a popoarelor care făceau parte din populația acesteia Germanii (atât în Austria, cât și în afara ei) nu au vrut să facă nicio concesiune slavilor Antagonismul a apărut direct între cele două mișcări naționale, germană și cehă, iar în opoziție cu parlamentul de la Frankfurt, care includea Boemia în viitoarea Germania unită, a fost convocat un amplu congres slav la Praga Croații și sârbii au cerut independența națională Aparent, τύ a fost îndreptat împotriva maghiarilor O mișcare ostilă față de acesta din urmă a avut loc și în rândul populației românești din Transilvania Pe lângă germani, maghiarii au fost și dușmani ai egalității slavilor: nedorind, ca slavii înșiși, să se supună centralismului austriac, nu sunt mai puțin a cerut ca popoarele non-piadjar din Ungaria să fie sub controlul lor complet La mijlocul anului , maghiarii nici măcar nu erau contrarii să ofere asistență financiară și militară guvernului austriac împotriva unei revolte în regatul lombardo-venețian, dacă doar li s-ar fi făcut concesii Au încercat să-l ajute pe împărat împotriva insurgenților italieni și a croaților În cele din urmă, dușmănia reciprocă a existat chiar și în Galiția între polonezi și ruteni Să luăm acum în considerare principalele mișcări care au avut loc în printre popoarele negermane din Austria La Praga, primele manifestări cehe au început pe martie, iar când a sosit vestea revoluției de la Viena, cehii au elaborat imediat o petiție către guvern, cerând restaurarea "Regatului Sf Wenceslas" cu Sejm-ul central din Praga și cu ministerul responsabil, iar naționalitatea cehă trebuia să se bucure de drepturi egale cu cea germană Guvernul vienez a acceptat această petiție destul de favorabil și a făcut promisiuni, dar germanii boemi au fost extrem de nemulțumiți de astfel de cereri ale cehilor Comitetul, ales de parlamentul preliminar de la Frankfurt, l-a invitat pe celebrul istoric ceh Palacky să participe la ședințele sale, dar acesta a refuzat categoric, declarând că înțelege dorința germanilor de a înlocui federația popoarelor cu federația de prinți și de a crea unitatea și măreția calității lor comune, dar tocmai din acest motiv el nu poate lua parte la întâlnire "Nu sunt german", a scris el, sau cel puțin nu mă consider german Sunt ceh, slav de origine, iar toată puterea mea aparține poporului meu Palackiy, în răspunsul său, a mai subliniat că afacerea concepută la Frankfurt amenința existența Austriei ca stat independent și, a adăugat Palatsky, "este de mare importanță nu numai pentru poporul meu, ci și pentru întreaga Europă și întreaga omenire" *) Cuvintele îi aparțin: "dacă Austria nu ar exista, ar trebui inventată" Când guvernul austriac a ordonat alegeri pentru Parlamentul de la Frankfurt din Boemia, cehii au refuzat să participe la ele Promulgarea constituției austriece la aprilie, întocmită într-un spirit pur centralist, i-a iritat și mai mult pe cehi Ei chiar au refuzat supunerea față de Ministerul de la Viena, care a căzut în mâinile revoluționarilor, și au înființat un comitet special sub conducerea guvernatorului imperial la Praga, care a căpătat sensul: într-un fel un guvern provizoriu În același timp, Sejm-ul din Zagreb a elaborat un plan de independență națională pentru Croația, Slavonia și Dalmația cu o frontieră militară În martie, o delegație croată a sosit la Viena, pe care guvernul a primit-o favorabil Elachich, care era foarte popular printre compatrioții săi și se distingea prin ura sa arzătoare față de maghiari, a fost numit banom (guvernator) al lui Hrrvatsky La mijlocul

lunii mai, sârbii austrieci au avut și o întâlnire la Karlovytsia, la care au votat pentru formarea unei națiuni independente din sârbi în strânsă alianță cu croații Guvernul maghiar plănuia să suprime această mișcare cu forța și l-a înlocuit pe Jelachich, dar acesta nu a ascultat de ordinul autorităților maghiare Revoluția din a afectat și Galiția Am văzut în locul nostru că în polonezii au făcut o încercare de răscoală, care a fost înăbușită chiar de la început Le-a fost greu să-și revină din această înfrângere, ceea ce explică, desigur, slăbiciunea mișcării poloneze din Mai puțin de toate, orice mișcare din Polonia rusă putea conta pe succes, în timp ce în Galiția nobilii polonezi erau ținuți în spate de frică a Rusiei și neîncrederea față de țărani , care au dovedit atât de recent că dacă ei și începe să te răzvrătești, apoi nu împotriva "Cezarului", ci împotriva domnilor Guvernatorul austriac de atunci a înțeles și ce beneficiu ar putea obține guvernul din antagonismul dintre polonezi și ruteni și a început să-i patroneze pe aceștia din urmă, în măsura în care era necesar în scopurile politicii austriece, dar prin distrugerea definitivă a corvée, a legat populația țărănească de monarhie De aceea mișcarea galică din a fost atât de nesemnificativă Emigranții care s-au întors au încercat să organizeze la Cracovia un comitet revoluționar cu caracter de guvern provizoriu și chiar pe aprilie să ridice o revoltă, dar trupele austriece au bombardat orașul și asta a fost sfârșitul chestiunii Așa era situația în rândul slavilor austrieci când, la iunie, a avut loc la Praga Congresul slavilor sub președinția Congresului Slavic Palatsky Printre membrii săi s-au numărat și revoluționari străini, printre altele, rusul Bakunin, care se bucura deja atunci de o mare faimă în cercurile revoluționare Problemele care au fost discutate la congres au fost relațiile reciproce ale slavilor austrieci, atitudinea acestora față de germani (în special, atitudinea față de parlamentul de la Frankfurt), față de maghiari și slavii turci, condițiile pentru formarea unei federații din Austria etc Între lucrările concepute de congres se afla redactarea unui manifest către popoarele Europei, în care slavii să-și declare dorințele legitime și să retragă de la ei acuzațiile răspândite de germani și maghiari Dar congresul nu era destinat să-și finalizeze studiile a) La iunie a avut loc la Praga o manifestație mare, dar cu totul pașnică, cu caracter național, care s-a încheiat cu încăierare cu armata și vărsare de sânge Comandantul șef al trupelor austriece de la Praga era prințul Windischgretz, el însuși ceh de naștere, dar aristocrat până la capăt, care spunea că "omul nu începe decât cu un baron" Când pe străzile din Praga a început lupta cetățenilor, studenților și muncitorilor cehi cu armata (populația germană nu a luat parte la revoltă) și chiar au fost construite baricade, Vindischgretz a bombardat Praga durand Iri zile După o apărare eroică, dar nereușită, orașul s-a predat pe iunie, rezultatul căreia a fost suprimarea completă a revoluției cehe La Praga a fost declarată stare de asediu, Congresul slavului a fost închis, Sejmul constitutiv promis cehilor nu a fost convocat Interesant este că parlamentul de la Frankfurt a votat mulțumiri lui Windischgrätz pentru bombardamentul de la Praga, care, pe de altă parte, nu a stricat bunele relații dintre cehi și guvern , Mișcarea poloneză din a avut un caracter ceva mai serios în Prusia ' ) Unul dintre neplăceri a fost înțelegerea reciprocă a oamenilor care vorbeau limbi diferite, motiv pentru care Bakunin a propus recurgerea la ajutorul "limbii slave comune", prin care se referea la germană Ura națională față de germani i-a făcut pe cehi să se agațe strâns de habsburgi în speranța de a-i converti la politica slavă, în timp ce guvernul, la rândul său, și-a dat seama că, sprijinindu-i pe cehi

împotriva germanilor (ca croații și sârbii împotriva maghiarilor), ar fi cel mai ușor să faci față revoluției În Dieta Constituantă de la Viena, unde germanii erau susținători ai maghiarilor, cehii, dimpotrivă, au acționat ca apărători ai Austriei, sub condiția celei mai largi autonomii pentru Boemia Liderii mișcării slave visau la federație, iar Palackiy a elaborat chiar un proiect de constituție în acest sens, conform căruia Sejm-ul central urma să fie format din delegați din Sejm-urile naționale Guvernul a decis însă altfel, iar la martie , Austria a primit o constituție centralistă În cealaltă jumătate a imperiului s-a întâmplat același lucru ca și în cea a Austriei, adică revoluția slavă a intrat și ea într-o alianță cu reacția guvernamentală Cu acele relații tensionate, care existau în Ungaria între guvern și națiune chiar înainte de , revoluția nu putea ocoli această țară -Încă din martie , Sejm a primit o adresă către împărat cu privire la înființarea unui minister responsabil, iar când vestea loviturii de stat de la Viena a venit la Pressburg, Sejm-ul a început să ia una după alta, rezoluții într-un spirit revoluționar (diete anuale, distrugerea privilegiilor nobiliare și a altor drepturi, religie egală, libertatea presei, judecată cu juriu etc ) Ferdinand I a fost de acord cu toate dorințele Sejmului În martie, s-a format un nou minister maghiar, care includea liderii opoziției, Kossuth și Deak Guvernul a fost, de asemenea, de acord cu transferul tuturor instituțiilor centrale ale Ungariei la Pesta Pe iunie, ministerul s-a mutat în noua capitală, unde pe iulie s-a întrunit Adunarea Constituantă a Ungariei, aleasă conform unei noi legi, tocmai votată de Sejm După aceea, Ungaria a început să se simtă ca un stat complet independent: s-a organizat o armată națională, iar ofițerilor li s-a interzis să se supună ordinelor de la Viena; a fost încheiat un împrumut de stat maghiar; guvernul Pest și-a trimis chiar agenții diplomatici în străinătate și, în același timp, a declarat că Austria poate, după cum dorește ea, să decidă treburile ei cu Germania, dar Magyarovii nu sunt nu conteaza cat de mult Dar aici maghiarii au întâmpinat opoziţia slavilor, cărora li s-au alăturat şi românii transilvăneni Pe aceste elemente ale populației Ungariei, nemulțumită de maghiari, guvernul austriac a decis acum să se bazeze în lupta sa împotriva unor astfel de supuși pretențioși După înăbușirea revoltei cehe și cucerirea frățești a Lombardiei, Ferdinand G a anunțat că concesiunile făcute de el maghiarilor vor fi valabile numai cu aprobarea altor țări ale monarhiei și a refuzat să aprobe legile votate de Lesht Sejm pe împrumuturi naționale, de trupe și de stat Apoi, prin acord cu guvernul austriac, banul croat Jelachich, în fruntea unei mari armate croate, a ridicat o răscoală împotriva maghiarilor Sejmul a trimis o deputație la Sejmul Constituant de la Viena cu o cerere de ajutor, dar majoritatea slavă a acestei adunări nu a permis nici măcar să fie acceptată deputația Sârbii, românii și slovacii s-au alăturat curând croaților Apoi, Dieta Ungară a înființat sub președinția lui Kossuth un comitet de apărare națională, în timp ce împăratul l-a numit pe Elachich comandantul șef al tuturor forțelor militare din Ungaria, proclamând în ea legea marțială și declarând Dieta Ungară dizolvată A izbucnit un război între dinastie și maghiari Populația capitalei austriece a luat și ea de partea Ungariei Indignarea din octombrie a Vienei a avut loc cu scopul de a împiedica trupele austriece să meargă în ajutorul lui Elachich, iar la rândul lor, maghiarii au acordat, deși cu întârziere, ajutor și Vienei Jelachich a trebuit o vreme să se ocupe de reprimarea răscoalei din capitala Austriei, dar după victoria asupra revoluției vieneze, războiul împotriva Ungariei a reluat cu răzbunare

După abdicarea lui Ferdinand I, maghiarii au refuzat să-l recunoască pe Franz Joseph drept rege al Ungariei Windischgretz, care ocupase Pressburg în decembrie, a intrat în Pest și a început acolo o represalii severe Dar aceste succese ale Austriei au fost de scurtă durată și la începutul primăverii anului Fericirea a început să treacă din nou de partea Ungariei La mijlocul lui aprilie , intoxicată de succesul trupelor lor, Dieta maghiară de la Debrechin a proclamat depunerea Casei de Habsburg și independența completă a Ungariei, numind un guvern provizoriu sub președinția lui Kossuth Între timp, în mai, la Varșovia a avut loc o întâlnire a împăratului Nicolae I cu Franz Joseph și s-a decis că pacificarea Ungaria va fi încredințată trupelor ruse În iunie, armata rusă sub comanda lui Paskevici a intrat în Ungaria, iar la august, generalul Gergely, căruia Kossuth tocmai îi predase dictatura, a capitulat la Vilagos, după care a început cea mai crudă represiune în țara învinsă *) Revoluția maghiară s-a bucurat de o mare simpatie față de democrația germană, ci mai degrabă doar pentru că a creat o jenă pentru principalul inamic, absolutismul austriac Democrații din au reprezentat frăția popoarelor, în timp ce maghiarii erau pătrunși de un puternic egoism național În Dieta maghiară, partidul care apăra principiile comune cu democrația germană constituia cea mai mică minoritate și chiar Kossuth însuși era gata să vadă în oameni acest partid de rebeli În esență, apărând independența națională, armata maghiară a luptat doar pentru interesele aristocrației maghiare și ale burgheziei, nu pentru libertatea și bunăstarea întregii populații Rolul reacționar al slavilor austrieci în evenimentele din - a oferit hrană pentru o atitudine ostilă față de panslavism în Germania din mai mult de un punct de vedere naționalist În acești ani, "Marx, care însuși a constatat că panslavismul, care era atât de temut în Europa, nu era decât o fantezie și care a numit romantismul politic panslavism democratic, predicat de Bakunin la Congresul de la Praga, a insistat în același timp în care din punct de vedere istoric slavii din Austria trebuiau să acționeze ca contrarevoluționari și dușmani ai democrației reale Prin urmare, el a cerut "o luptă ireconciliabilă pe viață și pe moarte împotriva slavilor care schimbă revoluțiile", pentru "un război de exterminare și terorism fără milă" - nu în interesul Germaniei", a adăugat el, "ci în interesul omenirii " Aceeași dispoziție în raport cu slavii a început să domine la german: burghezia liberală În ceea ce privește revoluția care a avut loc împotriva stăpânirii austriece în regatul lombardo-venețian, aceasta a fost doar o parte a revoluției generale italiene Supușii italieni ai Habsburgilor s-au răzvrătit și mai devreme ') Austria și Rusia au cerut chiar de la Turcia extrădarea fugarilor, dar sultanul a refuzat; Din acel moment a început simpatia maghiarilor pentru turci aceste alte naționalități, dar au fost pacificate destul de curând, deși după Galiția și Republica Cehă, dar chiar mai devreme decât Viena În au reluat încă o dată lupta pentru independență, dar din nou au fost înfrânți XXI Revoluțiile din - în Italia ) Începutul mișcării revoluționare în Italia chiar înainte de lovitura de stat de la Paris din februarie - Caracterul anti-austriac al revoluției italiene - Începutul timpuriu al reacției în Italia - Soarta republicilor de la Roma, din Toscana și la Veneţia -Înfrângerea Sardiniei în războiul cu Austria -Intervenţia Austriei şi Franţei în treburile italiene - Păstrarea de către Regatul Sardiniei a constituţiei din Am văzut în altă parte că înainte de a fost un mare ferment politic în Italia După urcarea pe tronul papal a lui Pius al IX-lea, care a făcut unele concesii liberale supușilor săi, Roma a devenit centrul agitației

politice Din zona Bisericii, mișcarea s-a extins în alte părți ale Italiei În mai , în Marele Ducat al Toscana, au avut loc demonstrații populare în cinstea lui Pius al IX-lea cu un ascuțit caracter anti-Jerui Marele Duce Leopold a urmat exemplul papei și a făcut unele concesii supușilor săi Regele Sardiniei Charles Albert, care la începutul anilor douăzeci era speranța liberalilor italieni, dar ulterior și-a condus țara în totalitate, în și-a schimbat din nou frontul și s-a alăturat mișcării naționale Anglia, susținând cu fermitate aspirațiile naționale ale italienilor, i-a promis sprijinul ei și chiar l-a sfătuit să intre într-o uniune vamală cu Regiunea Ecleziastică și Toscana În Charles Albert s-a gândit chiar să introducă unele reforme liberale în statul său În , prima stare de spirit revoluționară a fost dezvăluită în regatul Lombardo-Venețian Deja în cele mai multe ) Uch carte, § -I E , vol V, cap XVIII si XXIN,-Nar - dreapta stare, cap XX În primele zile ale lunii ianuarie , la Milano și Padova, au avut loc lupte destul de grave între oameni și polițiști și soldați Pe ianuarie a început o adevărată revoluție la Palermo, de unde s-a răspândit în toată Sicilia Influentati de ceea ce se intampla in alte parti ale Italiei si contand pe ajutorul Angliei, sicilienii au cerut restaurarea constitutiei , când li s-a refuzat acest lucru, au ridicat steagul răzvrătirii împotriva regelui napolitan Exemplul Siciliei a fost urmat de Napoli, care a cerut o constituție Regele Ferdinand al II-lea, nemizând pe armată, la ianuarie și-a anunțat supușii că va da de bunăvoie o constituție, după modelul francezilor În urma acesteia, la februarie, regele Sardiniei a anunțat introducerea unei constituții Acest lucru s-a discutat în stăpâniile sale chiar la începutul lunii ianuarie, iar când vestea revoluției napolitane a venit la Torino, municipalitatea locală s-a îndreptat și ea către rege cu o cerere de acordare a unei constituții Carol Albert s-a grăbit să satisfacă această dorință Marele Duce de Toscana a dat și supușilor săi o constituție după modelul francezilor O dorință asemănătoare a fost exprimată și în Regiunea Bisericii, dar Pius al IX-lea s-a îndreptat către supușii săi cu o cerere de a nu-i face cereri contrare sfintei biserici, pe care nu le-a putut îndeplini absolut " Așa era starea de spirit a oamenilor și starea de lucruri în Italia când a avut loc la Paris revoluția din februarie Cu doar două zile înainte de acest eveniment, guvernul austriac, văzând starea de spirit rebelă din ce în ce mai intensă a supușilor săi italieni, a introdus starea de asediu în regatul lombardo-venețian pentru a pune capăt tuturor demonstrațiilor și tulburărilor Vestea loviturii de stat din Franța a făcut o impresie puternică în toată Italia, iar când revoluția a avut loc chiar la Viena, supușii italieni ai Austriei luau deja direct armele Revoluția italiană a căpătat încă de la început un caracter ostil Austriei Într-o parte a Italiei, revoluția a pus pe steagul său eliberarea de sub jugul german, în alte părți expulzarea Austriei din Italia în general a devenit motto-ul mișcării Când vestea loviturii de stat din martie de la Viena a ajuns în Lombardia, o revoluție a izbucnit și la Milano Comandantul-șef austriac Radetzky, temându-se să nu fie rupt din Austria, s-a retras în patrulaterul de cetăți (Peschiera, Verona, Legnano și Mantua) dintre Lombardia și regiunea venețiană, în care a izbucnit și o răscoală Lombardii au stabilit un guvern provizoriu și au început să organizeze o armată Un guvern provizoriu a fost stabilit și la Veneția; unde restaurarea "Republicii Sf Marcă Ducii de Parma și Modena, care erau în alianță cu Austria, au fost nevoiți să-și părăsească reședința Mișcarea a fost transferată în alte părți Italia Regele Sardiniei, Charles Albert, și-a mutat armata în Lombardia fără

nicio declarație oficială de război împotriva Austriei și a ocupat Milano, iar trupele altor state italiene s-au alăturat, de asemenea, armatei sale Un exemplu a fost dat de Marele Duce al Toscana Pe martie, Papa Pius al IX-lea a făcut un apel "către popoarele Italiei", încurajându-le să lupte pentru eliberare, iar șeful armatei sale s-a mutat pentru a-l ajuta pe Charles Albert La Napoli a avut loc o mișcare populară, iar regele, după ce a demis ministerul, care a fost acuzat că simpatiza cu Austria, a publicat un apel către supușii săi despre lupta pentru libertatea și gloria Italiei Această aderare a celor trei suverani la Charles Albert nu a fost, desigur, rezultatul unui impuls al sentimentelor lor patriotice, ci a fost forțată de mișcarea socială, de fapt, acești suverani erau suspicioși față de aspirațiile naționale și nu aveau încredere în fiecare alta put În acest caz, același lucru s-a întâmplat și în Italia ca și în Germania, unde, de asemenea, doar teama de revoluție i-a forțat pe suverani să devină campioni ai unității naționale, iar apoi, cu prima ocazie, au trecut de partea reacției Pius al IX-lea a fost primul care a rămas în urma cauzei naționale Speriat de mișcarea democratică și de nemulțumirea catolicilor ortodocși, el a anunțat la aprilie că nu poate lua parte la război, fiind vicerege pe pământ al Supremului Făcător de Păci La Roma, aceasta a fost urmată de o răscoală, care l-a forțat pe Pius al IX-lea să înființeze un minister pur laic, care nu a refuzat să participe la război, dar papa însuși a dat o lovitură puternică popularității sale în Italia: pentru credința că Sf tronul pentru a uni Italia, care fusese atât de răspândit până atunci, nu mai putea fi mai mult spațiu Dar afirmația lui Pius al IX-lea i-a plăcut foarte mult napolitanului regele, care în curând a avut și ocazia să se retragă din cauza comună italiană Sicilienii, care și mai devreme i-au cerut o constituție, nevrând să se supună constituției comune întregului regat, s-au separat de Napoli, iar la aprilie parlamentul lor a anunțat depunerea lui Ferdinand al II-lea și chemarea la tron în viitor , când a fost finalizată revizuirea constituției, unul dintre principii italieni Regele celor Două Sicilii avea nevoie de trupe pentru a-și supune supușii rebeli, iar acesta a fost un bun pretext pentru a se retrage din cauza Italiei Apoi a avut loc o revoluție chiar în Napoli Pe mai s-au întrunit camerele napolitane, dar în aceeași zi au fost dizolvate de rege, care a constatat că își depășesc puterea Democrații napolitani au ridicat o revoltă și au început să construiască baricade, dar aceasta a fost înăbușită de Garda Elvețiană și Lazzaroni Noul minister reactionar a chemat inapoi armata trimisa in ajutorul lui Charles Albert si flota trimisa in ajutorul Venetiei Între timp, Austria și-a prezentat cazul în Italia ca o chestiune care afectează toată Germania Detașamentele germane s-au format în Tirol și s-au mutat în Italia Radetzky a intrat apoi în ofensivă și, după o serie de mișcări reușite, l-a învins pe Charles Albert la Custozz ( iulie) Lombardia era din nou în puterea Austriei, iar Veneția singură a arătat încă cumva rezistență Astfel, încă din primăvara și vara anului , atât revoluția napolitană, cât și cea lombardă au fost înăbușite Odată cu revoluția siciliană, problema sa dovedit mai dificilă Ferdinand al II-lea a trimis o armată napolitană pe insulă, care a bombardat Messina și alte orașe în octombrie, de unde Ferdinand al II-lea și-a primit porecla "Bombe" (Y re Bomba), dar abia în mai această armată a reușit să ocupe capitala Siciliei, Palermo și a înființat absolutismul în întreaga insulă Aproape în același timp, guvernul nelimitat a fost restabilit chiar în Napoli În primul rând, în consecință, sudul Italiei a rămas în urma mișcării naționale și a experimentat reacția În mijloc și în nord,

eșecul lui Charles Albert nu a oprit încă mișcarea Pe lângă partidul, care s-a gândit să realizeze unificarea Italiei prin federația suveranilor individuali, aici s-a format și un partid republican, străduindu-se să rezolve problema viitorului dispozitivul Italiei prin convocarea unui parlament general În fruntea acestui partid se afla Mazzini, iar principalul său domeniu de acțiune a fost Italia centrală, unde, la sfârșitul anului și începutul anului , republicanii au avut un succes considerabil Susținătorii partidului democratic au fost recrutați în marile orașe din Italia și au contat pe ajutorul Republicii Franceze Această speranță s-a dovedit însă a fi înșelătoare și, mai mult, chiar în Italia, republicanii s-au întâmpinat cu o puternică opoziție din partea monarhiștilor constituționali mizând pe Sardinia, care, deși a suferit o înfrângere din partea Austriei în vara lui , nu abandonase încă rolul de unificator al Italiei Diviziunea dintre monarhiștii constituționali și republicani a făcut mult rău cauzei naționale Austria, după ce a stăpânit treptat revoluțiile din celelalte țări ale sale, și-a putut îndrepta toate forțele către Italia, care la acea vreme s-a trezit divizată Guvernul napolitan a susținut reacția și în acest sens a ajutat Austria Italia de Mijloc, în care s-au înființat republicile, și Italia de nord, care s-a alăturat regatului Sardiniei, au acționat solidar Pentru a încununa totul, Franța, unde reacția era atunci în plină desfășurare, chiar a acționat direct ca un pacificator al revoluției italiene Au fost proclamate republici la Roma, în Toscana și la Veneția La Roma, tulburările populare, cauzate de refuzul papei de a participa la afacerile generale italiene, nu s-au oprit Însuși Pius al IX-lea a luat hotărâre partea reacției, astfel încât la începutul lunii iunie a existat o discordie între el și noul minister Camerele și-au exprimat dorința ca papa să-și separe puterea de suveran de puterea sa de șef al bisericii și să înființeze un minister responsabil de reprezentarea poporului, dar Pius al IX-lea a răspuns acestei cereri cu un refuz, zom Apoi a format un nou minister, dar tatăl său, Rossi, un fost dușman arzător al democrației, a fost ucis cu un pumnal în clădire, în camere, iar în urma acestuia, o mulțime în stradă, adunată în fața Quirinalului, a forțat-o pe papa să numească un minister radical De fapt, puterea a trecut acum în mâinile clubului democratic, în urma căruia Pius al IX-lea a fugit la Gaeta sub patronajul regelui napolitan ( noiembrie) La Roma a fost instituit un guvern provizoriu și au avut loc alegeri pentru Adunarea Constituantă La februarie , această adunare a declarat desființată puterea temporală a papei la Roma și a proclamat republică Un guvern provizoriu de trei persoane a fost pus în fruntea noii republici, sub președinția lui Mazzini Împreună cu aceasta, Giuseppe Garibaldi, care a primit în , participarea la războiul împotriva Austriei, organizat din Miliția Populară Voluntariată Roma însăși, unde au început să se adună democrații din alte părți ale Italiei, s-a decis să se facă principala fortăreață pentru unificarea Italiei pe baza unei republici democratice O republică a fost înființată pentru o vreme și în Toscana La începutul anului și aici, sub presiunea democraților, a fost convocată o adunare constituantă, dar după aceea a avut loc o răscoală populară, care l-a obligat pe Marele Voievod să fugă la Gaeta Livorno a devenit sediul partidului republican toscan, unde au avut loc deja tulburări încă din ; în Florența însăși au predominat liberalii moderati, care deja în primăvara anului au dat o lovitură de stat monarhistă și au format un nou guvern, care s-a transformat în Marele Duce cu o invitație să se întoarcă în capitala ta După declararea republicilor la Roma și Toscana, Sardinia a reluat războiul cu Austria

Charles Albert era foarte nemulțumit de faptul că o parte din italieni se străduiau pentru o republică; chiar a început să se gândească că poate ar fi mai bine să obțină concesii chiar de la Austria, care se afla într-o poziție extrem de periculoasă, și a contat pe ajutorul diplomației engleze Neîncrederea care a apărut în el față de revoluția italiană a interferat în mare măsură cu energiile acțiunilor sale După înfrângerea de la Custozz la sfârșitul lunii iulie și intrarea austriecilor în Milano, Charles Albert a încheiat un armistițiu cu Austria Lombardia, care cu două luni înainte fusese adăugată la stăpâniile sale prin vot popular, a fost returnată Austriei Veneția, tot la începutul lunii iulie, hotărând să se alăture Sardiniei, și-a restabilit republica Astfel, la începutul anului în Italia, un guvern republican exista în trei state, când Charles Albert a încercat din nou unificarea monarhică a Italiei În mod constant insultat de republicani pentru eșecul său, văzând succesele lor în centrul Italiei, incitat de partea radicală a proprietarilor supușilor săi, în a început din nou speranta ca Austria, preocupata de treburile interne, va fi nevoita sa cedeze Sub pretextul neîndeplinirii termenilor armistițiului, Charles Albert în martie și-a mutat armata în Lombardia Noul război a durat doar patru zile La Novara, pe martie, Radetzky a învins armata sardiniei, iar ostilitățile au trebuit să înceteze Charles Albert a abdicat apoi în favoarea fiului său Victor Emmanuel și a fugit în străinătate Noul rege a încheiat un armistițiu cu Radetzky Camera din Sardinia nu a vrut să o aprobe, iar la Genova chiar a izbucnit o răscoală Camera a fost dizolvată, dar răscoala a fost înăbușită cu forța militară După a doua înfrângere a Sardiniei, Roma a rămas centrul revoluției italiene, iar Veneția a continuat să se apere de austrieci Dar zilele ambelor republici erau numărate Pius al IX-lea a făcut apel pentru ajutor împotriva supușilor răzvrătiți la puterile catolice Dinspre sud, armata napolitană a intrat în Regiunea Bisericii, dar a fost respinsă de armata republicană Spania s-a limitat la trimiterea a două nave de război Sarcina principală a pacificării a revenit Austriei și Franței Intervenția acestor puteri în în afacerile italiene cu scopul de a suprima revoluția a fost o întoarcere la politica în care, cu puțin timp înainte de revoluția din , Metternich și Guizot, răsturnați de această revoluție, au convenit între ei Ca Austria, făcând față revoltelor supușilor ei germani și slavi, să acționeze ca un pacificator al revoluției italiene, a fost destul de firesc În raport cu Republica Romană, austriecii s-au limitat însă la ocuparea unei părți de nord a Regiunii Bisericii (așa-numita Romagna) Cucerirea Toscanei a avut loc după ocuparea Livornoi, punctul principal al mișcării republicane locale Parma și Modena, după ce s-au alăturat regatului Sardiniei, au fost în curând înapoiate conducătorilor lor La sfârșitul lunii august, Veneția s-a predat și ea austriecilor Astfel, Austria și-a recăpătat posesiunile italiene și și-a ocupat fosta poziție în alte părți ale Italiei Forțele ei militare au rămas în Toscana și Romagna până în , iar Marele Duce de Toscana, pentru a face pe plac guvernului vienez, a anulat în constituția și a distrus libertatea presei Absolutismul a fost restabilit și în Parma și Modena Restaurarea Papilor · Republica Franceză și-a asumat puterea chiar la Roma, al cărei președinte acționa deja deschis în favoarea clerului În aprilie , un mic detașament de francezi a debarcat la Civitta Vecchia, pretinzând că au venit în calitate de binevoitori, pentru a proteja țara de ocupația de către austrieci și napolitani și de reacția clericală Republicanii romani și-au respins serviciile La început francezii nu au avut succes militar, dar în cele din urmă Roma, după o

rezistență încăpățânată, a fost luată de ei și și-au părăsit garnizoana acolo Autoritatea papală a fost astfel restabilită, dar abia în aprilie Pius al IX-lea a decis să se întoarcă în capitala sa Nu a rămas nici o urmă din fosta sa popularitate, iar el însuși a devenit pentru tot timpul adevăratul papă al reacției Revoluția italiană a fost învinsă, ca la începutul anilor douăzeci sau la începutul anilor treizeci Mulți dintre liderii săi și-au plătit pentru participarea la ea cu viața sau cu închisoarea, alții au reușit să scape Printre aceștia din urmă se numărau Mazzini și Garibaldi, care au fost nevoiți să aștepte în exil să vină vremuri mai bune Numai regatul Sardiniei a scăpat de reacția absolutismului Deși Austria i-a oferit lui Victor Emmanuel să facă pace în condiții mai favorabile pentru el, dacă el distruge constituția din , el nu a fost de acord cu acest lucru, iar această constituție din anii șaizeci era destinată să devină constituția unei Italie unite cu același Victor Emmanuel Imigranții politici din alte părți ale Italiei și-au găsit chiar adăpost în posesiunile sale Nici în regatul său nu a fost distrusă libertatea presei Numai în ea, în egală măsură, dintre toate statele italiene, reacția catolicismului nu a căpătat putere, și aici chiar s-au întreprins unele reforme, care trebuiau să slăbească puterea și influența clerului, dimpotrivă, au crescut în alte locuri după suprimarea revoluţiei Revoluția de la încheie trecerea în revistă a istoriei anilor treizeci și patruzeci Următoarea secțiune a istoriei secolului al XIX-lea sunt anii cincizeci și șaizeci, două decenii, în primul dintre care a domnit reacția, în al doilea a avut loc o renaștere a aspirațiilor politice, sociale și naționale ale epocii precedente XXII Victoria reacțiilor asupra revoluției de la j Principalele motive ale eșecului revoluției din sunt reacția generală a anilor cincizeci - Principalele manifestări ale reacției în țări individuale - Întărirea catolicismului reacţionar - Ideologia filozofică a reacţiei - Exilul conducătorilor democraţiei - Declinul temporar al mişcării sociale - Reînvierea aspiraţiilor de eliberare în anii şaizeci Revoluția din s-a încheiat cu eșec Libertatea politică nu a fost atinsă Constituțiile introduse anul acesta în unele țări au fost abrogate, iar Franța a fost chiar privată de acea libertate politică de care se bucurase înainte Înfrângerea democrației și a partidelor republicane a fost deosebit de puternică Socialismul a fost de asemenea suprimat Nici aspirațiile naționale nu s-au realizat Unitatea națională germană și italiană a rămas ca înainte visul patrioților, iar popoarele austriece au trebuit să se supună din nou politicii germanizante a Vienei Motivele acestui eșec al tuturor mișcărilor politice, sociale și naționale ale turbulentului "an patruzeci și opt" au fost foarte complexe: aici ne putem opri doar asupra celor mai importante Simultaneitatea exploziei revoluționare din diferite țări și caracterul general democratic al întregii mișcări din păreau să corespundă apelurilor la solidaritate internațională venite de la liderii democrației de atunci Ei spuneau că toate popoarele au același dușman, dar nu țineau cont de acele condiții de viață reală care semănau vrăjmășie între națiuni separate și alimentau egoismul național care stătea în calea solidarității inter-tribale Revoluţia de la a luat în cercul său atât instinctele naţionale, cât şi interesele anumitor popoare care fuseseră deja nemulţumite de poziţia lor Naționalitățile oprimate politic sau fragmentate s-au străduit pentru eliberarea de sub jugul străin, pentru egalitate, pentru unitate și în această aspirație nu au putut decât *) Uch carte, §§ - , și - I E , vol V, cap XXII, XXIII, XXIV, XXV și XXVI -Nar -Dreapta stare, cap XVIII pentru a distruge prejudecățile, pasiunile și interesele altor popoare, TÒ a dus

la o luptă inter-tribală, care nu a făcut decât să slăbească mișcarea de eliberare, luată în ansamblu, și chiar a ajutat direct elementele recționare în dorința lor de a suprima mișcarea înainte Revoluția germană, care și-a propus unificarea Germaniei ca una dintre sarcinile sale principale, a dat dovadă de mult egoism național Unindu-și patria în numele ideii naționale, personalități marcante ale epocii au stat în punctul de vedere "Germania pentru germani" și și-au exprimat plăcerea față de pacificarea violentă a revoluției cehe Maghiarii în șovinismul lor național, așa cum am văzut, au mers și mai departe Neînțelegerile constatate între reprezentanții anumitor naționalități în Dieta de stat, reunită în iulie la Viena, aparțin acelei categorii de fenomene Popoarele Austriei își urau guvernul central, dar se urau și mai mult Mai înapoiați din punct de vedere cultural și politic, slavii austrieci chiar au oferit sprijin și asistență Habsburgilor împotriva supușilor lor rebeli germani și maghiari În cele din urmă, aceleași evenimente au arătat că nu se putea aștepta la o soluționare pașnică a problemelor unității naționale italiene și germane: și anume, războaiele germano-daneze și sardinio-austriece au mărturisit bine acest lucru Îmbinarea în revoluția de la cu aspirațiile politice ale aspirațiilor naționale a creat forța acestei revoluții, dar i-a determinat și slăbiciunea Popoare întregi s-au pus în mișcare pentru a-și apăra dreptul la autodeterminare națională, la libertate, la egalitate, la unificare politică, iar acest lucru a întărit cumva latura pur politică a revoluției, dar în aceleași aspirații naționale se află și motivele acestei inter- discordie tribală, care a dus la victoria reacției În cele din urmă, nivelul de dezvoltare culturală și politică a naționalităților individuale care au luat parte la luptă a fost departe de a fi același: de exemplu, majoritatea slavilor austrieci nu s-au aflat deloc la apogeul înțelegerii acelor principii în numele cărora supușii germani au purtat o luptă încăpățânată aceiași Habsburg O analogie perfectă cu această latură națională a revoluției este latura sa socială Legătura în mișcarea din cu aspirațiile politice aspirațiile sociale au constituit atât o latură puternică, cât și una slabă a revoluției, una puternică, deoarece la ea au participat și masele populare pentru a-și realiza aspirațiile prețuite, una slabă, întrucât stabilirea revendicărilor sociale a avut ca rezultat descoperirea antagonismului a intereselor de clasă, care au dus, la fel ca și luptele tribale, la confuzia mișcării în diferite direcții Burghezia, țărănimea și proletariatul urban au participat mână în mână la revoluție, la fel ca și liberalii și radicalii, și printre ei atât democrați cu o tentă pur politică, cât și socialiștii Participarea la evenimentele din acea vreme * a clasei muncitoare, ca forță socială independentă, și participarea socialiștilor la acestea, ca categorie specială de figuri revoluționare, constituie ceva nou în istoria mișcărilor politice vest-europene, prezența dintre care ne permite să vorbim de împlinire în Prognoză, exprimată cu puțin timp înainte de T^l|ъ Lorentz Stein Asemenea figuri ca Louis Blanc și Marx chiar au stabilit direct sarcinile socialiste ale revoluției și au introdus o scindare în mediul de opoziţia, care a servit în avantajul reacţiei Forța atacului inițial asupra ordinii stabilite s-a datorat faptului că toate clasele sociale, care în general erau nemulțumite de poziția lor, au luat parte la ea, dar a devenit imediat clar că în înțelegerea lor a noului sistem existau ireconciliabile contradicții, iar rezultatul firesc al acesteia a fost confuzia forțelor sociale, care au participat la revoluție Burghezia voia una, masele populare voiau altceva Pentru burghezie totul era vorba despre reforma politică, stabilirea

reprezentării și egalității, exercitarea libertății; mulți din această clasă au acționat ca democrați extremi și chiar republicani, dar au rămas în vedere sistemul economic existent, pe care grupurile cele mai interesate să-l păstreze erau gata să-l apere chiar și prin concesii de la revendicările lor politice În mase, dimpotrivă, revendicările de natură socială erau cele mai populare, iar pentru mulți însăși implementarea reformelor politice părea doar un mijloc necesar pentru realizarea transformărilor sociale cărora se opunea burghezia co- * Desigur, principiul politic al egalității, ca având propria sa latură socială, nu putea decât să fie deosebit de popular în rândul maselor, dar multe elemente ale acestor mase, în special țărănimea, nu se aflau încă la nivelul de dezvoltare la care oamenii sunt capabili să preţuiască libertatea de dragul binelui conţinut în sine În unele state ale Germaniei și în Austria multitribală, țăranii au luat parte și ei la revoluție Acțiunea populației rurale este cu atât mai de înțeles pentru noi cu cât în unele dintre aceste state - și mai ales o dată în Austria - țărănimea era încă supusă unor ordine pur medievale, feudale, în timp ce în altele, unde fuseseră deja întreprinse diverse reforme țărănești mai devreme, noile comenzi erau extrem de imperfecte și lăsau mult de dorit Revoltele țărănești au dat, desigur, multă putere revoluției, dar de îndată ce pretențiile țăranilor au fost satisfăcute de guvernele înspăimântate de revoluție, masele rurale au căzut în urmă mișcării și au început chiar să contribuie la restabilirea ordinii Un rol direct reacţionar l-a avut ţărănimea franceză, înspăimântată şi ea de aspiraţiile proletariatului urban, bănuită de ţărani că luptă pentru împărţirea pământului, astfel că democraţia rurală franceză a profitat de introducerea votului universal, pentru a trimite la camera, parca deputati conservatori, un rol activ si furtunos in evenimente l-a jucat clasa muncitoare a marilor orase si, in special, a unor centre metropolitane precum Paris, Berlin si Viena Primele luni ale celei de-a doua republici în Franța au fost o perioadă de acțiune revoluționară neîntreruptă a clasei muncitoare, din ce în ce mai influențată de socialism, până când înfrângerea proletariatului parizian de către trupele republicii în iunie a marcat începutul reacției care a condus Franța la al doilea imperiu Rezultate similare au fost obținute prin ieșirea muncitorilor cu revendicări sociale în Prusia, și în Austria și, în general, în toată Germania Burgerii germani, care erau reprezentați în principal în parlamentul de la Frankfurt, departe de a împărtăși aspirațiile clasei muncitoare și chiar și în minoritatea republicană a acestui parlament erau foarte puțini oameni care aduceau o nuanță socială în concepția lor politică Aspirațiile de clasă ale muncitorilor, fără îndoială, i-a îndemnat pe burghezi să încheie compromisuri cu guvernele și, în general, la o mai mare moderație politică, iar aceiași burgheri au muncit din greu pentru ca cei de la putere să satisfacă cât mai curând și pe deplin revendicările țărănești, iar la rândul lor <făcând mult pentru pentru a distrage atenția țăranilor de la o unitate mai strânsă cu muncitorii De aceea, anul a adus beneficii pentru țăranii Europei Centrale, de care reacția care a venit după înăbușirea revoluției i-a lipsit complet pe muncitorii urbani: anul acesta a săpat un mormânt pentru regimul feudal-iobăgie atât în statele germane, cât și în în Austria multitribală De asemenea, nu trebuie trecut cu vederea faptul că de partea guvernelor care au intrat în lupta împotriva revoluției a rămas forța militară a armatelor, cu ajutorul căreia vechile autorități au făcut față treptat tuturor adversarilor Prima lovitură pentru democrație a fost dată de soldații celei de-a doua republici pătrate și

străzile Parisului în nefericite "zile de iunie" ale anului și, cu asistență militară, s-a dat o lovitură de stat la decembrie , care a devenit pragul restabilirii imperiului în Franța În toamna anului au fost făcuți primii pași de succes către înăbușirea militară a revoluției din Austria și Prusia, care apoi, în , le erau proprii trupele au pacificat revoltele republicane, iar în Ungaria a ajutat Austria să cucerească Rusia cu armata sa În Italia, revoluția a fost pacificată și de trupele statelor locale și străine Până în , revoluția fusese învinsă peste tot, iar următorul deceniu a fost momentul celei mai puternice reacții, care a început să se înmoaie abia în Atât guvernele, cât și clasele proprietare au luat parte la această reacție și s-a exprimat, în primul rând, , într-o slăbire semnificativă a constituționalismului, iar în alte locuri și într-o întoarcere directă la absolutism În epoca Restaurației și a Monarhiei iulie, guvernul reprezentativ, acolo unde a existat, era proprietatea doar a celei mai prospere părți a populației, în timp ce mișcarea din s-a remarcat printr-un caracter democratic pronunțat, care a aruncat cea mai mare parte a burgheziei în rândurile reacției, mai ales după ce a devenit complet, este clar că radicalismul politic, care apăra drepturile maselor de a participa la puterea de stat, era deja susținut de democrația socială, care necesita o restructurare a structurii economice însăși a societății "Fantoma Roșie" a devenit factorul care a permis să aibă loc o reacție politică, ceea ce a dus la rândul său la căderea aspirațiilor naționale Cea mai puternică și mai severă persecuție din această epocă a fost socialismul, care s-a întâmpinat cu o respingere la fel de puternică atât din partea guvernelor, cât și a claselor proprietare ale societății Pe această bază, reprezentanții absolutismului erau gata să facă concesii liberalismului moderat atunci când acesta ar putea cumpăra sprijinul liberalilor împotriva democrației, iar liberalii înșiși nu erau contrarii să-și sacrifice principiile în favoarea unui guvern puternic, dacă acesta din urmă asigura Ordin Social-democrația amenința "proprietatea, ordinea și religia", ceea ce a determinat politica intereselor conservatoare Era nevoie de ordine pentru protejarea proprietății amenințate, de religie pentru întărirea ordinii, exact așa era în epoca reacţiei provocate de marea revoluţie franceză şi de consecinţele ei imediate Această tendință este văzută cel mai clar în Franța, unde mulți oameni au trecut de partea ordinii, al cărei reprezentant a devenit Napoleon al III-lea, care anterior considera că sistemul parlamentar este adevărata bază a libertății civile, și unde tocmai acest ordin a început să caute sprijin nu numai în baionetele unei armate devotate, ci și în clerul catolic, căruia guvernul le-a făcut tot felul de concesii Până la decembrie , starea de lucruri din Franța era încă considerată fragilă, iar acest lucru a stârnit teamă în rândul tuturor apărătorilor intereselor conservatoare din străinătate Când au aflat despre lovitura de stat din străinătate, toată lumea a răsuflat uşurată Nu e de mirare că reprezentanții instanțelor străine, la Paris, s-au grăbit să-l felicite pe noul conducător al Franței și să-și exprime sentimentele de recunoștință și chiar surpriză față de el Nu degeaba laba s-a bucurat - și a trimis binecuvântări gloriosului apărător al religiei Doar adoptarea de către Ludovic-Napoleon a titlului imperial și a numelui lui Napoleon al III-lea a jignit în mod neplăcut curțile străine, care au văzut în aceasta o încălcare a tratatelor din , dar tot nu au îndrăznit să nu-l recunoască pe Napoleon al III-lea, deoarece era un reprezentant al ordinii și a promis că va pune sarcina politicii sale externe este protecția păcii În ochii reacţionarilor şi conservatorilor

tuturor Țara lui Napoleon al III-lea a devenit așadar un adevărat "salvator al societății", imperiul său un bastion împotriva oricărui fel de planuri și intrigi demagogice Dintre toate guvernele care au salutat lovitura de stat din decembrie, guvernul austriac s-a bucurat cel mai mult, declarând că ambele guverne au același dușman - revoluția, adică revoluția repetând acelaşi lucru pe care îl spuseseră deja Metternich şi Guizot La mai puțin de o lună de la lovitura de stat franceză, constituția din martie a fost abolită în Austria printr-un decret imperial la decembrie În monarhia habsburgică, astfel, fostul absolutism a fost restabilit formal Totul din el trebuia acum să revină la poziția în care se afla înainte de revoluție și, mai mult, datorită poziției sale în Germania și Italia, Austria a avut ocazia să contribuie foarte mult la reacția din alte țări germane? și state italiene Tradițiile Sfintei Alianțe au fost din nou afirmate de politica austriacă de la începutul anilor cincizeci Succesele Habsburgilor în această epocă se explică și prin sprijinul puternic pe care Rusia le-a oferit Numai cu ajutorul Rusiei Austria a învins revoluția maghiară Iar imaginației înfricoșate a Europei occidentale i s-ar fi putut părea că în acest caz împăratul rus a acționat în spiritul panslavismului, ca și cum ar fi apărat pentru slavii asupriți de maghiari, dar nu de fapt a fost un ajutor în spiritul principiilor Sfintei Alianțe, care nu avea nimic de-a face cu vreo politică națională Guvernul rus a fost, de asemenea, ostil unificării Germaniei, din nou pentru că era o chestiune de revoluție; și în acest caz, ajutorul curții din Sankt Petersburg a fost foarte util Austriei Printre motivele care l-au forțat pe regele prusac să refuze coroana imperială oferită de parlamentul de la Frankfurt a fost presiunea directă asupra lui din partea Rusiei, care a acționat ulterior ca arbitru între Austria și Prusia Nicolae I nu l-a putut ierta pe Friedrich Wilhelm al IV-lea pentru introducerea unei "constituții democratice" în Prusia și, datorită sprijinului lui Franz Joseph din partea rusă, Prusia s-a supus tuturor cerințelor Austriei, abandonând orice politică independentă, distrugându-și separat alianță cu unele state germane și recunoașterea necondiționată a OMS- "Cu toate acestea, la Berlin au uitat curând umilința pe care a suferit-o Prusia la cheremul politicii ruse și aici au început să privească Rusia ca singurul sprijin puternic al intereselor conservatoare, așa că sub Berlin În curte s-a format chiar un partid mare și influent, care aproape l-a idolatrizat pe Nicolae I În , starea de lucruri din Germania a revenit la ordinea stabilită de Congresul de la Viena Până și Metternich s-a întors la Viena, care, chiar și din exil, nu a încetat, însă, să dea sfaturi guvernului austriac; acum a devenit din nou, deși nu oficial, liderul politicii austriece și a rămas așa până la moartea sa Reacția din Germania s-a exprimat nu numai în restaurarea vechiului sistem cu Sejm-ul Aliat în frunte, ci și în distrugerea în statele individuale a majorității achizițiilor revoluției de la Inițiativa tuturor măsurilor reacționare din Germania aparținea Austriei, politică căreia Prusia trebuia să se supună Statele germane mijlocii și mici au urmat direcția indicată de ele Aproape peste tot guvernele au anulat concesiunile forțate de la ei în , au restabilit arbitrariul administrativ, au încurajat nobilimea în dorința lor de a-și restabili fostele privilegii, au asistat clerul în încercările lor de a-și recâștiga fosta putere asupra societății laice Saxonia și Hanovra, Mecklenburg și Lippe-Detmold, Hesse-Kassed și Hesse-Darmstadt au fost statele în care reacția s-a remarcat prin puterea sa deosebită Chiar și în acele state în care relațiile dintre conducători și supuși

au rămas relativ tolerabile, iar suveranii înșiși s-au opus extremelor de reacție (Baden, Württemberg, Bavaria), tot liberalismul era în dizgrație și tot ceea ce semăna cu aspirațiile democratice era supus suprimării Doar în foarte puține țări (în principal în Saxa-Weimar și Coburg-Gotha) nu au fost luate măsuri represive împotriva liberei exprimări a opiniilor politice, desigur, în limitele unei anumite moderații Friedrich Wilhelm al IV-lea nu a abrogat constituția prusacă aprobată de el în , dar în , prin înființarea unei camere superioare, a făcut-o și mai conservatoare Partidul Democrat însuși s-a retras din activitatea parlamentară, iar partidul conservator-constituțional a preluat poziția, în acord cu care guvernul a emis o constituție Această alianță a claselor sociale antidemocratice nu numai că a făcut concesii guvernului în general, ci chiar a încercat să-și etaleze loialitatea pentru a respinge astfel acuzațiile aduse sistemului constituțional de către retrograde extremi Partidul conservator-constituțional prusac a unit burghezia industrială cu birocrația și nobilimea Burghezia care a intervenit șeful mișcării revoluționare din ' , dar a renunțat la ea când a căpătat un caracter social, a început să caute apropierea de putere, în timp ce emiterea de către rege a unei legi electorale întocmite în interesul claselor proprietare a fost un pas care a fost luat chiar de guvernul pentru a atrage burghezia de partea ta Aducându-se peste ea, guvernul din rândurile sale a început să o numească în diferite poziții influente Birocrația a fost la început foarte nemulțumită de concesiile făcute revoluției și s-a opus acestora în toate modurile posibile, până când ea însăși s-a format într-un partid guvernamental puternic, care i-a pus ca sarcină directă să promoveze prin toate mijloacele expansiunea regalului prerogativă Datorită sprijinului administrației, oficialii au început să intre în cameră în număr din ce în ce mai mare: camera din a primit chiar denumirea de "camera landrats" Al treilea grup alaturi de burghezie si birocratie era nobilimea Căutând sprijin la curte și în partea ortodoxă a clerului luteran, partidul feudal a căutat să câștige de partea sa atât burgerii care dețineau moșii, cât și țărani înstăriți care se temeau de revolta proletariatului agricol și artizani care erau ostili față de principiul libertății "Industria etc Diverse elemente, pe care s-au bazat "junkerii" prusaci, s-au unit în împrăștiat în toată țara "Preussenvereine" cu un corp central care purta numele "uniunea de loialitate" Cu o asemenea compoziție de reprezentare, legislaţia reacţionară care caracterizează acţiunea camerelor prusace din anii ' a fost foarte firească De exemplu, în , s-a dat o lovitură independenţei judecătorilor permiţându-le să fie transferate fără dorinţa lor dintr-un loc în altul, sau chiar direct înlăturat din funcţie cenzură, iar în infracțiunile de presă au fost excluse din competența juriului În , poliția patrimonială a fost restabilită Această reacție s-a reflectat în întreaga legislație privind țăranii în general Multe măsuri reacţionare însă nu au putut fi realizate Printre acestea ar trebui atribuită, de exemplu, o încercare de restabilire a organizării breslei, anulată în Prusia la începutul secolului al XIX-lea Reacția austriacă a fost și mai hotărâtă decât cea prusac Politica centralistă a guvernului și a birocrației s-a caracterizat printr-o germanizare extremă: atât maghiarii, care s-au răzvrătit împotriva dinastiei și împotriva germanilor, cât și slavii, care au ajutat dinastia să-i înfrângă atât pe maghiari, cât și pe germani, au fost în egală măsură supuși unor nemiloase Germanizarea Este suficient să subliniem că la Praga de mult timp nu a putut fi publicat nici măcar un ziar în limba cehă Italia a reacţionat şi ea În regatul lombardo-venețian a fost

restabilit vechiul regim austriac Restaurarea fostei ordini a fost susținută de Austria în Toscana, Parma și Modena, precum și în parte din Regiunea Ecleziastică Pius al IX-lea, bazându-se pe simpatia Austriei, a respins reformele pe care i s-a cerut să le facă Franța și a revenit la ordinea care predominase sub predecesorul său, Grigore al XVI-lea Dar nicăieri reacția nu a ajuns la manifestări atât de extreme ca în Regatul Napoli Ferdinand al II-lea, după înăbușirea revoluției, a dat frâu din plin temperamentului său crud și răzbunător Au început execuțiile, arestările, confiscările de proprietăți, iar numărul celor condamnați pentru crime politice a fost stabilit la scrisori către ministru către Lord Aberdeen Publicarea descrierii cruzimilor guvernului napolitan a făcut o impresie foarte puternică asupra opiniei publice din Europa Sub influența acestor dezvăluiri, guvernele englez și francez i-au făcut chiar lui Ferdinand I ideea că este necesar, de dragul păcii Europei, să se introducă o constituție și alte reforme la Napoli și, de asemenea, să pună capăt cruzimi împotriva criminalilor politici Ferdinand al II-lea a respins această idee, ceea ce a forțat ambele guverne să-și recheme reprezentanții din Napoli În ceea ce privește Franța, întregul sistem despotic al lui Napoleon I a înviat în ea Agenții guvernului au exercitat cea mai largă putere și nu au ezitat să o exercite: arestările, perchezițiile, supravegherea poliției, spionajul și provocarea au fost principalele mijloace ale acestui sistem Încercarea lui Orsini, în ianuarie , , asupra vieții lui Napoleon al III-lea, deși realizată de un italian și în legătură cu treburile italiene, a oferit guvernului un pretext pentru a ascuți și mai mult sistemul introdus după decembrie Napoleon al III-lea a împărțit Franța în cinci districte cu mareșali în fruntea fiecăruia dintre ele și a unit în mâinile unuia dintre participanți la decembrie ministerele armatei și poliției Întreaga Franță a fost supusă unei securități sporite, ceea ce a împiedicat chiar călătoriile în interiorul țării, ca să nu mai vorbim de comunicațiile externe La vamă, călătorii au început să caute dacă transportau ceva tipărit împotriva împăratului În legislatură, a fost votată o "lege a siguranței publice", dând guvernului dreptul, fără nici un proces, de a întemnița, exila și expulza din stat pe toți cei care înainte fuseseră doar condamnați din motive politice Punerea în aplicare a acestei legi a început odată cu ordonarea guvernului tuturor prefecților să o aplice unui anumit număr ( - ) de persoane din fiecare departament, iar alegerea lor a fost lăsată la latitudinea prefecților Scopul guvernului era să intimideze publicul și să scape de cei mai supărați republicani La fel ca în zilele primului imperiu, presa a fost puternic constrânsă de guvernul lui Napoleon al III-lea În , depunerile făcute de editorii de ziare au fost ridicate la de franci, dar în plus, publicarea unui ziar necesita permisiunea guvernului, care a aprobat și redactorii Procese de către treburile presei din jurisdicţia juriului au fost trecute în competenţa instanţei de poliţie corecţională, iar rapoartele despre aceste procese nu puteau fi tipărite în ziare; era interzisă tipărirea dezbaterilor în corpul legislativ Administrația ar putea emite avertismente ziarelor și chiar ar putea să le închidă definitiv În această epocă, în Franța au proliferat ziare și pamflete, ai căror editori și autori au primit sugestii și bani de la guvern pentru a influența societatea într-un sens favorabil imperiului Activitatea științifică a fost, de asemenea, extrem de restrânsă, iar în departamentul de învățământ public reacția domnea În anii , viața politică în Franța a încetat complet din acest motiv și doar armata, birocrația, clerul și presa oficială erau active peste tot Armata a

ocupat o poziție privilegiată sub Napoleon al III-lea și a dat de bunăvoie posturi guvernamentale importante unor generali loiali Adunările politice nu mai existau în ultimele zile ale celei de-a doua republici, iar apoi chiar și adunările electorale au fost interzise sub pretextul că au încălcat libertatea electoratului Această din urmă considerație nu a împiedicat însă guvernul să folosească pe scară largă sistemul candidaților oficiali, ci pe baza principiului că guvernul este obligat să educe cetățenii Pe deasupra, guvernul și agenții săi din departamente au recurs la metode foarte, foarte diferite pentru a se asigura că doar susținătorii sistemului existent au intrat în corpul legislativ Nu e de mirare că componența corpului legislativ a fost cea mai ascultătoare Sesiunile corpului erau scurte - doar trei luni pe an, iar drepturile sale erau foarte limitate Nu a avut nicio inițiativă legislativă; publicitatea ședințelor putea fi întotdeauna distrusă la cererea a cel puțin cinci deputați; ziarele aveau dreptul de a publica doar un raport oficial prescurtat asupra dezbaterii Una dintre trăsăturile caracteristice ale reacției anilor cincizeci a fost întărirea catolicismului Biserica romană a declarat un adevărat război întregului spirit al timpurilor moderne și a ținut această direcție în cel mai încăpățânat mod până la moartea lui Pius al IX-lea Acest papă, care trezise speranțe liberale în anii imediat premergători revoluției, a devenit după un reacționar disperat După ce și-a restabilit puterea seculară la Roma, a început să restabilească stăpânirea spirituală a bisericii asupra societății seculare La sfârșitul lunii decembrie , Pius al IX-lea s-a adresat episcopilor Italiei cu o enciclică ("Nostris et nobiscum"), în care se repeta definițiile medievale ale puterii papale și această putere însăși era prezentată ca salvatoare de tot felul de revoluții Enciclica arăta că slăbirea autorităţii episcopilor şi desconsiderarea intensificată faţă de decretele bisericii au determinat şi o scădere a ascultarii supuşilor sfintei autorităţi şi astfel le-a uşurat duşmanilor lui Dumnezeu şi omenirii răzvrătiți împotriva popoarelor Socialismul și comunismul au fost supuse unei condamnări speciale ZeZ papa, care le-a declarat ca fiind produsul secularizării și vânzării proprietății bisericești, ceea ce a slăbit respectul oamenilor față de proprietate Atunci Pius al IX-lea a hotărât să arate lumii că are încă cea mai înaltă autoritate în Biserică și că instaurarea de noi dogme nu e gata inca Printre opiniile religioase, a accepta sau a nu accepta ceea ce biserica dădea libertate credincioșilor, a fost doctrina imaculatei concepții a Maicii Domnului Pius al IX-lea a hotărât să aprobe această învățătură ca pe o dogmă și să poruncească tuturor copiilor Bisericii Romane să creadă în ea Adresându-se episcopilor această întrebare și primind de la ei în mare parte răspunsuri afirmative, el a proclamat solemn noua dogmă cu autoritatea sa personală ( ) - Reacția publică de după a căpătat caracterul restabilirii religiozității ortodoxe în aceeași societate care anterior tratase biserica cu indiferență sau chiar ostil Deosebit de remarcabilă este această întorsătură* către religiozitate în burghezia franceză, cu vechile ei tradiţii voltairiene, care a contribuit la întărirea rolului clerului în şcolile inferioare şi gimnaziale Dacă deja în Franța o asemenea dispoziție a început să domine clasele conducătoare, ar fi trebuit să se manifeste și mai mult în țări precum Austria Una dintre cele mai strălucitoare victorii ale sale a fost câștigată de Biserica Catolică la mijlocul secolului al XIX-lea aici În ciuda caracterului reacționar general al politicii sale interne încă de la începutul secolului al XIX-lea, guvernul austriac a păstrat în ordinele bisericești ale monarhiei urme ale reformelor lui

Iosif al II-lea în spiritul absolutismului luminat După revoluția din , s-a hotărât desființarea multor dintre aceste ordine bisericești în favoarea nobilității și a clerului, ca cei mai buni aliați în lupta împotriva revoluției Încă din , episcopii austrieci, reuniți la Viena, au declarat că aspirațiile naționale au un caracter păgân, deoarece diferența de limbi a fost o consecință a căderii omului În , după lungi negocieri, Austria a încheiat un concordat cu papa, care a eliminat ultimele semne ale legislației lui Iosif al II-lea din relațiile reciproce dintre biserică și stat De acum înainte, papa avea dreptul de a publica în Austria toate ordinele sale fără nici un fel de control guvernamental, troll; predare atât la stat, cât și la privat instituţiile de învăţământ erau plasate sub supravegherea episcopilor; statul s-a angajat să împiedice distribuirea lucrărilor interzise de episcopi etc Într-un spirit asemănător, papalitatea a căutat să încheie concordate cu alte state Concordatul spaniol din a interzis în mod oficial în țară orice altă religie decât cea catolică și a pus în mâinile clerului educația publică și supravegherea publicării, importului și circulației cărților dăunătoare Curia Romană s-a străduit chiar să creeze o poziţie privilegiată pentru Biserica Catolică în ţările protestante în care avea propriul turmă În cele mai semnificative articole ale sale, Concordatul austriac a fost introdus în Württemberg, în ciuda faptului că majoritatea populației regatului era protestantă Guvernul Hesse-Darmstadt a încheiat un tratat similar cu arhiepiscopul de Mainz Guvernul prusac, care în perioada anterioară a apărat legislația seculară împotriva pretențiilor clerului catolic, a făcut de asemenea mari concesii episcopilor, extinzându-și semnificativ puterea asupra clerului inferior și asupra seminariilor teologice Pius al IX-lea a reușit să-și asigure dreptul de a înființa eparhii și parohii chiar și în Anglia și Țările de Jos ( și ) În Franța, unde a continuat să funcționeze concordatul napoleonian, care proteja drepturile statului, reacția guvernului a fost la fel de favorabilă catolicismului Sufragiul universal cu ignoranța populației rurale s-a dovedit benefic pentru clerici Chiar înainte de lovitura de stat din decembrie, clerul a reușit să obțină concesii importante pentru ei înșiși în materie de învățământ public În mare măsură, datorită alegerii sale la președinție cu ajutorul clerului, Ludovic-Napoleon, devenit împărat, a continuat să susțină această moșie, care, la rândul ei, și-a convins constant turma să voteze candidații guvernului în timpul alegerilor Dintre toate țările catolice, doar Sardinia s-a apărat hotărât împotriva pretențiilor de reacție clericală, aderând la principiul "o biserică liberă într-un stat liber" Reacția și-a avut efectul asupra înțelegerii filozofice a statului și a dreptului În această epocă, profesorul berlinez Friedrich-Julius Stahl, un evreu care a acceptat creștinismul, a devenit un adevărat ideolog al reacției politice õ chala Hegelian În anii treizeci, a publicat două eseuri despre filosofia dreptului, în care a criticat raționalismul ca bază antireligioasă a oricărei revoluții, iar după revoluția din martie a început să contribuie la Gazeta reacționară Krestovaya; a trecut ulterior în mâinile lui ca redactor-șef După ce a intrat în Camera Lorzilor ca membru pe viață, a devenit liderul spiritual al reacției sociale În eseul său "Partidele moderne - în stat și în biserică" Stahl a susținut că vechiul absolutism prusac nu a fost deloc distrus de sistemul reprezentativ, ci doar acoperit de acesta și dat în slujba liberalismului Întreaga sarcină a politicii reacţionare, din acest punct de vedere, era pentru Stahl doar să facă absolutismul să servească aspiraţiilor conservatoare şi, bazându-se pe constituţie, să

lupte împotriva constituţionalismului însuşi El a văzut baza oricărei lupte ecleziastice, politice și sociale în întrebarea cine ar trebui să determine ordinea morală pe pământ - voința divină sau umană De la Revoluția Franceză, lumea politică s-a rupt în două tabere ostile: susținătorii legitimității și susținătorii revoluției Revoluția, ca concept istoric mondial, nu este un sinonim pentru rebeliune, ci este un întreg sistem Revoltele, răsturnările caselor regale, transformările monarhiilor în republici etc , nu constituie încă revoluții în sine și invers, revoluțiile pot fi efectuate prin mijloace pașnice și chiar cu ajutorul suveranilor înșiși Revoluția constă în pervertirea relației normale dintre putere și subiecte: atunci când puterea și legea, în loc să stea deasupra poporului, în mod constant și, în plus, devin fundamental sub controlul oamenilor, atunci are loc revoluția Pentru prima dată principiul revoluționar a fost proclamat în și aici s-au născut partidele revoluționare, fiicele unei mame comune, indiferent de cât de certat s-au certat între ele - toți acești liberali, democrați, socialiști și comuniști Aceste partide revoluţionare, Stahl le-a opus un anumit principiu care stă deasupra voinţei poporului şi scopurilor conducătorilor, adică ceva absolut obligatoriu atât pentru supuşi cât şi pentru suverani Și anume, împotriva "conceptului umblător al libertății" el a înaintat ideea unei "ordine morale" a vieții sociale, înrădăcinată în divin S voi Potrivit acestuia, liberalismul a devenit steagul burgheziei, dar partidul liberal, străduindu-se să acorde predominanța claselor de mijloc, intră în conflict cu propriul principiu revoluționar: convinși că votul universal duce doar la triumful radicalismului, liberalii , neîndrăznind să se întoarcă la moșii, ca început reacționar, au apelat la principiul calificării proprietății, pe de altă parte, simțind nevoia de a se proteja împotriva claselor inferioare ale societății, au început să întărească prerogativa regală, în același timp timp însă, furnizându-i astfel de condiții în care guvernul își poate exercita drepturile exclusiv în interesul partidului care domină parlamentul*) Stahl a mai constatat că, deși răsturnările violente sunt interzise de Scriptura sfântă, orice ordine nouă trebuie să se bucure de sancțiunea divină, dacă există cu permisiunea lui Dumnezeu În timp ce predica caracterul obligatoriu al oricărei ordini existente în general, atâta timp cât își dovedește adevărul și dreptatea prin însuși faptul existenței sale, Stahl a fost, totuși, apărătorul unei singure ordine foarte definite, și anume sistemul birocratic de clasă prusac Punând înalt principiul monarhic, a dovedit dreptatea poziției privilegiate a nobilimii feudale Printr-o serie întreagă de discuții despre popor, împărțirea lui în clase și reprezentarea intereselor sale, Stahl a ajuns la concluzia că în reprezentare proletariatul trebuie eliminat de către burghezie, iar burghezia de către nobilimea tribală El a permis chiar opoziția conservatoare față de guvernul legitim în acele cazuri când acesta încalcă ordinea stabilită și dezvoltarea organică a comunității cu reforme liberale Filosoful reacționar a oferit și sfaturi practice despre cum să schimbi sensul constituției, explicând cu pricepere articolele sale individuale Existau promisiuni în constituția prusacului cu privire la legi viitoare pe care nu reușiseră să le elaboreze între timp, iar Stahl a dezvoltat o întreagă teorie care a justificat neîndeplinirea acestor promisiuni: atâta timp cât nu deveniseră încă legi, nu puteau lega pe oricine ') Această critică a comportamentului burgheziei liberale de după , venită din tabăra reacţionară, merită atenţie deoarece coincide cu cele spuse pe acest subiect în tabăra democratică sau în activitățile sale, dar sunt

facultative și pentru legiuitor, căci acesta din urmă, fiind autoritatea supremă în stat, nu poate fi ținut de nicio autoritate superioară și poate fi considerat un simplu executor al instrucțiunilor sale') Cu această reacție generală, reprezentanții ideilor democratice, și mai ales liderii revoluției de la , nu numai că nu au putut face nimic, ci de multe ori chiar pur și simplu locuiau în patria lor La oameni care în - manifestau un zel deosebit pentru noile aspiratii, peste tot erau tratati cu cea mai mare suspiciune, iar cei mai multi erau plasati in cele mai nefavorabile conditii de viata Cei mai puțin compromisi erau constrânși în activitățile lor, alții erau supuși la diverse pedepse și pedepse Liderii fugari ai mișcării au trăit în exil, căutând refugiu în Anglia, Belgia, Elveția, dar în ultimele două țări nu toți exilații se bucurau de drept de ședere Unii chiar au plecat în America Emigraţia revoluţionară în componenţa sa naţională a fost foarte diversă: i-a cuprins pe francezi (de exemplu, Louis Blanc, Ledru- Rollin, Victor Hugo etc ) şi germani (Karl Marx și alții; și italieni (Mazzini, Garibaldi), și maghiari (Koshut) și polonezi (Мѣro-Slavsky și alții) și unii ruși care au supraviețuit furtunii revoluționare din Occident (Herzen, în anii șaizeci Bakunin At la sfârşitul anilor ' , unele guverne au declarat amnistia cu permisiunea exilaţilor să se întoarcă în patria lor sub condiţia recunoaşterii autorităţilor existente, dar cele mai ireconciliabile nu au vrut să folosească această permisiune şi au rămas în exil Reprezentanții socialismului au suferit mai ales în acești ani, iar socialismul însuși a fost pus în condiții imposibile de existență Încercările de restabilire a organizațiilor socialiste germane din Elveția și Londra s-au încheiat cu un eșec total Din Elveția, membrii unui congres au fost expulzați; la Londra, autorii manifestului comunist înșiși au considerat că încercarea de a reînnoi vechea alianță era prematură *) În , Stahl a publicat un eseu "Despre Biserica Luterană și Unire", în care, în conformitate cu principiile generale ale teoriei sale, a susținut că Biserica Luterană se întemeiază, ca și cea catolică, pe un principiu ierarhic, în timp ce credința reformată se distinge prin democrație și nesupunere spirituală față de cei de la putere Marx și Engels erau acum ocupați să explice evenimentele din și Adevărata cauză a revoluției, în opinia lor, a fost criza comercială mondială din ; agitație în spirit vechi Cu toate acestea, s-a format o societate secretă de propagandă internațională, care a fost în curând urmărită de agenții lui Napoleon al III-lea O parte din membrii acestei organizații au căzut în mâinile autorităților prusace și în a fost dat în judecată la Köln pentru participare la o conspirație politică În , Dieta Uniunii Germane a ordonat guvernelor individuale să închidă în termen de două luni toate sindicatele și societățile muncitorești care își propun obiective politice, socialiste și comuniste și să nu permită formarea altora noi În Franța, chiar mai devreme, fusese votată o lege care făcea imposibilă orice fel de unire a muncitorilor cu scopuri politice, iar mișcarea socială de aici s-a stins, de asemenea, ca asupra ei să se poată cânta numai recvieme Cea mai acută perioadă de reacție s-a încheiat în jurul anului , iar anii șaizeci erau deja o perioadă de renaștere a aspirațiilor de eliberare În acest din urmă aspect, Rusia a împărtășit o soartă comună cu Europa de Vest Deși în nu exista nici cel mai mic indiciu al vreunei revoluții în ea, evenimentele din Franța, din Germania și din alte țări au influențat puternic guvernul, care în acești ani și-a intensificat fostele măsuri represive împotriva presei, a științei la maxim și toată viața publică Anii șaizeci, atât în Rusia, cât și în Occident, au fost o perioadă de renaștere și dezvoltare

ulterioară a ideilor anilor patruzeci și a unor reforme importante, deși, în general, mai moderate decât tot ceea ce se străduia oamenii în Înainte de a trece la istoria internă a anilor şaizeci, ne vom opri asupra întorsăturii generale din istoria viziunii filozofice asupra lumii la mijlocul secolului al XIX-lea și asupra politicii externe a anilor cincizeci și șaizeci XXIII Mişcarea ştiinţifică şi filozofică de la mijlocul secolului al XIX-lea ) Revoluție mentală la mijlocul secolului al XIX-lea - Relații reciproce dintre metafizică și știință până la mijlocul secolului al XIX-lea - Căderea hegelianismului și răspândirea materialismului - "Întoarce-te la Kant" - Noi teorii în domeniul științelor naturii - Dezvoltarea ideii evolutive - Pozitivismul lui Auguste Comte - Fundamentul sociologiei - Ideile științifice ale lui Mill, Buckle și Spencer - Istoricismul în jurisprudență și economia politică - Ideea socialismului științific - Apariția materialismului economic - O mai mare progresivitate a viziunii dominante asupra lumii în a doua jumătate a secolului al XIX-lea În anii de cea mai mare reacție după înăbușirea revoluției de la și în timpul imediat după ei, atât înaintea lor, cât și după ei, a avut loc o întreagă revoluție în istoria viziunii filozofice și științifice asupra lumii Dacă în istoria culturii spirituale a secolului al XIX-lea Perioada până în este caracterizată de dominația viziunilor spiritualiste și idealiste, care diferă în relațiile publice cu caracter conservator, apoi în anii treizeci și patruzeci de ani, după cum am văzut, filosofia realismului mai mare și respingerea misticismului și romantismului a fost deja angajat Partea radicalismului politic Eșecul revoluției de la i-a dat acestuia din urmă o lovitură puternică, dar, în același timp, succesul cunoașterii pozitive a creat un teren solid pentru dezvoltarea ulterioară a aspirațiilor realiste, care s-au relevat în mișcarea filozofică de la sfârșitul primei jumătăți al secolului al XIX-lea Putem spune că la mijlocul secolului al XIX-lea a început perioada de dominare a spiritului științific, care a triumfat asupra arbitrarului subiectivismului, care și-a găsit expresia cea mai frapantă în hegelianism Un rol foarte mare în această revoluție mentală l-a jucat dezvoltarea, la mijlocul secolului al XIX-lea, a științelor naturii, care, pe de o parte, a oferit servicii enorme progresului material prin descoperirile și invențiile sale de natură tehnică, pe pe de altă parte, a început să ia o parte mult mai mare decât aceasta i) i) I £ , vol V, cap XXXII - a fost odinioară, în rezolvarea problemelor care până acum erau domeniul aproape exclusiv al speculației Creșterea puterii asupra naturii, pe care omul o datora progresului științei naturii, a întărit, fără îndoială, autoritatea științei și a insuflat în minți convingerea că știința naturală este pe drumul cel bun și că se poate baza mai mult pe concluziile ei decât pe speculaţia metafizică nu, dimpotrivă, dezvăluind din ce în ce mai mult inconsistenţa sa internă Indiferent de aceasta, însăși dezvoltarea științelor naturii cu fiecare pas le-a permis să exercite o influență din ce în ce mai mare asupra viziunii asupra lumii a claselor educate ale societății De la mijlocul secolului al XVIII-lea s-au făcut încercări de fundamentare a ideilor noastre despre lumea înconjurătoare pe concluziile științelor naturii, iar tradiția acestor încercări nu a fost întreruptă în toate timpurile ulterioare, totuși uneori foarte slăbitoare Una dintre epocile cele mai favorabile unei astfel de direcții de gândire a fost mijlocul secolului al XV-lea, momentul apariției Istoriei naturale a lui Buffon și a Enciclopediei lui Diderot Acesta din urmă a fost, în special, un predicator al ideii că în știința pozitivă ar trebui să

vedem în primul rând un instrument pentru îmbunătățirea mentală, morală și materială a societății Dar, în secolul al XVIII-lea, instrumentele științei în sine - experimentul și observația - au lăsat încă prea mult spațiu raționalismului ideologic și, mai ales, științelor sociale În același timp, pe măsură ce credința în cunoașterea pozitivă era proclamată și ea dezvolta deja material pentru construirea viitoare a înțelegerii științifice a lumii, Kant, cu Critica rațiunii pure ( ), a determinat limitele cunoașterii umane, dovedind că un singur fenomen (fenomene), "lucru în sine", sau esența lucrurilor (noumena), este inaccesibil cunoașterii noastre A fost o respingere directă a metafizicii, a dorinței de a pătrunde dincolo de granițele lumii fenomenelor accesibile experienței și observării; cu alte cuvinte, era o invitație de a studia doar ceea ce putea fi subiectul experienței și al observației, adică știință pozitivă Viziunea științifică asupra lumii a lui Diderot și filosofia critică a lui Kant nu erau destinate să primească o dezvoltare ulterioară în viitorul apropiat Reacția generală de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea a fost, după cum am văzut, defavorabilă spiritului științific și criticii filozofice În viziunea despre lume a epocii, elementele misticismului au început să preia conducerea și romantismul, spiritismul și metafizica În Franța, "filozofii secolului al XVIII-lea" au fost înlocuiți cu Royer-Collard, Maine-de-Birand, Victor Cousin, în Germania Kant a fost urmat de Fichte, Schelling și Hegel, iar dominația hegelianismului în toată Germania și chiar dincolo de ea frontierele din prima jumătate a secolului al XIX-lea reprezintă unul dintre cele mai caracteristice semne că în această epocă știința s-a umilit în fața metafizicii Progresiștii înșiși din primele decenii ale secolului al XIX-lea s-au remarcat printr-o mare înclinație către misticism și romantism, sau cel puțin prin absența unui spirit științific, așa cum vedem la Saint-Simoniști, la Fourier etc În anii treizeci și patruzeci, protestul social din Franța legat și de vise religioase și mistice Iar figurile renașterii naționale printre italieni sau slavi au arătat aceleași trăsături caracteristice ale epocii: naționalismul democratic al lui Mazzini a fost complet impregnat cu propriul său tip de deism mistic, iar Gioberti a dovedit misiunea providențială a poporului italian și a predicat catolicismul liberal; Conducătorii renașterii slave din Austria au fost idealizatori ai antichității natale și discipoli ai romantismului german, în timp ce mesianismul polonez era deja dus direct la extrem de fanteziile politice^ Toate acestea erau departe de orice fel de realism științific și critică filozofică Știm, în plus, că deja în adâncul hegelianismului, care era filosofia dominantă a stagnării culturale, opoziția împotriva misticismului și romantismului a apărut în anii treizeci Epoca de prosperitate a hegelianismului de stânga, radical - anii treizeci și patruzeci, au fost cândva anii în care în Franța a apărut Cursul de filosofie pozitivă al lui Auguste Comte ( - ), proclamând necesitatea unei filozofii bazate exclusiv pe știința pozitivă, iar nevoie de o teorie pur științifică a vieții publice Atât hegelianismul de stânga, cât și "pozitivismul" lui Comte, în ciuda originilor lor diferite și a trăsăturilor de diferență între ele, au dus la aceeași respingere a metafizicii în numele unei relații științifice cu realitatea Acelor idei culturale tradiționale, pe care s-au sprijinit majoritatea construcțiilor filozofice din prima jumătate a secolului al XIX-lea, ambele direcții au declarat război în numele studierii lumii reale și a legilor care guvernează fenomenele acesteia S-ar părea că reacția care a venit după - , trebuia să lovească tot ce era progresiv în mișcarea

mentală a deceniilor precedente, dar gândirea științifică și-a continuat activitatea, iar în istoria dezvoltării viziunii asupra lumii, a doua jumătate a secolului al XIX-lea este deja nemăsurat mai mare decât primul Această revoluție a fost însoțită temporar de o dezvoltare și răspândire semnificativă a materialismului, bazat pe stat, pe de o parte, pe datele științelor naturale, pe de altă parte, fostul produs al însuși metafizica, care se intensifica pentru a pătrunde dincolo de lumea fenomenelor în însăși esența lucrurilor Tocmai, în hegelianismul de stânga, datorită în principal lui Feuerbach, a început să se dezvolte un naturalism filosofic, care, încetul cu încetul, a început să treacă în materialismul real În plus, dominând până la mijlocul secolului al XIX-lea sistemele filozofice ale lui Schelling și Hegel nu puteau satisface reprezentanții științelor naturale, care până atunci făcuseră progrese mari Prin urmare, mulți oameni de știință au început să-și fundamenteze viziunea asupra lumii doar pe datele și concluziile științelor naturale La începutul anilor cincizeci, problema viziunii materialiste asupra lumii a devenit subiectul celei mai pasionate controverse dintre filozofii și naturaliștii germani În , la un congres al oamenilor de știință a naturii, Rudolf Wagner a citit un eseu "Despre creația omului și a substanței sufletului", în care a susținut că din punctul de vedere al științei este imposibil fie să se afirme, fie să nege originea omenirii dintr-un cuplu, că cele mai recente cercetări științifice nu zdruncina dogma biblică și că știința naturii nu este competentă să decidă întrebări despre esența sufletului și despre individ nemurire dublă Mai presus de orice etos, Wagner a încercat să infirme materialiştii cu argumente de natură morală, constatând că reducerea activităţilor mentale la funcţiile creierului, ca substrat material, ar trebui să conducă în mod natural la concluzia că mâncatul şi băutul sunt funcţiile cele mai înalte a omului și că negarea substanței individuale și stabile a sufletului nu poate decât să distrugă fundamentele morale ale ordinii sociale Naturalistul german Karl Vogt, împotriva căruia era îndreptat eseul, nu a rămas îndatorat și a intrat într-o polemică cu Wagner, care și-a dezvoltat părerile în alte două eseuri Distins prin mare inteligență, Karl Vogt a încercat în principal să-l ridiculizeze pe a lui dușman, ceea ce a făcut în pamfletul polemic Credință oarbă și știință În această controversă despre materialism au intervenit și alți câțiva scriitori, astfel că în curând s-a creat o întreagă literatură pe această temă Cei mai proeminenți reprezentanți ai materialismului, pe lângă Karl Vogt, au fost Moleschott și Buchner în anii cincizeci, dintre care primul a fost autorul cărții Ciclul vieții, iar al doilea al tratatului Forța și materia Ambele lucrări abia numite, scrise în limbaj popular, au cerut imediat ediții noi și noi, au fost în curând traduse în diferite limbi străine și au contribuit foarte mult la răspândirea materialismului în societate; "Forța și materia" a lui Buechner a devenit chiar principala lucrare a materialismului german la mijlocul secolului al XIX-lea Este clar că renașterea materialismului ar fi trebuit să provoace o respingere din partea reprezentanților viziunii spiritualiste asupra lumii, dar, în plus, la controversă au luat parte și susținătorii filozofiei critice a lui Kant, care a început să revină aproape simultan cu apariția materialismului Și anume, cea mai bună istorie și critică a materialismului, aparținând lui Friedrich-Albert Lange, aparține și ea perioadei luate în considerare La sfârșitul anilor cincizeci, Lange ținea un curs universitar despre istoria materialismului, iar în și-a publicat lucrarea principală pe acest subiect Punctul său de vedere a fost că,

mai mult decât toate celelalte teorii metafizice, poate fi admis materialismul, ceea ce se dovedește a fi chiar util în sensul metodei științifice, dar că, nu mai puțin, teoria cunoașterii a lui Kant privează complet materialismul de dreptul să existe ca sistem filozofic Semnificația principală a materialismului, cu metodele sale de cercetare științifică bazate pe experiență, constă în faptul că elimină metafizica, adică fiecare direcție filozofică care își pune ca sarcină pătrunderea în esența lucrurilor și se străduiește să extragă din ideile minții noastre ceea ce nu putem învăța decât dintr-un singur lucru, experiența Cel care nu părăsește lumea fenomenelor, în esență, stă involuntar pe pământul materialismului, dar acesta din urmă este încă incapabil să ne explice întrebările de bază despre esența naturii Prin critica sa, îndreptată împotriva materialismului ca viziune filozofică asupra lumii, Lange, în același timp, a dat o lovitură metafizicii idealiste, pe care a găsit-o greșită și în știință nom relație pentru faptul că ea a încercat să construiască toate cunoștințele noastre dintr-o singură minte Totuși, ca metodă de cercetare, materialismul a trebuit să găsească complementul necesar în idealismul formal: să ne limităm cunoștințele doar la ceea ce ne este dat de experiența noastră, dar în virtutea organizării noastre creăm și idei care, fără să conțină vreun adevărurile științifice, totuși, ele au o valoare morală pentru noi care nu ne permite să le considerăm fantezii complet inactiv Lange a fost doar unul dintre reprezentanții "întoarcerii la Kant" care a început în filosofia germană la mijlocul secolului al XIX-lea şi mai ales intensificată după ce marele naturalist german Helmholtz a anunţat că rezultatele fiziologiei organelor de simţ sunt în deplin acord cu punctul de vedere principal al Criticii raţiunii pure Această întoarcere la Kant a dat o lovitură puternică construcției sistemelor metafizice și a reînviat interesul pentru teoria cunoașterii Mulți naturaliști s-au apucat și de studiul Criticii rațiunii pure, care au început să recunoască și că din domeniul cunoașterii științifice este necesar să se excludă tot ceea ce este în general dincolo de limitele cercetării exacte și care, de aceea, refuzând să pătrundă în esența cea mai interioară a lucrurilor, îndepărtată de orice metafizică, fără a o exclude pe cea materialistă Refuzul de a cunoaște esența metafizică a lumii, desigur, nu a fost deloc o renunțare la studiul științific al materiei și al forței, așa cum ne sunt date în fenomenele naturii, în experiența noastră Dimpotrivă, odată ajunse în această eră cele mai mari descoperiri teoretice au fost făcute în fizică, chimie și fiziologie Descoperirile care au fost făcute încă din anii ' în domeniul fiziologiei proceselor nervoase și a organelor de simț au primit o semnificație filosofică deosebit de importantă, deoarece au avut un efect cât mai benefic asupra dezvoltării psihologiei Doctrina teoretică a fenomenelor psihice a fost întotdeauna un domeniu preferat al filosofilor și, prin urmare, toată psihologia a stat multă vreme aproape exclusiv pe pământ metafizic Sub influența generală a aspirațiilor științifice și, în special, sub influența succeselor în fiziologia proceselor nervoase și a organelor de simț, au apărut și în psihologie idei noi, datorită cărora ea însăși a început să se transforme dintr-o disciplină metafizică într-o știință pozitivă La mijlocul secolului al XIX-lea, ideea evoluției naturale a universului a devenit foarte importantă pentru știința naturii În secolul al XVIII-lea, Kant și-a exprimat o idee genială despre formarea sistemului solar ca urmare a unui proces îndelungat, realizat pur mecanic într-o masă informe de materie primară, ipoteză care, repetată de astronomul francez Laplace , a fost

apoi acceptat de alți oameni de știință și a devenit cunoscut în știință sub numele de ipoteza Kant-Laplace Acest principiu al evoluției naturale, însă, nu a fost aplicat multă vreme nici istoriei globului, nici istoriei vieții organice de pe acesta Geologi și biologi, prima jumătate a secolului al XIX-lea a stat în punctul de vedere al unei serii de catastrofe pe care le trăise globul și în urma cărora, de fiecare dată, printr-un act creator deosebit, s-au creat noi specii de animale și plante, care mai târziu au rămas neschimbate Creatorul geologiei moderne, omul de știință englez Lyell, care la începutul anilor treizeci a publicat celebrul Fundamentals of Geology, a respins ipoteza catastrofelor și a pus bazele unei idei complet evolutive a istoriei scoarței terestre, în care aceiași factori au acționat ca și în prezent Această idee a reușit să se impună în știință abia prin anii șaizeci, când putea fi deja considerată în sfârșit triumfătoare în geologie Vechea credință în imuabilitatea speciilor din lumea organică a început să fie subminată de unii oameni de știință încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea (în special Lamarck), dar marea majoritate a biologilor stăteau pe un punct de vedere ostil ideii de transformism Triumful lui, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, realizarea speciei de specii a fost obligată de Charles Darwin, care în a publicat celebra sa carte "Despre originea speciilor de selecție naturală", care a făcut un uriaș impresie în om de știință și a provocat mare entuziasm în societatea formată Această lucrare științifică imediat, deși nu fără rezistență, a câștigat un loc de cinste în literatura biologică de specialitate, dar oamenii de știință de alte specialități și oameni pur și simplu educați nu au putut să nu simtă ce revoluție trebuia să facă noua teorie în toate ideile despre istoria locuitorilor ţara fiinţelor vii şi, de altfel, despre trecutul preistoric al rasei umane Cei mai înfocați susținători ai noii doctrine biologice nu au încetinit răspândirea firesc principiile teoriei lui Darwin și problema originii omului Darwin însuși a abordat acest subiect și la doisprezece ani după ce Originea speciilor a publicat un studiu special intitulat Descendența omului și selecția sexuală ( ) În esență, teoria lui Darwin a fost, parcă, o continuare firească și o completare necesară la teoria lui Lyell În ambele cazuri avem de-a face cu principiul transformismului, cu ideea unei evoluții treptate care are loc într-un mod pur natural, iar în ambele cazuri explicația pur mecanică a proceselor care poartă schimbări în natură a înlocuit explicațiile anterioare cu caracter teleologic Se știe că Darwin a adus în prim-plan principiul selecției naturale, prin care natura păstrează și întărește abaterile individuale utile speciei, dar cel mai de bază principiu al teoriei sale este lupta pentru existență, în care doar indivizii care sunt cei mai adaptați pentru a supraviețui și a lăsa în urmă urmași mai mulți condiții de mediu În mod interesant, Darwin și-a împrumutat principiul de bază din faimosul tratat al lui Malthus Căderea metafizicii idealiste și progresele științelor naturale aveau să se reflecte nu numai în perspectiva generală, ci mai ales în științele sociale Teoriile generale ale statului și ale dreptului au fost domeniul preferat al gânditorilor metafizici, iar în acest domeniu au dominat în totalitate și nedivizat tocmai metodele prin care s-au construit toate sistemele metafizice Într-o perioadă în care principalele ramuri ale științei naturii se eliberaseră deja de concepții și metode neștiințifice pentru a se justifica exclusiv pe datele experienței și observației, științele sociale (cu excepția poate a unei economii politice) încă se învârteau în sfera ideilor metafizice și a ținut puțin seama de faptele vieții sociale reale Este firesc însă

ca mai devreme sau mai târziu să aibă loc o revoluție și în acest domeniu Sj Cea mai mare claritate și completitudine a eforturilor de științificitate în știința socială a fost dezvăluită pentru prima dată în pozitivismul francez al lui Auguste Comte În prima jumătate a secolului al XIX-lea Comte, care a fost un student direct al lui Saint-Simon, a formulat principalele prevederi ale filosofiei bazate exclusiv pe știință și a exprimat ideea de necesitatea de a întemeia o nouă știință a societății, pur pozitivă Observand starea psihica a societatii moderne, Comte a caracterizat-o ca fiind o stare de anarhie, si a redus la aceasta anarhie, ca cauza principala, toate manifestarile de dezorganizare sociala În opinia sa, societatea ar fi trebuit să primească o nouă organizare printr-o nouă viziune asupra lumii, care să se bazeze în întregime pe datele și concluziile științei pure Printre principalele prevederi ale lui Comte se numără celebra sa lege a trei faze, prin care trece istoria viziunii umane asupra lumii Prima etapă este etapa teologică și în ea mintea umană își explică fenomenele naturii prin intervenția directă și constantă a oricărui număr de agenți supranaturali În a doua etapă, metafizică, acești agenți supranaturali sunt înlocuiți cu entități abstracte, în spatele cărora se recunoaște capacitatea de a produce fenomene observabile: de exemplu, când creșterea apei într-o pompă a fost explicată prin faptul că natura se teme de gol, apoi s-au gândit "metafizic" A treia etapă este o știință pozitivă, abandonând toate sarcinile pe care teologia și metafizica și le-au pus, și ocupată exclusiv cu descoperirea legilor care guvernează fenomenele care se produc în jurul nostru Concluzia la care a ajuns Comte a fost aproape aceeași cu cea a lui Kant din Critica rațiunii pure: numai fenomenele sunt accesibile cunoașterii noastre și nu unele dintre esențe suprasensibile care stau la baza lor Numai Comte a acceptat această poziție în mod dogmatic, fără a-i oferi o justificare critică în teoria cunoașterii, așa cum a făcut Kant Anarhia mentală pe care a subliniat-o Comte a fost, după el, rezultatul faptului că nu toate cunoștințele noastre au trecut într-un stadiu pozitiv de dezvoltare Sarcina filozofiei pozitive a fost înțeleasă de el în sensul de a fundamenta toate ideile și conceptele noastre pe o bază solidă de cunoaștere științifică Cea mai înapoiată, adică cea mai puțin științifică a cunoștințelor noastre, Comte a considerat pe bună dreptate ceea ce are ca subiect viața socială a omului În același timp în care metodele strict științifice de cercetare dominau în matematică și știința naturii, studiul fenomenelor sociale era încă la nivel metafizic și chiar teologic stadiu logic de dezvoltare Prin urmare, Comte și-a propus sarcina descurajantă de a uni printr-un singur principiu relația teoretică a minții noastre cu toate fenomenele din realitatea înconjurătoare pe care le observăm În cele din urmă, el a considerat necesar să creeze o "fizică socială" specială sau sociologie, o nouă știință pozitivă a regularității fenomenelor sociale Obiectul acestei științe urma să fie fenomenele sociale în general, cu alte cuvinte, societatea luată în toate aspectele ei, adică nu în felul în care politicienii, avocații și economiștii, care au făcut obiectul studiului lor fie statul, fie legea, fie economia națională, l-au considerat mai devreme Dintre fenomenele sociale, Comte a inclus și fenomenele de cultură spirituală, subliniind în același timp că între toate aceste fenomene există relații care sunt supuse funcționării unor legi După ce a stabilit subiectul și sarcina noii științe, Comte a trebuit în mod firesc să ridice problema metodelor de studiu a vieții sociale, printre care a recunoscut importanța primordială pentru metoda istoricului și, în special, a istoricului comparativ Și acesta a fost

unul dintre marile sale servicii pentru știință Kont stabilit sociologie și obiective sociale practice Considerând că este dăunătoare succesului cunoștințelor amestecarea problemelor teoretice și practice, el s-a poziționat, totuși, pe punctul de vedere că practica de succes nu se poate baza decât pe o teorie corectă Prin urmare, el a reactionat negativ la teoriile sociale ale secolului al XVIII-lea, considerandu-le in general ca fiind complet metafizice, in care imaginatia domina observatia, in timp ce in stiinta reala, dimpotriva, observatia ar trebui sa domine imaginatia Teoriile false nu puteau da rezultatele dorite: pentru a funcționa cu succes, trebuie să cunoaștem legile care guvernează obiectele influenței noastre Numai cunoscând legile care guvernează lumea, o persoană poate prevedea venirea acestor sau a altor fenomene și numai având o astfel de previziune va putea acționa cu succes pentru a-și atinge obiectivele Pozitivismul lui Comte, care a murit în anii cincizeci, a atras foarte puțină atenție în general timp de aproape un sfert de secol după publicarea Cursului de filosofie pozitivă, dar din anii șaizeci a început influența sa puternică "despre științele sociale Printre gânditorii străini, Comte, însă, chiar mai devreme l-a influențat pe John Stuart Mill Principala lucrare filozofică a acestuia din urmă a fost Sistemul de logică publicat de el în , care a rămas multă vreme singura lucrare privind studiul sistematic al metodelor științifice Criterion Mill a recunoscut ca adevărate doar experiența și observația, iar pentru el doar o astfel de inferență putea fi numită adevărată, ceea ce corespunde faptelor reale Având în vedere demnitatea relativă a metodelor inductive și deductive, el a considerat sarcina acestora a fi descoperirea legilor care guvernează toate fenomenele lumii din jurul nostru Fenomenele sociale în aceste cazuri nu constituie o excepție și, prin urmare, Mill a supus "logica științelor morale" unei prelucrări speciale Era un pur Comte tema "Sistemul logicii" a trecut prin mai multe ediții, ceea ce indică succesul său în societate și a început să fie tradus în limbi străine A câștigat o mare autoritate și printre oamenii de știință natural care au început să se refere la el ca un cod de reguli pentru științifice gândire Aspirațiile asemănătoare cu pozitivismul au fost la fel de evidente în activitatea științifică a unui alt englez, Buckle În a fost publicat primul volum, în , al doilea volum din "Istoria civilizației în Anglia", care îi slăvește numele, în care își punea principala sarcină "să facă pentru istorie ceva egal sau, cel puțin, asemănător la ceea ce au făcut alți cercetători pentru diferite ramuri ale ştiinţelor naturale În domeniul naturii", a scris el, "în mod evident, cele mai neregulate și bizare fenomene sunt explicate și aduse sub anumite legi definite și generale"; doar istoricii nu s-au angajat într-o astfel de chestiune, care "a încetinit construcția istoriei până la gradul de știință" Unul dintre motivele pentru aceasta este complexitatea mai mare a fenomenelor sociale studiate de istorie, celălalt este dominația printre istorici a ideilor mistice și metafizice Buckle a împrumutat de la știința naturii ideea regularității tuturor fenomenelor care au loc în lume și a extins-o la istorie, unde totul a fost adesea explicat fie întâmplător, fie prin intervenție supranaturală Afacerile umane, conform lui Buckle, sunt generate de fenomene anterioare existente în spiritul uman sau în natura exterioară, în timp ce istoria i se părea, în principal ca o schimbare a omului prin natură și a naturii de către om Ideea influenței naturii asupra omului este una dintre ideile principale ale raționamentului istoric și filozofic al lui Buckle "Când ne amintim", spune el, "contactul constant dintre om și natură, va deveni evident pentru noi că trebuie să existe o relație strânsă între

treburile umane și legile naturii Motivul pentru care până acum științele naturii nu au avut nicio influență asupra istoriei este că istoricii nu au înțeles această legătură, iar cei care au înțeles nu au avut informațiile necesare pentru a o descrie Dar pentru istoric este important nu numai să cunoască legile naturii și efectele ei asupra omului, ci și să posede metodele prin care naturaliștii își fac descoperirile El a dedicat un întreg capitol "o analiză a metodei folosite de metafizicieni pentru a descoperi legile minții", și aici a ajuns la concluzia că metafizicienii au eșuat și că "metoda istorică de a studia legile minții" este superior metafizicului" Aceasta este "singura metodă rămasă prin care cineva poate studia fenomenele spiritului, nu numai așa cum apar în spiritul unui observator individual, ci și așa cum sunt exprimate în acțiunile omenirii în general" Anii cincizeci includ, de asemenea, începutul lucrării lui Herbert Spencer, autorul publicațiilor "Statica socială" ( ) și Fundamentele psihologiei ( ), urmate de Principiile fundamentale ( ) Ulterior, a creat un cuprinzător "Sistem de filozofie sintetică", constând dintr-o serie de lucrări separate în diverse științe, inclusiv sociologie și etică Iar Spencer a limitat domeniul filosofiei la o singură lume de fenomene date în experiența umană, declarând esența lucrurilor "de necognoscibilă" Asemenea lui Comte, a transformat filosofia într-o cunoaștere științifică integrală a lumii și a omului, punând ideea de evoluție la baza învățăturii sale Sistemul cuprinzător al lui Spencer, cu evoluționismul său realist, este la fel de caracteristic pentru a doua jumătate a secolului al XIX-lea, precum este și sistemul cuprinzător al lui Hegel, cu evoluționismul său idealist, din prima jumătate a aceluiași secol Să adăugăm că Spencer a fost unul dintre reprezentanții de seamă ai cunoașterii sociologice, construite pe tipul științelor naturale Gândirea necesității de a folosi în studiul generalului fenomenele naturale au devenit deosebit de populare în anii şaizeci, când, pe de altă parte, sub influenţa marii descoperiri a lui Darwin, viziunea evoluţiei biologice a fost aplicată şi studiului omului În acest din urmă aspect, darwinismul a avut o influență puternică nu numai asupra antropologiei, ca știință a omului, luată dintr-o latură pur fizică, nu doar asupra psihologiei, care avea sarcina de a sesiza originea și de a urmări dezvoltarea vieții mentale în zoologic lume, dar și numai asupra sociologiei în curs de dezvoltare: în aceasta din urmă, unii scriitori, chiar și cu o grabă excesivă, au început să transfere conceptele de bază ale darwinismului cu scopul de a explica numai prin ei toate principalele fenomene ale vieții sociale și ale procesului istoric Desigur, destul de mult din ceea ce caracterizează în special a doua jumătate a secolului al XIX-lea în domeniul studiului vieții sociale a început în epoca dominației gândirii metafizice Un apel la studiul faptelor sociale reale, care a fost în general neglijat de raționaliștii secolului al XVIII-lea și idealiștii primei jumătăți a secolului al XIX-lea, a fost necesar să se conștientizeze importanța materialului istoric și a punctului de vedere istoric Indiferent de dezvoltarea opiniilor, care și-au găsit expresie, de exemplu, în scrierile lui Comte și Buckle, deja în prima jumătate a secolului al XIX-lea exista o direcție istorică în jurisprudență și în economia politică În secolul al XVIII-lea au studiat teoretic diverse aspecte ale vieții culturale și sociale a unei persoane, cu alte cuvinte, limba și literatura, dreptul și economia națională, fără nicio legătură cu dezvoltarea lor istorică și chiar fără material istoric suficient Aceste fenomene au fost luate ca ceva care există nemișcat și orice formă dată a acestor

fenomene au fost luate ca bază a concluziilor care s-au extins la tot felul de cazuri Teoria dreptului natural a creat norme eterne de dreptate, regăsindu-le în dreptul roman, acest fel de "minte scrisă" Economia politică creată de Adam Smith a ridicat la nivelul legilor generale și neschimbate ale economiei naționale concluziile care s-au obținut din observațiile vieții economice moderne a Angliei Secolul al XIX-lea a abandonat acest punct de vedere și metoda corespunzătoare * gânduri, propunând ideea de studiu istoric - atât în sensul de a atrage * spre studiul materialului factual din timpuri diferite, cât și în sensul de a lua în considerare fenomenele culturale și sociale reprezentate de acest material, în dezvoltarea lor istorică Școala istorică de drept a apărut în Germania la începutul secolului al XIX-lea, școala istorică a economiei politice - în același loc în anii patruzeci, când s-a descoperit că principiile școlii clasice engleze nu puteau explica totul în domeniul economic viața Germaniei, care se afla într-un stadiu mai înapoiat de dezvoltare Introducerea punctului de vedere istoric în jurisprudență și economia politică a fost o reacție împotriva fostei dominații exclusive a ideologiei abstracte în ambele științe, dar această reacție a început să meargă prea departe când cei mai zeloși susținători ai istoricismului chiar și-au luat-o în cap a nega orice semnificație științifică în spatele deducției și între ele, fără aceasta din urmă, desigur, ar fi dificil să se ajungă la dezvoltarea oricărei teorii definite și consecvente De altfel, acest lucru a afectat binecunoscutul oportunism al economiștilor școlii istorice, care s-au trezit incapabili să opună vreun sistem de principii "fenomenelor prezentului" Desigur, marele lor merit constă în faptul că au expus relativitatea istorică a formelor și principiilor economice, dar tyHH a abuzat prea mult de acest concept de relativitate, acoperind lipsa unei teorii definite Cu toate acestea, chiar și această idee de relativitate nu era proprietatea exclusivă a școlii, deoarece aceeași idee a început să fie abordată destul de independent de oponenții socialiști ai școlii clasice* de economiști Noul spirit științific a început să pătrundă în teoriile sociale, care anterior erau legate în cea mai mare parte de aspirațiile xapakTepà metafizice și chiar mistice Dacă aplicăm formula lui Comte istoriei teoriilor sociale, atunci putem spune că toată această istorie până la mijlocul secolului al XIX-lea a trecut prin primele două etape Așa cum în epoca Reformei, sectanții au căutat să creeze noi relații sociale, făcând referire la voința lui Dumnezeu, dată în revelație externă sau internă, așa, începând din secolul al XV-lea - al XI-lea, au început să se refere la legea naturală, revelată prin activitatea pură a minţii, iar în ambele cazuri reformatorii sociali erau departe din gândul la necesitatea de a se baza pe o cunoaştere pozitivă a legilor care guvernează viaţa socială reală Lrtsh la mijlocul secolului al XIX-lea a început să afirme ^! răspândiți adevărul că cel mai bun ghid pentru reînnoirea și transformarea conștientă și deliberată a vieții sociale nu poate fi decât știința pozitivă Socialiștii anilor patruzeci (Louis Blanc și Proudhon) luaseră deja acest punct de vedere, iar mai târziu Marx și Engels au opus în mod direct teoria lor, ca "socialism științific", fostului "socialism utopic" "În forma sa teoretică", scria printre altele Engels, "socialismul recent apare la prima vedere doar ca o dezvoltare ulterioară și, poate, doar ca o aplicare mai consecventă a principiilor proclamate de marii filozofi ai secolului al XVIII-lea Acești filozofi au fost raționaliști, care au făcut din rațiune singura măsură a tuturor lucrurilor și, din punctul de vedere al ideilor rațiunii, au criticat și au negat realitatea, "dar utopii au

crezut și că, dacă omenirea nu s-a ghidat după adevăratele principii ale rațiunea și dreptatea, numai din pricina că ^ix nu știa Cu această înțelegere, toată necazul era că nu exista niciun om de geniu care să proclame adevărul; însăși apariția unor astfel de oameni, așa cum se considerau utopii de la începutul secolului al XIX-lea, le părea pur și simplu un accident fericit și nu rezultatul vreunui proces istoric În acest sens, socialismul utopic corespundea pe deplin raționalismului politic al secolului al XVIII-lea Pe vremea când au apărut Saint-Simon, Fourier și Owen, încă mai predomina ideea că era doar sarcina minții gânditoare să găsească mijloace pentru a elimina neajunsurile sistemului social: "era necesar, tocmai, să se inventeze un nou și cel mai perfect sistem de relații umane și să-l introducă în societatea existentă prin propagandă, precum și prin exemplul instituțiilor exemplare create după noul sistem Dar", a adăugat Engels, "aceste noi sisteme sociale au fost sortite de la bun început să rămână utopii și, cu cât detaliile acestor sisteme au fost dezvoltate mai atent, cu atât au devenit din ce în ce mai multe fantezii pure " Socialismul în viziunea utopilor, scria Engels, "este expresia adevărului absolut, a rațiunii și a dreptății și trebuie doar să-l deschizi și acolo este deja cucerește universul cu propria sa forță Dar din moment ce adevărul absolut nu depinde de condițiile de timp și spațiu și de dezvoltarea istorică a omenirii, trebuie să fie complet întâmplător când și unde va fi descoperit acest adevăr Pentru a deveni o știință, socialismul a trebuit, în propriile cuvinte ale lui Engels, "să stea pe un teren real" Științificul, socialismul, prin definiția sa, se bazează pe ideea unei dezvoltări istorice regulate, care elimină complet punctul de vedere al raționaliștilor secolului al XVIII-lea şi utopiştii secolului al XIX-lea, care credeau că nu trebuie decât să descopere sau să creeze în mintea cuiva un sistem just de relaţii umane pentru a produce schimbările corespunzătoare în lumea socială reală; Unul dintre fundamentele a ceea ce Marx și Engels au numit socialism științific a fost teoria lor a materialismului economic, conform căreia baza tuturor relațiilor și schimbărilor sociale sunt numai relațiile economice și schimbarea Această teorie, în unilateralitatea ei, a fost o reacție împotriva unei alte teorii, nu mai puțin unilaterale, care a prevalat înainte, care a redus întreaga evoluție socială în ultimă analiză la un proces pur mental Că istoria este guvernată în principal de idei a fost crezută nu numai de hegelieni, ci și de gânditorii care aspirau în mod conștient la realismul științific Nu fără motiv, de exemplu, Comte a luat drept principală lege a evoluției sociale schimbarea viziunii teologice asupra lumii prin metafizică și metafizică prin pozitivă În Buckle vedem același lucru: în ciuda întregului "naturalism" al teoriei sale istorice, până la urmă a fost convins că întregul progres al omenirii depinde de succesul cu care se dezvoltă cunoștințele noastre și de gradul de dezvoltare diseminarea acestor cunoștințe, adică -e iar în prezentarea sa a procesului istoric dezvoltarea mentală a venit în prim plan Admirator înfocat al științelor naturii, Bockle a încercat chiar să demonstreze teza conform căreia succesele științelor naturii au avut o influență enormă asupra creșterii aspirațiilor democratice și că întreaga Revoluție Franceză s-a născut dintr-o tulburare mentală, în care cele mai multe rolul important a aparținut influenței științelor naturale Nu există nicio îndoială că o asemenea concepție istorico-filosofică generală era unilaterală O atitudine mai atentă la experiența istorică, care a fost dată din abundență de către chiar temporalitatea, ar fi trebuit să dea naștere unui alt punct de vedere, și anume, lupta socială a erei noastre ne-a obligat să căutăm

explicații pentru evenimente precum marea revoluție franceză și diverse schimbări sociale, nu în istoria conștiinței umane, ci în istoria vieții externe, materiale a societății Noul punct de vedere a constat în faptul că această viață era recunoscută ca de o importanță capitală; s-a declarat chiar că întreaga istorie a ideilor nu este altceva decât o simplă reflectare în conștiința umană a schimbărilor care au loc în condițiile materiale ale existenței umane Principalele idei ale materialismului economic erau deja exprimate în Manifestul Comunist, dar Marx și-a exprimat opiniile mai decisiv în prefața la Critica anumitor propuneri ale economiei politice, care a fost publicată în Da, - oamenii intră în anumite, inevitabile, din voinţa lor relaţii independente - relaţii de producţie, care corespund unei anumite etape de dezvoltare a forţelor productive materiale Suma acestor relaţii de producţie constituie structura economică a societăţii, fundamentul real pe care se ridică suprastructura juridică şi politică şi căreia îi corespund anumite grade de conştiinţă socială Prin urmare, Marx a dedus că "nu conștiința oamenilor determină formele ființei lor, ci, dimpotrivă, ființa socială determină formele conștiinței lor" Cu toate acestea, la acea vreme această idee nu a primit o dezvoltare ulterioară în sensul oricărei teorii sociologice dezvoltate: literatura materialismului economic a început să se dezvolte numai în aceasta din urmă decenii ale secolului al XIX-lea În general, trebuie să admitem că materialismul economic este o completare necesară la o teorie care a redus prea unilateral procesul istoric la o singură evoluție ideologică, ci doar o adăugare și în niciun caz o teorie care rezolvă toate întrebările procesului istoric În paralel cu faptul, ca economiști în a doua jumătate a secolului al XIX-lea au încercat să folosească materialul istoric, punctul de vedere istoric și metoda istorică, la rândul lor, istoricii s-au orientat către un studiu mai amănunțit al relațiilor și schimbărilor economice Acestea au fost schimbările principale care au avut loc în filozofie gândire sofică și științifică la mijlocul secolului al XIX-lea Comparând noile tendințe de gândire cu cele care au predominat în prima jumătate a secolului, trebuie să recunoaștem aceste noi tendințe nu doar mai justificate în plan filozofic și științific, ci și mai, în general, progresiste, în sens social Cercetarea conștientă a început să domine creativitatea ideologică cu toate manifestările de misticism, metafizică și romantism în ea, critica a declarat război oricărui dogmatism, observația a prevalat imaginației, iar caracterul științific mai mare al construcțiilor politice și sociale a devenit una dintre garanțiile mai puține eroare teoretică gândire care ghidează practica vieţii XXIV Înainte de politica internaţională a vremurilor celui de-al doilea imperiu *) Opinia lui Bokl despre încheierea războaielor dintre națiunile civilizate - Relațiile internaționale în epoca crizei din - Poziția ocupată de Rusia după - Trecerea hegemoniei către Franța de către Napoleon Ili - Războiul de Est din - - Congresul de la Paris din - Principiul naționalităților în politica externă a lui Napoleon al III-lea - Evenimente de importanță secundară în istoria relațiilor internaționale din timpul celui de-al doilea imperiu În primul volum din faimoasa Istorie a civilizației în Anglia a lui Buckle, care a apărut în , există un pasaj scris în , chiar în apogeul războiului pe care britanicii, împreună cu francezii și turcii, îl duceau împotriva Rusiei Buckle a susținut că progresul civilizației reduce spiritul războinic "Particularitatea luptei militare", a scris el, "în care suntem și noi implicați, este că ea nu a apărut dintr-o ciocnire a intereselor țărilor educate, ci dintr-un decalaj între Rusia și Turcia,

două state mai puțin educate care acum rămâne în Europa" Acest fapt, în ochii lui Buckle, era foarte semnificativ Și anume, pentru a caracteriza generalul *) Uch carte, §§ - si -I E , vol V, cap VII, XVIII, XXV și XXVI El a considerat cea mai importantă stare a timpului său ca fiind "foarte importantă faptul că lumea, nemaipomenită de lungă, a fost întreruptă nu ca înainte de o ceartă între două popoare educate, ci de un atac al Rusiei needucate asupra unei Turcie și mai needucate Aceasta", a adăugat Buckle, "că pacea ar putea dura patruzeci de ani și apoi să fie întreruptă nu de dușmănia dintre țările educate, ca înainte", este doar "una dintre numeroasele dovezi că aversiunea față de război este un gust dezvoltat, caracteristic unui popor de dezvoltare intelectuala" Însăși participarea Angliei și Franței la războiul din - el a explicat că ambele națiuni "nu au scos sabia în scopuri egoiste, ci pentru a proteja Civilizația de barbarii ostili" În cele din urmă, Buckle a făcut și o predicție despre viitor în sensul de a pune capăt războaielor dintre națiunile civilizate Că acesta din urmă la mijlocul anilor cincizeci s-a bucurat de o perioadă rară de pace internațională, istoricul a subliniat pe bună dreptate acest lucru, dar s-a dovedit a fi un profet rău: anii cincizeci și șaizeci au fost ca o epocă a războaielor între popoare educate Din până în a continuat războiul ruso-turc, la care au luat parte francezii și britanicii, care au dat dovadă de un mare militantism; în a avut loc un război italian între alianța franco-sardă și Austria; în era de așteptat un război european pentru învierea poloneză; în Austria şi Prusia erau în război cu Danemarca; în , între aceste două puteri germane a izbucnit un război, în care au fost implicate și alte state ale Uniunii Germane și a luat parte și Italia; în a izbucnit în cele din urmă războiul între Franța și Germania, cele două națiuni cele mai luminate de pe continentul european Dar înainte de această epocă militară din - , pacea a domnit cu adevărat între popoarele civilizate ale Europei timp de aproximativ patruzeci de ani, iar cele mai acute momente de neînțelegeri sau ciocniri internaționale au trecut în siguranță Adevărat, au existat cazuri de luptă civilă și de suprimare militară a revoluțiilor, dar marile puteri, Austria, Anglia, Franța, Prusia și Rusia, s-au ținut una față de alta în relație pașnică, iar toate crizele au fost rezolvate fără războaie Chiar și și au făcut fără un război european; nici coliziunile de scurtă durată nu sunt luate în considerare inovații între Austria și Sardinia, sau între Uniunea Germană și Danemarca, nici pacificarea revoluției maghiare de către Rusia Ca și după Revoluția din iulie, pericolul unui război general a venit acum din Franța, în care democrația revoluționară a căutat să ajute tuturor celor care s-au ridicat în numele libertății, dar această democrație, după cum știm, a fost în curând învinsă În - guvernele marilor puteri au manifestat mai degrabă sentimentul de solidaritate care le-a legat în lupta împotriva revoluției, mai degrabă decât orice înclinație de a-și aranja conturi între ele Unul dintre rezultatele generale ale evenimentelor de la sfârșitul anilor patruzeci a fost o întărire semnificativă a Rusiei: dintre toate marile puteri continentale, ea singură nu a fost zguduită de revoluție; intervenția ei victorioasă în evenimentele petrecute în Ungaria nu a făcut decât să-i sporească prestigiul; în raport cu Uniunea Germană, unde numai datorită ei a avut loc restabilirea vechiului sistem de unire, Rusia a ocupat o poziție direct dominantă și, în special, în Prusia, autoritatea împăratului Nicolae I a devenit aproape nelimitată Până la sfârșitul anului Mai mult era imposibil de spus ce va fi cu Franța, iar acest lucru i-a slăbit semnificația ca forță politică în viața

internațională a Europei, fără Franța, iar Anglia nu putea face nimic Evenimentele din au scos la iveală că Rusia nu avea planuri de cucerire în raport cu Occidentul, iar sperietoarea panslavismului s-a dovedit a fi complet iluzorie, dar a fost destul de reală, deoarece acesta este rolul Rusiei, ca bastion al reacția generală, care a provocat în Occident ura față de ea alături de toți cei care sufereau de reacție Să adăugăm la aceasta că în Orient poziția Rusiei era neobișnuit de favorabilă: chiar și după pacea de la Adrianopol, ea a dominat consiliile sultanului, pe care Nicolae I l-a salvat și la vremea lui de supușii rebeli Într-un cuvânt, după înăbușirea revoluției din , Rusia s-a bucurat de un fel de hegemonie Cursul ulterior al evenimentelor a arătat, totuși, că relațiile interne erau departe de a corespunde măreției exterioare Acest lucru a fost relevat tocmai de războiul din - , după care primatul internațional a trecut Franței În istoria timpurilor moderne, Franța a devenit pentru a treia oară în anii cincizeci ai secolului al XIX-lea statul conducător al Europei: pentru prima dată a fost sub Ludovic al XIV-lea, a doua oară sub Napoleon I, învierea căruia politică și JL a aparut restauratorul imperiului sau in Franta În , la sfârșitul Războiului de Est, Napoleon Ili era la apogeul puterii și al gloriei, dar această perioadă s-a dovedit a fi scurtă, deoarece deja din steaua sa a început să scadă Primul act important al lui Napoleon al III-lea în politica externă după restaurarea imperiului în Franța a fost amestecul său în treburile Orientului După ce a subordonat complet Austria și Prusia influenței sale, Nicolae I a decis, numai prin acord cu Anglia, să rezolve problema estică, eliminând complet Franța de la orice participare la această chestiune Dar Anglia, continuând să stea pe punctul ei de vedere tradițional de a păstra integritatea Imperiului Turc, nu a manifestat nici cea mai mică înclinație de a încheia un acord cu Rusia cu privire la moștenirea după "omul bolnav", așa cum a numit împăratul rus Turcia , și chiar a început să depună toate eforturile vreau să spun pentru a semăna o ceartă între Turcia și Rusia Cam în această perioadă, între ortodocși și catolici din Palestina a izbucnit o dispută cu privire la locurile sfinte și, întrucât ortodocșii se aflau sub protecția Rusiei, aceasta din urmă a intervenit în această problemă Așa cum și-a dorit Anglia, în curând a izbucnit o ciocnire ostilă între guvernele rus și turc Pentru a face presiuni asupra sultanului, care nu a vrut să ia punctul de vedere al lui Nicolae I asupra unei chestiuni controversate, trupele ruse au ocupat principatele dunărene fără să declare război, iar sultanul a cerut ajutorul Angliei și Franței, ale căror flote a intrat în strâmtoare Rusia a protestat împotriva unei astfel de încălcări a convenției internaționale din , care a declarat Bosforul și Dardanelele închise curților militare ale tuturor națiunilor, dar Anglia a răspuns subliniind că, după ce rușii au intrat în principatul dunărean, Turcia nu mai putea fi considerată pașnică Apoi, în toamna anului , sultanul a declarat război Rusiei Războiul a început odată cu succesul strălucit al flotei ruse (victoria navală de la Sinop), dar apoi ambele puteri occidentale au luptat pentru Turcia Problema locurilor sfinte a atins și guvernul francez Așa cum ortodocșii au fost în Palestina sub patronajul Rusiei, catolicii s-au bucurat de multă vreme de protectoratul Franței Ludovic- Napoleon, devenit președinte al Republicii, a văzut în această întrebare o ocazie excelentă de a-și arăta zelul pentru catolicism și la prestigiul național al Franței în Orient și a pus problema drepturilor Franței în fața guvernului turc ( ) La acea vreme, la Constantinopol a început rivalitatea dintre diplomații francezi și ruși, ceea ce a agravat din ce în ce mai mult

relațiile reciproce ale ambelor guverne Apropo, Napoleon al III-lea nu i-a putut ierta împăratului rus că a refuzat să-l numească "frate" și chiar și pentru a-l recunoaște ca împărat Cât timp în La acea vreme, Anglia, intenționând să se amestece cu Rusia din Est, avea nevoie de un aliat Napoleon al III-lea, care el însuși avea nevoie de război pentru a distrage atenția societății de la treburile interne și a o întoarce la tradițiile gloriei naționale, s-a apucat de ideea de a proteja Turcia de Rusia în alianță cu Anglia În primăvara anului , ambele puteri occidentale i-au declarat război și împăratului rus În acest război, Rusia s-a dovedit a fi complet izolată, deoarece toate eforturile lui Nicolae I de a aranja o altă coaliție s-au încheiat cu eșec Austria și Prusia s-au abținut de la război, deși ambele părți au încercat să le atragă în el Austria, "lovind lumea cu ingratitudinea ei", era totuși gata să se unească cu Anglia și Franța împotriva Rusiei care o salvase și a luat o poziție amenințătoare în raport cu ea Și în Prusia a existat un partid de curte puternic care l-a împiedicat pe Frederic William al IV-lea să ia partea Rusiei și chiar l-a sfătuit direct să se alăture dușmanilor Rusiei, dar el a anunțat că nu va face niciodată acest lucru Acest lucru a obligat Austria să se abțină de la participarea la război, deși ea a ocupat totuși principatele dunărene, de unde Nicolae I a fost nevoit să-și retragă trupele pentru a priva curtea vieneză de orice pretext de război Aliații, care au trimis escadroane în toate mările Rusiei, și-au concentrat forțele pe Marea Neagră și au aterizat în Crimeea, unde, după o serie de bătălii nereușite pentru Rusia, s-au apropiat de Sevastopol, supunând-o unui asediu care a durat aproape un an întreg (unsprezece luni) Un alt teatru de război a fost în Asia, la granița ruso-turcă Rusia s-a dovedit a fi complet nepregătită pentru război, mai ales la o periferie atât de îndepărtată, care, în plus, nu era conectată la centru prin mijloace bune de comunicare: armamentul armatei era slab, mai ales în comparație cu armele îmbunătățite ale armatei puterile occidentale; în comisariat domnea delapidarea; printre conducătorii militari nu existau sunt puține persoane cu totul incompetente și, având în vedere aceasta, statornicia și curajul soldaților nu puteau face mare lucru Când aliații asediaseră deja Sevastopolul, li s-au alăturat din nou (Sardinia și Austria nu numai că au încheiat o alianță defensivă cu ei, dar au început să insiste și ca restul Germaniei să se pregătească de război Napoleon HI, în plus, a visat la ridicând revolte în Polonia, Finlanda, Caucaz și chiar trage Suedia în război În general, acest război cu Rusia a fost extrem de popular în Europa de Vest, pentru că acolo le era încă frică de planurile ei, erau gata "să vadă" în ea o veşnică ameninţare la adresa civilizaţiei europene şi o ura pentru amestecul ei în treburile interne ale altor ţări Moartea lui Nicolae I și căderea Sevastopolului au adus sfârșitul războiului La februarie , la Paris, sub președinția ministrului francez de externe, s-a deschis un congres, la care au participat reprezentanți ai Franței, Angliei, Rusiei, Turciei, Austriei și Sardiniei, iar apoi, la o invitație specială, Prusia Alegerea locului pentru congres și președinția reprezentantului Franței au fost o consecință firească a rolului principal pe care l-a jucat Franța pe tot parcursul războiului La martie a fost semnat un tratat de pace care asigura integritatea și independența internă completă a Turciei, declarând Marea Neagră neutră fără dreptul vreunei puteri de a avea o flotă pe ea, strâmtorile închise navelor de război ale tuturor națiunilor, proclamând , în continuare, libertatea navigand pe Dunăre și, în final, stabilirea autonomiei principatelor dunărene, mai mult, Moldova a primit o parte

din Basarabia rusă Pentru Napoleon HI a fost cea mai mare sărbătoare Imperiul francez a devenit puterea preeminentă în toată Europa Alți suverani au început să caute o apropiere de Napoleon al III-lea și de locația sa Monarhii europeni au început să călătorească la Paris unul după altul, uitând complet cât de recent îl trataseră pe noul conducător al Franței Acest succes în politica externă a lui Napoleon al III-lea i-a întărit poziția în țara însăși, întrucât victoriile militare și diplomatice, predominanța politică în Europa, vizitele la Paris ale capetelor încoronate etc , au flatat mândria națională a francezilor Politica externă în general a devenit afacerea preferată a lui Napoleon al III-lea În timp ce împărăteasa Eugenia era liniștită încurcat de clerici, a acționat asupra soțului ei în interesul politicii conservatoare, alți apropiați, dimpotrivă, l-au împins pe calea distrugerii vechiului sistem internațional în favoarea noilor combinații politice Napoleon Ili de multe ori nu știa despre ce să decidă și, prin urmare, acțiunile sale s-au distins printr-o mare inconsecvență De aici au venit diverse contradicții și surprize în politica sa externă, care i-au derutat complet pe diplomați și i-au forțat să presupună în mod constant că avea planuri neobișnuit de insidioase și cele mai viclene planuri, iar el însuși îi plăcea să țină Europa într-o neliniște perpetuă, pentru a-i face pe toți să aștepte mereu ceva spune sau face "Sfinxul Tuller" și astfel joacă rolul de arbitru al soartei Europei Nedepinzând în politica sa externă de reprezentarea populară, acordând puțină atenție opiniei publice a țării și având o armată devotată, care atunci a început să fie considerată cea mai bună din toată Europa, Napoleon al III-lea s-a putut ghida în relațiile sale cu alte state din considerente pur personale El a calmat temerile anxioase ale diferitelor guverne prin asigurări constante că folosește forțele Franței doar de dragul îndeplinirii unei misiuni civilizatoare, de dragul triumfului libertății și al prosperității pașnice a popoarelor Și aceasta a măgulit și ambiția francezilor, care se considerau destul de serios, parcă, chemați să aranjeze soarta altor națiuni Succesul Congresului de la Paris din l-a inspirat pe Napoleon al III-lea cu ideea creării unui nou congres care să redistribuie granițele create de tratatele din El a pus în contrast echilibrul politic al Europei, bazat pe o alianță externă a suveranilor legitimi , cu o combinație armonioasă de naționalități libere și independente Dar aceasta a fost la el o idee pur abstractă: el însuși cunoștea prea puține etnografie și istorie pentru ca această idee să capete o formă reală în mintea lui, în timp ce interesele dinastice și avantajele momentului actual îl forțau adesea să acționeze cu totul altfel decât aceea a cerut "principiul naţionalităţilor" A visat, de exemplu, să unească toate "rasele latine" (Italia, Spania, Portugalia) sub hegemonia Franței, lăsând "rasele" germane și slave să se stabilească într-un mod similar, dar și-a imaginat Franța viitorului nu altfel, la fel ca în "graniţele sale naturale" - la Rin şi la Alpi, Tn nu corespundea cu greu principiului naţionalităţilor Cel mai doar planurile italiene ale lui Napoleon al III-lea făceau parte reală din această politică a naționalităților În tinerețe a luat parte la o conspirație pentru eliberarea Italiei; mai mult, avea rude italiene, ai căror membri ei înșiși au luat parte activ la evenimentele din - , și vărul său, Prințul Napoleon (fiul fostului rege al Westfalian), care s-a căsătorit cu fiica regelui Sardiniei, chiar și a cerut mai ales insistent eliberarea Italiei Dintre diferitele tentative asupra vieții lui Napoleon al III-lea, niciuna nu i-a făcut o impresie atât de puternică ca încercarea, în , asupra patriotului italian, contele

Orsini Prins de poliție după ce bombele fuseseră deja aruncate asupra lui, Orsini a declarat direct că vrea să-l omoare pe Napoleon al III-lea, care ar fi trebuit să fie eliberatorul Italiei, dar a devenit principalul obstacol în calea eliberării ei Temându-se de noi tentative asupra vieții sale, Napoleon al III-lea a decis în cele din urmă să intervină în problema italiană Pentru a-și concilia principiul naționalităților cu puterea papală a lumii, pentru care împărăteasa, clericii și marea burghezie au stat ca un munte, Napoleon al III-lea s-a gândit să transforme Italia într-o federație independentă de Austria și legat de Franța prin strânse legături de recunoștință, dar, în cele din urmă, a trebuit să recunoască formarea Regatului Italiei, primind Savoia și Nisa drept recompensă de la Victor Emmanuel Intervenția în afacerile italiene a fost foarte populară în Franța printre liberali și republicani, care și-au exprimat nemulțumirea doar față de faptul că Napoleon al III-lea a continuat să susțină puterea temporală a papei În timpul războiului din Italia, pentru a deteriora Austria, s-a gândit chiar să ridice din nou revoluția în Ungaria și cu această ocazie a intrat în tratative personale cu patriotul maghiar Kossuth, care a trăit în exil De asemenea, ca patron al naționalităților asuprite, Napoleon al III-lea a susținut în polonezii, care au ridicat o nouă rebeliune împotriva Rusiei Și în acest caz, a avut de partea sa simpatia opiniei publice din toată Europa de Vest, iar Anglia și Austria s-au alăturat intervenției diplomatice în afacerile poloneze întreprinse de Napoleon al III-lea În alianță cu ei, intenționa să înceapă un război pentru Polonia, dar, neîntâlnit nicăieri căsătorie, s-a limitat la reprezentări diplomatice A invitat din nou puterile la un nou congres pentru a revizui tratatele din și pentru a rezolva problemele Romei, Poloniei și Schleswig-Holstein, dar alte state au refuzat această propunere Vrăjmășia lui Napoleon Ili față de Austria l-a obligat să acționeze în același timp cu dușmanii ei nu numai în Italia, ci și în Germania: lumea germană, dacă Prusia ar acționa în alianță cu Franța În epoca războiului austro-prusac din , Napoleon al III-lea a împărțit în gândurile sale Germania în Austria, Prusia cu alianța Germaniei de Nord, Germania de Sud, independentă fie de Austria, fie de Prusia și malul stâng al Rinului, unde aveau primesc recompense suverani cărora li se vor lua pământuri în favoarea Prusiei de cealaltă parte a acestui fluviu, pentru Franța, el visa să obțină Belgia și părțile transrenhe ale Bavariei și Hessei A avut chiar din nou un plan pentru un Congres european, de data aceasta nu ținut doar din cauza încăpățânării Austriei Și la sfârșitul războiului austro-prusac, Prusia a continuat să prețuiască visele lui Napoleon al III-lea cu privire la achiziția Belgiei și Luxemburgului Când însă, în , împăratul francez a intrat în negocieri cu regele olandez (fost și suveran al Luxemburgului) cu privire la cesiunea acestui mare ducat pentru bani, iar înțelegerea pe această temă era deja destul de gata, Prusia a anunțat olandezii rege că cedarea Luxemburgului Franței ar putea fi un motiv de război Vânzarea nu a avut loc, iar Napoleon al III-lea a fost nevoit să-și abandoneze planurile Principiul naționalităților, pe care Napoleon al III-lea dorea să-l introducă în viața internațională a Europei, corespundea pe deplin aspirațiilor care s-au manifestat în Italia și Germania în Vorbind împotriva Austriei, care era principalul adversar al mișcărilor naționale din ambele aceste tari, Napoleon al III-lea a fost un aliat b Sardinia si Prusia, devenit in șef al asociației italiene și germane El a permis, însă, această unire a celor două națiuni vecine ale Franței doar până la anumite limite, dincolo de care nu ar fi trebuit să treacă și, mai mult, sub

condiția remunerației Franţa În ambele națiuni împotriva lui Napoleon al II-lea! prin urmare, au început să o privească drept principalul obstacol în calea unificării finale, iar acest lucru i-a creat atât acolo, cât și aici o mulțime de dușmani Pe lângă toate acestea, Napoleon al III-lea a ocupat atenția lumii civilizate cu întreprinderi non-europene În , a avut loc o explozie a fanatismului musulman în Siria, iar Franța, pentru a-i proteja pe creștini de masacru, și-a trimis acolo armata, care a efectuat ocuparea acestei provincii Curând după aceasta, străduindu-se pentru unificarea "raselor latine", Napoleon al III-lea și-a întors ochii spre America A profitat de starea proastă a finanțelor din Mexic, de care au suferit creditorii europeni, pentru ca, cu ajutorul Angliei și Spaniei, să intervină în afacerile mexicane ( ) Când, însă, guvernele celor două țări numite au văzut că Napoleon al III-lea punea la cale ceva mai mult, l-au lăsat să acționeze singur Apoi a trimis deja o armată întreagă în Mexic pentru a cuceri această țară și a forma din ea un imperiu vasal sub conducerea arhiducelui austriac Maximilian Războiul dintre Sud și Nord în statele nord-americane l-a favorizat pe Napoleon al III-lea, iar el era pe cale să spargă statele în două uniuni independente, cu ajutorul altor state europene Când nordicii i-au învins pe cei din sud, guvernul de la Washington a anunțat că în Mexic va recunoaște doar autoritatea fostului președinte Juarez deținând încă puterea în nordul țării, iar Napoleon al III-lea, care s-a angajat lui Maximilian să mențină o armată semnificativă în Mexic pentru a-l proteja, l-a anunțat că circumstanțele în schimbare îl forțează să îndepărteze armata de ocupație ( ) Mai mult, a încercat acum să-l convingă pe Maximilian să abdice, dar a rămas în Mexic și, la scurt timp după ce ultimul detașament francez a fost îndepărtat de acolo, a fost luat prizonier de Juarez Maximilian nu a vrut niciodată să-i recunoască pe ofițerii și soldații din Juarez drept beligeranți și chiar a emis un decret prin care să fie împușcați ca niște tâlhari Făcut prizonier, el însuși a fost condamnat la împușcare ( ) Deznodământul rușinos al expediției mexicane a zdruncinat foarte mult prestigiul lui Napoleon al III-lea și, în același timp, în G^yY^M^tgoI^yyili sau evenimente care au împins înainte națiunea germană și, prin urmare, au făcut-o periculoasă pentru SambaF^incii /Cu